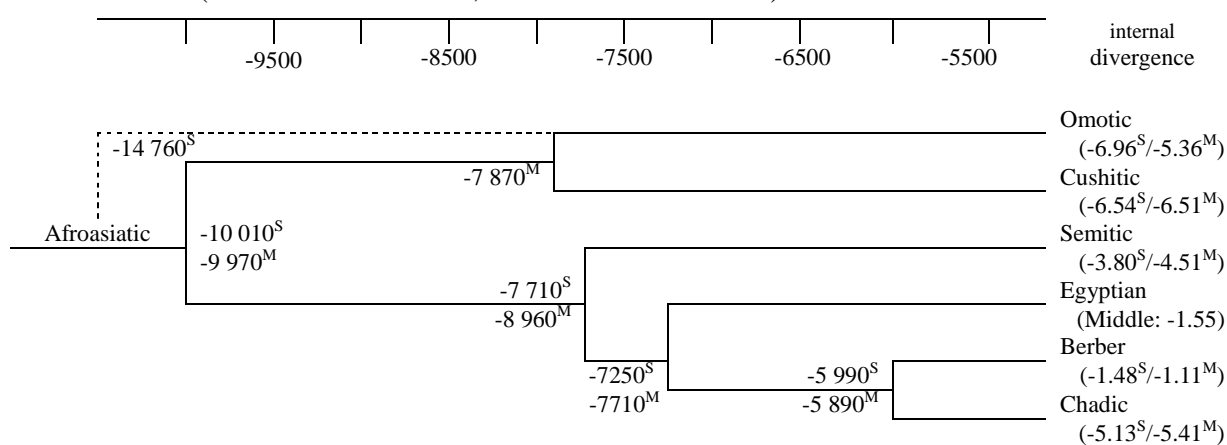

AFROASIATIC MIGRATIONS: LINGUISTIC EVIDENCE

The Afroasiatic migrations can be divided into historical and prehistorical. The linguistic evidence of the historical migrations is usually based on epigraphic or literary witnesses. The migrations without epigraphic or textual evidence can be linguistically determined only indirectly, on the basis of ecological and cultural lexicon and mutual borrowings from and into substrata, adstrata and superstrata. Very useful is a detailed genetic classification, ideally with an absolute chronology of sequential divergencies. Without literary documents and absolute chronology of loans the only tool is the method called **glottochronology**. Although in its 'classical' form formulated by Swadesh it was discredited, its recalibrated modification developed by Sergei Starostin gives much more realistic estimations. For Afroasiatic G. Starostin and A. Militarev obtained almost the same tree-diagram, although they operated with 50- and 100-word-lists respectively.

Afroasiatic (^S = G. Starostin 2010; ^M = A. Militarev 2005)

Rather problematic results for Omotic should be ascribed to extremely strong influences of substrata. Various influences, especially Nilo-Saharan, are also apparent in Cushitic, plus Khoisan and Bantu in Dahalo and South Cushitic. Less apparent, but identifiable, is the Nilo-Saharan influence in Egyptian (Takács 1999, 38-46) and Berber (Militarev 1991, 248-65); stronger in Chadic are influences of Saharan from the East (Jungraithmayr 1989), Songhai from the West (Zima 1990), plus Niger-Congo from the South (Gerhardt 1983).

To map the early Afroasiatic migrations, it is necessary to localize in space and time the **Afroasiatic homeland**. The assumed locations usually correlate with the areas of individual branches:

Cushitic/Omotic: North Sudan, Ethiopia and Eritrea between the Nile-Atbara and Red Sea - Ehret (1979, 165); similarly Fleming (2006, 152-57), Blench (2006). Hudson (1978, 74-75) sees in Greater Ethiopia a homeland of both Afroasiatic and Semitic.

Area between Cushitic & Omotic, Egyptian, Berber and Chadic: Southeast Sahara between Darfur in Sudan and the Tibesti Massiv in North Chad - Diakonoff 1988, 23.

Chadic: North shores of Lake Chad - Jungraithmayr 1991, 78-80.

Berber-Libyan: North African Mediterranean coast - Fellman 1991-93, 57.

Egyptian: Upper Egypt - Takács 1999, 47.

Semitic: Levant – Militarev 1996, 13-32. This solution is seriously discussed by Diakonoff (1988, 24-25) and Petráček (1988, 130-31; 1989, 204-05) as alternative to the African location.

The fact that five of six branches of Afroasiatic are situated in Africa has been interpreted as the axiomatic argument against the Asiatic homeland of Afroasiatic (Fellman 1991-93, 56). But it is possible to find serious counter-examples of languages spreading from relatively small regions into distant and significantly larger areas: English from England to North

America, Oceania; Spanish from Spain to Latin America; Portuguese from Portugal to Brazil; Arabic from Central Arabia to the Near East and North Africa; Swahili from Zanzibar to Equatorial Africa. Among language families the chrestomathic example is Austronesian, spreading from South China through Taiwan to innumerable islands of the Indian and Pacific Oceans from Madagascar to Rapa Nui.

These arguments speak for the Levantine location:

Distant relationship of Afroasiatic with Kartvelian, Dravidian, Indo-European and other Eurasiatic language families within the framework of the Nostratic hypothesis (Illič-Svityč 1971-84; Blažek 2002; Dolgopolsky 2008; Bomhard 2008).

Lexical parallels connecting Afroasiatic with Near Eastern languages which cannot be explained from Semitic:

Sumerian-Afroasiatic lexical parallels indicating an Afroasiatic substratum in Sumerian (Militarev 1995).

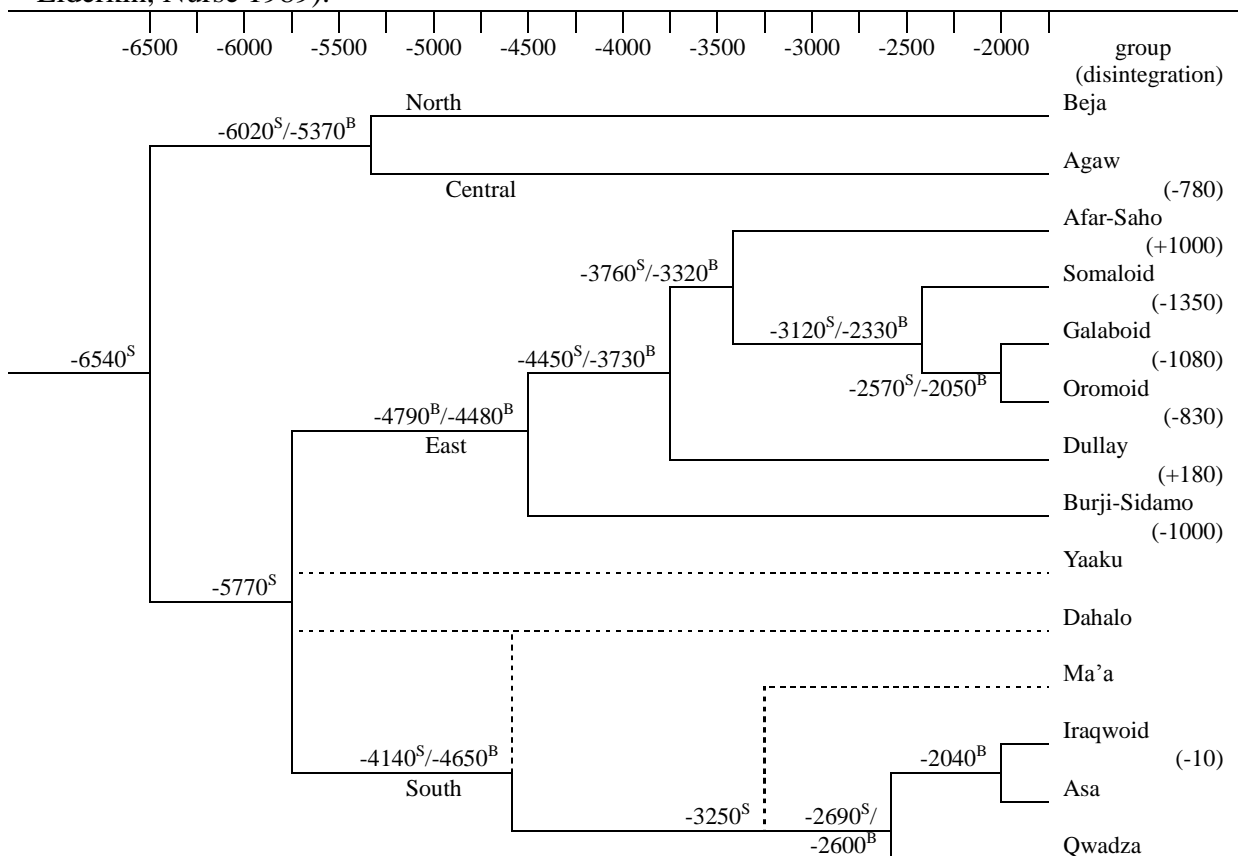
Elamite-Afroasiatic lexical and grammatical cognates explainable as a common heritage (Blažek 1999).

North Caucasian-Afroasiatic parallels in cultural lexicon explainable by old neighborhood (Militarev, Starostin 1984).

Regarding the tree-diagram above, the hypothetical scenario of disintegration of Afroasiatic and following migrations should operate with two asynchronic migrations from the Levantine homeland: Cushitic (& Omotic?) separated first *c.* 12 mill. BP (late Natufian) and spread into the Arabian Peninsula; next Egyptian, Berber and Chadic split from Semitic (the latter remaining in the Levant) *c.* 11-10 mill. BP and they dispersed into the Nile Delta and Valley.

Cushitic (^S = Starostin 2010; ^B = Blažek 1997)

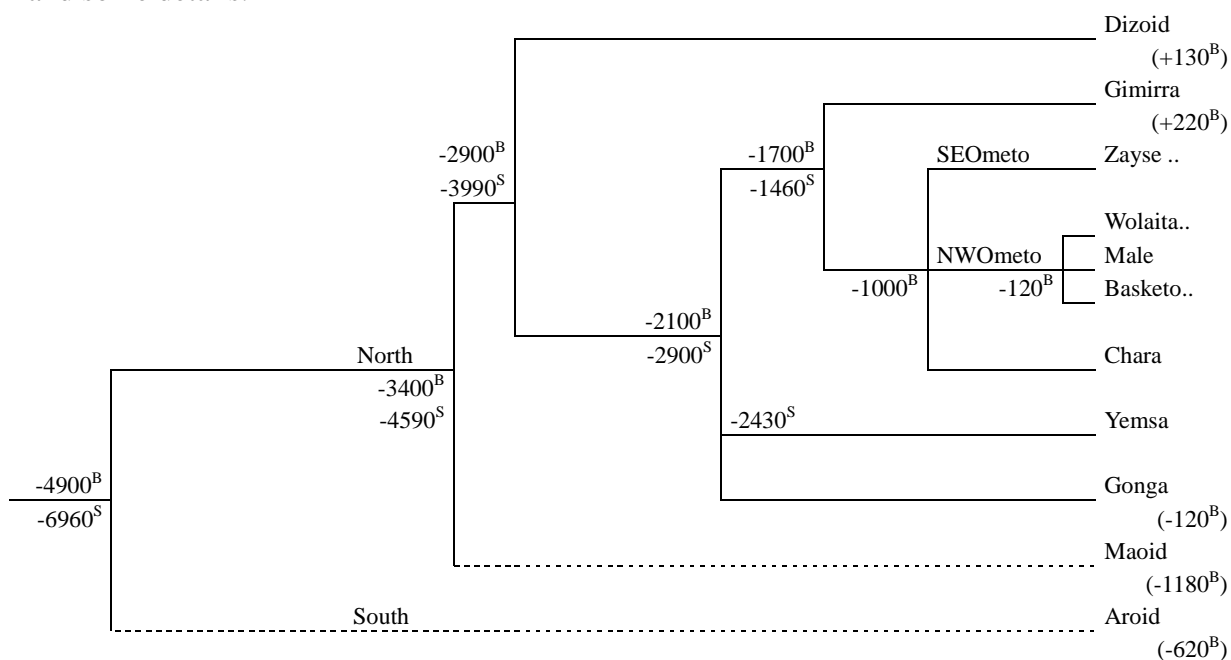
Both models of Cushitic classification agree in topology. Only the positions of Yaaku and Dahalo are problematic, having been influenced by strong substrata and adstrata (Ehret, Elderkin, Nurse 1989).

Having identified a Cushitic-like substratum in Modern South Arabian, Militarev (1984, 18-19; cf. also Belova 2003) proposes that Cushites originally lived throughout the Arabian Peninsula; thus they would be the original southern neighbors of the Semites, who then assimilated those Cushites who did not move into Ethiopia. This hypothesis is supported by Anati (1968, 180-84), who analyzed the rock art of Central Arabia. He connected the pictures of the ‘oval-headed’ people depicted with shields with the Arabian ‘Cushites’ from the Old Testament [Genesis 10.6-12; Isaiah 45.14] described also with specific shields [Jeremiah 46.9; Ezekiel 38.5]. The spread of Cushites in Africa is connected with the Rift Valley. In the coastal area of Eritrea and Djibuti, where the Rift enters into the African mainland, three archaic representatives of the North, Central (= Agaw) and Eastern branches of Cushitic appear: Beja, Bilin and Afar-Saho respectively. In this place the disintegration of Cushitic probably began. Ancestors of the Agaw spread in the north of Eritrea and Ethiopia, the Beja also in Sudan between the Nile and the Red Sea. Other East and South Cushitic languages moved southward along the Rift Valley through Ethiopia, Kenya, as far as Central Tanzania. Partial migrations from the Rift inhabited areas more distant, e.g. the Horn by Somaloid populations (Heine 1978, 65-70) or the lower basin of the Tana in Kenya by the Dahalo and recently by the South Oromo. Concerning Ma’a, see Mous 2003.

Omotic (^B = Blažek 2008; ^S = Starostin 2010)

The model combines the results of Blažek and Starostin, disagreeing only in the time depth and some details.

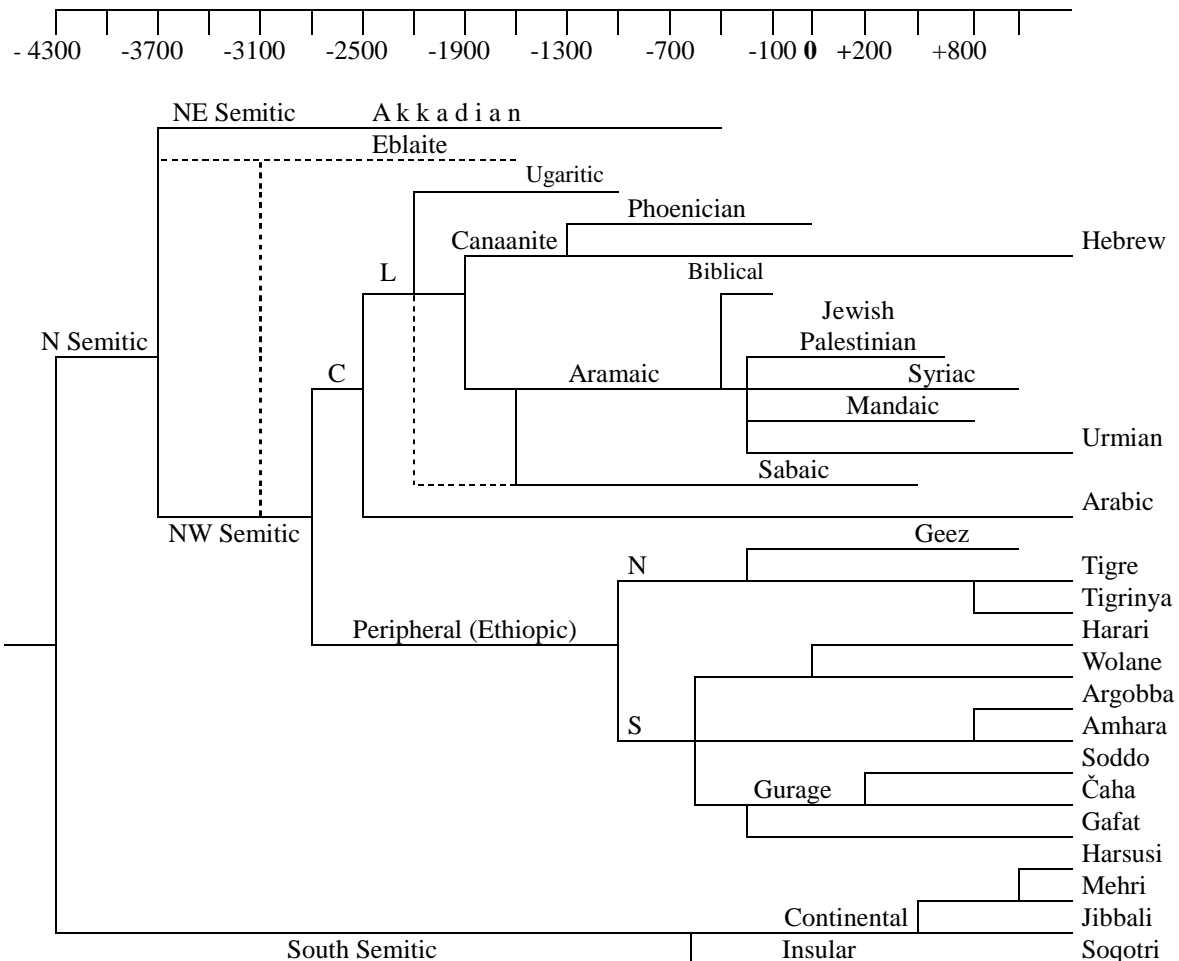

Both external and internal classification of Omotic are controversial. Emancipation of ‘West Cushitic’ as Omotic, an independent branch of Afroasiatic, was based on lexicostatistical estimations of Fleming and Bender (1975). The careful grammatical analyses by Bender (2000) and Zaborski (2004) demonstrate that most of the Omotic grammemes inherited from Afroasiatic are common with Cushitic. Numerous lexical isoglosses connecting Omotic with other Afroasiatic branches to the exclusion of Cushitic (Blažek 2008, 94-139) attest that Omotic and Cushitic are sister-branches, i.e. they do not support the West Cushitic conception. On the other hand, Nilo-Saharan parallels to the unique pronominal systems of Aroid and Maoid indicate they could be ‘Omotized’ (Zaborski 2004, 180-83 proposes their Nilo-Saharan origin). Regarding these conclusions, the model by Militarev dating the separation of Cushitic and Omotic to the early 8th mill. BCE and reconstructing their route

through Arabia seems valid. The pronominal system of Ongota indicates that it should be classified as Nilo-Saharan (Blažek 2005, 2007).

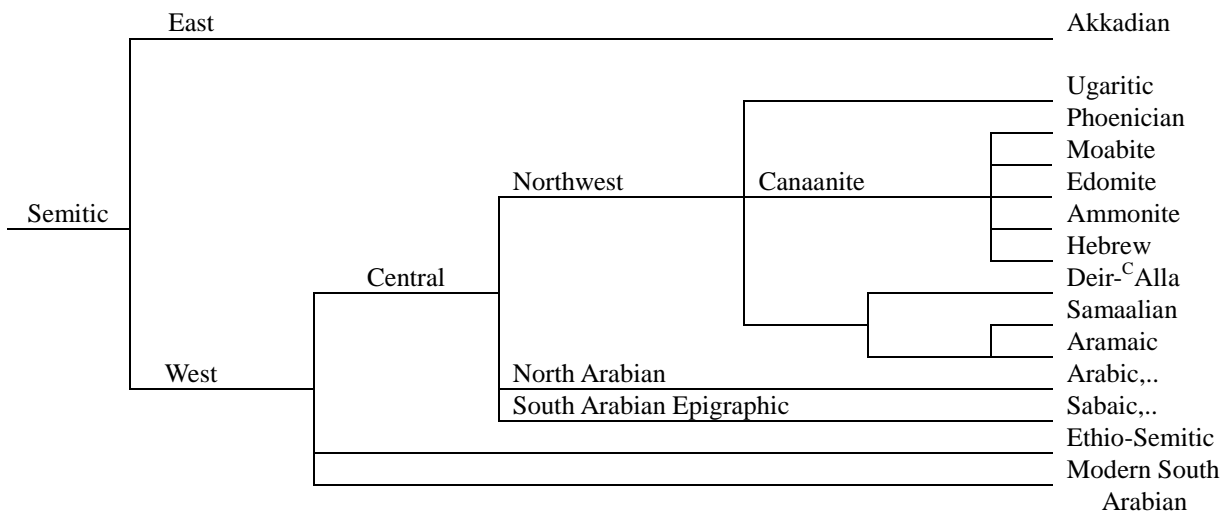
Semitic

Militarev combines in his classification the ‘recalibrated’ glottochronology developed by Sergei Starostin and results of comparative Semitic linguistics (SED XL-XLI):

Abbreviations: C Central, E East, L Levantine, N North, S South, W West.
 Note: On position of Sabaic see Hayes 1991.

A more traditional classification is based on grammatical isoglosses (Kogan 2009, 20-21):

The Semitic ecological lexicon indicates the **Semitic homeland** was in the Northern Levant (Kogan 2009, 18-19). The home of the **Akkadians** was Northern and Central Mesopotamia. From the time of the Sargonid Empire (24/23rd cent. BCE) Akkadian began to push Sumerian into Southern Mesopotamia. Akkadian also spread into Elam, Syria, and Anatolia. In the 2nd mill. BCE the southern dialect, Babylonian, was used as a diplomatic language in the Near East, including Egypt. The massive migration of the **Canaanite** tribes into Lower Egypt c. 1700 BCE has been connected with the campaign of the Hyksos (Egyptian *q3w-h3swt* "rulers of foreign countries"). A part of this multiethnic conglomerate could be the **Hebrews**, whose return c. 1200 BCE was described in the book *Exodus* in the Old Testament. This mythic narration is supported by linguistic analysis of Egyptian toponyms from the Bible (Vycichl 1940). The oldest **Phoenician** inscriptions are known from Byblos (11-10th cent. BCE), later also from Tyre, Sidon and other Levantine ports. During the 1st mill. BCE Phoenicians founded numerous bases in south Anatolia and Cyprus through Malta, Sicily, Sardinia, Ibiza and the coast of Libya, Tunisia, Algeria to Morocco and Hispania, including several points along the Atlantic coast (today Tangier, Cadiz). Although the strongest of them, Carthage, was destroyed by Romans in 146 BCE, the Phoenician/Punic language survived in North Africa till the 5th cent. CE. Traces of Punic influence are identifiable in modern Berber languages (Vycichl 1952). In the late 2nd mill. BC **Arameans** lived originally in North Syria and Mesopotamia. During the first half of the 1st mill. BCE their inscriptions appear in the whole Fertile Crescent. From the end of 9th to mid 7th cent. BCE Arameans came into North Mesopotamia as captives of the Assyrians. By the time of the fall of Assyria (612 BCE) Aramaic was already a dominant language in North Mesopotamia and from the Babylonian captivity (586-539 BCE) Aramaic began to replace Hebrew in Palestine. Aramaic became a dominant Near Eastern language in the time of the Achaemenid Empire (539-331 BCE), where it served as a language of administration from Egypt and North Arabia to Central Asia and the borders of India, where the Aramaic script was adapted into local scripts. The dominant role of Aramaic in the Near East continued till the expansion of Arabic in the 7th cent. CE, but its presence there never ended (Lězov 2009, 414-30). A half millennium before the rise of Islam **Arabs** expanded from North Arabia into the Levant and Mesopotamia. Two states where Arabs dominated controlled the commercial routes between Mediterranean, Red Sea and Persian Gulf: Palmyra and the Nabatean kingdom, although for official documents Aramaic served. With the spread Islam an unprecedented expansion of Arabic began, and by the 8th cent. Arabic was used from Morocco and Hispania to Central Asia. Although in some areas Arabic lost its position (Hispania, Sicily, Persia), elsewhere its role expanded. In Africa Arabic extended to the southern border of the Sahara and along the East African coast. One of pre-Islamic languages of Yemen crossed the Red Sea in the role of a trade lingua franca in the early 1st mill. BCE and became a base of the **Ethio-Semitic** branch (Gragg 1997, 242). Separation of north and south Ethio-Semitic subbranches can be dated to 890 BCE (Militarev 2005, 399), disintegration of Agaw to 780 BCE (Blažek) and a strong Agaw substratal influence especially in North Ethio-Semitic could have a causal connection.

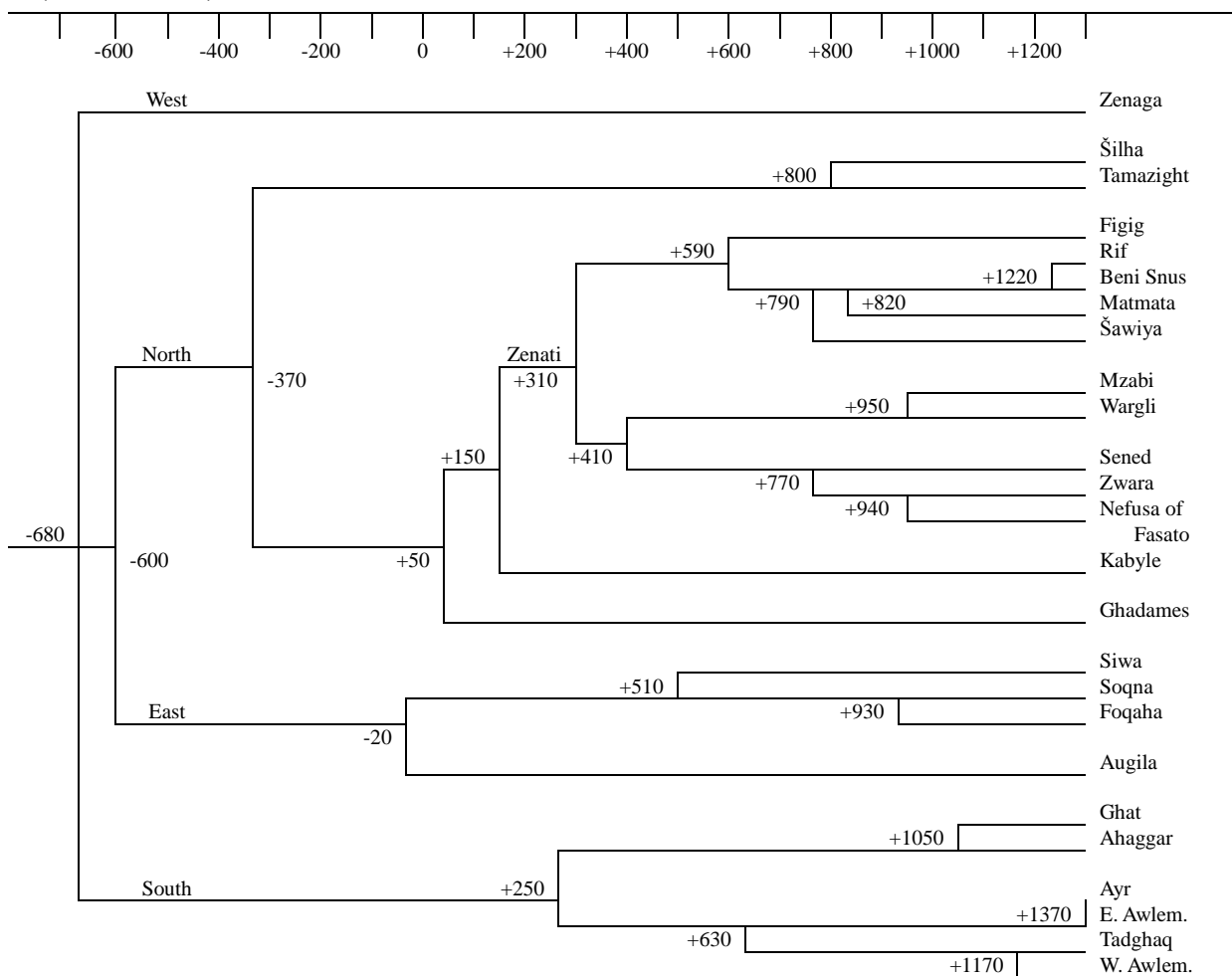
Egyptian

Egyptian was spoken in the Nile Valley from Lower Nubia to the Delta, probably also in oases of the Western Desert, and in the times of Egyptian expansion during the New Kingdom also in Sinai and Palestine. The unification of Upper and Lower Egypt c. 3226 BCE (Ignatjeva 1997, 20) probably stimulated a process of homogenization of local dialects. From their original diversity remained only a few traces, e.g. the double reflexation of Afroasiatic **t* in Egyptian *d* and *t* which may represent the Upper and Lower Egyptian dialect opposition (Militarev, *Vestnik drevnej istorii* 1982/4, 194).

Berber

To the Berber branch belong not only modern Berber languages spoken in North Africa from Senegal and Mauritania to Egypt (Oasis Siwa), but also the language(s) of Libyco-Berber inscriptions attested from the Canary Islands to Libya and dated from the 7/6th cent. BCE (inscription from Azib n'Ikkis, Morocco - see Galand-Pernet 1988, 65; Pichler 2007, 25) to 4th cent. CE, and fragments of languages of aborigines of the Canary Islands recorded by Spanish and Italian chroniclers in the 14-16th cent. The oldest archaeological traces of a human settlement at the archipelago dated to *c.* 540 BCE are known from Tenerife; from the 6th cent. BCE should also be the most archaic inscriptions from Hierro (Pichler 2007, 57-59). Taking account of glottochronological dating of the disintegration of the Berber languages to the 7th cent. BCE (Blažek 2010), it is possible to see here the only process stimulated by the rise of the Phoenician influence spreading from the Mediterranean coast. The adaptation of the Phoenician script and borrowing of *c.* 20 cultural Canaanite words, with different reflexes in all Berber branches (i.e., adapted before the disintegration of Common Berber), support the causal connections of the described events. In this perspective it is probable the ancestors of the Berbers originally spread along the North African coast (cf. Mercier 1924 on ancient toponyms with Berber etymologies).

(Blažek 2010)

Awlem. Awlemmiden, E East, W West.

The model of classification of the Berber languages prepared by George Starostin (2010) with the disintegration of Zenaga dated to 1480 BCE and disintegration of North, East and South subbranches dated to 1080 BCE is not compatible with the distribution of Phoenician loans in

all subbranches. Their spread is thinkable only in the 1st mill. BCE.

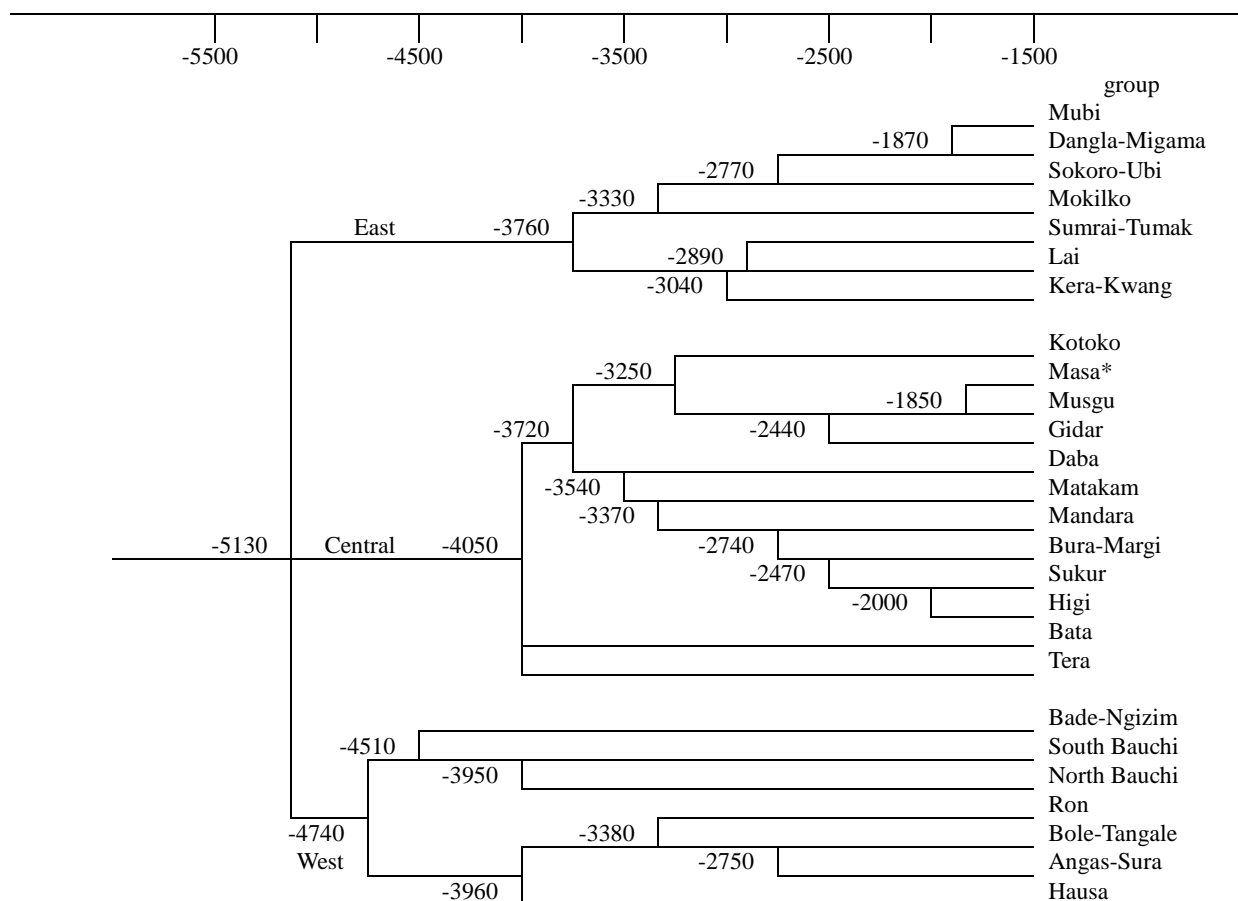
Militarev (1991, 154) localizes the area, where the **South Berber (Tuareg)** subbranch formed, in the triangle Ghudāmis-Ghāt-Sabhah in West Libya. In this space the ancient city Garama also lay, the center of the people called Garamantes (Herodot IV, 183-84; Tacit, *Historiae* IV, 50) who are frequently identified with the ancestors of Tuaregs. Another argument connected with this area is the ethnonym *Hawwārah*, located by Ibn Khordadbeh ("Book of Roads and Kingdoms", 870 CE) and by al-Mas^Cudi ("The Meadows of Gold and Mines of Gems", 956 CE) in Fezzan or Tripolitania. In agreement with the Berber historical phonetics, the name *Āhaggār* of the North Tuaregs is derivable from *Hawwārah*. More difficult is the reconstruction of the route of the **West Berbers** represented by the Zenaga living along the Senegal-Mauritanian border now, but in a large part of West Mauritania till the 17th cent. The closest relative Tetserret/Tameseghlalt is spoken by a small, non-Tuareg, minority living among the Tuaregs of Niger (Souag 2010, 178). Other, substratal, traces of West Berber appear in the Arabic dialect Hassaniya, used in Mauritania, West Sahara and Algeria, and in the North Songhai dialects Tadaksahak (East Mali, West Niger), Tagdal (West/Central Niger), besides the South Tuareg influence, and Kwarandzyey (West Algeria), besides the Moroccan Berber influence. Souag (2010, 186) thinks about a movement of Kwarandzyey in the north from the basin of the Niger. In this case the route of the West Berbers probably preceded the spread of the Tuaregs into the southwest. Could the form *zngn* from the Libyan inscription from Girsā in Tripolitania be connected with the ethnonym **Zenaga** (Militarev 1994, 277-78)? In the 3rd and 2nd mill. BCE the linguistic traces of Berber related idioms appear in the Nile Valley. One witness is seen in *c.* 20 etymons in Nubian languages, all with good Berber etymologies (Blažek 2000). The Nubian lexemes are not limited to Nile Nubian but they are distributed in all Nubian branches. This means they would have been adopted before the disintegration of Nubian, dated to the 11th cent. BCE (Starostin 2010). The contact zone could be localized around the mouth of Wadi al-Milk in the Nile in North Sudan (Behrens 1984, 208, map 7.5; Blažek 2000, 40). This is in agreement with the information of Herkhuef, a commercial emissary who visited Upper Nubia *c.* 2230 BCE, about the ruler of the district *J3m* fighting against the tribes *Tmw* by the fourth cataract. The *Tmw* are usually connected with antique Libyans and modern Berbers. From the area between the 2nd and 4th cataracts the *Tmw* are mentioned also in the time of Ramesses II (1290-1224 BCE) on the stele of his official Ramose who sought workers among *Tmw* (Behrens 1984, 137-39). The direct linguistic witness can be found in the name *3bjqwr* of one of dogs of the nomarch Antef II from the 11th dynasty (2118-2069 BCE), exactly corresponding to proto-Tuareg **ābaykūr* "wild dog" > Ghat *abaikur*, Ahaggār *ābāikôr*, Ayr/Awlemmiden *abāykor* (Müller 1896, 207; Blažek 2000, 40). Interesting is also the ethnonym *Jsb*, mentioned together with other Old Libyan tribes *Rbw* and *Mšwš* in the description of fights of Ramesses III *c.* 1180 BCE. *Jsb* corresponds to Ἰσβύσται (Herodot IV, 170-71), Ἰσβῦται (Ptolemy IV, 4.10), localized to the east of the Gulf of Sidre, and *Asebet*, pl. *Isebeten*, one of the Berber tribes related to the Ahaggār Tuaregs (Behrens 1984, 145-46). These facts support the spread of proto-Berbers along the Mediterranean coast from the Nile Valley. The *Tmw* from Northern Sudan were probably assimilated by neighboring Nilo-Saharan populations.

Chadic

Starostin's date 5130 BCE of the Chadic disintegration agrees very well with the estimations by Militarev (2005, 399: 5410 BCE). The easternmost Chadic language is Kajakse from the archaic group Mubi, spoken in the Waddai highlands in Southeast Chad (on both sides of the Chad-Sudan border is spoken Kujarge, a puzzling language with a Chadic stratum in lexicon). This area is accessible from the Nile Valley only in two ways: along the Wadi Howar north of Darfur (Blench 2006, 162) or along the Bahr al-Ghazal and its north tributary Bahr al-^CArab

to the south of Darfur. The northern route could lead along the Batha river, today flowing into Lake Fitri, forming in a wetter past a part of Lake Chad (4000 BCE: 400.000 km², today 1.350 km²). The southern route could continue along the Bahr Azoum/Salamat into the basin of the Chari, the biggest tributary of Lake Chad.

(Starostin 2010)

*Note: The close position of Masa to Musgu - see Tourneux 1990.

Summary

The present scenario has its analogy in the spread of Semitic languages into Africa. The northern route through Sinai brought Aramaic and Arabic, the southern route through Bab el-Mandeb brought Ethio-Semitic.

References

- Anati, Emmanuel. 1968. *Rock-Art in Central Arabia, I: The 'Oval-Headed' People of Arabia*. Leuven: Oriental Institute.
- Behrens, Peter. 1984. Wanderungsbewegungen und Sprache der frühen Saharanischen Viehzüchter. *Sprache und Geschichte in Afrika* 6, 135-216.
- Belova, Anna. 2003. Isoglosses yéménites-couchitiques. *Orientalia III: Studia Semitica* (Fs. for A. Militarev), 219-229.
- Bender, M.Lionel. 1975. *Omotic: A new Afroasiatic language family*. Carbondale: University Museum Studies 3.
- Blažek, Václav. 1997. Cushitic Lexicostatistics: The second attempt. In: *Afroasiatica Italiana. Studi Africanistici, Seria Etiopica* 6. Napoli: Istituto Universitario Orientale, 171-188.
- Blažek, Václav. 1999. Elam: a bridge between Ancient Near East and Dravidian India? In: *Archaeology and Language IV. Language Change and Cultural Transformation*, eds. Roger Blench & Matthew Spriggs. London & New York: Routledge, 48-78.

- Blažek, Václav. 2000. Toward the discussion of the Berber-Nubian lexical parallels. In: *Études berbères et chamito-sémitiques. Mélanges offerts à Karl-G. Prasse*, ed. Salem Chaker. Paris - Louvain: Peeters, 31-42.
- Blažek, Václav. 2002. Some New Dravidian - Afroasiatic Parallels. *Mother Tongue* 7, 171-199.
- Blažek, Václav. 2005. Cushitic and Omotic strata in Ongota, a moribund language of uncertain affiliation from Southeast Ethiopia. *Archiv orientální* 73, 43-68.
- Blažek, Václav. 2007. Nilo-Saharan Stratum of Ongota. In: *Advances in Nilo-Saharan Linguistics. Proceedings of the 8th Nilo-Saharan Linguistics Colloquium* (Hamburg, Aug 2001), ed. by Doris L. Payne & Mechthild Reh. Köln: Köppe, 9-18.
- Blažek, Václav. 2008. A lexicostatistical comparison of Omotic languages. In: *In Hot Pursuit of Language in Prehistory. Essays in the four fields of anthropology*, edited by John D. Bengtson. Amsterdam - Philadelphia: Benjamins, 57-148.
- Blažek, Václav. 2010. On classification of Berber. Paper presented at the 40th *Colloquium of African languages and Linguistics*. Leiden, August 23-25.
- Blench, Roger. 2006. *Archaeology, Language, and the African Past*. Oxford: AltaMira.
- Bomhard, Allan R. 2008. *Reconstructing Proto-Nostratic: Comparative Phonology, Morphology, and Vocabulary*, I-II. Leiden-Boston: Brill.
- Diakonoff, Igor M. 1988. *Afrasian languages*. Moscow: Nauka.
- Dolgopolsky, Aaron. 2008. *Nostratic Dictionary*. Cambridge:
<http://www.dspace.cam.ac.uk/handle/1810/196512>
- Ehret, Christopher. 1979. On the antiquity of agriculture in Ethiopia. *Journal of African History* 20, 161-177.
- Ehret, C., Elderkin, E.D., Nurse, D. 1989. Dahalo Lexis and its Sources. *Afrikanistische Arbeitspapiere* 18, 5-49.
- Fellman, Jack. 1991-93. Linguistics as an instrument of pre-history: the home of proto Afro-Asiatic. *Orbis* 36, 56-58.
- Fleming, Harold C. 2006. *Ongota. A Decisive Language in African Prehistory*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Galand-Pernet, Paulette. 1988. Die traditionelle arabischen Berberschriften in Marokko. *Sahara Studien*. Hallein, 65-79.
- Gerhardt, Ludwig. 1983. Lexical interferences in the Chadic/Benue-Congo border area. In: *Studies in Chadic and Afroasiatic linguistics*, ed. by Ekkehard Wolff, Hilke Meyer-Bahlburg. Hamburg: Buske, 301-310.
- Gragg, Gene. 1997. *Ge^Cez (Ethiopic)*. In: *The Semitic Languages*, ed. by Robert Hetzron. London: Routledge, 242-260.
- Hayes, John. The Lexical Relationship between Epigraphic South Arabic and Ugaritic. In: *Semitic Studies in Honor of Wolf Leslau*, Vol. I, ed. Alan S. Kaye. Wiesbaden: Harrassowitz, 609-626.
- Heine, B. 1978. The Sam Languages. A history of Rendille, Boni and Somali. *Afroasiatic Linguistics* 6/2, 23-115.
- Hudson, Grover. 1978. Geolinguistic evidence for Ethiopian Semitic prehistory. *Abbay* 9, 71-85.
- Ignatjeva, Lilia. 1997. New data for early Egyptian chronology. *Discussions in Egyptology* 37, 11-22.
- Illič-Svityč, Vladislav. 1971-84. *Opyt sravnenija nostratičeskix jazykov*, I-III. Moskva: Nauka.
- Jungraithmayr, Herrmann. 1989. Zur frühen Geschichte des Zentralsudan im Lichte neuerer Sprachforschung. *Paideuma* 35, 155-167.
- Jungraithmayr, Herrmann. 1991. Centre and periphery: Chadic linguistic evidence and its possible historical significance. *Orientalia Varsoviensia 2: Unwritten Testimonies of the African Past. Proceedings of the International Symposium* (Warsaw, Nov 1989), ed. by S. Piłaszewicz, E. Rzewuski. Warsaw: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 61-82.
- Kogan, Leonid. 2009. Semitskie jazyki. *Semitskie jazyki I*. Moskva: Academia, 15-112.
- Lězov, Sergei. 2009. Aramejskie jazyki. In: *Semitskie jazyki I*. Moskva: Academia, 414-496.
- Mercier, E. 1924. La langue libyenne et la toponymie antique de l'Afrique de Nord. *Journal Asiatique* 205, 189-320.
- Militarev, Aleksandr. 1984. Sovremennoe sravnitel'no-istoričeskoe afrazijskoe jazykoznanie: čto ono možet dat' istoričeskoj nauke? In: *Lingvističeskaja rekonstrukcija i drevnejšaja istorija Vostoka 3: Jazykovaja situacija v Perednej Azii v X-IV tysjačiletijax do n.ė*. Moskva: Nauka, 3-26.
- Militarev, Aleksandr. 1991. Istoričeskaja fonetika i leksika livijsko-guančskix jazykov. In: *Afrazijskie jazyki 2*. Moskva: Nauka, 238-267.
- Militarev, Aleksandr. 1994. Glazami lingvista: Garamantida v kontekste severoafrikanškoj istorii. In: *Garamantida*, ed. by M.Ju. Roščin. Moskva: Vostočnaja literatura, 230-282.
- Militarev, Aleksandr. 1995. Šumery i afrazijscy. *Vestnik drevnej istorii* 1995/2, 113-127.
- Militarev, Alexander. 1996. Home for Afrasian: African or Asian? Areal Linguistic Arguments. In: *Cushitic and Omotic Languages. Proceedings of the 3rd International Symposium* (Berlin, March 1994), ed. by C. Griefenow-Mewis, R.M. Voigt. Köln: Köppe, 13-32.

- Militarev, Alexander. 2005. Once more about glottochronology and the comparative method: the Omotic-Afrasian case. In: *Orientalia et Classica VI: Aspekty komparatistiki*, 339-408.
- Militarev, Aleksandr, Starostin, Sergei. 1984. Obščaja afrazijsko-severnokavkazskaja kul'turnaja leksika. In: *Lingvističeskaja rekonstrukcija i drevnejšaja istorija Vostoka 3: Jazykovaja situacija v Perednej Azii v X-IV tysjačiletijax do n.ė.* Moskva: Nauka, 34-43.
- Mous, Maarten. 2003. *The making of a mixed language: the case of Ma'a/Mbugu*. Amsterdam: Benjamins.
- Müller, W.M. 1896. Altafrikanische Glossen. *Wiener Zeitschrift der Kunde des Morgenlandes* 10, 203-211.
- Petráček, Karel. 1988. *Altägyptisch, Hamitosemitisch und ihre Beziehungen zu einigen Sprachfamilien in Afrika und Asien*. Praha: Univerzita Karlova.
- Petráček, Karel. 1989. *Úvod do hamitosemitské (afroasijské) jazykovědy*, I. Praha: SPN.
- Pichler, Werner. 2007. *Origin and Development of the Libyco-Berber Script*. Köln: Köppe.
- SED *Semitic Etymological Dictionary*, Vol. I: *Anatomy of Man and Animals* by Alexander Militarev & Leonid Kogan, Münster: Ugarit-Verlag 2000.
- Souag, Lamén. 2010. The Western Berber Stratum in Kwarandzyey (Tabelbala, Algeria). In: *Études berbères V*, ed. by Harry Stroemer. Köln: Köppe, 177-189.
- Starostin, George. 2010. Glottochronological classification of Afroasiatic languages. Ms.
- Takács, Gábor. 1999. *Etymological Dictionary of Egyptian, Vol. I: A Phonological Introduction*. Leiden-Boston-Köln: Brill.
- Tourneux, Henry. 1990. Place du masa dans la famille tchadique, In: *Proceedings of the Fifth International Congress (Vienna, Sept 1987)*, Vol. 1, ed. by Hans Mukarovsky. Wien: Afro-Pub, 249-260.
- Vycichl, Werner. 1940. Ägyptische Ortsnamen in der Bibel. *Zeitschrift für Ägyptische Sprache* 76, 79-93.
- Vycichl, Werner. 1952. Punischer Spracheinfluss im Berberischen. *Journal of Near Eastern Studies* 11, 198-204.
- Zaborski, Andrzej. 2004. West Cushitic - A Genetic Reality. *Lingua Posnaniensis* 46, 173-186.
- Zima, Petr. 1990. Songhay and Chadic in the West African Context. In: *Proceedings of the Fifth International Congress (Vienna, Sept 1987)*, Vol. 1, ed. by Hans Mukarovsky. Wien: Afro-Pub, 261-274.

Václav Blažek
blazek@phil.muni.cz

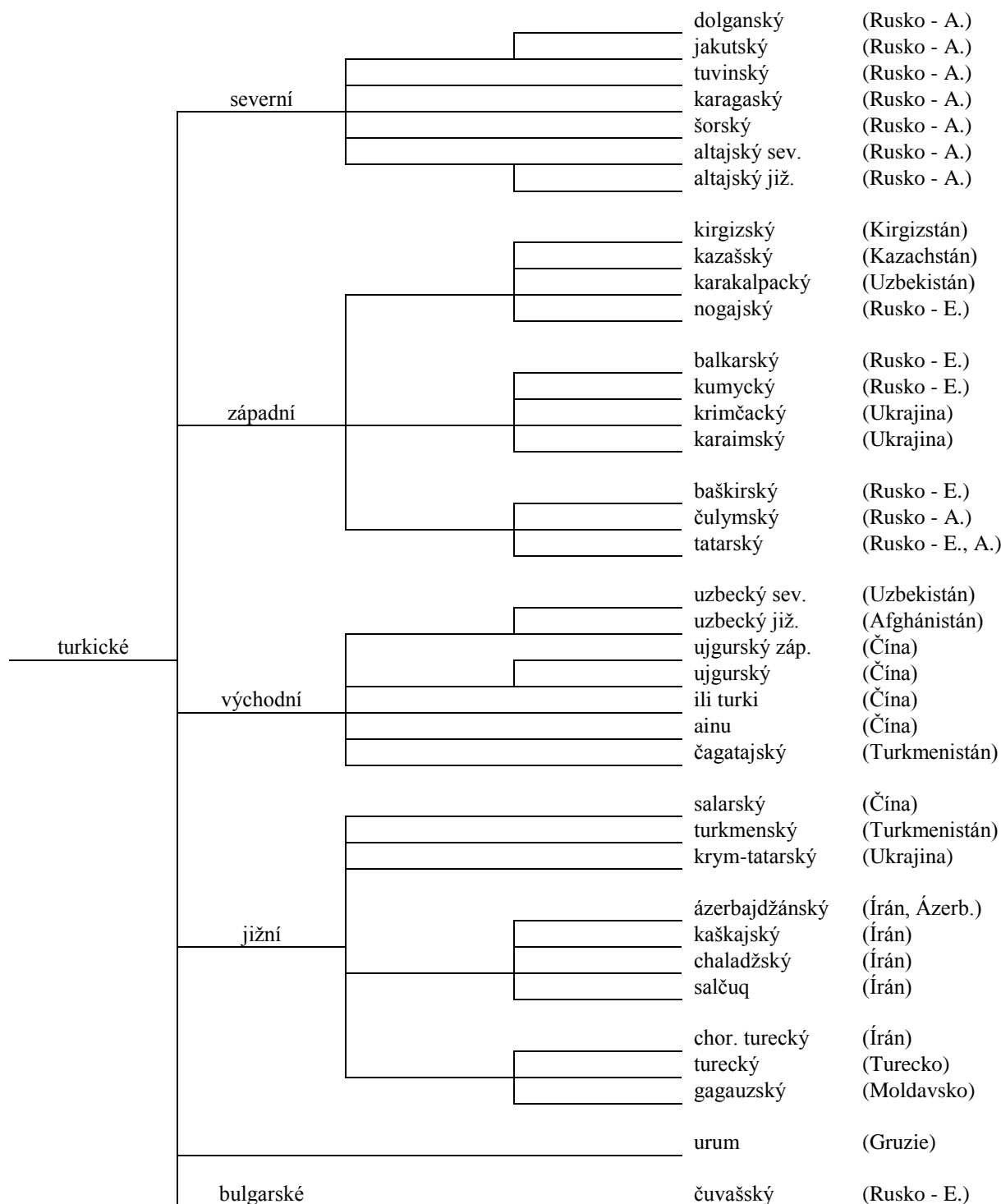
Altajské jazyky: klasifikace

A. Turkické jazyky (Schwarz & Blažek 2011)

(1) Klasifikace turkických jazyků podle *Ethnologue*₁₆ (2009)

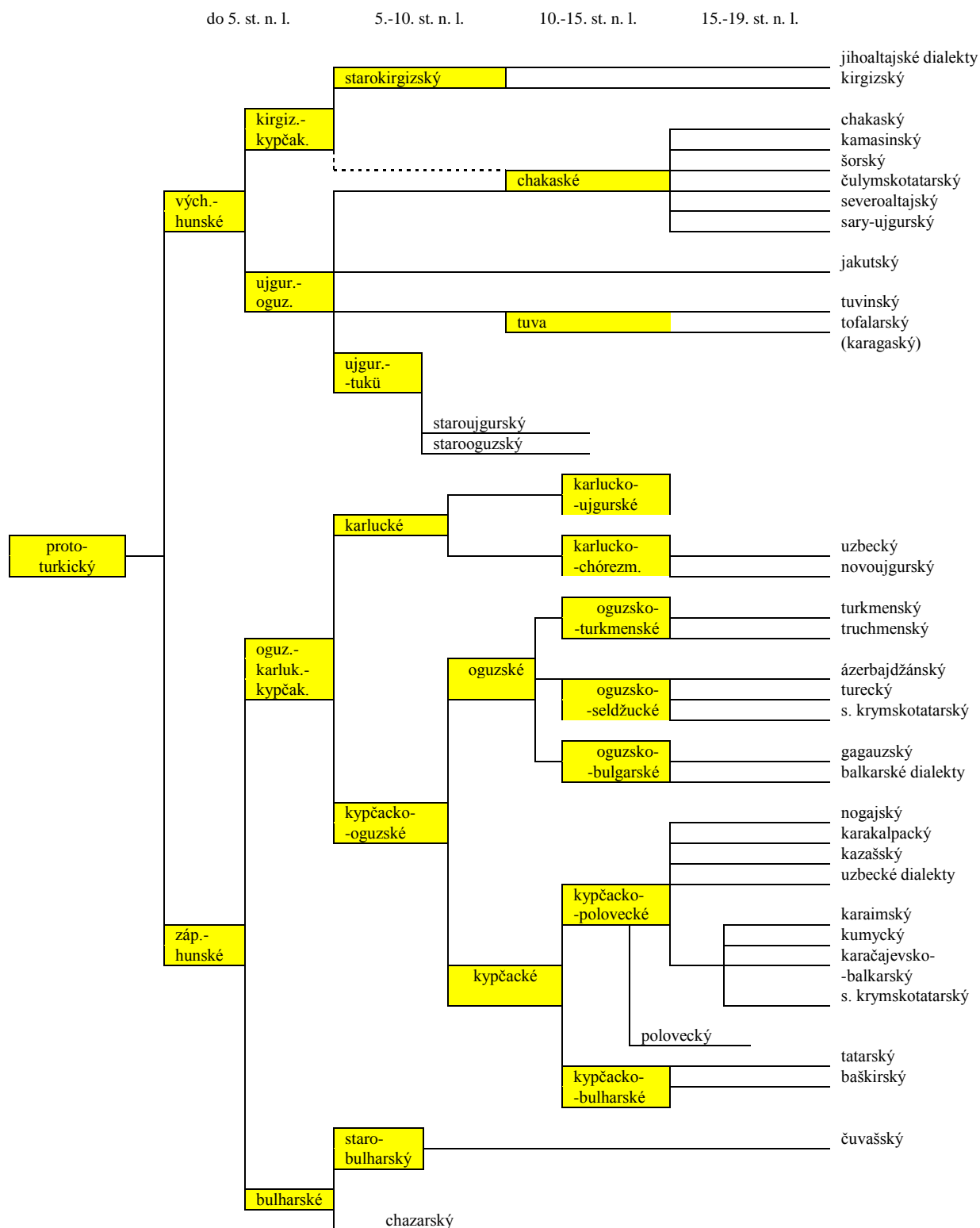
http://www.ethnologue.com/show_family.asp?subid=7-16

Ačkoliv je prestižní monografie *Ethnologue* aktualizována každé čtyři roky, klasifikace (nejen) turkických jazyků vychází spíše z geografických než genetických kritérií a neodráží jejich vnitřní hierarchii:

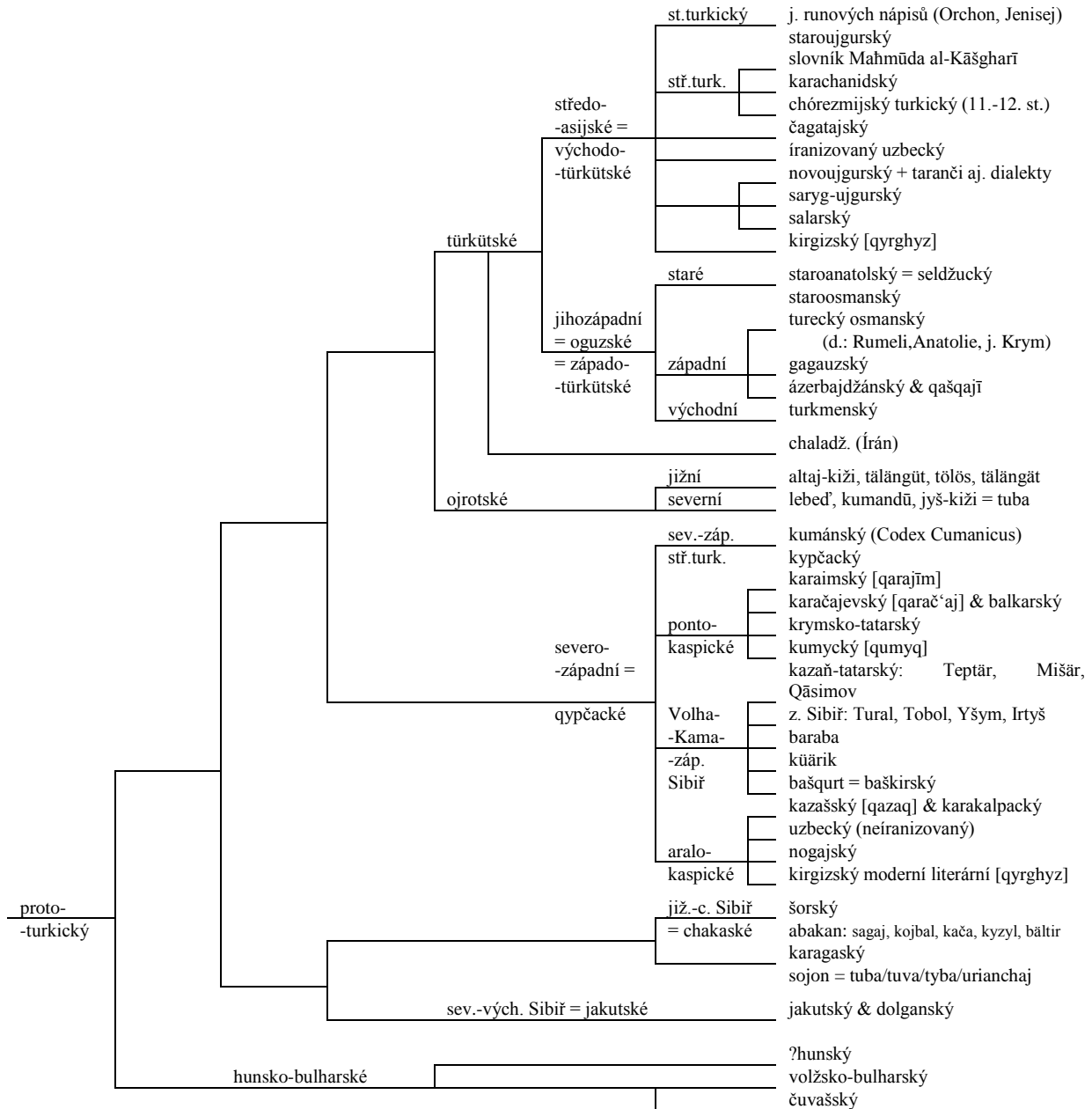
Zkratky: A. Asie, Ázerb. Ázerbajdžán, E. Evropa, chor. chorásánský, již. jižní, sev. severní, záp. západní.

(2) Baskakov (1960: příloha 2 mezi s. 228-29; 1981: 18-20) vypracoval dnes již klasickou genetickou klasifikaci:

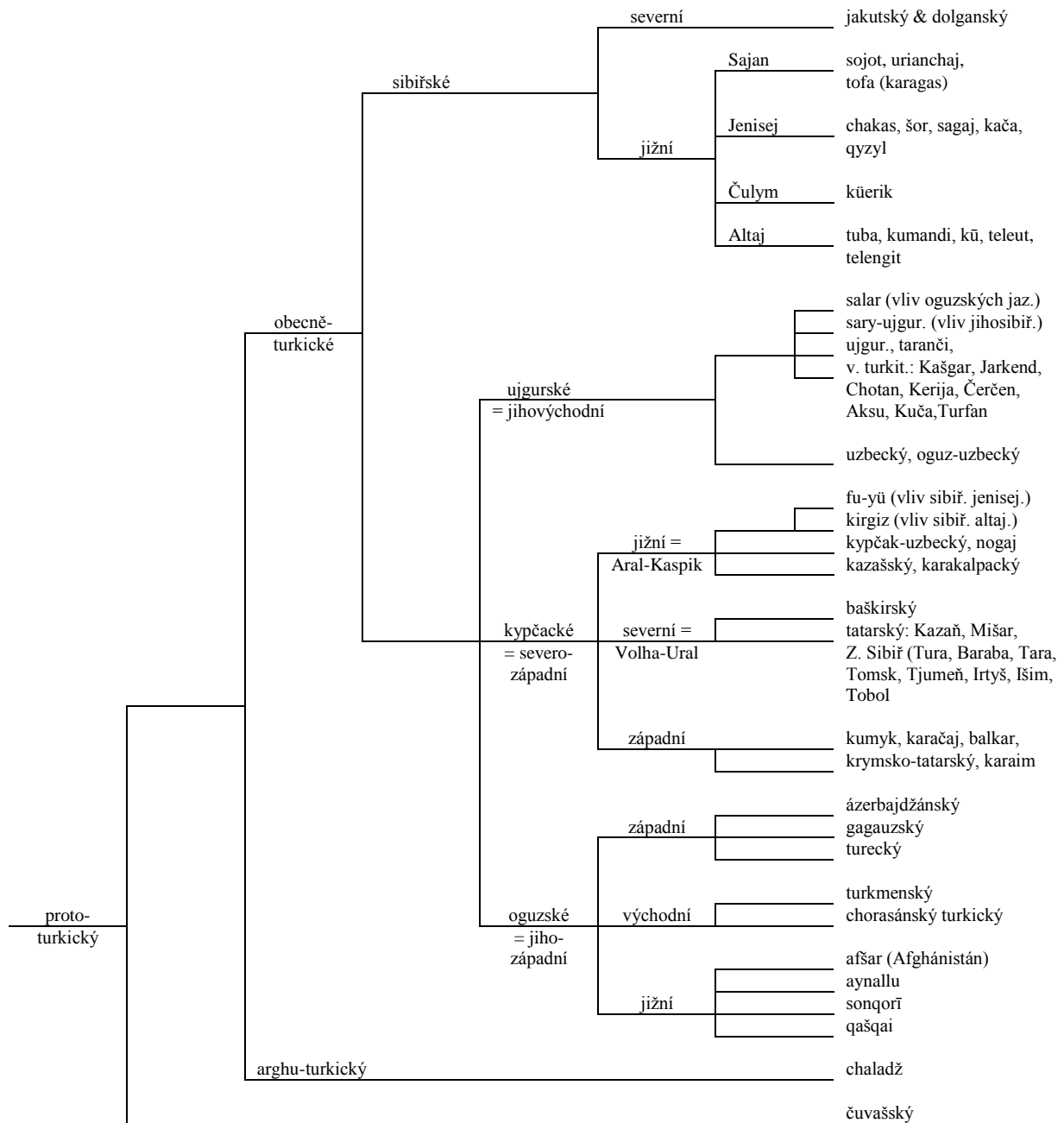

Zkratky: chórezm. chórezmijské, j. jižní, karluk. karlucké, kirgiz. kirgizské, kypčak. kypčacké, oguz. oguzské, s. severní, uigur. uigurský, vých. východní, záp. západní.

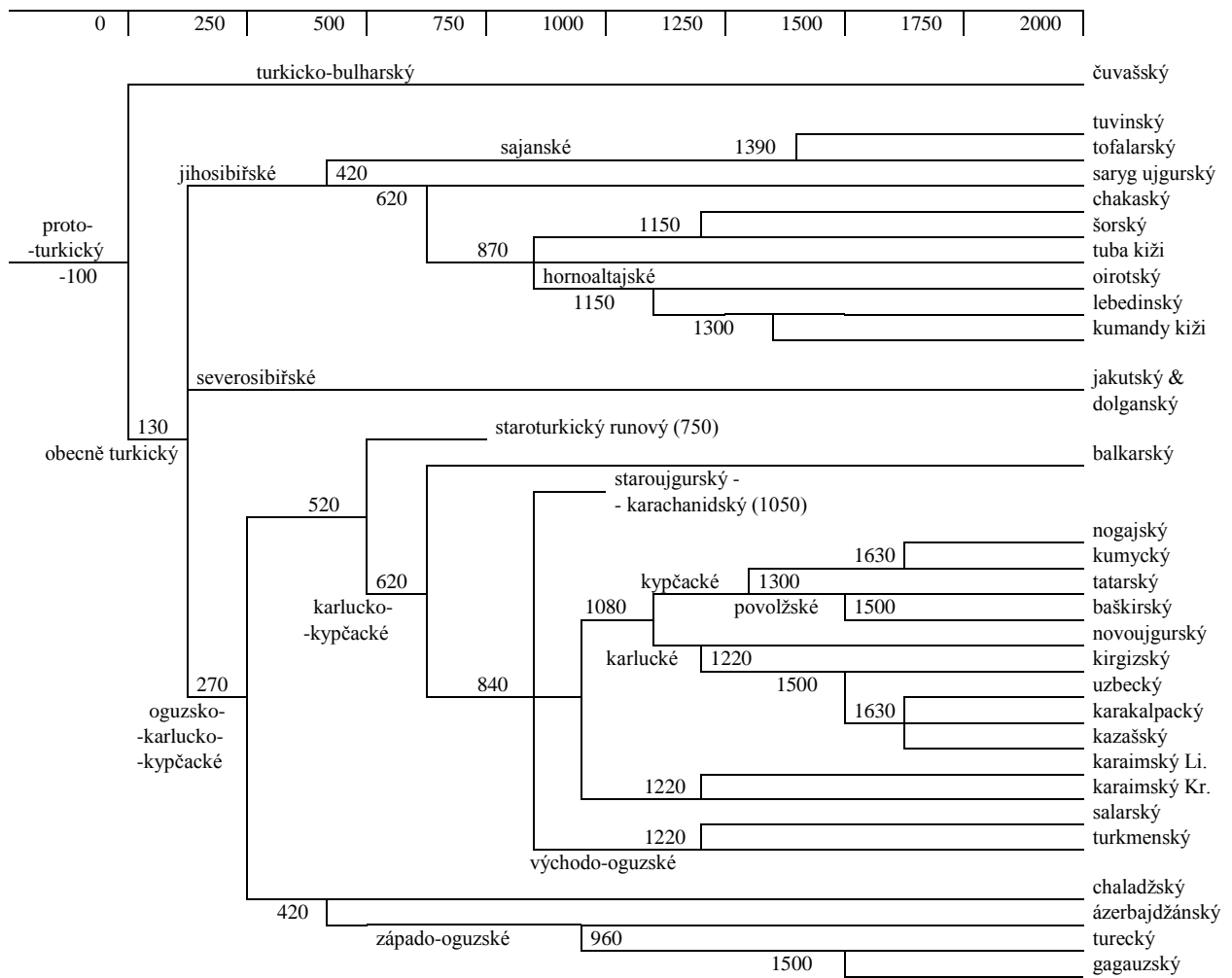
(3) Menges (1995: 60-61, + dodatky v 2. vydání na s. xiv-xv) také shrnuje tradiční klasifikaci, přihlíží ale přímo k literárním pramenům a menším skupinám na pomezí dialektů:

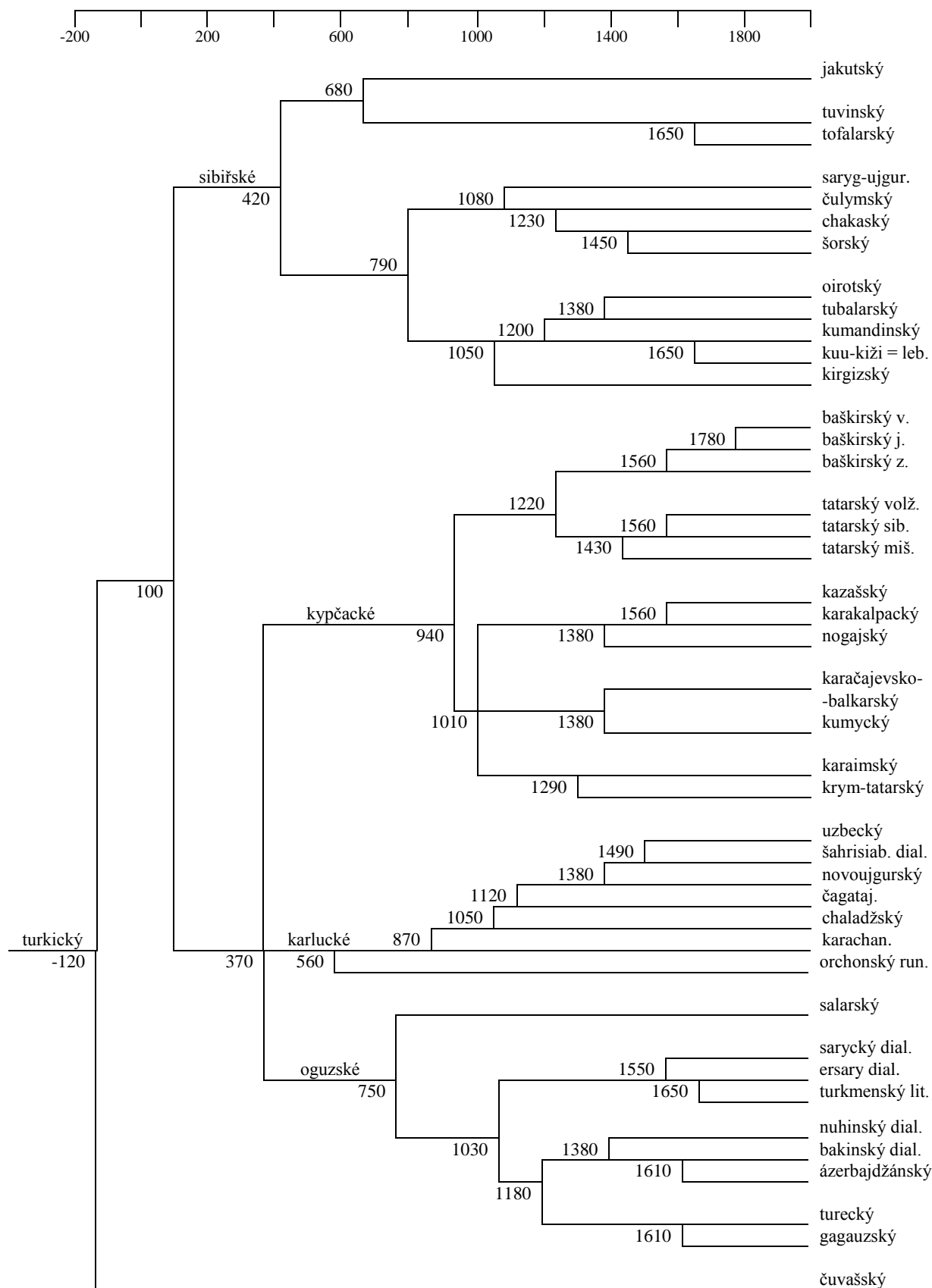
(4) Lars Johanson (1998b: 81-83) záměrně kombinuje geografickou, genetickou a typologickou klasifikaci:

(5) Anna V. Dybo (2006: 766-817): její glottochronologická klasifikace respektuje i geografická hlediska:

(6) Klasifikace turkických jazyků Olega Mudraka (2009, 172-79) je zatím nejaktuálnější a zahrnuje i některé baškirské, tatarské, turkmenské a ázerbajdžánské dialekty:

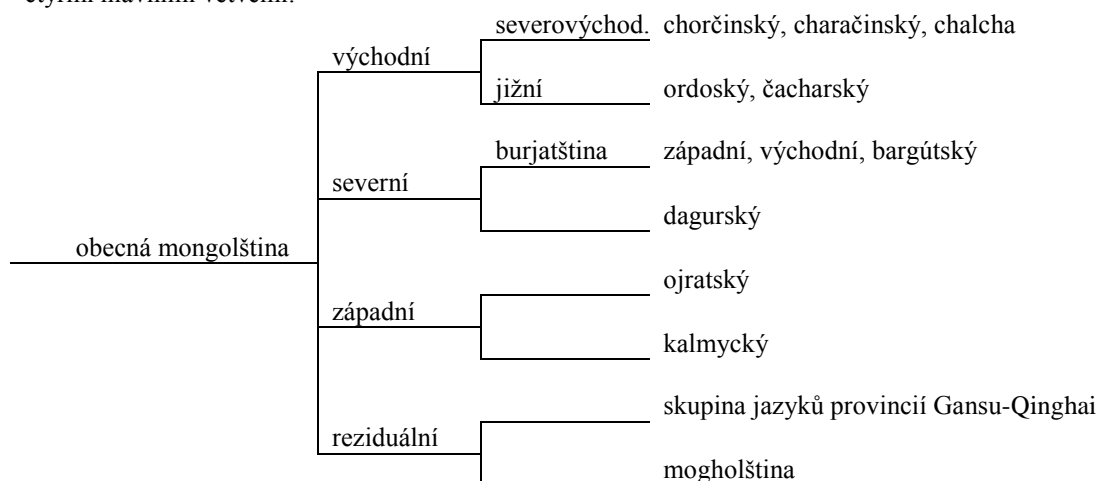

Zkratky: čagataj. čagatajský (Babur Name), dial. dialekt, j. jižní, karachan. karachanidský (Mahmūda al-Kāšgharī, Kutadgu Bilig), leb. lebedinský, lit. literární, miš. mišerský, run. runový, sib. sibiřský, v. východní, volž. povolžský, z. západní.

M. Mongolské jazyky (Schwarz & Blažek 2010)

0. Cílem předkládaného příspěvku je shromáždit nejdůležitější modely klasifikace mongolských jazyků, znázornit je ve stromových diagramech; uvést metodologické přístupy jednotlivých modelů a nakonec nabídnout naši vlastní analýzu s výsledkem podle metody tzv. ‘rekalibrované’ glottochronologie Sergeje Starostina. Lze předeslat, že dosud nejúplnější přehled klasifikací mongolských jazyků nabídnul teprve Rybatzki (2003). V appendixech připojujeme lexikální materiál a demografické a geografické poznámky k jednotlivým jazykům. Čínská jména jsou zapisována abecedou pinyin a ohýbána českými koncovkami.

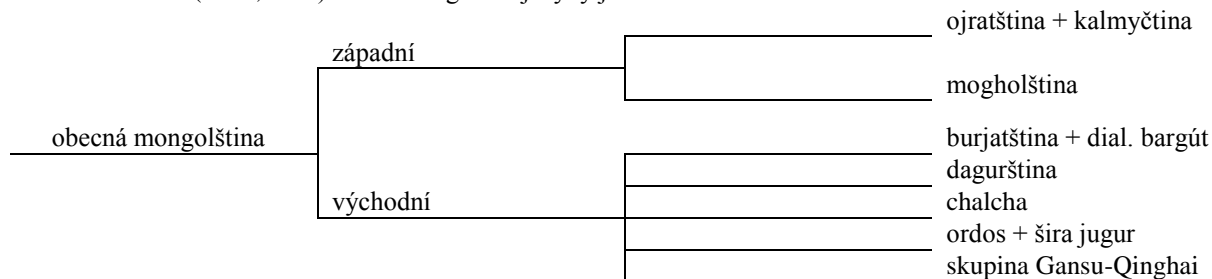
1. První odbornou klasifikaci mongolských jazyků a jejich dialektů vypracoval Rudnev (1908), který začal se čtyřmi hlavními větvemi:

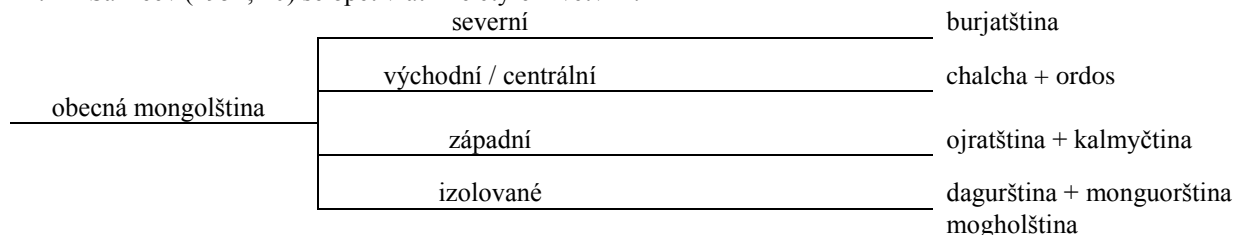
2. Rudnev ale později (1911, 231) model upravil na tři větve:

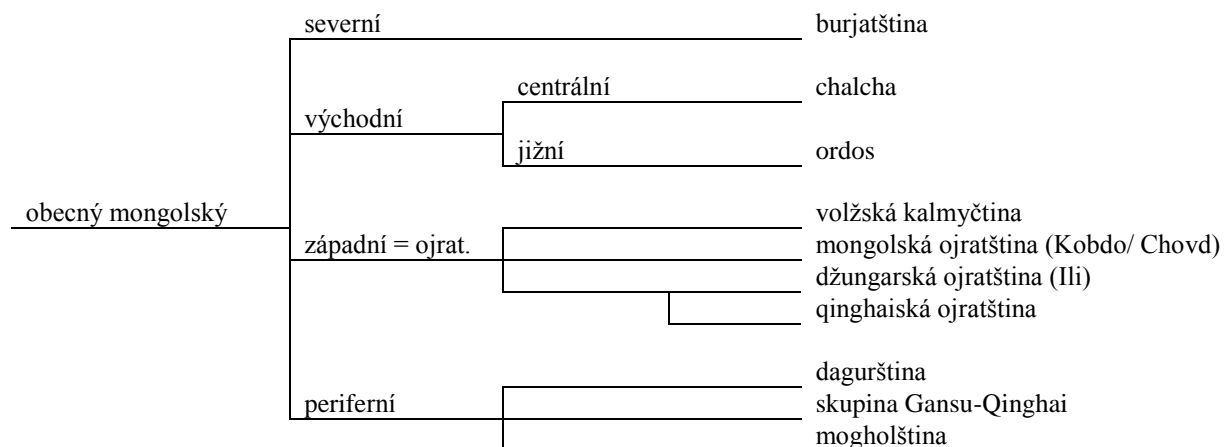
3. Vladimircov (1929, 2-18) členil mongolské jazyky jen na dvě hlavní větve:

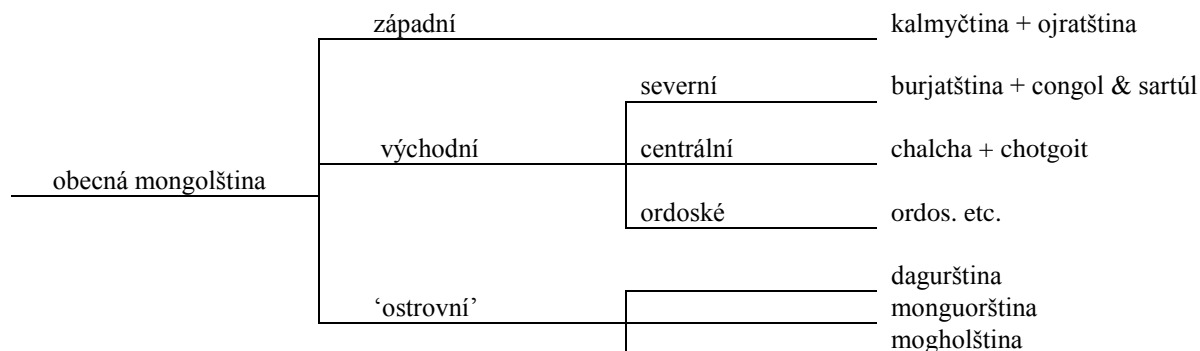
4. Až Sanžeev (1952, 40) se opět vrátil ke čtyřem větvím:

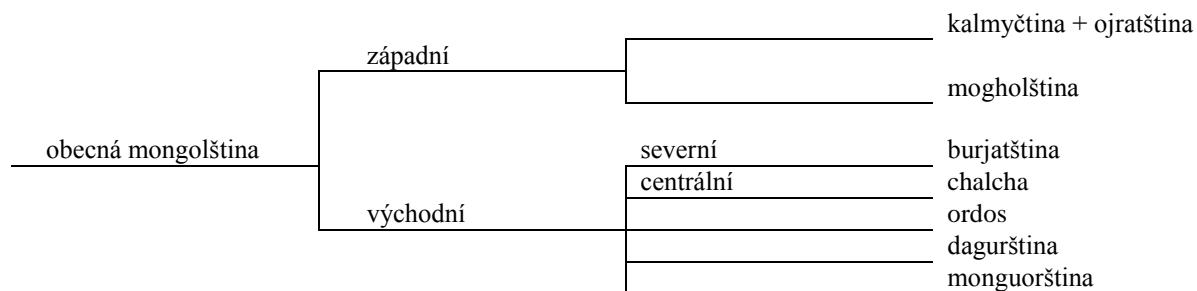
5. Sinor (1952) tuto tetrachotomii více specifikoval:

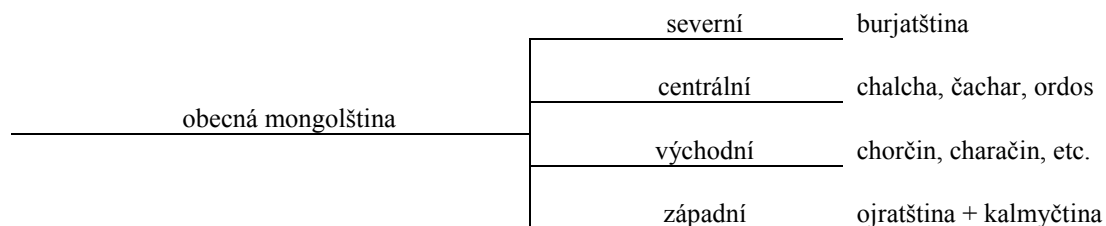
6. Poppe (1954, 6-7) navrhnul dvě ‘hlavní’ a jednu ‘periferní’ větve:

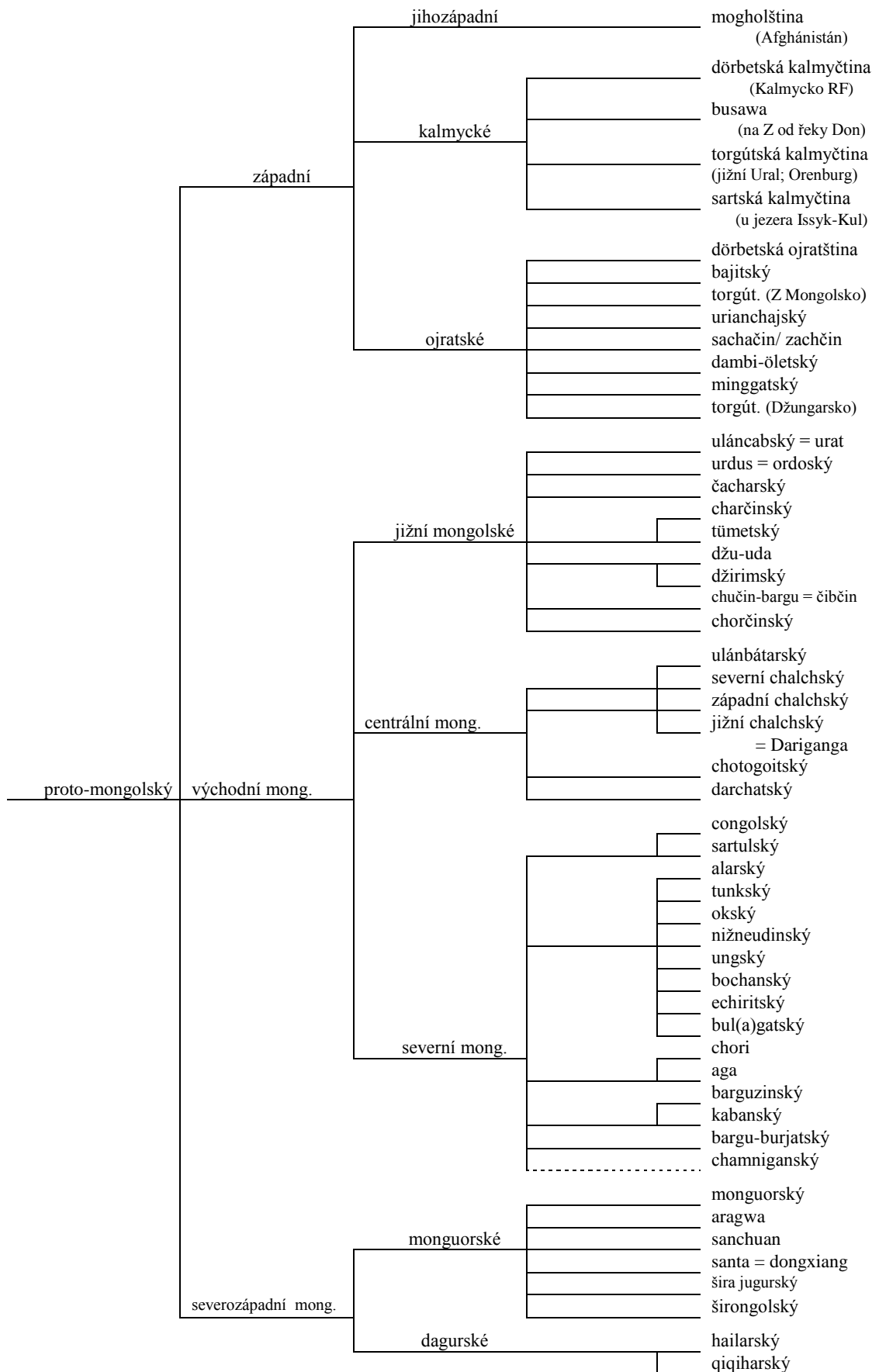
7. Později Poppe (1955, 14-23) klasifikaci zredukoval na dichotomický model:

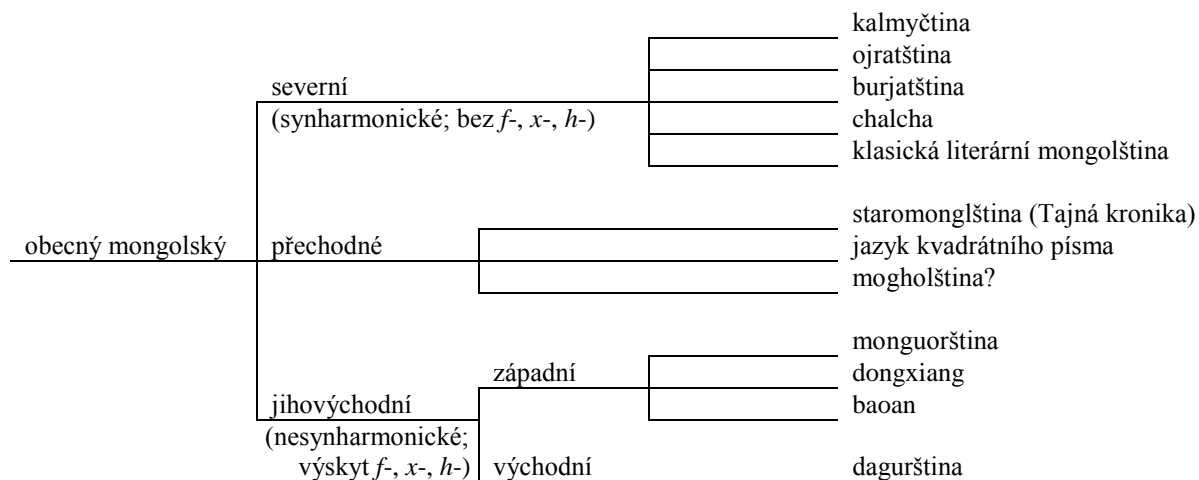
8. Luvsanvandan (1959) se zaměřil jen na tzv. hlavní nebo „jádrové“ mongolské jazyky:

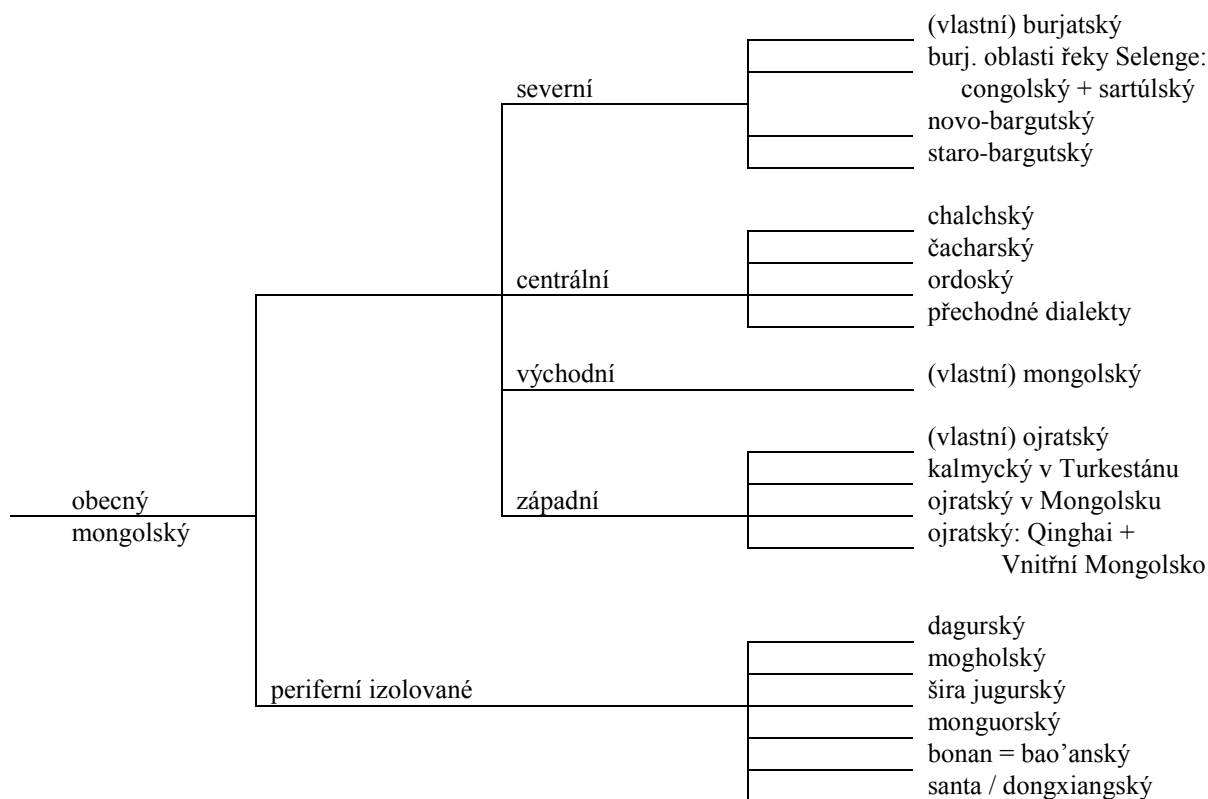
9. Nejdetailnější klasifikaci mongolských dialektů předložil Doerfer (1964, 41-43). Jeho klasifikace zahrnuje mnoho dialektů a je založena hlavně na geografických kritériích.

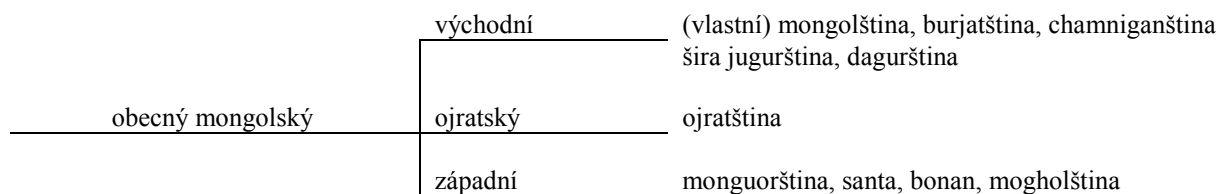
10. Bertagaev (1968, 9-12) rozlišoval mongolské jazyky podle typologických fonetických kritérií:

11. Beffa & Hamayon (1983) přišli s ambiciózní klasifikací, která zůstává více areální než genetická:

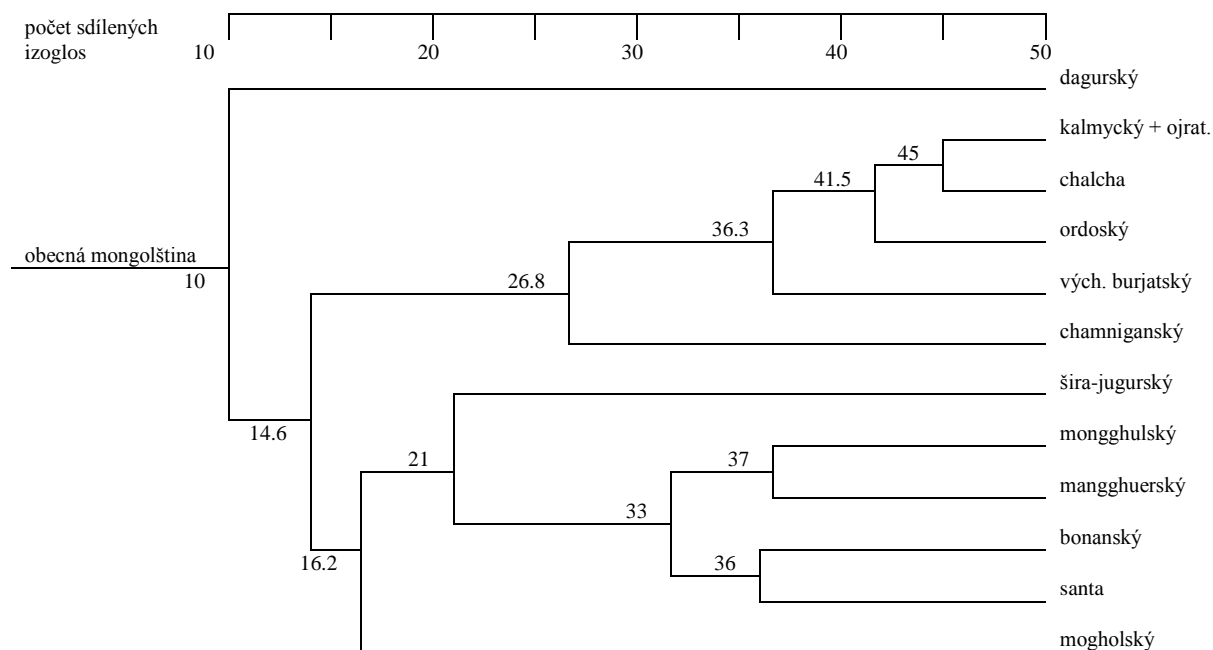
12. Svantesson (2000) se vrátil k trichotomickému modelu:

13. Výše uvedené klasifikace byly založeny na kombinaci geografických a gramatických (tj. fonetických + morfologických) kritérií. Omezovaly se jen na intuitivní nebo kvalitativní hodnocení. Až Rybatzki (2003, 387-89) aplikoval jako první kvantitativní přístup a shrnul vzájemné korespondence nejdůležitějších fonetických a morfologických izoglos mezi 12 moderními jazyky do následující tabulky:

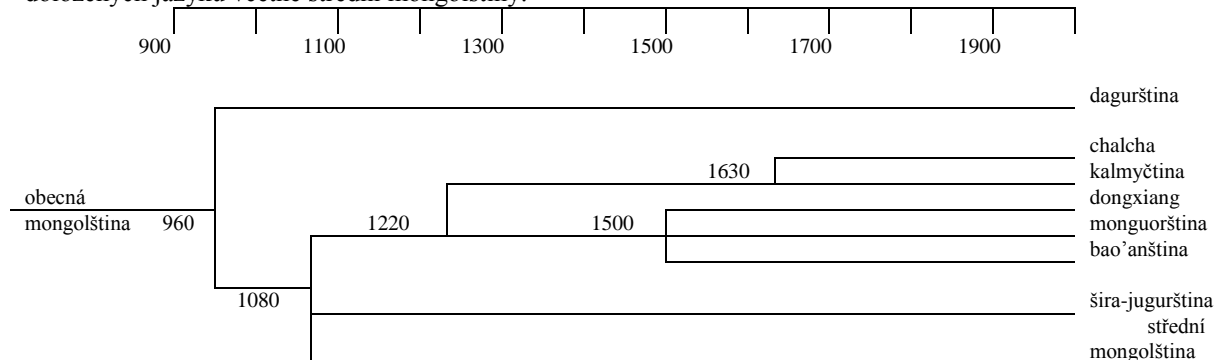
	chamn.	V burjat.	chalcha	ordos.	ojrat.	moghol	šira jug.	monggh.	manggh.	bonan	santa
dagurština	12	14	17	11	12	4	6	10	9	9	6
chamnigan.		33	27	24	23	10	12	12	12	11	10
V burjat.			42	32	35	11	17	15	14	13	12
chalcha				43	45	11	20	18	17	16	13
ordos.					40	10	18	18	15	15	11
ojrat.						14	19	17	15	13	12
moghol							14	15	17	17	18
šira jugur.								25	23	20	16
mongghul									37	34	30
mangghuer										36	33
bonan											36

Na základě korespondencí v tabulce lze vytvořit stromový diagram:

14. Hattori (1959) se jako první pokusil klasifikovat mongolské jazyky pomocí glottochronologické metody. V jeho době to ještě byla klasická metoda Morrise Swadeshe.

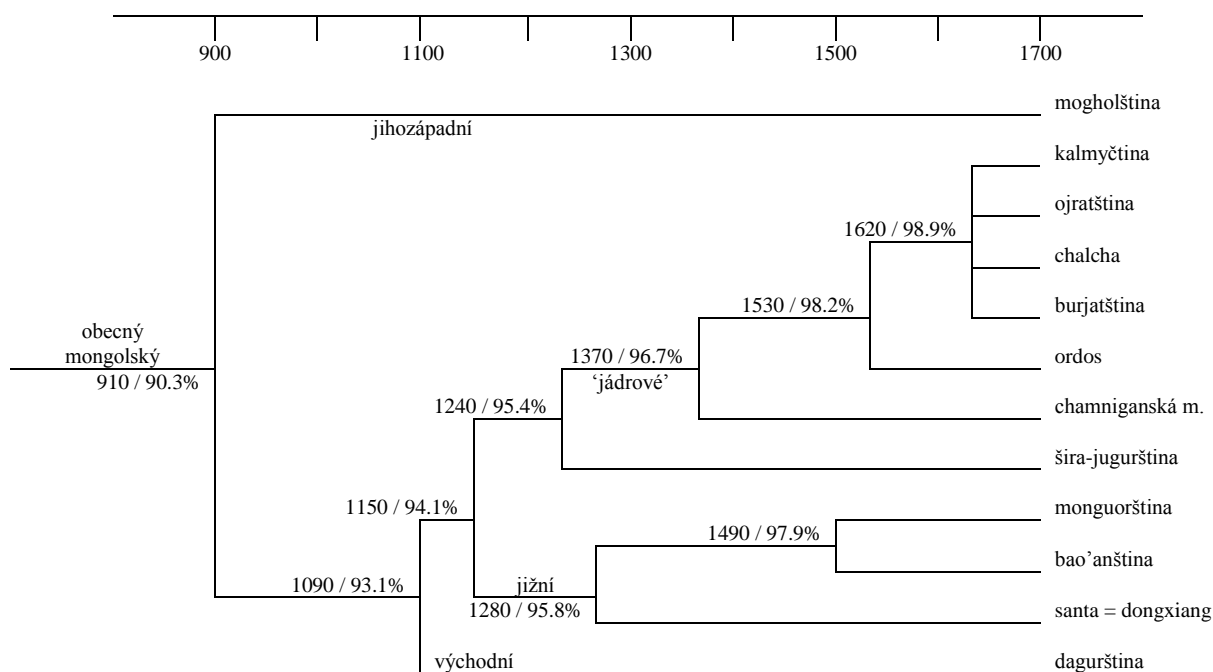
15. První aplikaci 'rekalibrované' glottochronologie na klasifikaci mongolských jazyků připravil sám Sergej Starostin (1991, 227-244 s lexikálními daty) a dokončili ji jeho spolupracovníci. Týká se osmi nejlépe doložených jazyků včetně střední mongolštiny:

16. Nová klasifikace operuje s týmiž sedmi moderními jazyky (s úplnými stoslovnými spisky, tj. chalcha, kalmyčtina, santa (= dongxiang), bao'an (= bonan), dagurština, šira-jugurština, monguorština (k dispozici máme i data dvou neúplně doložených monguorských dialektů: mongghul [99 slov] a mangghuer [77 slov]). Dále přidáváme burjatštinu s kompletní dokumentací a neúplné spisky mogholštiny [93 sémantických jednotek], ordoštiny [88], ojrátštiny [81] a chamniganské mongolštiny [78]. Pro srovnání jsou ve spiscích uvedena lexikální data literární a střední mongolštiny.

%	ojrat.	chalcha	burjat.	ordos	chamn.	santa	bao'an	dagur.	jugur.	monguor.	moghol.
kalm.	98.76	99.00	99.00	97.72	96.15	94.79	96.35	94.50	95.95	97.44	90.78
ojrat.		100.00!	98.76	97.36	89.85!	93.75	94.30	94.44	95.00	96.87	88.97
chalcha			99.00	98.86	96.15	94.79	96.87	95.00	95.95	95.91	90.00
burjat.				98.86	97.43	95.31	94.27	93.00	94.94	95.91	90.78
ordos					97.29	93.10	95.93	95.45	95.45	95.97	91.66
chamn.						92.30	94.73	89.74	94.87	93.50	90.62
santa							96.84	91.14	90.00	94.79	90.14
baoan								94.27	93.68	97.91	92.56
dagur.									89.39	94.38	88.66
jugur.										95.36	88.81
monguor.											94.00!

Pozn: symbol "!" označuje problematické výsledky ovlivněné neúplnými daty spisků nebo vysokou mírou výpůjček. Tyto výsledky nebyly zohledněny při finálním výpočtu.

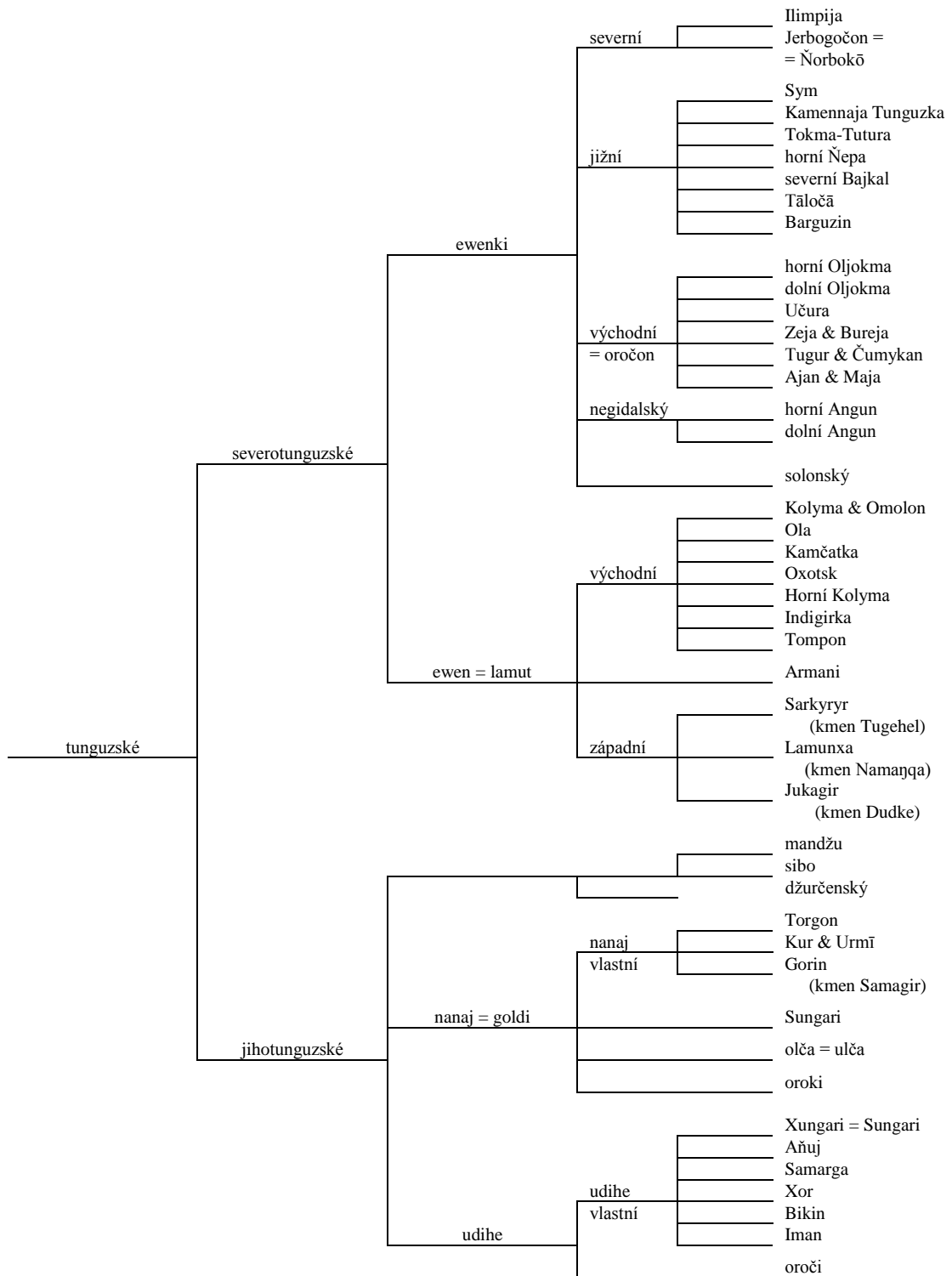

17. Závěr

Nové výsledky potvrzují úzkou příbuznost chalchské mongolštiny, burjatštiny, ojrátštiny, kalmyčtiny a jazyka nebo dialektu ordos, jejichž spisovné formy přímo korespondují se slovníkem klasické literární mongolštiny. Chamniganská mongolština nejspíš také patří do stejné skupiny 'jádrových' mongolských jazyků; není však uchována v literární variantě a její odlišnost od ostatních 'jádrových' jazyků kolísá v rozmezí 3%, na rozdíl od 2% ostatních pěti idiomů. Klasifikace založené na kvantitativním přístupu (13-Rybatzki, 15-Starostin) se celkem shodují s naším výsledkem: do druhé skupiny jižních jazyků řadí monguorštinu a idiomy bao'an and santa (dongxiang). Tyto tři modely se shodují v závěru, že se dagurština oddělila ještě před divergencí 'jádrové' a jižní skupiny. Naše klasifikace se odlišuje ve stanovení pozice šira-jugurštiny a mogholštiny. Zatímco my situujeme šira-jugurštinu do blízkosti 'jádrové' skupiny, Rybatzki (2003) ji spojuje s jižní skupinou a Starostin (1991) jí vyhrazuje zcela samostatnou pozici. Roli nejodlišnějšího jazyka v našem modelu zaujímá mogholština. Rybatzki klasifikoval mogholštinu dohromady s jižní skupinou a šira-jugurštinou, proto je podle jeho modelu a metodiky nejodlišnější dagurština. Starostin mogholštinu netestoval vůbec. V souhrnu se náš, Starostinův a Rybatzkiho model liší jen v pozici šira-jugurštiny a mogholštiny. Klasifikace mogholštiny je pochopitelně nejistá kvůli nejvyššímu počtu výpůjček (18) a absenci 7 položek ve spisku. Každopádně lze konstatovat relativně vysokou korelaci výsledků všech tří modelů a to i přes odlišnost v přístupech kvantitativní analýzy fonetických a morfologických izoglos (Rybatzki) a hodnocení lexikálních izoglos (Starostin a naše klasifikace).

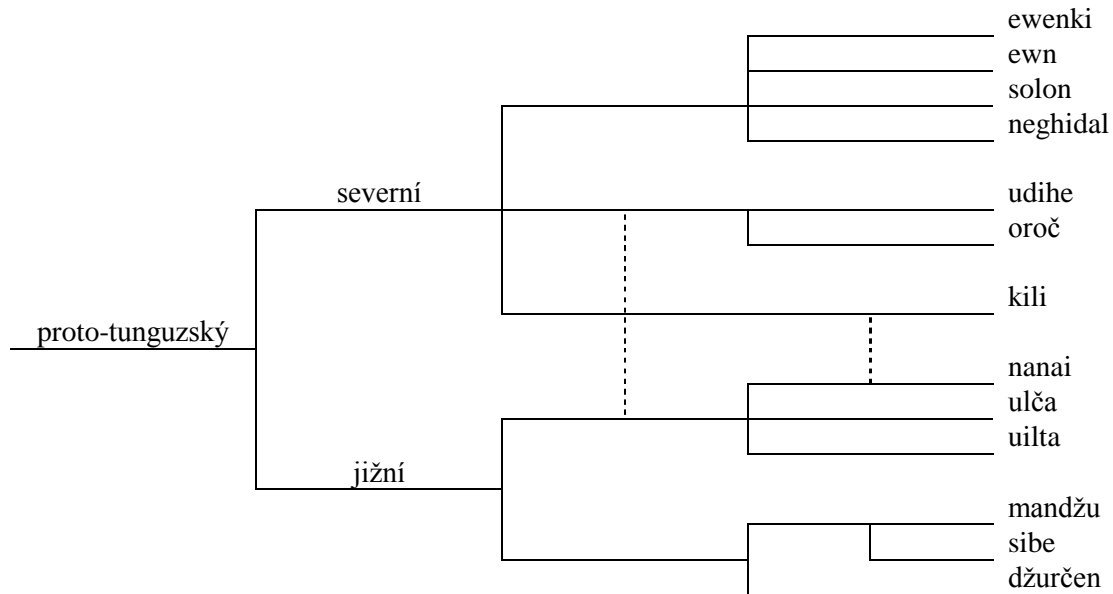
C. Klasifikace tunguzských jazyků

Nejpodrobnější geografickou klasifikaci tunguzských jazyků shrnula Cincius[ová] (1949, 12-13), z ní vycházejí i Benzing (1955, 9-10) a Menges (1968, 27).

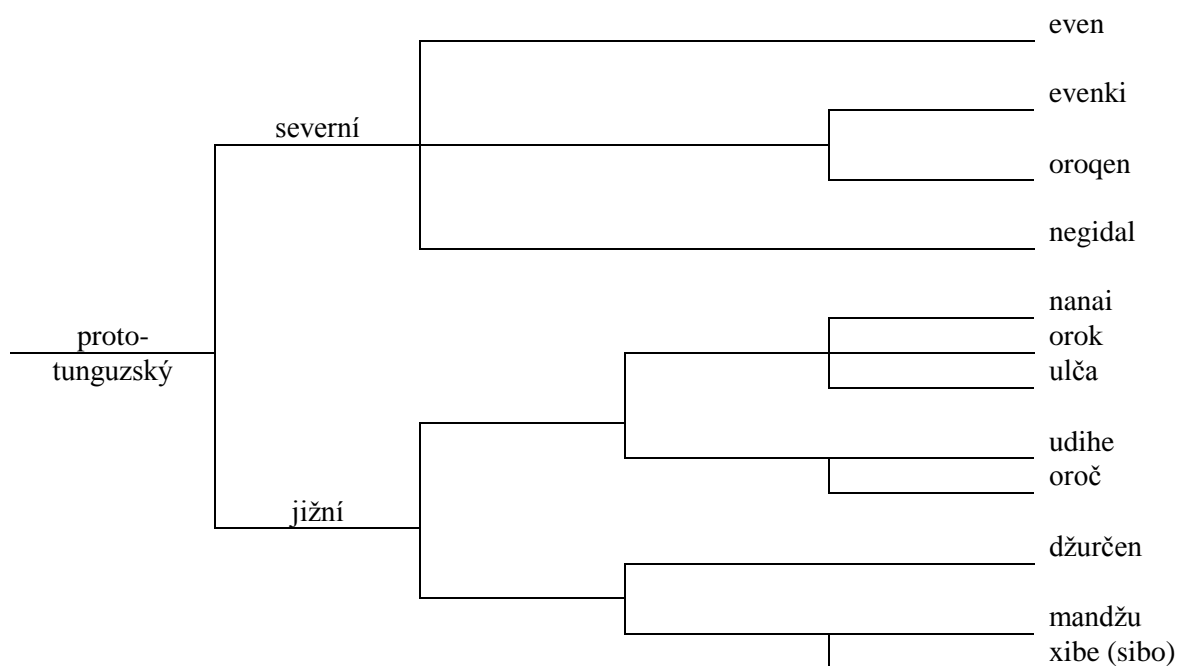

Pozn.: Velká písmena označují geografická jména, podle nichž jsou nazvány dialekty a dílčí nářečí. Malá písmena signalizují konkrétní jazyky.

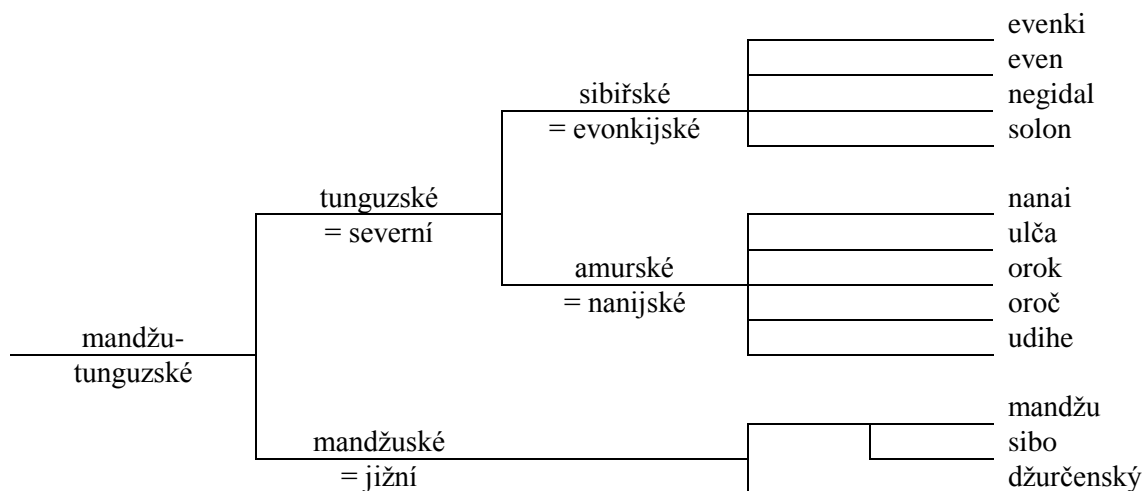
S. Georg (2004) navrhuje klasifikaci, která se příliš neliší od předchozího modelu. Novinkou je pozice jazyků udihe a oroč, které pokládá za přechodové mezi severní a jižní větví. Podobnou pozici má mít i jazyk kili, který byl dříve klasifikován jako nanajský dialekt.

Tradičně geograficky pojatou klasifikaci předkládá i M.P. Lewis v posledním 16. vydání kompendia *Ethnologue* (2009)

Především z gramatických kritérií vychází O.N. Sunik (1968, 54), který rozděluje tunguzské (v jeho terminologii mandžu-tunguzské) jazyky na severní větev tunguzskou a jižní mandžuskou:

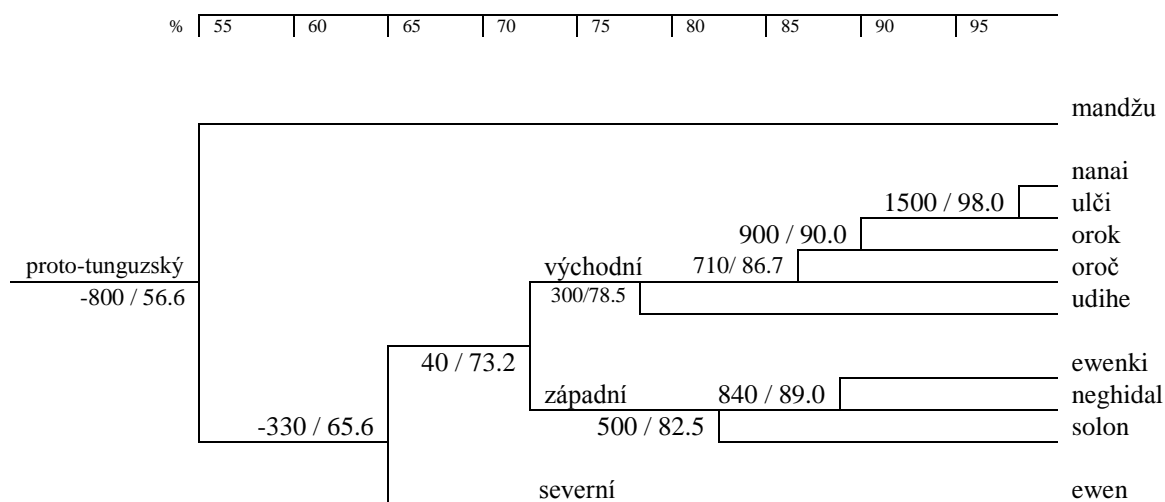

Sunikovu klasifikaci potvrzují i klasifikační modely založené na kvantitativních metodách:

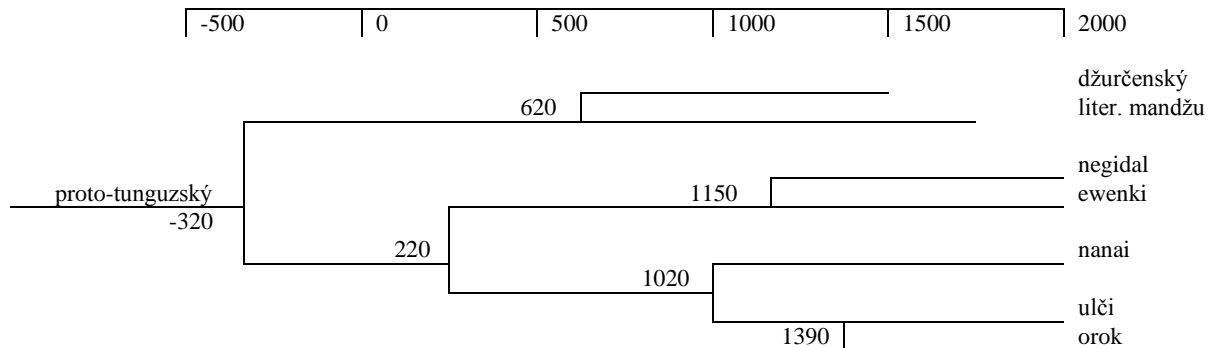
Nejpodrobnější lexikostatistickou analýzu tunguzských jazyků publikoval Vovin (1993)

	ewen	solon	neghidal	ewenki	udihe	oroč	orok	ulči	nanai
mandžu	45	53	54	55	57	60	60	62	63
ewen		70	75	68	64	63	62	61	62
solon			82	83	71	72	70	72	70
neghidal				89	75	80	75	78	76
ewenki					73	75	68	72	71
udihe						87	75	77	75
oroč							85	89	86
orok								92	88
ulči									98

Vovinovy výsledky lze proložit následujícím grafem:

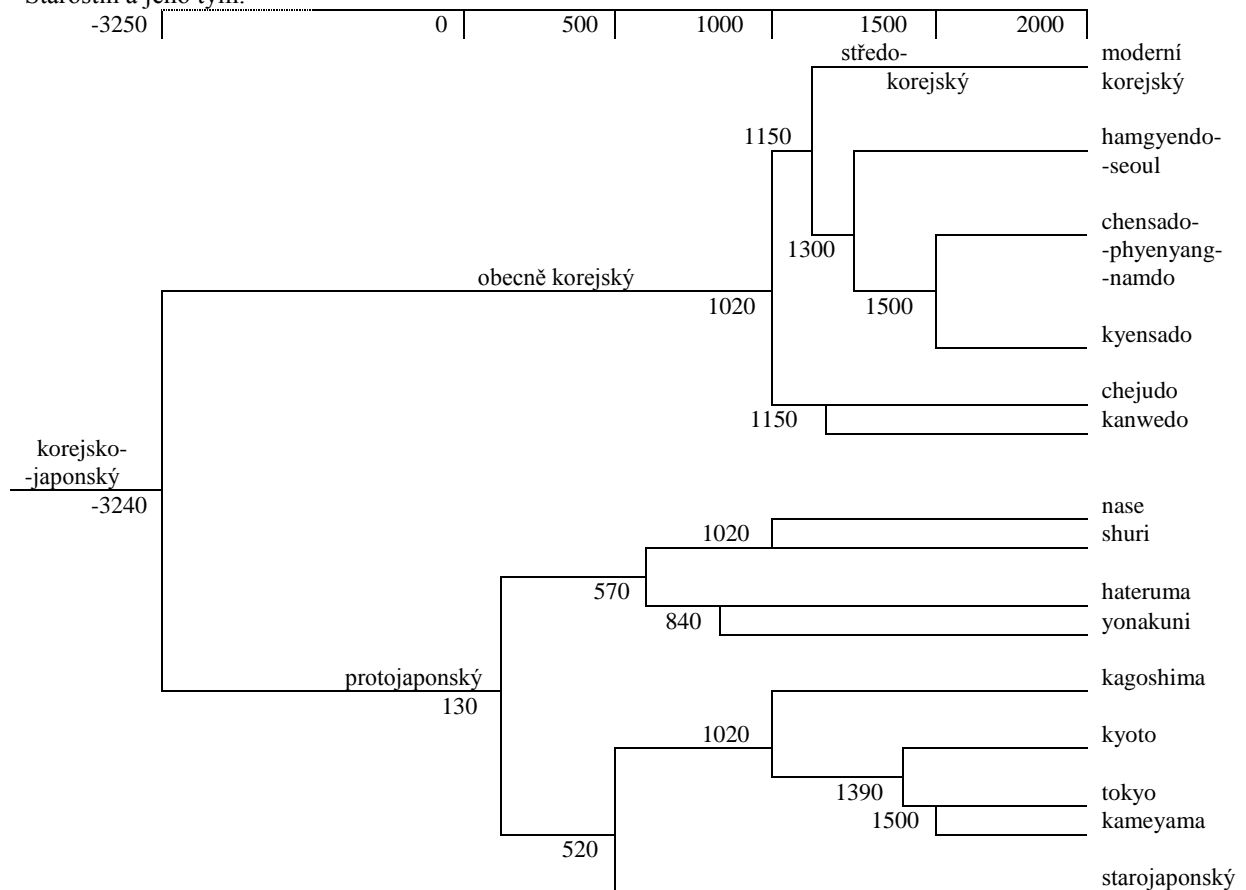

Poněkud mladší výsledky obdržel Starostinův tým, uplatňující ‘rekalibrovanou’ glottochronologii, i když jen na 7 tunguzských jazyků; cenné je, že byl zahrnut i první tunguzský literární jazyk - džurčenský:

D. Klasifikace korejských a japonských dialektů

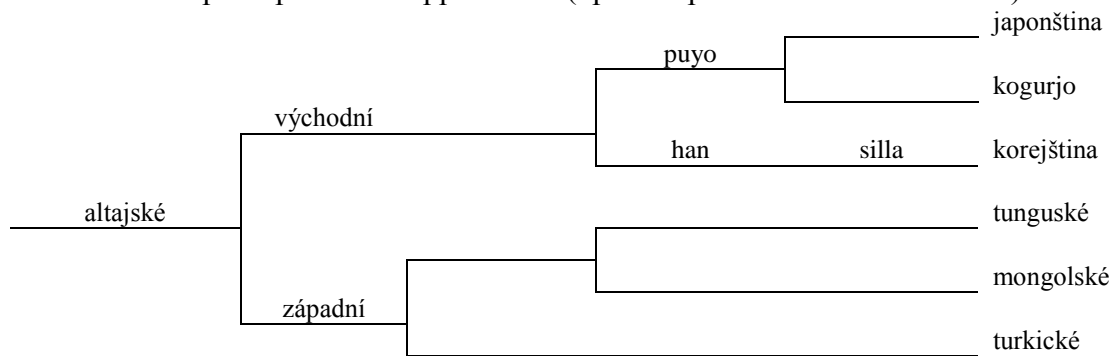
Korejské a japonské dialekty včetně střední korejštiny a staré japonštiny podrobili glottochronologické analýze Starostin a jeho tým:

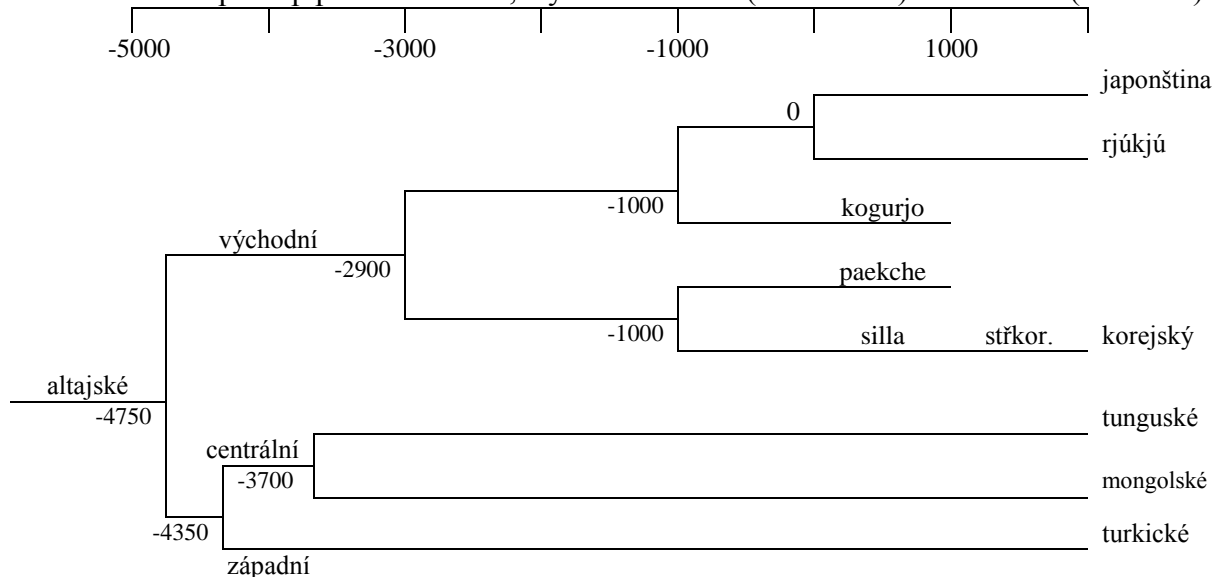
E. Klasifikace altajských jazyků (Blažek & Schwarz 2011)

I. Divergentní modely

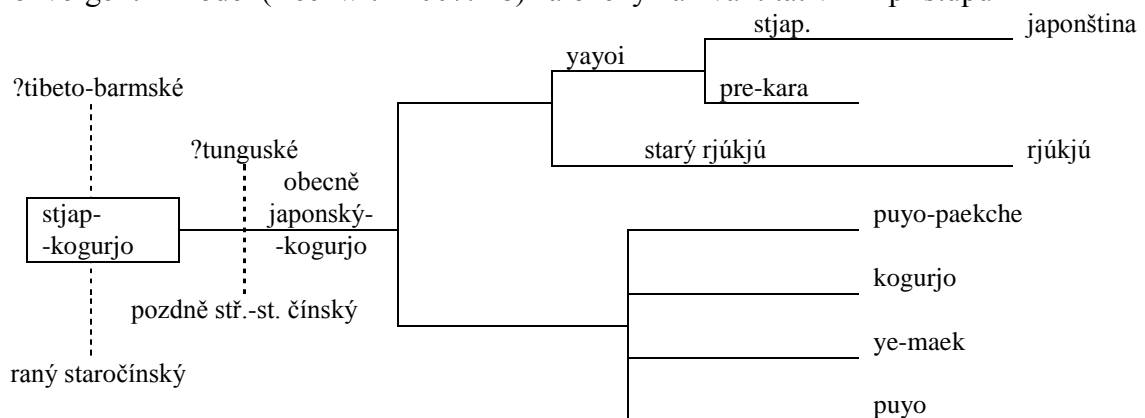
1. Kvalitativní přístup autorů Poppe & Lee (upraven podle Beckwith 2007: 14)

2. Kvantitativní přístup podle Starostin, Dybo & Mudrak (EDAL 234) + Robbeets (2007: 20)

II. Konvergentní model (Beckwith 2007: 28) založený na kvantitativním přístupu

Beckwith odlišuje různými grafickými čarami:

- genettické vztahy
- areální vliv

Bibliografie 1: Turkické jazyky.

- A = *Altajské jazyky. Jazyky Asie i Afriky V*. Kononov, A. N. et al. (eds.). Moskva: Nauka, 1993.
- ABUSENTOVOJ, M. X. 2004. Predislovie. In: Jasawi, Xodža Axmet. *Xikmety*. Almaty: Dajk-press. 3-6.
- BASKAKOV, N. A. 1960. *Tjurkskije jazyky*. Moskva: Izdatel'stvo vostočnoj literatury.
- BASKAKOV, N. A. 1981. *Altajskaja semja jazykov i jeje izučenie*. Moskva: Nauka.
- BERTA, ÁRPÁD. 1998a. Tatar and Bashkir. In: JOHANSON, LARS & CSATÓ, ÉVA & CSATO, EVA AGNES. *The Turkic Languages*. London & New York: Routledge. 283-300.
- BERTA, ÁRPÁD. 1998b. West Kipchak Languages. In: JOHANSON, LARS & CSATÓ, ÉVA & CSATO, EVA AGNES. *The Turkic Languages*. London & New York: Routledge. 301-317.
- CLARK, LARRY. 1998. Chuvash. In: JOHANSON, LARS & CSATÓ, ÉVA & CSATO, EVA AGNES. (eds.). *The Turkic Languages*. London & New York: Routledge. 434-452
- CSATÓ, É. Á. & KARAKOÇ, B. 1998. Noghay. In: JOHANSON, LARS & CSATÓ, ÉVA & CSATO, EVA AGNES (eds.). *The Turkic Languages*. London & New York: Routledge. 333-343.
- DOERFER, GERHARD. 1998. Turkic Languages of Iran. In: JOHANSON, LARS & CSATÓ, ÉVA & CSATO, EVA AGNES (eds.). *The Turkic Languages*. London & New York: Routledge. 273-282.
- DYBO, ANNA V. 2006. Xronologija tjurkskix jazykov i lingvističeskije kontakty rannyx tjurkov. In: *Sravnitel'no-istoričeskaja grammatika tjurkskix jazykov: Pratljurskij jazyk-osnova - kartina mira pratljurskogo etnosa po dannym jazyka*, ed. A. V. Dybo. Moskva: Nauka, 766-817.
- DYBO, ANNA V. 2007. *Lingvističeskije kontakty rannych Tjurkov*. Moskva.
- DYBO, ANNA V. (ed.). 2008. *Prirodnoje okruženie i materialnaja kultura pratljurskich narodov*. Moskva: Vostočnaja literatura RAN.
- EDAL = *Etymological Dictionary of the Altaic Languages*, Part One [A-K], Part Two [L-Z], Part Three [Indices], by Sergei Starostin, Anna Dybo, Oleg Mudrak, with assistance of Ilya Gruntov and Vladimir Glumov. Leiden-Boston: Brill 2003
- FUNK, D. A. & TOMILOV, N. A. 2006. *Tjurkskije narody Sibiri*. Moskva: Nauka.
- VON GABAIN, A. 1950. *Alttürkische Grammatik*. Leipzig: Otto Harrassowitz.
- GENG, SHIMIN. 2006. *Gudai weiwu'er wenxian jiaocheng*. Beijing: Minzu chubanshe.
- GENG, SHIMIN. 2007. *Weiwu'er yu hasakeyu wenxue lunji* (Collection of the Papers on Uighur and Kazakh Philology). Beijing: Zhongyang minzu daxue chubanshe.
- HAHN, REINHARD F. 1998. Yellow Uyghur and Salar. In: JOHANSON, LARS & CSATÓ, ÉVA & CSATO, EVA AGNES. (eds.). *The Turkic Languages*. London & New York: Routledge. 397-402.
- JOHANSON, LARS & CSATÓ, ÉVA & CSATO, EVA AGNES. 1998. *The Turkic Languages*. London & New York: Routledge.
- JOHANSON, LARS. 1998b. The History of Turkic. In: *The Turkic Languages*, ed. by Lars Johanson & Éva Á. Csató. London & New York: Routledge, 81-83.
- KIRCHNER, MARK. 1998. Kazakh and Karakalpak. In: JOHANSON, LARS & CSATÓ, ÉVA & CSATO, EVA AGNES (eds.). *The Turkic Languages*. London & New York: Routledge. 318-332.
- KONONOV, A. N. 1980. *Grammatika jazyka tjurkskix runičeskix pamjatnikov [VII-IX vv.]*. Leningrad.
- LIN, GAN. 2007. *Tujue yu huihu shi* (A History of Turks and Uygurs). Huhehaote: Neimenggu minzu chubanshe.
- LIN, GAN. 2007. *Xiongnu shi* (A History of Huns). Huhehaote: Neimenggu minzu chubanshe.
- LIU, BAOMING (gen. ed.). 2009. *Zhongguo shaoshu minzu*. Beijing: Minzu chubanshe.
- MALOV, S. E. 1959. *Pamjatniki drevnětjurskoj pismennosti Mongolii i Kirgizii*. Moskva & Leningrad: Akademia nauk SSSR.
- MEIER, GEORG F. & MEIER, BARBARA. 1979. *Handbuch der Linguistik und Kommunikationswissenschaft. Band I. Sprache, Sprachentstehung, Sprachen*. Berlin: Akademie-Verlag. 111-121.
- MENGES, KARL. H. 1995. *The Turkic Languages and Peoples. An Introduction to Turkic Studies*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- MU, BENLI & ZHU, XIANGDONG (chairmen of editorial board). 2003. *2000nian renkou pucha zhongguo minzu renkou ziliao* (Tabulation on nationalities of 2000 population census of China), Vol. 1+2. Beijing: Minzu chubanshe.
- MUDRAK, O. A. 2009. *Klassifikacija tjurkskich jazykov i dialektov s pomosčju metodov glottochronologii na osnove voprosov po morfologii i istoričeskij fonetike*. Moskva: Rossijskij gosudarstvennyj gumanitarnyj universitet.
- MUSAJEV, K. M. 1984. *Leksikologija tjurkskich jazykov*. Moskva: Nauka.
- NASILOV, V. M. 1960. *Jazyk orxono-enisejskix pamjatnikov*. Moskva.
- PL = PAROLEK, RADEGAST & LANĚ, TOMÁŠ. 1995. *Nástin literatury Střední Asie a Sibíře*. Praha: Melantrich.
- RACHIMOV, T. R. 1970. *Kitajskie elementy v sovremennom ujugurskom jazyke*. Moskva: Nauka.

- RÓNA-TAS, A. 1991. *An Introduction to Turkology*. Studia Uralo-Altaica 33. Szeged: Universitas szegediensis & JATEPress.
- SCHWARZ, MICHAL & BLAŽEK, VÁCLAV. 2011. Klasifikace a přehled turkických jazyků. *Linguistica Brunensia* 59, 25-59.
- TSUNG, LINDA. 2009. *Minority Languages, Education and Communities in China* (Palgrave Studies in Minority Languages and Communities). Houndmills – New York: Palgrave Macmillan.
- TUMAŠEVA, D. G. 1977. *Dialekty sibirskix Tatar*. Izdatel'stvo kazaňskogo univerzitetu.
- ULVING, TOR. 1997. *Dictionary of Old and Middle Chinese. Bernhard Karlgren's Grammata Serica Recensa Alphabetically Arranged*. Göteborg: Acta universitatis gothoburgensis.
- VEWT = *Versuch eines etymologischen Wörterbuch der Türksprachen*, by Martti Räsänen. Helsinki 1969: Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVII, 1.
- XIAMUSI, HUMA'ER & SAILIKE, JIAHEMAN. 2009. *Zhongguo Hasake*. Wulumuqi: Xinjiang renmin chubanshe.
- ZHONG, JINWEN. 2007. *Xibu yuguyu miaoxie yanjiu*. Beijing: Minzu chubanshe.

Bibliografie 2: Mongolské jazyky

- ALTANGEREL, D. 2001. *Altangerel's New Pocket English-Mongolian Dictionary*. Ulaanbaatar: Interpress.
- AOH *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*.
- BAO CHAOLU & GU LASEN. 1988. *Dongbuyuguyu huayu cailiao*. (Menggu yuzu yuyan fangyan yanjiu congshu 018.) Huhehaote: Neimenggu renmin chubanshe.
- BAO CHAOLU & GU LASEN & CHEN NAIXIONG. 1990. *Dongbuyuguyu he mengguyu*. (Menggu yuzu yuyan fangyan yanjiu congshu 016.) Huhehaote: Neimenggu renmin chubanshe.
- BASANGOV, B. B. 1963. *Russko-kalmyckij slovar'*. Ėlista: Kalmyckoe gosudarstvennoe izdatel'stvo.
- BATBAYAR, SANKHUU (ed.). 2008. *Mongolia. The official yearbook of Mongolia*. Ulaanbaatar: Montsame.
- BAWDEN, CHARLES. 1997. *Mongolian-English Dictionary*. London – New York: Kegan Paul.
- BEFFA, MARIE-LISE & MAMAYON, ROBERTE. 1983. Les langues mongoles. *Études mongoles* 14, 121-169.
- BERTAGAEV, T. A. 1968. Mongol'skie jazyki: Vvedenie. In: *Jazyki narodov SSSR. Mongolskie, tunguzo-mañčurskie i paleoasiatskie jazyki*, eds. Vinogradov, V. V. i kol. Leningrad: Nauka 1968, 7-12.
- BIRTALAN, ÁGNES. 2003. Oirat. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 210-228.
- BLÄSING, UWE. 2003. Kalmuck. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 229-247.
- CASTRÉN, MATTHIAS A. 1857. *Versuch einer burjätischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichnis*, herausgegeben von Anton Schiefner. St. Petersburg: Kaiserliche Akademie der Wissenschaften.
- CHAOLU WU. 1996. *Daur*. München-Newcastle: Lincom Europa.
- CHINBAT, E. 2007. *Mongolian-English Dictionary*. Ulaanbaatar.
- CYDENDAMBAJEV, C. B. & IMEXENOV, M. N. 1962. *Kratkij russko-burjatskij slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe izdatel'stvo inostrannyx i nacional'nyx slovar'ej.
- DOERFER, GERHARD. 1964. Klassifikation und Verbreitung der mongolischen Sprachen. In: *Handbuch der Orientalistik*, 5. Bd. *Altaistik*, 2. Abschnitt: *Mongolistik*. Leiden - Köln: Brill, 35-50.
- DOERFER, GERHARD. 1992. Mongolica im Altürkischen. In: *Bochumer Jahrbuch zur Ostasienforschung* 14, 39-56.
- ENHEBATU & XINTEKE. 1988. *Dawoeryu he mengyuyu*. (Menggu yuzu yuyan fangyan yanjiu congshu 004.) Huhehaote: Neimenggu renmin chubanshe.
- ENHEBATU et al. 2003. Dawoeryu cihui. Menggu yuzu yuyan fangyan yanjiu congshu 605. In: *Dawoer ziliaoji* 4. Beijing: Minzu chubanshe. 47-276.
- FAEHNDRICH, BURGEL R. M. 2007. *Sketch grammar of the Karlong variety of Mongghul, and dialectical survey of Mongghul*. Unpubl. dissertation. University of Hawai.
- GEORG, STEFAN. 2003. Mongghul. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 286-306.
- GEORG, STEFAN. 2003. Ordos. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 193-209.
- HATTORI, SHIRÔ. 1959[1993]. A Glottochronological Study of the Mongol Languages, reprinted in *Selected Papers of Shirô Hattori*, vol.4: *Studies in Altaic Languages*. Tokyo: Sanseido, 87-88.
- HURELBAATAR. 1999. Mongols in present day China. In: Kotkin, Stephen & Elleman, Bruce L (eds.). 1999. *Mongolia in the twentieth century. Landlocked cosmopolitan*. New York – London: M.E.Sharpe.
- JAXONTOVA, NATAL'JA N. 1996. *Ojratskij literaturnyj jazyk XVII veka*. Moskva: Vostočnaja literatura.
- JANHUNEN, JUHA. 1990. *Material on Manchurian Khamnigal Mongol*. Helsinki.
- JANHUNEN, JUHA. 1992. On the Position of Khamnigal Mongol. In: *JSFOu* 84, 115-143.
- JANHUNEN, JUHA. 2003a. Khamnigal Mongol. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 83-101.
- JANHUNEN, JUHA. 2003b. Mongol Dialects. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London:

- Routledge, 177-192.
- JANHUNEN, JUHA (ed.). 2003c. *The Mongolic Languages*. London: Routledge.
- Jazyki Azii i Afriki. V. *Altajskije jazyki*, eds. Solncev, V. M. i kol. Moskva: Nauka 1993.
- Jazyki narodov SSSR. *Mongolskie, tunguzo-mańčžurskie i paleoasiatskie jazyki*, eds. Vinogradov, V. V. i kol. Leningrad: Nauka 1968.
- JSFOu Journal de la Société Finno-Ougrienne*.
- KARA, G. 1990. Zhiyuan yiyu. Index alphabétique des mots mongols. *AOH* 44, 279-344.
- KIM, STEPHEN S. 2003. Santa. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 346-363.
- KÖHALMI, KÄTHE U. 1959. Der mongolisch-kamniganische Dialekt von Dadal Sum. *AOH* 9, 163-204.
- KOTWICZ, WŁADYSŁAW. 1950. La langue mongole parlée par les ouigours jaunes près de kan-tcheou. *RO* XVI, 435-465.
- LESSING, FERDINAND (ed.). 1960. *Mongolian-English Dictionary*. Berkeley - Los Angeles: University of California Press.
- LIGETI, LOUIS. 1955. Le lexique moghol de R. Leech. *AOH* 4, 119-157.
- LIGETI, LOUIS. 1964. Les voyeles longues en Moghol. *AOH* 17, 1-48.
- LUWSANWANDAN [LUVSANVANDAN¹], Sh. 1959. Mongol xel ayalguunī ucir. *Studia Mongolica* 1, 1-16.
- MA DAZHENG & CHENG CHONGDE. 2006. *Weilate menggu shigang*. Wulumuqi: Xinjiang renmin chubanshe.
- NAGY, LOUIS J. 1960. A Contribution to the Phonology of an unknown East-Mongolian Dialect. *AOH* 10, 269-294.
- NUTGEREN, HANS. 2003. Shira Yughur. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 265-285.
- PELLIOT, PAUL. 1925. Les mots à h initiale, aujourd'hui amuie dans le Mongol des XIII. et XIV. siècles. *Journal Asiatique*, Vol. 206, 193-263.
- POPPE, N. N. 1938. *Mongolskii slovar Mukaddimat al-adab*. Moskva-Leningrad. (Repr. 1971 Farnborough: Gregg International Publishers LTD)
- POPPE, NICHOLAS. 1954. *Grammar of Written Mongolian*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- POPPE, NICHOLAS. 1955. *Introduction to Mongolian Comparative Studies*. Helsinki: Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 110.
- POUCHA, PAVEL. 1961. Die Sprache der Mogholen in Afghanistan und die Theorie der Mischsprachen. In: *Studia Mongolica* 2, 251-270.
- POUCHA, PAVEL. 1967. Von Jaya-Pandita zum Neukalmückischen. *Archiv orientální* 35, 383-406.
- QINGE'ERTAI & LI KEYU. 1988. *Tuzuyu he mengguyu*. (Menggu yuzu yuyan fangyan yanjiu congshu, 013). Huhehaote: Neimenngu renmin chubanshe.
- RAMSTEDT, GUSTAV J. 1906. *Mogholica*. *JSFOu* 23, 1-60.
- RAMSTEDT, GUSTAV J. 1935. *Kalmückisches Wörterbuch*. Helsinki.
- RAMSEY, ROBERT S. 1989. *The Languages of China*. Princeton: Princeton University Press.
- RO Rocznik orientalistyczny*.
- RÓNA-TAS, A. 1961. A Dariganga Vocabulary. *AOH* 13, 147-174.
- RUDNEV, A. D. 1908. Opyt klassifikacii mongolov po narečijam. In: *Sravnitel'naja fonetika mongol'skogo pišmennogo jazyka i xalxasko-urginskogo govora*, ed. by G.J. Ramstedt. St.-Petersburg: Imperatorskaja Akademija Nauk, iv-vi.
- RUDNEV, A. D. 1911. *Materialy po govoram Vostočnoj Mongolii*. St.-Petersburg: Fakul'tet Vostočnyx jazykov Imperatorskogo St.-Petersburgskogo universiteta.
- RYBATZKI, VOLKER. 2003. Intra-Mongolic Taxonomy. In: *The Mongolic Languages*, ed. by Juha Janhunen. London - New York: Routledge, 364-390.
- SANŽEJEV, G. D. (ed.). 1960. *Russko-mongol'skij slovar*. Moskva: Gosudarstvennoje izdatel'stvo inostrannyx i nacional'nyx slovarej.
- SANŽEJEV, G.D. 1952. Mongol'skie jazyki i dialekty. *Učenyje zapiski instituta vostokovedenija* 4, 30-125.
- SCHWARZ, MICHAL & BLAŽEK, VÁCLAV. 2010. Klasifikace a rozšíření mongolských jazyků. *Linguistica brunensia* 58. 11-50.
- SINOR, DENIS. 1952. Langues mongoles. In: *Les Langues du monde*, ed. by Antoine Meillet & Marcel Cohen. Paris: Centre national de la recherche scientifique, 369-384.
- SKRIBNIK, ELENA. 2003. Buryat. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 102-128.
- SLATER, KEITH, W. 2003. Mangghuer. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 307-324.
- STAROSTIN, SERGEI A. 1991. *Altajskaja problema i proischoždenije japonskogo jazyka*. Moskva: Nauka.
- SUN ZHU. 1985. *Mengguyu wenji*. Xining: Qinghai renmin chubanshe.
- SUN ZHU et al. 1990. *Menggu yuzu yuyan cidian*. Xining: Qinghai renmin chubanshe.

- SVANTESSON, JAN-OLOF. 2000. Mongolic vowel shifts and the classification of the Mongolic languages. *Altai Hakpo* 10, 193-207.
- SVANTESSON, JAN-OLOF. 2003. Khalkha. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 154-176.
- TODAJEVA, BULJAŠ K. 1973. *Mongorskij jazyk*. Moskva: Nauka.
- TODAJEVA, BULJAŠ K. 1981. *Jazyk Mongolov Vnutrennej Mongolii*. Moskva: Nauka.
- TODAJEVA, BULJAŠ K. 1986. *Dagurskij jazyk*. Moskva: Nauka.
- TSERENPIL, D. & KULLMANN, R. 2008. *Mongolian Grammar*. Ulaanbaatar: Admon.
- TSUMAGARI, TOSHIRO. 2003. Dagur. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 129-153.
- UNKRIG, W. A. & BLEICHSTEINER, R. & HEISSIG, W. 1941. *Wörterbuch der heutigen mongolischen Sprache*. Wien – Peking: Siebenberg.
- VLADIMIROV, B. JA. 1929. *Sravnitel'naja grammatika mongol'skogo pišmennogo jazyka i xalxskogo narečija. Vvedenie i fonetika*. Leningrad: Vostočnyj institut.
- WEIERS, MICHAEL. 1972. *Die Sprache der Moghol der Provinz Herat in Afghanistan (Sprachmaterial, Grammatik, Wortliste)*. Opladen: Westdeutsche Verlag.
- WEIERS, MICHAEL. 2003. Moghol. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 248-264.
- WHYMANT, A. N. J. 1926. *A Mongolian Grammar. Outlining the Khalkha Mongolian with Notes on the Buriat, Kalmuck, and Ordos Mongolian*. London: Kegan Paul.
- WU HUGJILTU. 2003. Bonan. In: Janhunen, Juha (ed.). *The Mongolic Languages*. London: Routledge, 325-345.

Bibliografie 3: Tunguzské jazyky

- BENZING, JOHANNES. 1955. *Die tungusischen Sprachen. Versuch einer vergleichenden Grammatik*. Wiesbaden: Steiner.
- CINCIUS, V.I. 1949. *Sravnitel'naja fonetika tunguso-maňčžurskix jazykov*. Leningrad.
- GEORG, STEFAN. 2004. Unreclassifying Tungusic. In: Carsten Naehrer (ed.): *Proceedings of the First International Conference on Manchu-Tungus Studies* (Bonn, August 28 – September 1, 2000), Volume 2: *Trends in Tungusic and Siberian Linguistics*, Wiesbaden: Harrassowitz, 45-57.
- JANHUNEN, JUHA. 1996. *Manchuria. An Ethnic History*. Helsinki: The Finno-Ugrian Society.
- KANE, DANIEL. 1989. *The Sino-Jurchen Vocabulary of the Bureau of Interpreters*. Bloomington: Indiana University – Research Institute for Inner Asian Studies.
- KANE, DANIEL. 2009. *The Kitan Language and Script*. Leiden – Boston: Brill.
- LEWIS, M. PAUL. 2009. Altaic. In: *Ethnologue*₁₆ <http://www.ethnologue.com/show_family.asp?subid=861-16>
- MENGES, KARL H. 1968. Die tungusischen Sprachen. In: *Handbuch der Orientalistik*, 5. Bd. *Altaistik*, 3. Abschnitt. Leiden - Köln: Brill, 21-256.
- SUNIK, O.P. 1968. Tunguso-maňčžurskie jazyki. In: *Jazyki narodov SSSR: Mongol'skie, tunguso-maňčžurskie i paleoaziatskie jazyki*, ed. P.Ja. Skorik et alii. Leningrad: Nauka, 53-67.
- TMS = *Sravnitel'nyj slovar' tunguso-maňčžurskix jazykov*, I-II, ed. by V.I. Cincius. Leningrad: Nauka 1975-77.
- VOVIN, ALEXANDER. 1993. Towards a new classification of Tungusic languages. *Ural-Alatiscche Jahrbücher* 65, 99-113.

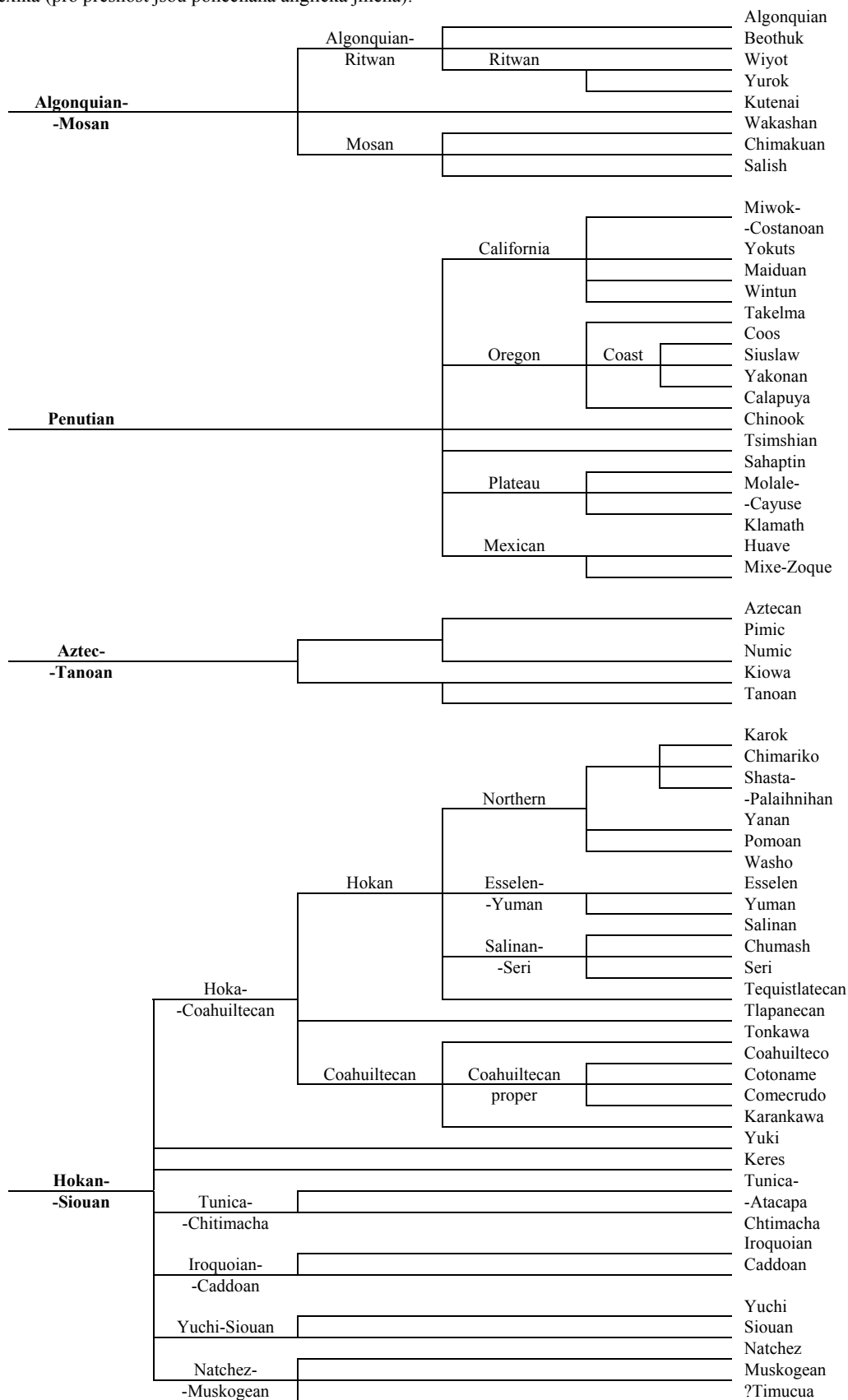
Bibliografie 4: Jazyky Korejského poloostrova a Japonského souostroví

- BECKWITH, CHRISTOPHER. 2007. *Koguryo. The Language of Japan's Continental Relatives. An Introduction to the Historical-Comparative Study of the Japanese-Koguryoic Languages*. Leiden – Boston: Brill.
- BLAŽEK, VÁCLAV & SCHWARZ, MICHAL. 2011. Kogurjo a ostatní starokorejské idiomy v altajské etymologii. *Linguistica Brunensia* 59, 2011, 225-250.
- ECKERT, C. J. et al. 2001. *Dějiny Koreje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- EDAL = *Etymological Dictionary of the Altaic Languages*, Part One [A-K], Part Two [L-Z], Part Three [Indices], by Sergei Starostin, Anna Dybo, Oleg Mudrak, with assistance of Ilya Gruntov and Vladimir Glumov. Leiden-Boston: Brill 2003
- ITABASHI, Y., 2003: A Study of the Historical Relationship of the Koguryo Language, the Old Japanese Language, and the Middle Korean Language on the Basis of Fragmentary Glosses Preserved as Place Names in the Samguk Sagi. In: *Perspectives on the Origin of the Japanese Language*, ed. by T. Osada & A. Vovin with the assistance of K. Russell. Kyoto: International Research Center for Japanese Studies, 131-185.
- LEE, KI-MOON. 1977. *Geschichte der koreanischen Sprache*. Wiesbaden: Reichert.
- MARTIN, SAMUEL E. 1987. *The Japanese Language Through Time*. New Haven: Yale University Press.

- MENGES, KARL H. 1984. Korean and Altaic - A preliminary sketch. *Central Asiatic Journal* 28, 234-295.
- MILLER, ROY A. 1979. Old Korean and Altaic. *Ural-Altisches Jahrbuch* 51, 1-54.
- PKE = *Paralipomena of Korean Etymologies*, by Gustav J. Ramstedt, collected and edited by Songmoo Kho. Helsinki 1982: Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 182.
- ROBBEETS, MARTINE. 2005. *Is Japanese Related to Korean, Tungusic, Mongolic and Turkic?* Wiesbaden: Harrassowitz (Turcologica 64).
- ROBBEETS, MARTINE. 2007. Koguryo as a missing link. In: *Korea in the Middle. Festschrift for Boudewijn Walraven*, ed. by Remco Breuker. Leiden: CNWS, 118-141.
- SIMONOVSKAJA, L. V. et al. 1978. *Dějiny Číny od nejstarších dob do současnosti*. Praha: Svoboda.
- SKE = *Studies in Korean Etymology*, by Gustav J. Ramstedt. Helsinki 1982: Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 95.
- STAROSTIN, SERGEI A. 1991. *Altajskaja problema i proischoždenije japonskogo jazyka*. Moskva: Nauka.
- VOVIN, ALEKSANDR V. 1986. O drevnekorejsko-drevnejaponskix jazykovyx svjazjax. *Narody Azii i Afriki* 1986/5, 98-102.
- VOVIN, ALEXANDER. 1993. About the phonetic value of the Middle Korean grapheme Δ. *BSOAS* 66, 247-259.

KLASIFIKACE INDIÁNSKÝCH JAZYKŮ AMERIKY

R. 1929 předložil Edward Sapir první globální klasifikaci severoamerických jazyků, které rozčlenil do šesti jazykových rodin. Vyjmeme-li jazyky eskaleutské a nadene, zůstávají 4 jazykové (makro-)rodiny, které pokrývají prostor většiny Kanady, USA a severní části Mexika (pro přesnost jsou ponechána anglická jména):

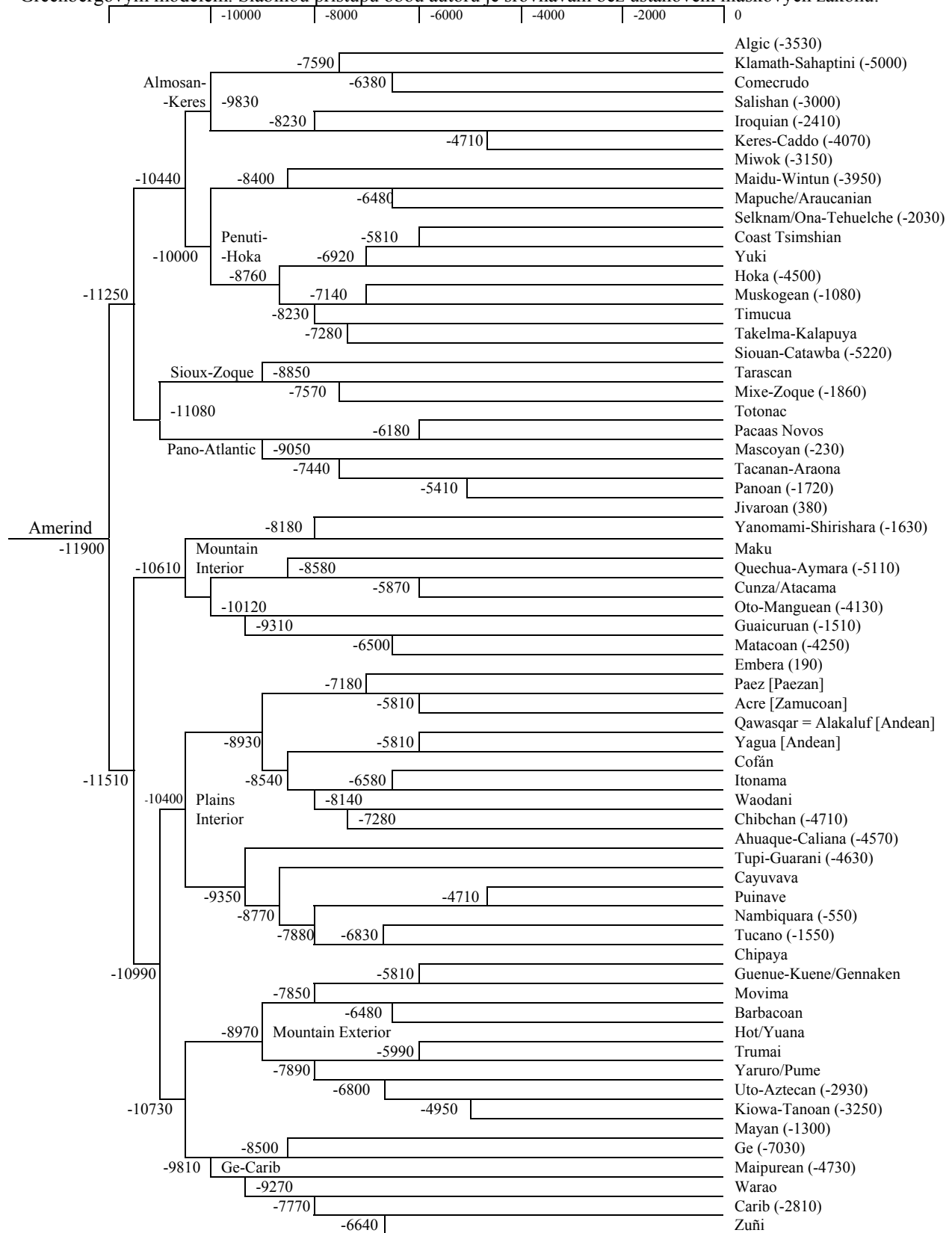

První pokus klasifikovat všechny amerindiánské jazyky (s výjimkou rodin eskaleutské a nadene) do jedině taxonomické jednotky patří americkému jazykovědci J.H. Greenbergovi (1987), sr. též Ruhlen 1987, 299-300, 366-77.

příklady jazyků

Amerind	North	Almosan-Keresiouan	Almosan	Kutenai	Wiyot, Yurok	
				Algonquian	Ritwan	Beothuk; Blackfoot, Cheyen, Fox, Ojibwa, Mohegan
					Almic	Algonquian
			Keresiouan	Chimakuan	Quileute, Chemakum	
				Wakashan	Kwakiutl, Heiltsuk, Nootka, Nitinat	
			Penutian	Keresiouan	Keresan	Bella Coola, Comox, Squamish, Seshelt, Twana
					Yuchi-Siouan	Keres
					Yuchi	Catawba; Mandan, Hidatsa, Dakota, Omaha; Tutelo
				Caddoan	Yuchi	
				Iroquoian	Caddo, Wichita, Kitsai, Pawnee, Arikara	
				Canadian	Huron, Mohawk, Cayuga, Tuscarora, Cherokee	
				Tsimshian	Tsimshian	
			Hokan	Washington	Chinook	
				Oregon	Takelma, Santiam, Coos, Siuslaw	
				Plateau	Klamath, Sahaptin, Nez Perce, Molale, Cayuse	
		California		Wintun	Wintun	
				Maiduan	Mountain & Northwest & South Maidu	
		New Mexico		Yokuts	Foothill North & South Yokuts, Valley Yokuts	
				Miwok-Costanoan	Ohlone, Rumsen, Coast & Lake & Plains Miwok	
				Zuni	Zuni	
		Mexican		Gulf	Atacapa, Tunica, Chitimacha	
				Natchez-Muskogean	Yuki, Wappo	
			Natchez; Choctaw, Muskogee = Cree, Alabama			
			Huave	Huave		
			Totonacan	Totonac, Tepehua		
	Mixe-Zoque	Mixe, Oluta, Sayula, Zoque, Texistepec				
	Northern	Washo	Huastec; Yucatec, Lacandon, Chontal, Tzeltal, Mam, Jacaltec, Ixil, Kekchi, Uspantec, Quiche, Cakchiquel			
		Salinan-Chumash	Karok, Shasta, Chimariko, Achumawi, Yahi, Pomo			
		Washo	Washo			
		Salinan, Chumash, Esselen	Salinan, Chumash, Esselen			
		Seri-Yaman	Seri, Yuma, Mohave, Maricopa, Walapai, Havasupai			
	Central	Waicuri-Quinigua	Quinigua, Waicuri, Maratino			
		Coahuiltecan	Tonkawa, Karankawa, Coahuiltec, Comecrudo			
		Tequistlatecan	Tequistlatec, Tlamelula			
		Southern	Jicaque, Yurimangui, Tlapanec, Subtiaba			
		Tanoan	Kiowa, Tewa, Piro, Taos, Picuris			
	Amerind	Uto-Aztecan	Shoshone, Comanche, Pima, Hopi, Yaqui, Nahuatl			
		Oto-Manguean	Amuzgo, Otomi, Mixtec, Mazatec, Chinantec			
		Chibchan	Tarascan, Lenca, Matagalpa, Cuna, Tunebo			
	Andean	-Paezan	Chimu, Mura, Andaquí, Runa, Paez, Cayapa,			
		Northern	Urarina-Waorani	Culli, Leco; Cataco, Colan; Cholona, Hibito		
			Urarina, Waorani, Omurano	Urarina, Waorani, Omurano		
			Cahuapanan-Zaparoan	Chayahuita, Jebero; Zaparo, Andoa, Cahuarano		
		Southern	Quechua			
	Equatorial-Tucanoan	Quechuan	Quechua			
		Aymaran	Aymara, Jaqaru			
		Southern	Puelche; Mapudungu = Araucanian; Alacaluf = Qawasqar, Yamana; Tehuelche, Teushen, Selknam			
		Macro-Tucanoan	Huari; Macu; Nambikuara; Guariba; Ticuna; Siona			
			Piaroa-Saliba	Piaroa, Saliba		
		Equatorial	Timote	Timote, Cuica		
Jivaroan			Shuar = Jivaro, Cofan, Esmeralda, Yaruro			
Zamucoan			Chamacoco, Ayoreo			
Kariri-Tupi			Dzubucua, Kiriri; Guarani, Tapiete, Munduruku			
Macro-Arawakan			Guahibo; Taino; Chipaya, Uru; Chapacura; Arawak, Island Carib			
Ge-Pano-Carib	Macro-Carib	Andoke; Yagua; Bora, Witoto; Japreria, Galibi = Carib; Wayana, Urukuyana, Waiwai, Makushi, Arara, Bakairi				
	Macro-Ge	Bororo; Botocudo; Yabuti; Kaingan; Chavante, Apinaye, Cayapo				
		Guaicuru-Mataco	Guaicuru, Abipon, Kadiweu, Toba; Chulupi, Chorote			
	Ge-Pano	Caripuna, Catuquina, Araua; Araona, Tacana				
Macro-Panoan	Pano-Tacana	Charrua; Lule, Vilela; Guana, Emok; Chimane				

R. 2004 v Santa Fé (NM, USA) se ruský lingvista Dimitrij Leščiner (v USA Dmitry Leshchiner) pokusil aplikovat na amerindiánské jazyky glottochronologii. Použil počítačový program vytvořený jeho krajanem Sergejem Starostinem, operujícím s 'rekalibrovanou' glottochronologií, která je rovněž Starostinovým dílem. Výsledek se značně rozchází s Greenbergovým modelem. Slabinou přístupu obou autorů je srovnávání bez ustanovení hláskových zákonů.

Prameny:

Greenberg, Joseph H. 1987. *The Languages of Americas*. Stanford: University Press.

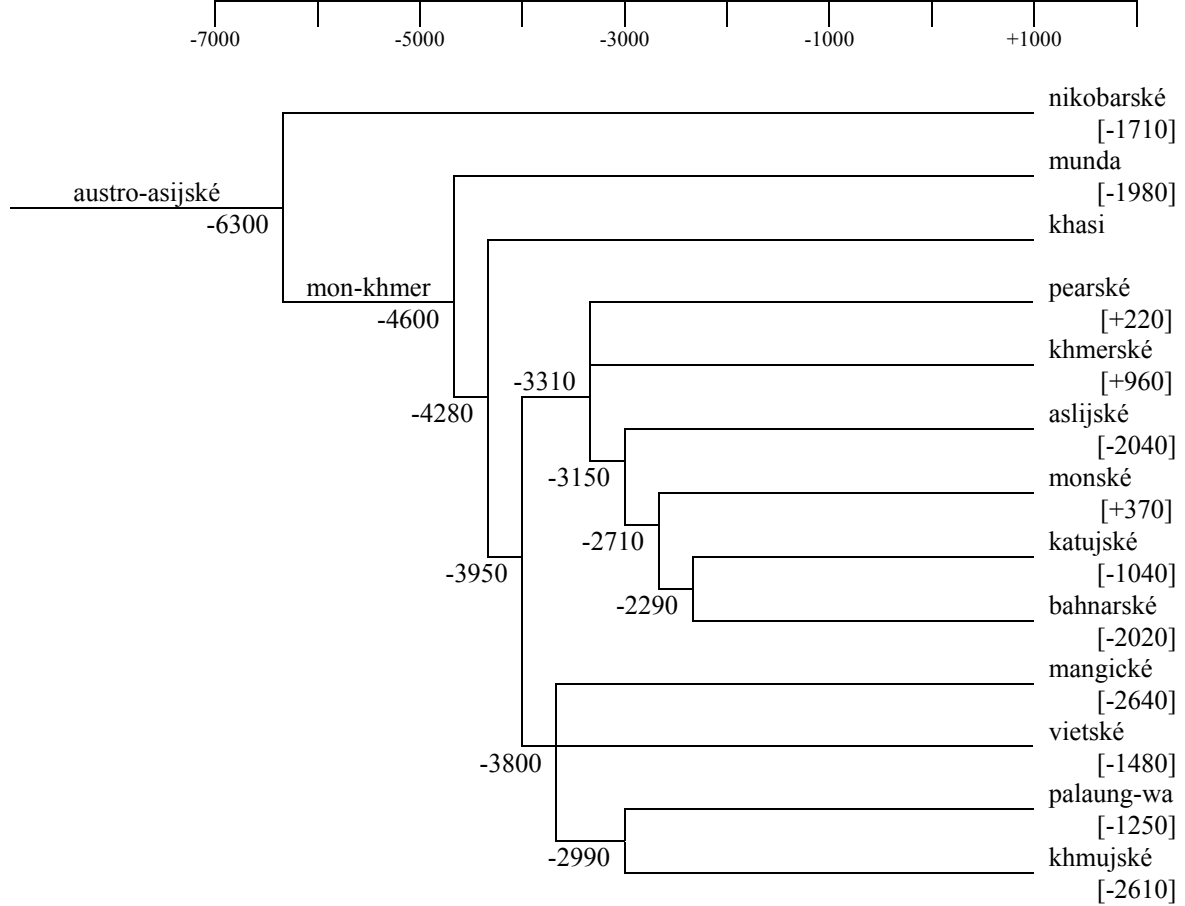
Ruhlen, Merritt. 1987. *A Guide to the World's Languages, Vol. 1: Classification*. Stanford: University Press.

AUSTRO-ASIJSKÉ JAZYKY

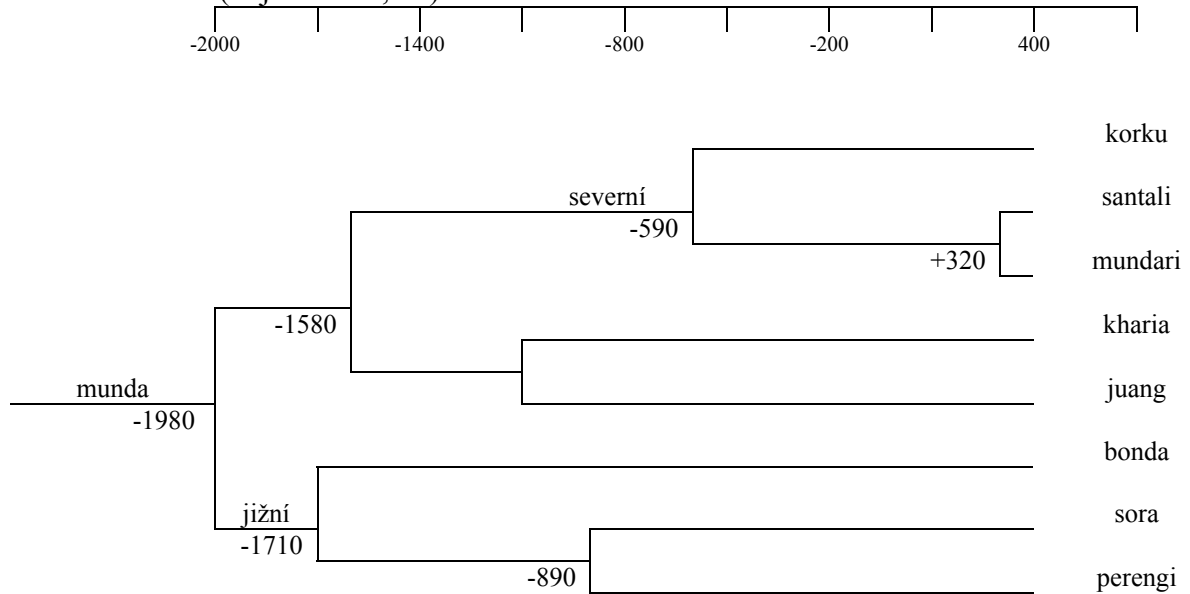
přehled klasifikace

Václav Blažek

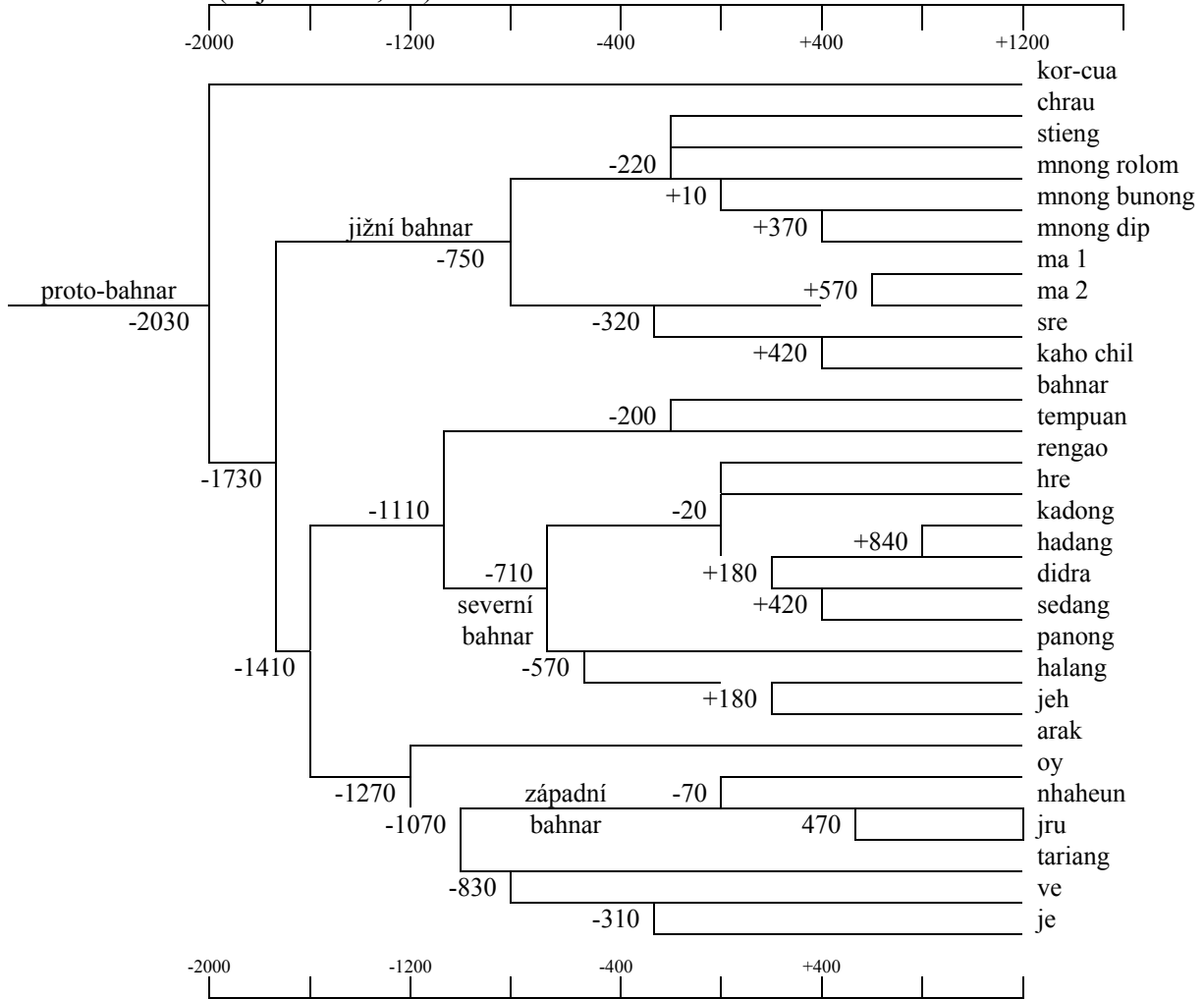
austro-asijská makrorodina (Pejros 2004, 34)

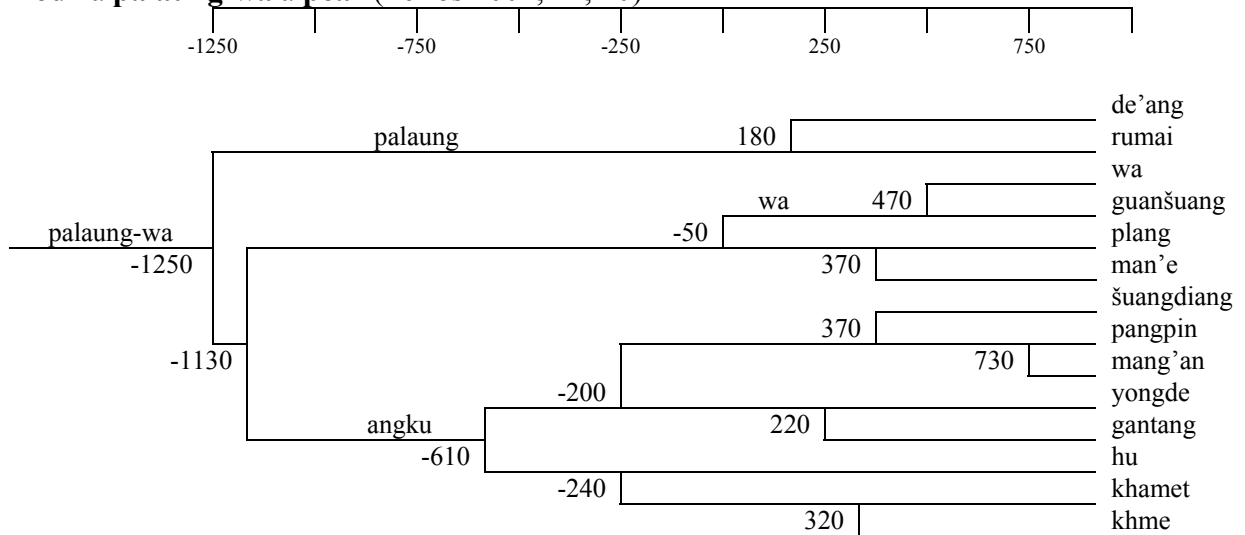
rodina munda (Pejros 2004, 40)

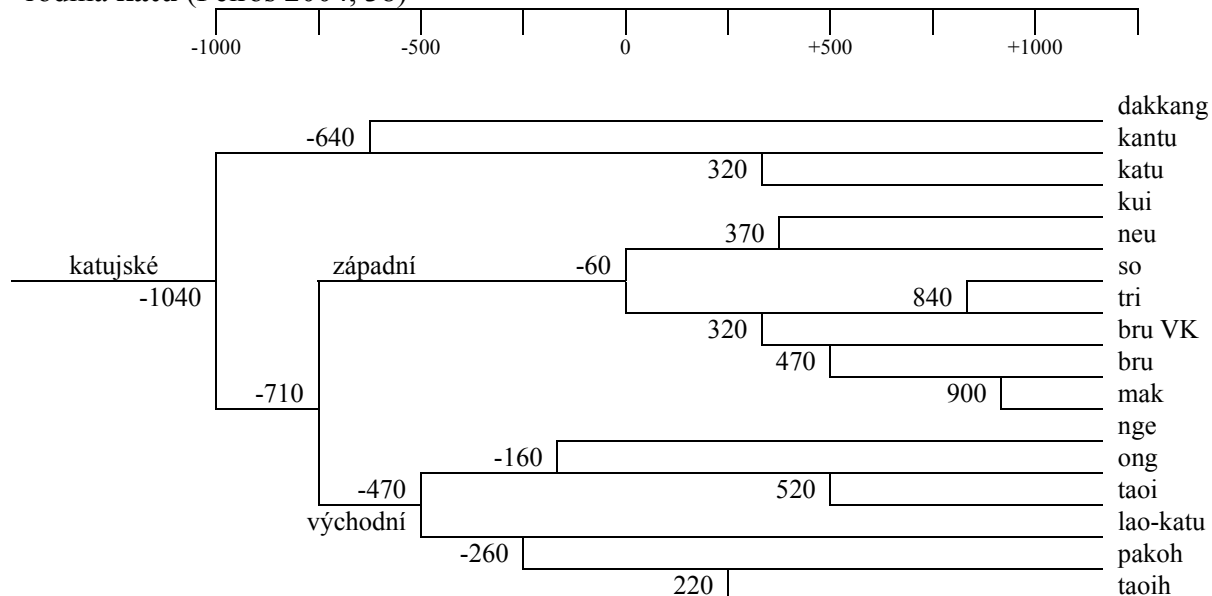
rodina **bahnar** (Peiros 2004, 36)

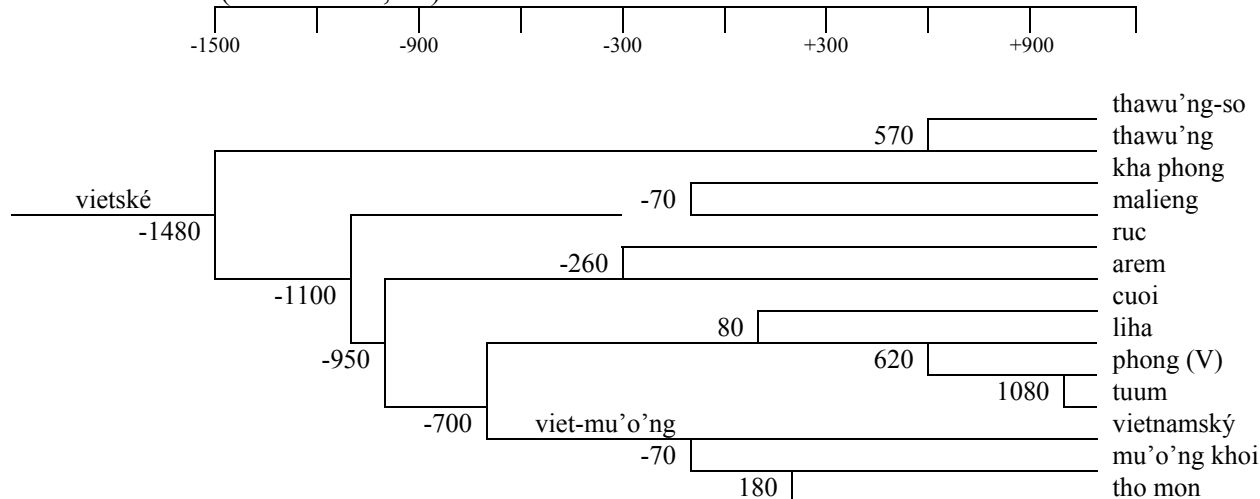
rodina **palaung-wa a pear** (Peiros 2004, 41, 40)

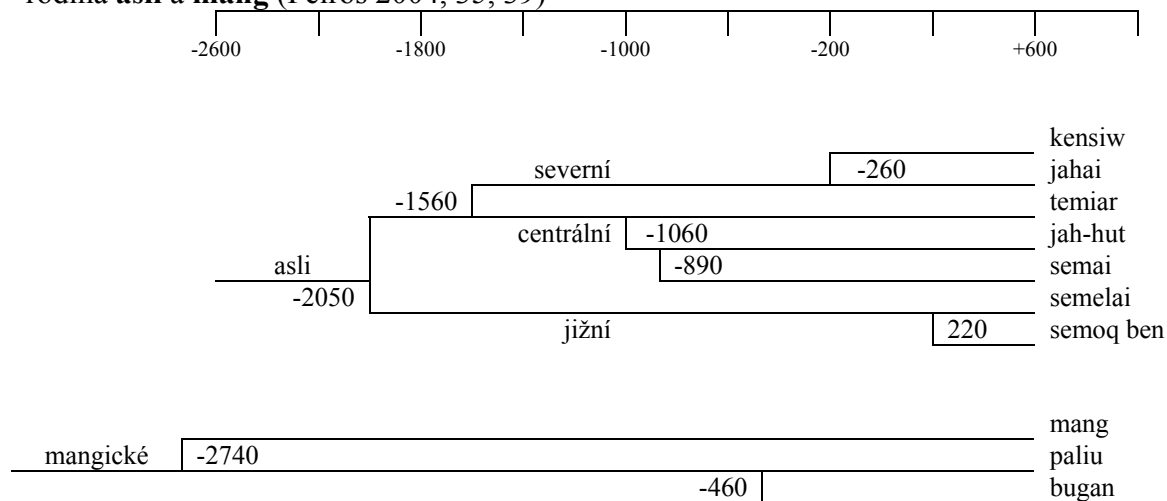
rodina **katu** (Peiros 2004, 38)

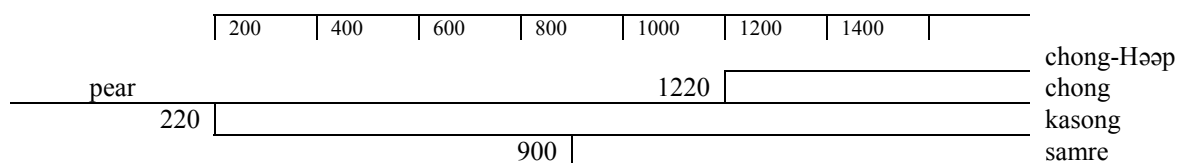
rodina **vietská** (Peiros 2004, 37)

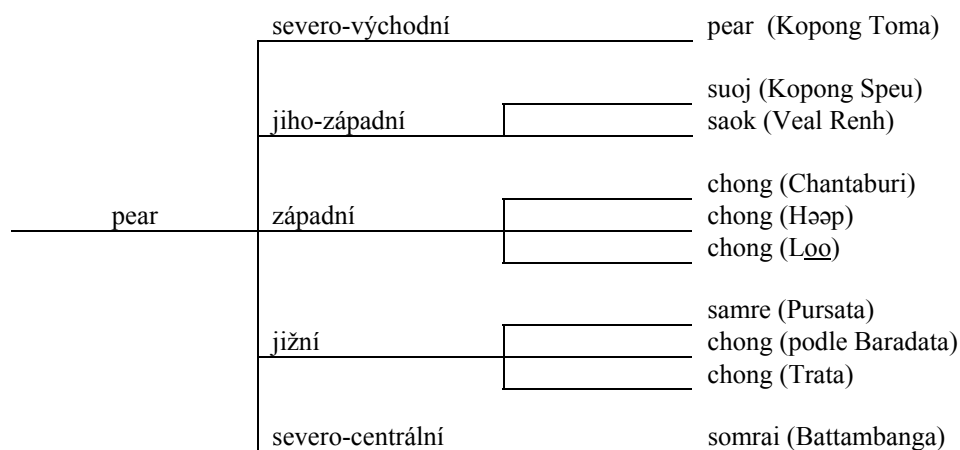
rodina **asli** a **mang** (Peiros 2004, 35, 39)

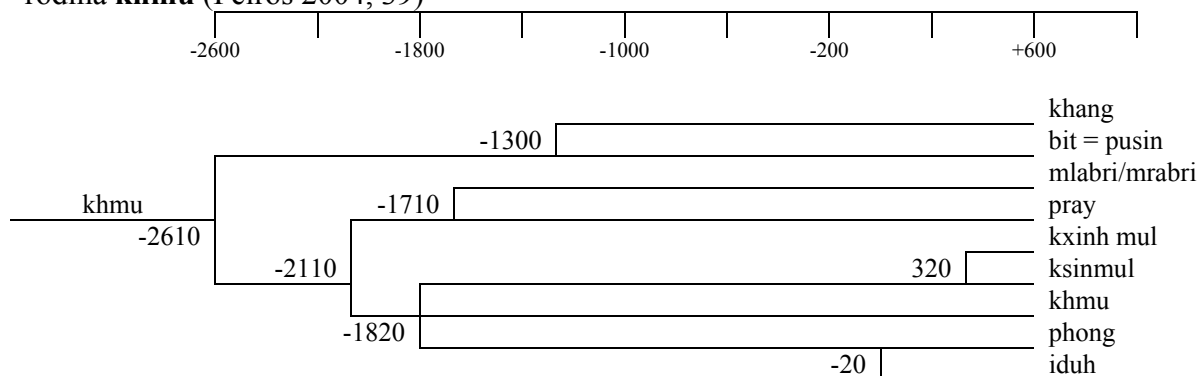
rodina **pear** (Peiros 2004, 24, 40)

Ve skutečnosti je počet pearských jazyků vyšší. Headley (1985) předkládá následující schéma:

rodina **khmu** (Peiros 2004, 39)

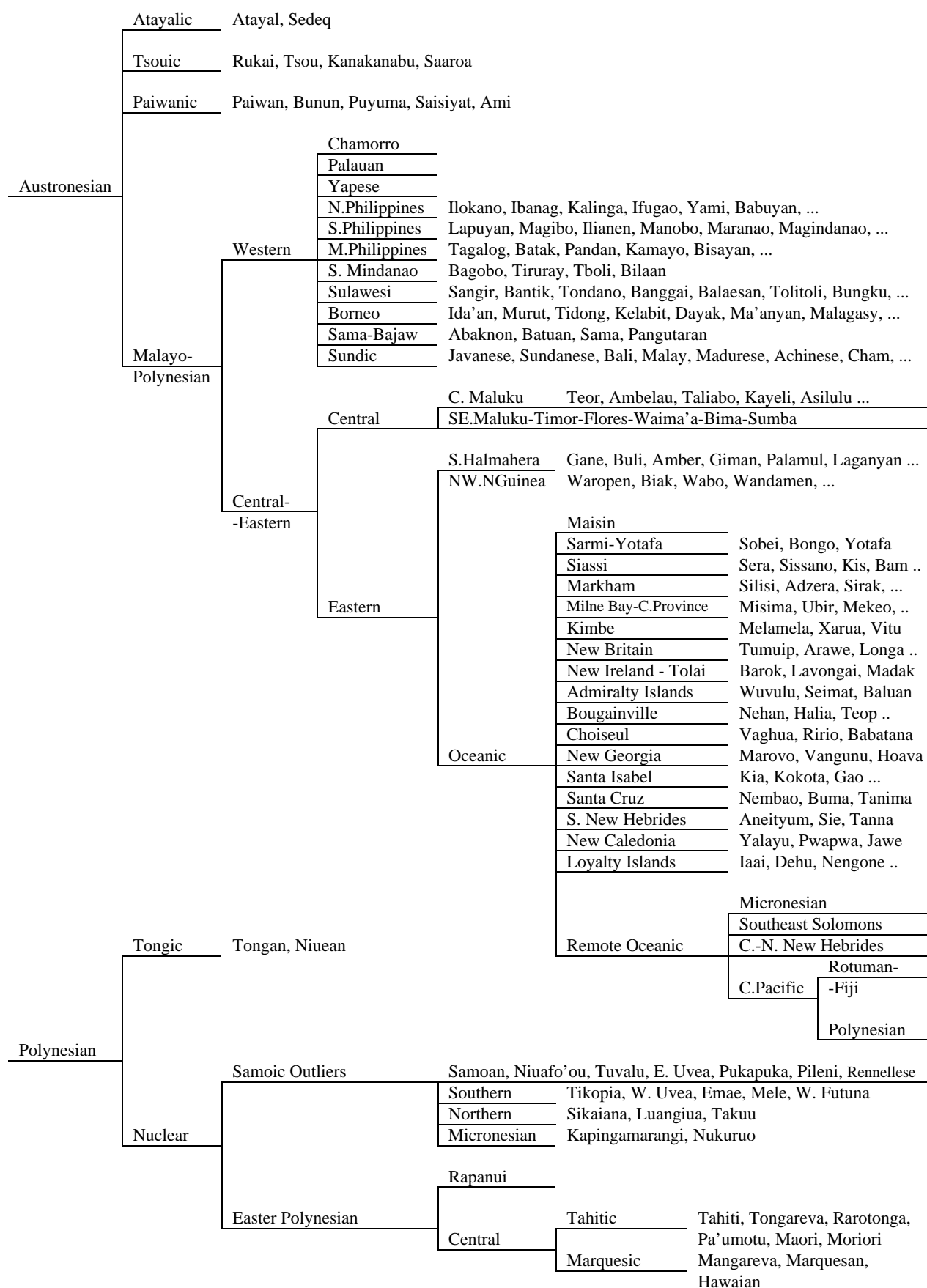

Reference

- Headley, R.K. 1985. Proto-Pearic and the classification of Pearic. In: *Southeast Asian Linguistic Studies presented to André-G. Haudricourt*, ed. S. Ratanakul et al. Bangkok: Mahidol University, 428-478.
- Peiros, Il'ja J. 2004. *Genetičeskaja klassifikacija avstroaziatskix jazykov*. Moskva: Rossijskij gosudarstvennyj gumanitarnyj universitet (doktorskaja dissertacija).

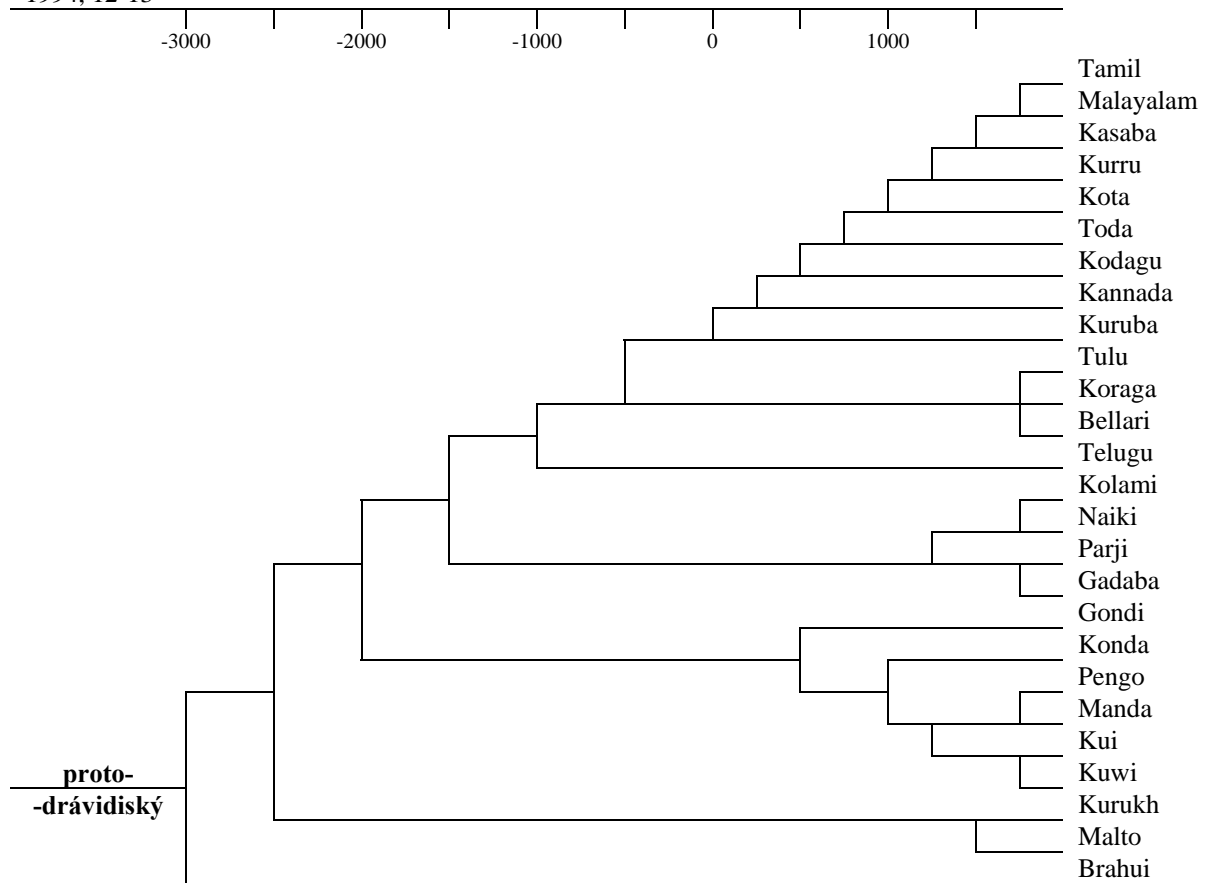
..

AUSTRONÉSKÉ JAZYKY: KLASIFIKACE

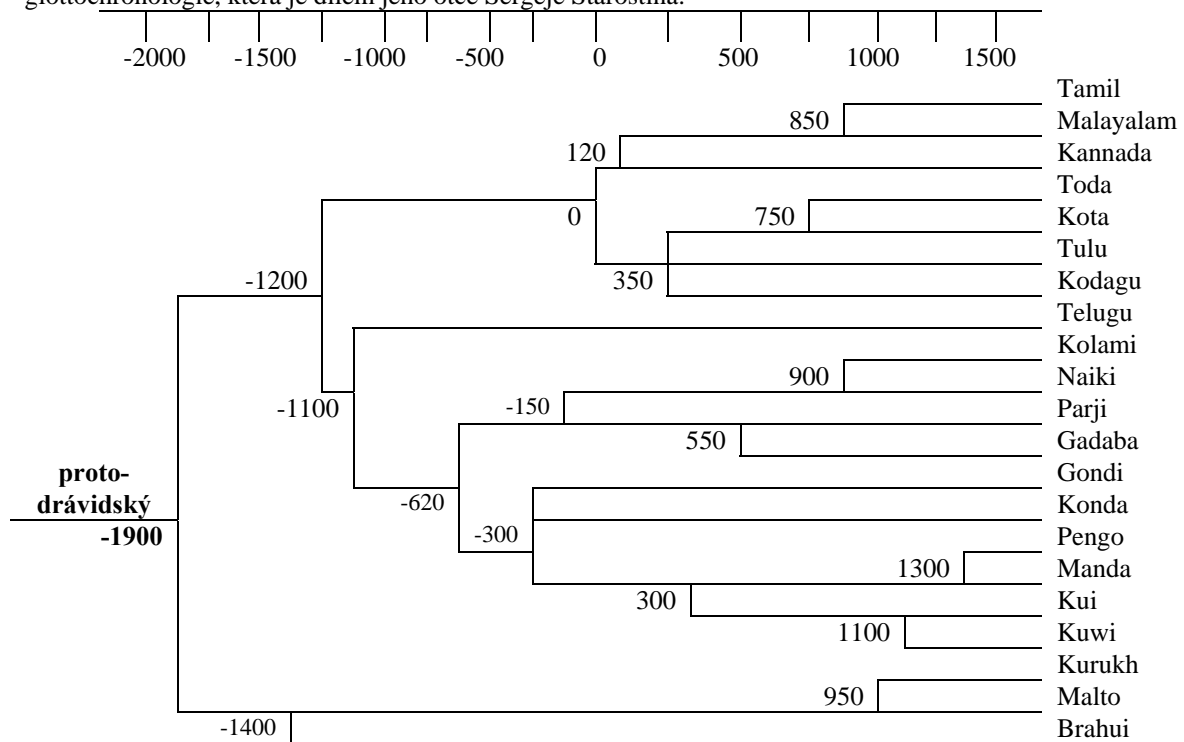

DRÁVIDSKÉ JAZYKY: PŘEHLED KLASIFIKACE

Andronov, Mixail: *Sravnitel'naja grammatika dravidijskix jazykov*₂. Moskva: Institut vostokovedenija RAN 1994, 12-13

Georgij Starostin (viz Database STARLING, 2005), aplikoval pro glottochronologický test rekalibrovanou verzi glottochronologie, která je dílem jeho otce Sergeje Starostina.

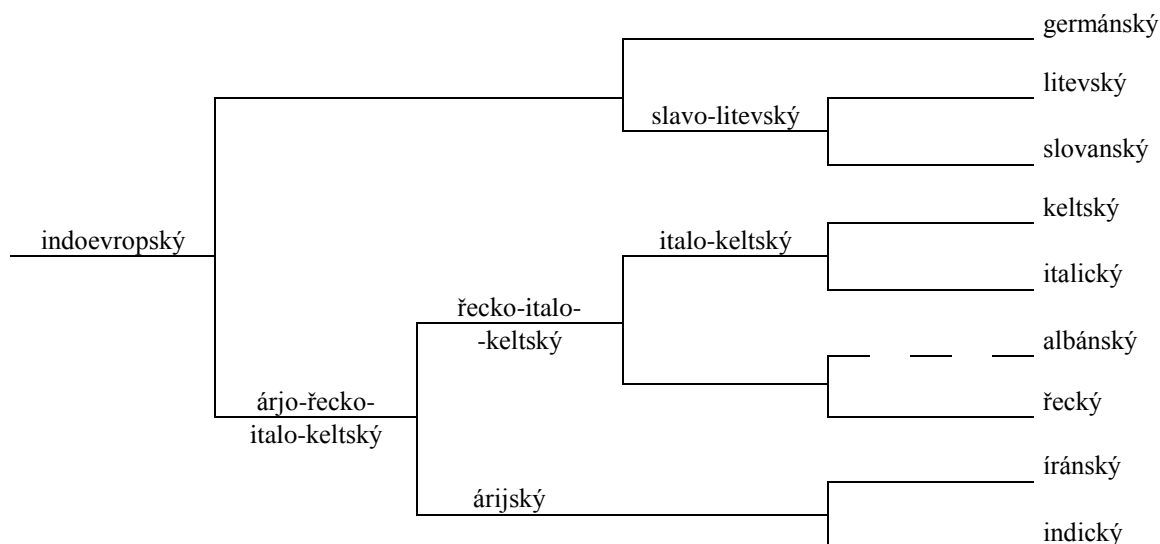

ÚVOD DO HISTORICKO-SROVNÁVACÍHO STUDIA GERMÁNSKÝCH JAZYKŮ

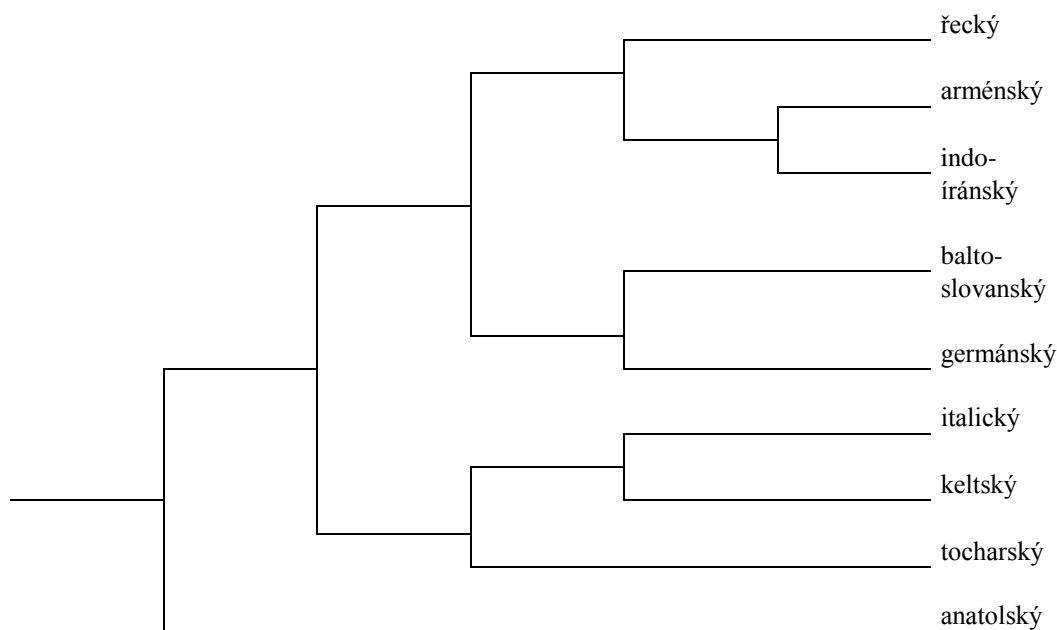
VÁCLAV BLAŽEK

I. MÍSTO GERMÁNSKÝCH JAZYKŮ MEZI INDOEVROPSKÝMI JAZYKY

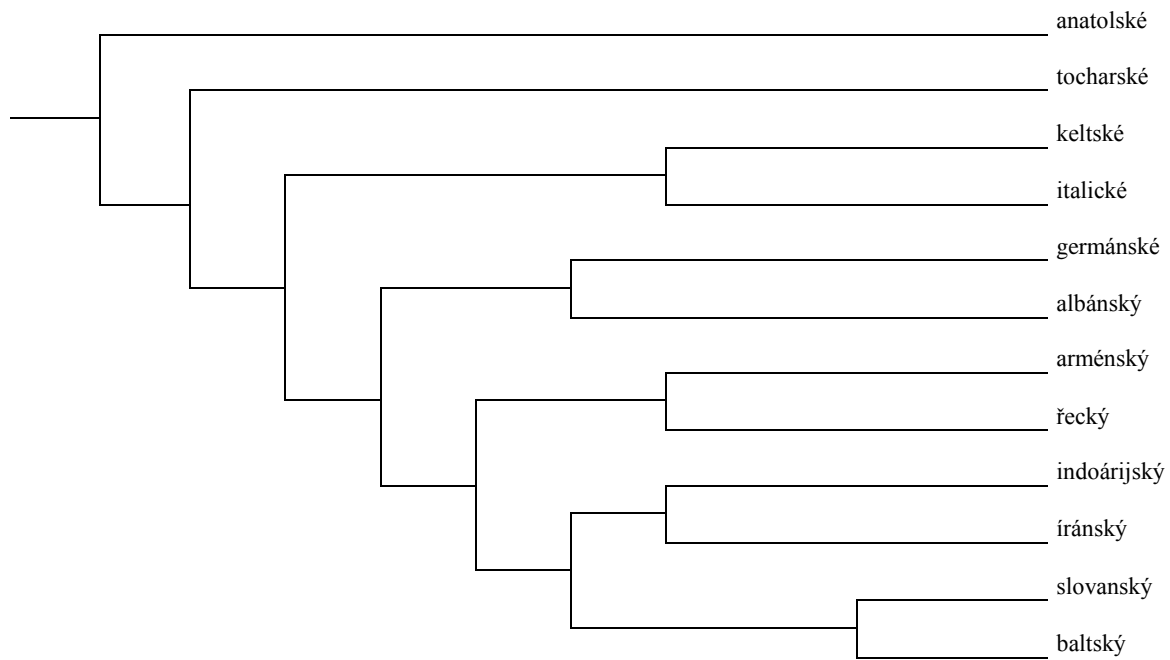
‘Stromový diagram’, se kterým přišel r. 1860 August Schleicher, velký obdivovatel Darwina, odráží soudobou představu o vzájemných vztazích indoevropských jazyků. Schéma založené na biologizujícím pojetí vývoje jazyka má dnes už jen historickou hodnotu, mj. po odhalení indoevropského charakteru tocharštiny a anatolských jazyků.

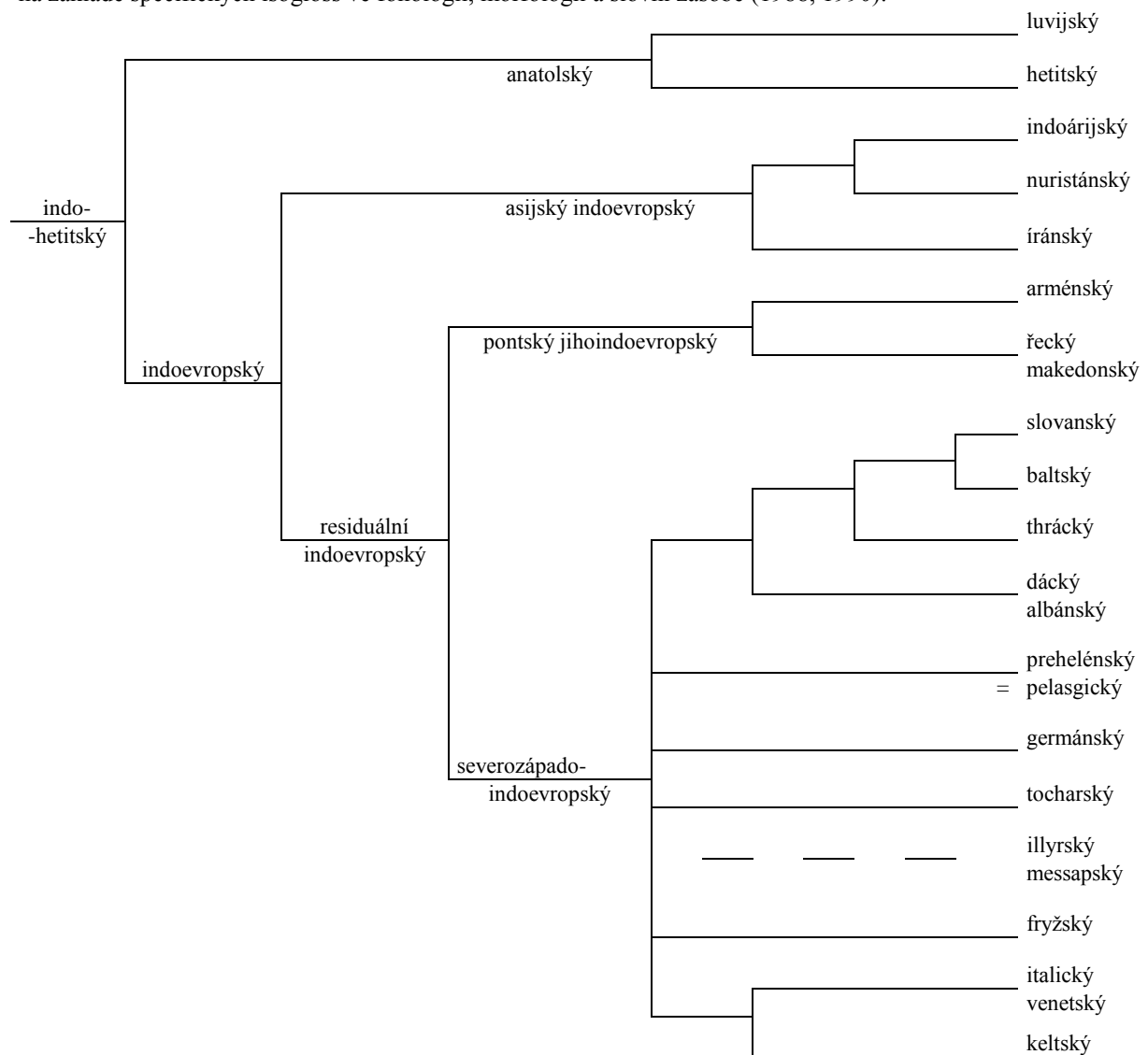
Objev indoevropského charakteru dvou tocharských jazyků z čínského Turkestánu (‘dialekty’ A a B) a hetitštiny spolu s dalšími jazyky starověké Malé Asie řádně zamíchala kartami. Z primární opozice anatolských a neanatolských jazyků, kterou poprvé představil ve své ‘indo-hetitské’ hypotéze E. Sturtevant (1942), vycházejí další modely pracující s ideou genetického ‘stromu’. Tradiční východiska v klasifikaci indoevropských jazyků rozvíjí model Gamkrelidze & Ivanova (1984, 415):

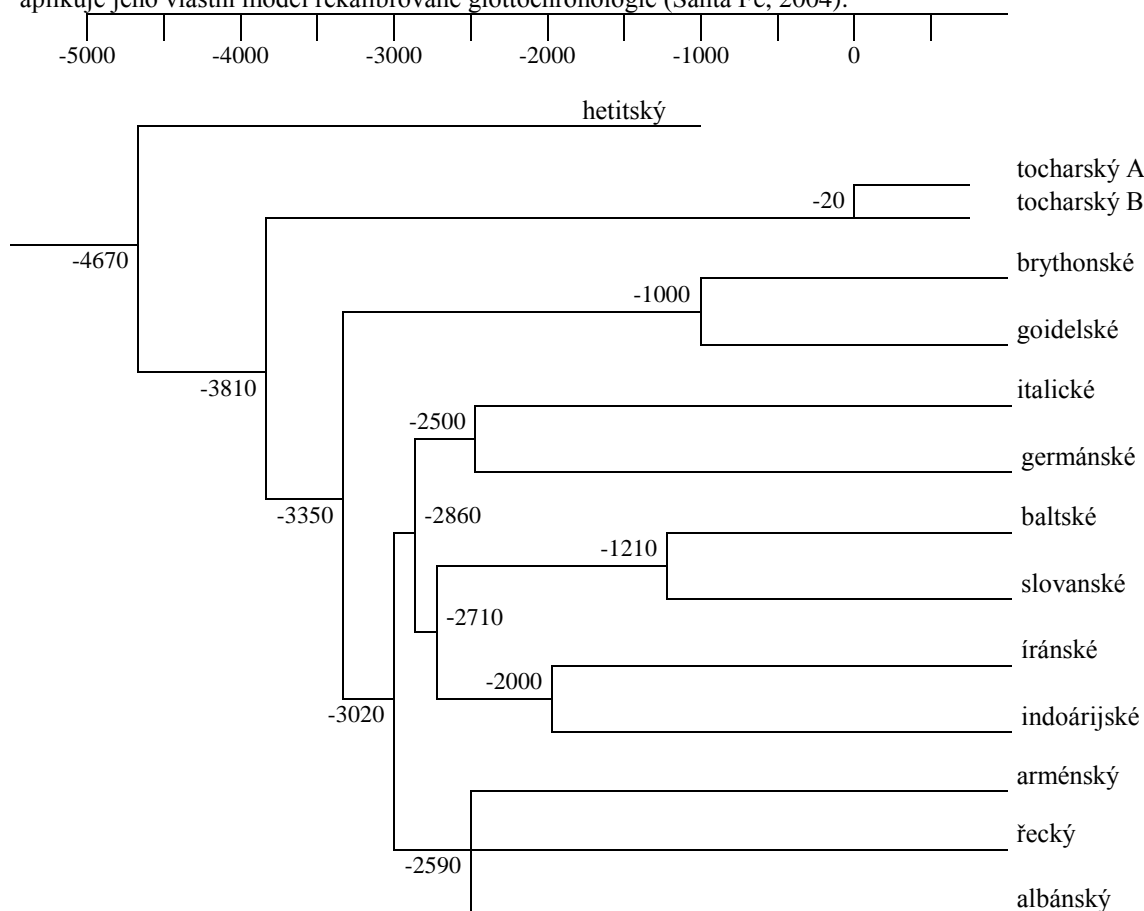
Jednu z posledních variant aplikace kladistiky představili D. Ringe, T. Warnow & A. Taylor r. 2002 (*Transactions of the Philological Society*, 100/1, 87):

Vlastní originální model dezintegrace indoevropských jazyků, včetně mnoha reliktových, předložil Eric P. Hamp na základě specifických isogloss ve fonologii, morfológii a slovní zásobě (1988, 1990):

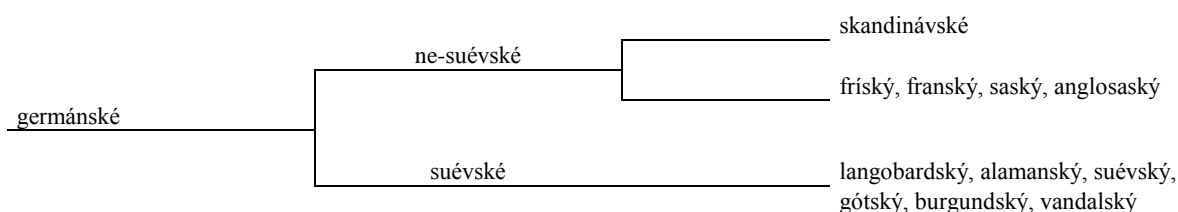

Absolutní chronologii divergence jazyků poskytuje pouze glottochronologie. Nejnovější výsledek S. Starostina aplikuje jeho vlastní model rekalibrované glottochronologie (Santa Fe, 2004):

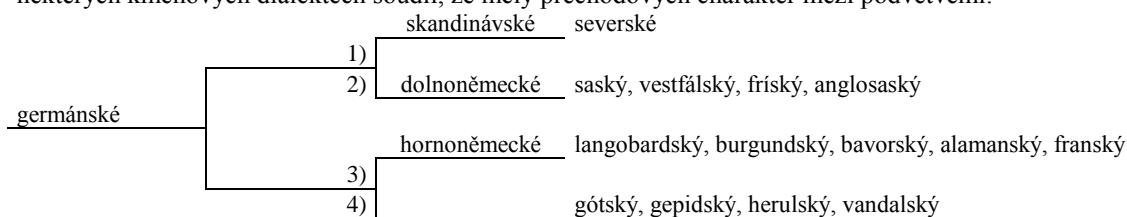

II. HLAVNÍ MODELY KLASIFIKACE GERMÁNSKÝCH JAZYKŮ

Své představy o klasifikaci germánských jazyků vyjádřili už pionýři historicko-srovnávací jazykovědy. J.Ch. Adelung (1806) navrhl klasifikovat kmenové dialekty pozdní antiky a raného středověku binárně na jazyky svébské z jižní části germánského prostoru a ne-svébské, kterými se hovořilo kolem Baltského a Severního moře:

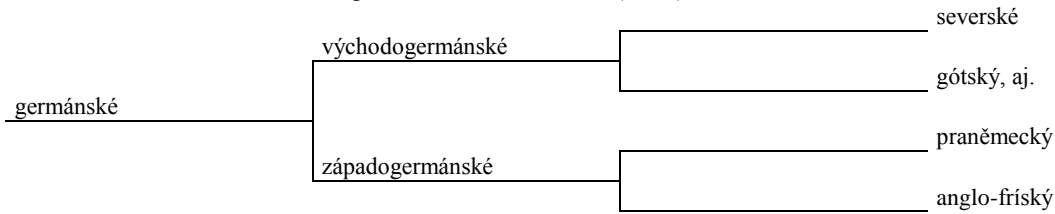
Podobně J. Grimm (1819) předpokládal dvě základní větve, z nichž každá se rozpadá na další dvě podvětve. O některých kmenových dialektech soudil, že měly přechodových charakter mezi podvětve:

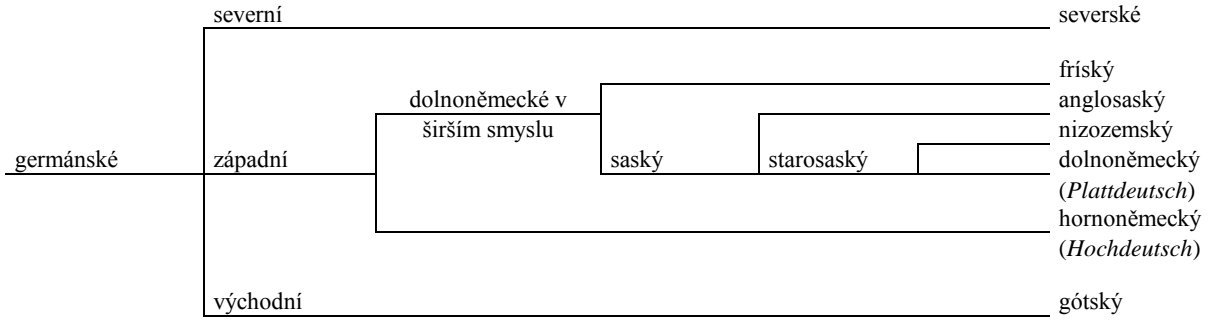
Přechodový charakter mají mít jazyky Frísů a Anglů (1-2), Franků (2-3), Kvádů a Markomanů (3-4). Grimm připouští též alternativní model, kdy východogermánská větev (4) stojí proti všem ostatním (1-3).

Svou originální klasifikační metodou založenou na lexikostatistické analýze paralelních textů dospěl Mańczak (1992) k velmi podobným závěrům, které zformuloval jako sestupné pořadí blízkosti jednotlivých jazyků ke góštíně. Nejblíže góštíně má stát starohornoněmčina, poté starosaština a nejdále jazyky skandinávské.

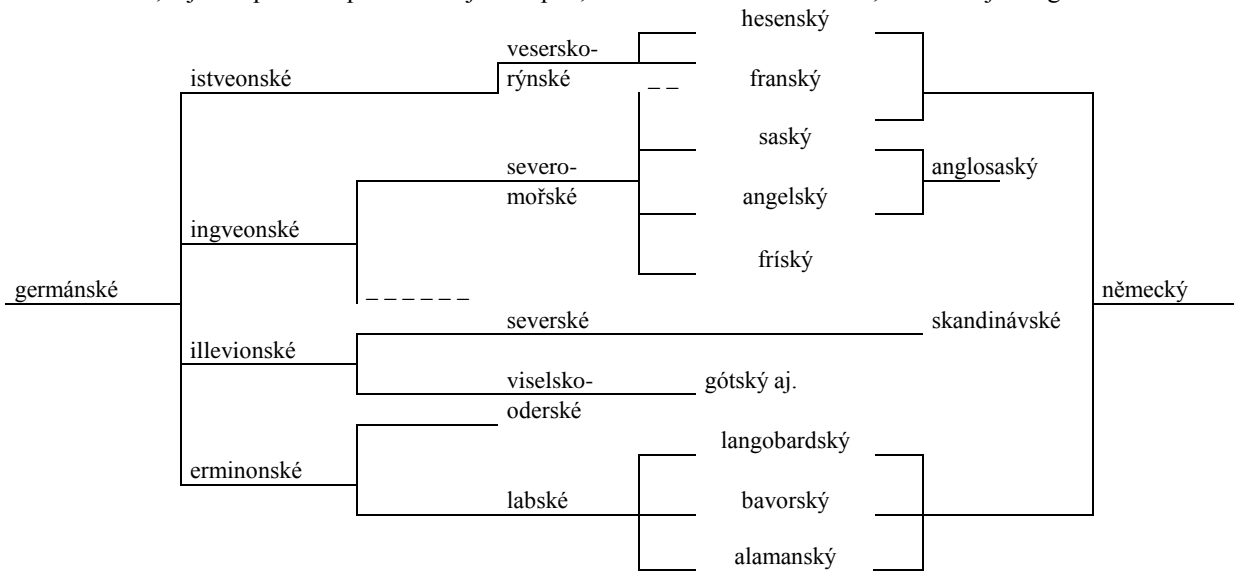
Jiné schéma binární klasifikace předložil K. Müllenhoff (1898):

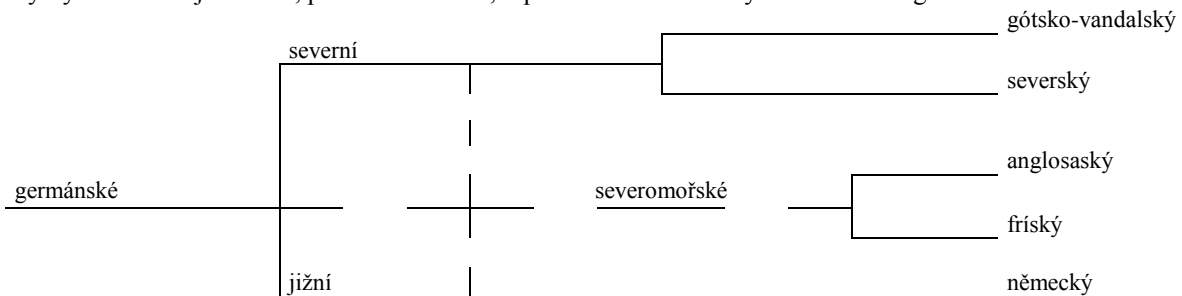
Nejrozšířenější model pracuje se třemi větvemi: východní s gótsčinou jako jediným reprezentantem s oporou v textech, západní a severní neboli skandinávskou. Toto tripartitní dělení podrobně rozpracoval J. Schmidt (1860):

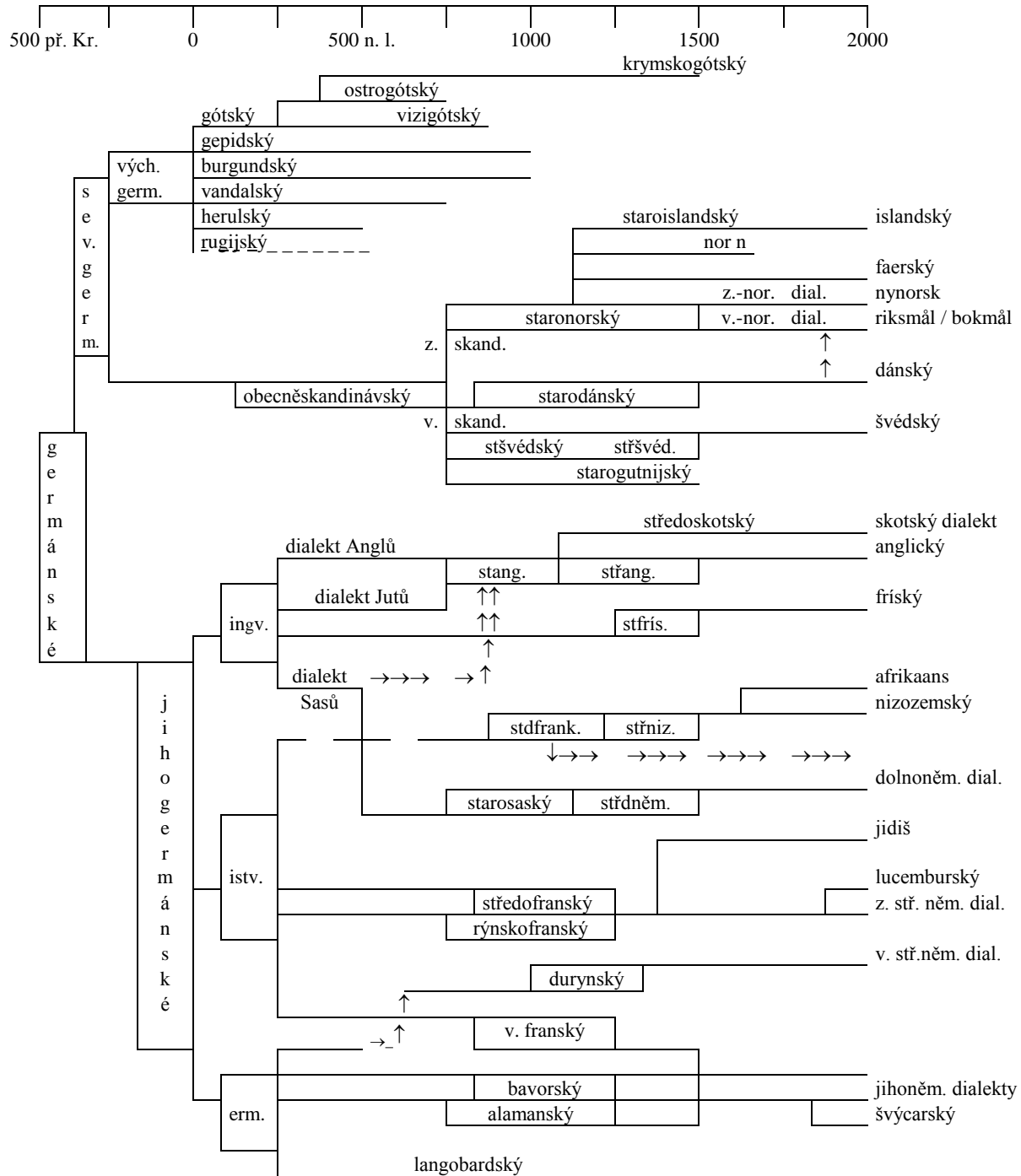
F. Maurer (1943) zobrazil proces vedoucí od kmenových germánských dialektů k jazykům pozdního středověku a současnosti, v jehož průběhu probíhal nejen rozpad, ale současně též slučování, v následujícím grafu:

E. Schwarz (1951) přepokládal, že kolem r. 200 př. Kr. bylo germánské dialektové kontinuum už rozčleněno na zónu severní, skandinávskou, z níž měly povstat jazyky severské a gótsčina s dalšími východogermánskými kmenovými dialekty, a jižní, formující se v německé dialekty. Zhruba o 4 století později podle Schwarze vykryštovala ještě třetí, přechodová zóna, reprezentovaná dialekty budoucích Anglosasů a Frísů:

Nejpodrobnější schéma vývoje germánských jazyků předkládá T. V. Toporova (2000). Do značné míry se vrací k modelu Maurera a Schwartze:

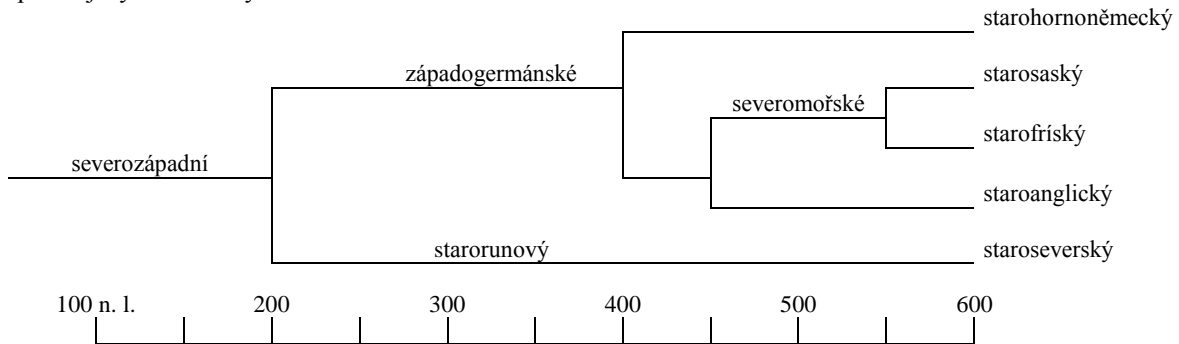

Zkratky: ang. anglický, d- dolno-, dial. dialekty, erm. erminonské, frank. franský, frís. fríský, germ. germánské, ingv. ingveonské, istv. istveonské, něm. německý, nor. norský, skand. skandinávský, st- staro-, stř- středo-, švéd. švédský, v- / vých. východo-, z- západo-.

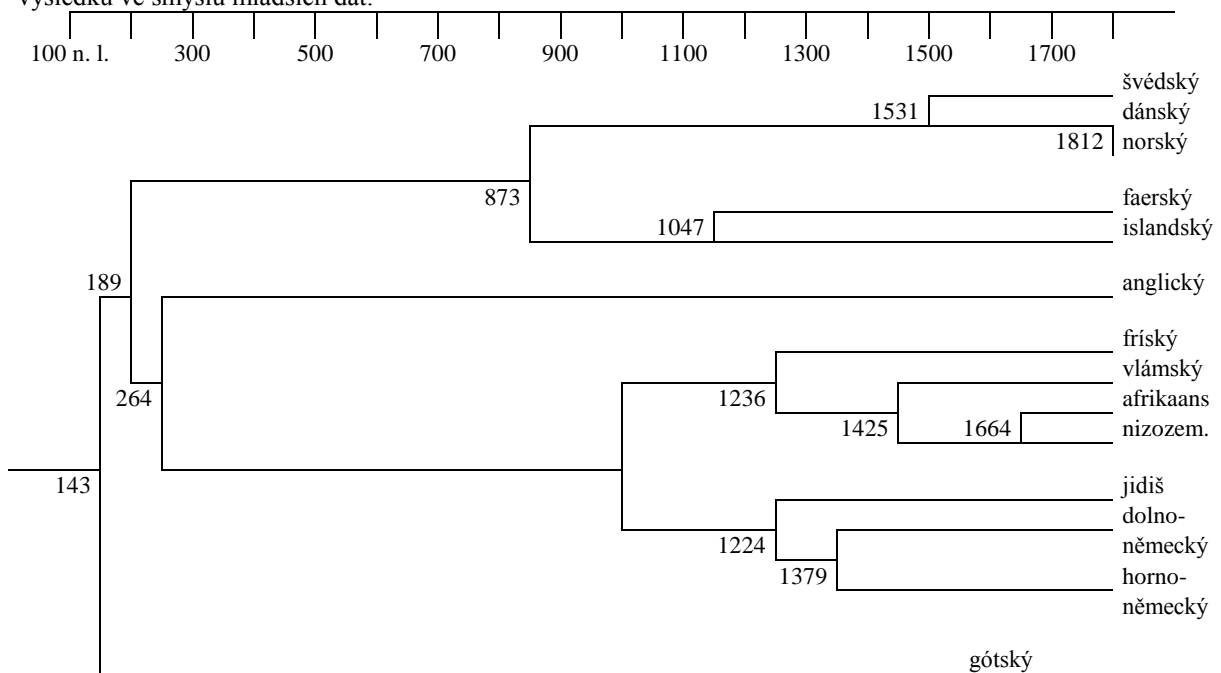
Naproti tomu E. Antonsen (1975) postavil do opozice východní a severozápadní větev:

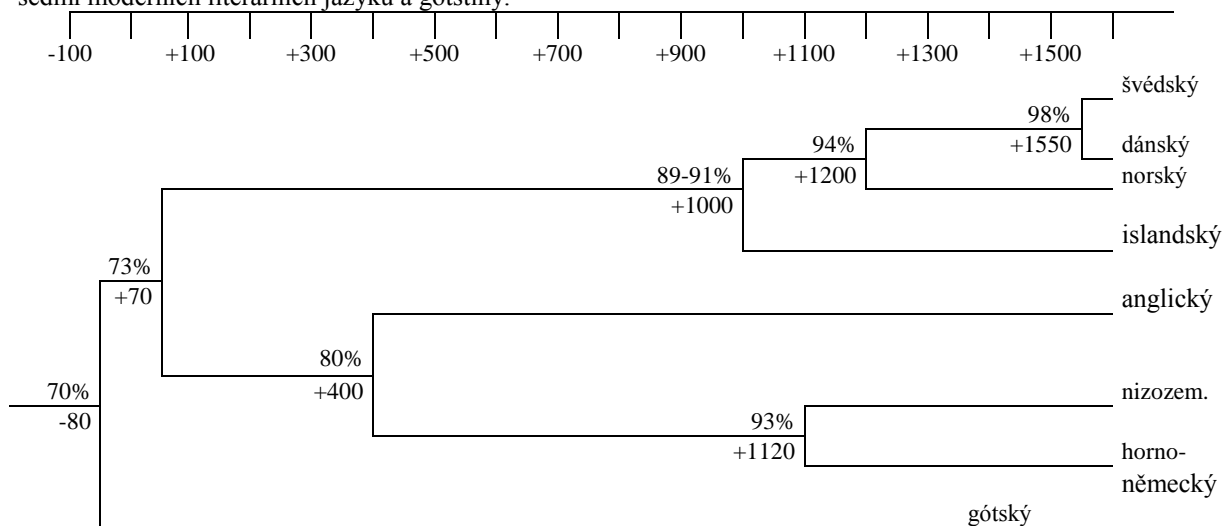
H. F. Nielsen (2000) se ve svém modelu divergence severozápadní germánštiny vrátil k tradiční představě, zastávané především skandinávskými jazykovědci, která ve starorunovém jazyce spatřuje přímého předchůdce pouze jazyků severovýchodních:

Sh. Embletonová (1986, 117) použila pro klasifikaci germánských jazyků vlastní modifikaci glottochronologie. Sama však uznává, že nemožnost bezpečně určit všechny výpůjčky mezi jednotlivými jazyky vede ke zkreslení výsledků ve smyslu mladších dat.

Zatím poslední pokus aplikovat glottochronologii na germánské jazyky publikoval Starostin a Burlaková (2001, 82-105). Starostin zde použil svou modifikaci 'rekalibrované glottochronologie'. Schéma je založeno na srovnání sedmi moderních literárních jazyků a góštštiny.

III. NÁSTIN HISTORICKO-SROVNÁVACÍ FONETIKY GERMÁNSKÝCH JAZYKŮ

ie. *	
p-	gót. <i>faihu</i> "majetek, peníze", sthn. <i>fihu</i> , stsas. <i>fehu</i> , stang. <i>feoh</i> (ang. <i>fee</i>), stisl. <i>fé</i> "dobytek" < * <i>pēku-</i>
-p-	gót. <i>hafjan</i> , sthn. <i>heffen</i> , stisl. <i>hefia</i> "zvedat" < * <i>kap-ye/o-</i>
b-	sthn. <i>pfuol</i> , stfríz., střdn., stang. <i>pōl</i> , nor. dial. <i>pōla</i> "bažina" < * <i>bāl-/*bōl-</i> ;
-b-	gót. <i>peika-bagms</i> "palma", stang. <i>pēc</i> "špička", stisl. <i>pik</i> id. < * <i>bīgo-</i> gót. <i>þaúrþ</i> "pole", sthn. <i>dorf</i> , stsas. <i>thorp</i> "ves", stang. <i>þorp</i> "statek", stisl. <i>þorp</i> "dvorec; oddíl" < * <i>trþo-</i>
b^h-	gót. <i>baírgahei</i> "horská krajina", sthn. <i>perc/ berg</i> , stsas. <i>berg</i> , stang. <i>beorg</i> , stisl. <i>bjarg</i> , <i>berg</i> "hora" < * <i>b^herǵ^ho-</i>
-b^h-	gót. <i>liufs</i> , gen. <i>liubis</i> "milý", sthn. <i>liup</i> , <i>liub</i> , <i>liob</i> , stsas. <i>liof</i> , gen. <i>liōbes</i> , stang. <i>léof</i> , strun. <i>-leubaz</i> , f. <i>leubu</i> (* <i>leubō</i>), stisl. <i>ljúf-r</i> < * <i>leub^ho-</i>
t-	gót. <i>þreis</i> , sthn. <i>drīē</i> , stsas. <i>thria</i> , stang. <i>þrie</i> , stisl. <i>þrír</i> "3" < * <i>trejes</i> (m.); sr. strun. f. <i>þrijoz</i> (* <i>treyās</i>)
´t-	gót. <i>hwāþar</i> , sthn. <i>hwedar</i> , stsas. <i>hwethar</i> , stang. <i>hwæþer</i> , stisl. <i>hvaðarr</i> "který" < * <i>k^wótero-</i>
-t´	gót. <i>fadar</i> , sthn. <i>fatar</i> , stsas. <i>fadar</i> , stang. <i>fæder</i> , stisl. <i>faðir</i> "otec" < * <i>p₂tér-</i>
d-	gót. <i>taihun</i> , sthn. <i>zehan</i> , stsas. <i>tehan</i> , stang. <i>tien</i> , stisl. <i>tíu</i> "10" < * <i>déknt</i>
-d-	gót. <i>fotus</i> , sthn. <i>fuoz</i> , stsas., stang. <i>fōt</i> , stisl. <i>fōtr</i> "noha" < * <i>pōd-</i>
d^h-	gót. <i>daúhtar</i> , sthn. <i>tohter</i> , <i>dohter</i> , stang. <i>dohtor</i> , stsas. <i>dohtar</i> , stisl. <i>dóttir</i> "dcera", sr. strun. pl. <i>dohtriz</i> < * <i>d^hug₂ter-</i>
-d^h-	gót. <i>ana-biudan</i> "nařizovat", sthn. <i>p/biotan</i> , stsas. <i>biodan</i> , stang. <i>béodan</i> , stisl. <i>bjóða</i> "nabízet" < * <i>b^heud^h-</i>
k-	gót. <i>harjis</i> "vojsko", sthn. <i>hari</i> , <i>heri</i> , stsas. <i>heri</i> , stang. <i>here</i> , stisl. <i>herr</i> "id., oddíl" < * <i>koryo-</i>
´k-	gót. <i>tiuhan</i> , sthn. <i>ziohan</i> , stsas. <i>tiohan</i> , stang. <i>téon</i> "táhnout", sr. stisl. (<i>full-</i>) <i>týja</i> "pomocť" < * <i>deuk-</i>
-k´	gót. <i>rign</i> , sthn., stsas. <i>rigan</i> , <i>regin</i> , stang. <i>reg(e)n</i> , ang. <i>rain</i> , stisl. <i>regn</i> "děšť" < * <i>reknó-</i>
g-	gót. <i>kalds</i> , sthn. <i>c(h)alt</i> , stsas. <i>cald</i> , stang. <i>ceald</i> , stisl. <i>kaldr</i> "chladný" < * <i>goltó-</i>
-g-	gót. <i>jok</i> , sthn. <i>jo(c)h</i> , <i>ju(c)h</i> , stsas. <i>juk</i> , stang. <i>geoc</i> , stisl. <i>ok</i> "jho" < * <i>Hyugo-</i>
g^h-	gót. <i>gasts</i> , sthn. <i>c/gast</i> , stsas. <i>gast</i> , stang. <i>giest</i> , stisl. <i>gestr</i> "host", stang. také "cizinec" < * <i>g^hosti-</i> , sr. strun. <i>-gastiz</i> (ang. <i>guest</i> je skand. původu)
-g^h-	gót. <i>liugan</i> , sthn. <i>liucan</i> , <i>liugan</i> , stsas. <i>liogan</i> , stang. <i>léogan</i> , ang. <i>lie</i> , stisl. <i>ljúga</i> "lhát" < * <i>leug^h-</i>
k̂-	gót. <i>hairto</i> , sthn. <i>herza</i> , stsas. <i>herta</i> , stang. <i>heorte</i> , stisl. <i>hjarta</i> "srdce" < * <i>k̂erd-</i>
´k̂-	gót. <i>ga-teihan</i> "oznámít", sthn. <i>zīhan</i> "vinit", stsas. <i>af-tīhan</i> "odepřít", stang. <i>téon</i> "vinit", stisl. <i>téa</i> "ukázat" < * <i>deik̂-</i>
-k̂´	gót. <i>fagrs</i> "vhodný", sthn., stsas. <i>fagar</i> "krásný", stang. <i>fæger</i> , ang. <i>fair</i> , stisl. <i>fagr</i> id. < * <i>p₂k̂ró-</i>
ǵ-	gót. <i>kunþs</i> , sthn. <i>c(h)und</i> , stsas. <i>kūð</i> , stang. <i>cūð</i> , stisl. <i>kunnr</i> , <i>kuðr</i> "známý" < * <i>ǵn₂tó-</i>
-ǵ-	gót. <i>waúrþjan</i> , sthn. <i>wurchan</i> , stang. <i>wyrþan</i> , stisl. <i>yrþja</i> "pracovat, dělat" < * <i>wrǵ-</i> , vedle stsas. <i>wirkian</i> id. (* <i>werǵ-</i>)
ǵ^h-	gót. <i>gulþ</i> , sthn. <i>cold / gold</i> , stsas., stang. <i>gold</i> , stisl. <i>gull</i> , <i>goll</i> "zlato" < * <i>ǵ^hlato-</i>
-ǵ^h-	gót. <i>ga-wigan</i> , sthn. <i>wekan / wegan</i> , stfríz. <i>wega</i> , stang. <i>wegan</i> , stisl. <i>vega</i> "pohybovat (se)" < * <i>weǵ^h-</i>
k^w-	gót. <i>hvas</i> , stang. <i>hwā</i> , stšvéd. <i>hvar</i> "kdo" (m.) < * <i>k^wo-s</i> , vedle sthn. (<i>h</i>) <i>wer</i> , stsas. <i>hwe</i> < * <i>k^we-s</i>
´k^w-	gót. <i>saiþvan</i> , sthn., stsas. <i>sehan</i> , stang. <i>sēon</i> , ang. <i>see</i> , stisl. <i>sjá</i> "vidět" < * <i>sek^w-</i>
-k^w´	gót. <i>þius</i> , f. <i>þiwi</i> , sthn. <i>deo</i> , f. <i>diu(wa)</i> , stsas. f. <i>thiwi</i> , <i>thiu</i> , stang. <i>ðēo(w)</i> , f. <i>ðēowu</i> , stisl. f. <i>þý</i> , <i>þír</i> "sluha / služka", sr. strun. <i>þewaz</i> "sluha" < * <i>tek^wú-</i> , <i>-wó-</i> / * <i>tek^wí-</i>
g^w-	gót. <i>qens & qino</i> "žena", sthn. <i>quena</i> "id., pani", stsas. <i>quân & quena</i> id., stang. <i>cwên</i> id. (> ang. <i>queen</i> "královna"), <i>cwene</i> "(lehká) žena", stisl. <i>kván</i> , <i>kvæn</i> "manželka", <i>kona</i> "žena" < germ. * <i>k^wēni</i> & * <i>k^wenōn</i> < * <i>g^wēni-</i> & * <i>g^wenā</i>
-g^w-	gót. <i>riqis</i> , <i>-izis</i> , stisl. <i>røkkvr</i> "temno" < * <i>H₁reg^w-os-</i>
g^{wh}-	sthn. <i>war(a)m</i> , stsas. <i>warm</i> , stang. <i>wearm</i> , ang. <i>warm</i> , stisl. <i>varmr</i> "teplý" < * <i>g^{wh}ormo-</i> , sr. gót. <i>warmjan</i> "hřát"
-g^{wh}-	ale stsas. <i>gūdea</i> , stang. <i>gūþ</i> , stisl. <i>gunnr</i> , <i>guðr</i> "boj" < * <i>g^{wh}nūtiā</i> , sr. sthn. <i>gundfano</i> "válečná korouhev" gót. <i>snaiws</i> , sthn. <i>snéo</i> , gen. <i>snēwes</i> , stsas. <i>snéo</i> , stang. <i>snāw</i> , ang. <i>snow</i> , stisl. <i>snær</i> , gen. <i>snævar</i> "snih" < * <i>snoig^{wh}o-</i>
s-	gót. <i>sitan</i> , sthn. <i>sizzan</i> , <i>sitzan</i> , stsas. <i>sittian</i> , stang. <i>sittan</i> , ang. <i>sit</i> , stisl. <i>sitja</i> "sedět" < * <i>sed-(ye/o-</i>

's-	gót. <i>wisan</i> , sthn. <i>wesan</i> , stsas., stang. <i>wesan</i> (sr. ang. <i>was</i>), stisl. <i>vesa</i> (& <i>vera</i>) "nacházet se" < * <i>wes-</i>
-s-'	gót. <i>ais</i> , gen. <i>aizis</i> "ruda", sthn. <i>ēr</i> "ruda, železo", stsas. <i>ēr</i> , stang. <i>ār</i> "ruda", stisl. <i>eir</i> "id., měd" < * <i>ayes-</i>
r	gót. <i>ga-redan</i> "být rozvázný", sthn. <i>rātan</i> , stsas. <i>rādan</i> , stang. <i>rædan</i> , stisl. <i>rāda</i> "radit" < * <i>rēd^h-</i>
l	gót. <i>ligan</i> , sthn. <i>likkan</i> , <i>liggan</i> , stsas. <i>liggian</i> , stang. <i>licgan</i> , ang. <i>lie</i> , stisl. <i>liggja</i> "ležet" < * <i>leg^h-(ye/o-)</i>
m	gót. <i>midjis</i> , sthn. <i>mitti</i> , stsas. <i>middi</i> , stang. <i>midde</i> , ang. <i>mid-</i> , stisl. <i>midr</i> "střední" < * <i>med^hyo-</i>
n	gót. <i>niujs</i> , sthn., stsas. <i>niuwi</i> , stang. <i>nēwe</i> , <i>néowe</i> , ang. <i>new</i> , stisl. <i>nȳr</i> "nový" < * <i>newyo-</i>
ʀ	gót. <i>þaurnus</i> , sthn. <i>dorn</i> , stsas., ang. <i>thorn</i> , stang., stisl. <i>þorn</i> "trn" < * <i>tʀnu-</i>
ʎ	gót. <i>hulps</i> "milostivý", sthn., stsas., stang. <i>hold</i> , stisl. <i>hollr</i> "nakloněný, příznivý" < * <i>kl̥tó-</i>
ṃ	gót. <i>ga-qumþs</i> , sthn. <i>qhuumft</i> , <i>cumft</i> , <i>cunft</i> , stisl. <i>sam-kund</i> "schůze" < * <i>g^hṃ-ti-</i>
ṇ	gót. <i>undar</i> , sthn. <i>untar</i> , <i>undax</i> , stsas. <i>undar</i> , stang. <i>under</i> , stisl. <i>undir</i> "pod" < ** <i>H₁ṇ-d^her-</i>
ṛ	gót. <i>jer</i> , sthn. <i>jār</i> , stsas. <i>jār</i> , <i>gēr</i> , stang. <i>gēar</i> , ang. <i>year</i> , stisl. <i>ár</i> "rok" < *(<i>H₁</i>) <i>ṛero-</i>
u	gót. <i>vato</i> , pl. <i>vatna</i> , sthn. <i>waʒ(ʒ)ar</i> , stsas. <i>watar</i> , stang. <i>wæter</i> , ang. <i>water</i> , stisl. <i>vatn</i> "voda" < * <i>uod-or/n-</i>
i	gót. <i>fisks</i> , sthn. <i>fisc</i> , stsas. <i>fisk</i> , stang. <i>fisc</i> , ang. <i>fish</i> , stisl. <i>fiskr</i> "ryba" < * <i>pisko-</i>
u	gót. <i>fugls</i> , sthn. <i>fogal</i> , stsas. <i>fugal</i> , stang. <i>fugol</i> , ang. <i>fowl</i> ("kur"), stisl. <i>fugl</i> "pták" < * <i>puglo-</i>
ī	gót. <i>skeirs</i> , sthn. <i>schīr</i> , stsas. <i>skīr</i> , stang. <i>ścīr</i> , ang. <i>sheer</i> , stisl. <i>skirr</i> "jasný" < * <i>skīr(y)o-</i>
ū	gót. <i>rums</i> , sthn., stsas., stang. <i>rûm</i> , ang. <i>room</i> , stisl. <i>rúmr</i> "prostor(ný)" < * <i>rūmo-</i>
e	gót. <i>bairan</i> , sthn. <i>peran</i> / <i>beran</i> , stsas. <i>beran</i> ("porodit"), stang. <i>beran</i> , ang. <i>bear</i> , stisl. <i>bera</i> "nést" < * <i>b^her-</i>
a	gót. <i>hana</i> , sthn., stsas. <i>hano</i> , stang. <i>hana</i> , stisl. <i>hani</i> "kohout" < * <i>k₂n-on-</i>
o	gót. <i>dal</i> , sthn. <i>tal</i> , stsas. <i>dal</i> , stang. <i>dæl</i> , stisl. <i>dalr</i> "údolí" < * <i>d^holo-</i>
ē	gót. <i>mena</i> , sthn., stsas. <i>māno</i> , stang. <i>mōna</i> , ang. <i>moon</i> , stisl. <i>máni</i> "měsíc" < * <i>mēn-on-</i>
ā	gót. <i>broþar</i> , sthn. <i>pruodar</i> / <i>bruoder</i> , stsas. <i>brōthar</i> , stang. <i>brōþor</i> , ang. <i>brother</i> , stisl. <i>bróðir</i> "bratr" < * <i>b^hrāter</i>
ō	gót. <i>flodus</i> , sthn. <i>fluot</i> , stsas., stang. <i>flód</i> , ang. <i>flood</i> , stisl. <i>flóð</i> "povodeň" < * <i>plōtó/ú-</i>
C ₂ C	gót. <i>fadar</i> , sthn. <i>fatar</i> , stsas. <i>fadar</i> , stang. <i>fæder</i> , ang. <i>father</i> , stisl. <i>faðir</i> "otec" < * <i>p₂tér</i>
eī	gót. <i>steigan</i> , sthn., stsas., stang. <i>stīgan</i> , stisl. <i>stīga</i> "stoupat" < * <i>steig^h-</i>
aī	gót. <i>gait̥s</i> , sthn. <i>keiʒ</i> , <i>geiʒ</i> , stsas. <i>gēt</i> , stang. <i>gât</i> , ang. <i>goat</i> , stisl. <i>geit</i> "koza" < * <i>g^haidi-</i>
oi	gót. <i>stains</i> , sthn. <i>stein</i> , stsas. <i>stên</i> , stang. <i>stân</i> , ang. <i>stone</i> , stisl. <i>steinn</i> , strun. <i>stainaz</i> < * <i>stoino-</i> gót. <i>filu-faihs</i> , sthn., stsas. <i>fêh</i> , stang. <i>fâg</i> , stisl. <i>fáinn</i> "pestrý" < * <i>poiġo-</i> , sr. strun. <i>faihido</i> "namaloval jsem" (ve sthn. é před h, r, w)
eū	gót. <i>þiuda</i> , sthn. <i>diota</i> , stsas. <i>thioda</i> , ags. <i>þeod</i> , stisl. <i>þjóð</i> "lid" < * <i>teutā</i>
aū	gót. <i>aukan</i> , sthn. <i>auhhôn</i> , <i>ouhhôn</i> , stsas. <i>ôkian</i> , stang. <i>éacian</i> , stisl. <i>auka</i> "rozmnožit" < * <i>aug-</i>
ou	gót. <i>rauþs</i> , sthn. <i>rôt</i> , stsas. <i>ród</i> , stang. <i>réad</i> , ang. <i>red</i> , stisl. <i>rauðr</i> "rudý" < ** <i>H₁reud^ho-</i>

IV. HISTORICKO-SROVNÁVACÍ MORFOLOGIE GERMÁNSKÝCH JAZYKŮ

IV.1. JMENNÁ DEKLINACE

ie. **o**-kmeny (m.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>dæg</i>	<i>dag</i>	<i>tac</i>	<i>dagr</i>	<i>laukaz</i>	<i>dags</i>	<i>dagaz</i>	-os
gen.	<i>dægēs/</i>	<i>dages/-as</i>	<i>tages</i>	<i>dags</i>	<i>Asugisalas</i>	<i>dagis</i>	<i>dagasa/-isa</i>	-oso/-eso (pron.)
dat.	<i>dæge</i>	<i>dage</i>	<i>tage</i>	<i>dege</i>	<i>hahai</i>	<i>daga</i> ^{*instr.}	<i>dagai</i>	-ōi < -o-ei
akuz.	<i>dæg</i>	<i>dag</i>	<i>tac</i>	<i>dag</i>	<i>staina</i>	<i>dag</i>	<i>daga</i> ⁿ	-om
instr.	<i>dægi/e</i> ^{*lok.}	<i>dagū</i>	<i>tagu</i>			(<i>daga</i>)	<i>dagō</i>	-ō < -o-H ₁
nom. pl.	<i>daǵas</i>	<i>dagos</i>	<i>taga</i>	<i>dagar</i>	<i>stanaz</i>	<i>dagos</i>	<i>dagōs/-ōz</i>	-ōs(es) < -o-es
gen.	<i>daga</i>	<i>dago</i>	<i>tago</i>	<i>daga</i>	<i>flAinA?</i>	<i>dage</i>	<i>dagō</i> ⁿ	-ō-m
dat.	<i>dagum</i>	<i>dagum</i>	<i>tagum</i>	<i>dǰgom</i>	<i>-borumz</i>	<i>dagam</i>	<i>dagamiz</i>	-o-mis
akuz.	<i>daǵas</i>	<i>dagos</i>	<i>taga</i>	<i>daga</i>	<i>stAbA</i>	<i>dagans</i>	<i>daganz</i>	-ons < -o-ms

ie. (**i**)**jo**-kmeny (m.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>hirde</i>	<i>hirdi</i>	<i>hirti</i>	<i>hirðer</i>	<i>raunijaz</i>	<i>hairdeis</i>	<i>herdijaz</i>	-iy-os
gen.	<i>hirdes</i>	<i>hirdies</i>	<i>hirtes</i>	<i>hirðes</i>		<i>hairdeis</i>	<i>herdijisa</i>	-iy-eso
dat.	<i>hirde</i>	<i>hirdie</i>	<i>hirte</i>	<i>hirðe</i>		<i>hairdja</i>	<i>herdijai</i>	-iy-oi
akuz.	<i>hirde</i>	<i>hirdi</i>	<i>hirtie</i>	<i>hirðe</i>	<i>makija</i>	<i>hairdi</i>	<i>herdija</i> ⁿ	-iy-om
instr.	<i>hirde</i>	<i>hirdiu</i>	<i>hirt(i)u</i>				<i>herdijō</i>	-iy-ō
nom. pl.	<i>hirdas</i>	<i>hirdios</i>	<i>hirte, -ā</i>	<i>hirðar</i>		<i>hairdjos</i>	<i>herdijōs, -ōz</i>	-iy-ōs
gen.	<i>hirda</i>	<i>hirda</i>	<i>hirteo</i>	<i>hirða</i>	<i>Wiwio</i>	<i>hairdje</i>	<i>herdijō</i> ⁿ	-iy-ōm
dat.	<i>hirdum</i>	<i>hirdio,^oium</i>	<i>hirtum, -im</i>	<i>hirðom</i>		<i>hairdjam</i>	<i>herdijamiz</i>	-iy-omis
akuz.	<i>hirdas</i>	<i>hirdios,^oda</i>	<i>hirte</i>	<i>hirða</i>		<i>hairdjans</i>	<i>herdijaniz</i>	-iy-ons

ie. **ā**-kmeny (f.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>ǵifu</i>	<i>geba</i>	<i>geba</i>	<i>ǵjǵf</i>	<i>laǵu</i>	<i>giba</i>	<i>gebō</i>	-ā < -eH ₂
gen.	<i>ǵife</i>	<i>geba</i>	<i>geba</i>	<i>ǵjǵfar</i>		<i>gibo</i>	<i>gebōz</i>	-ās < -eH ₂ -os
dat.	<i>ǵife</i>	<i>gebu</i>	<i>gebu</i>	<i>ǵjǵf</i>	<i>solu</i>	<i>gibai</i>	<i>gebai</i>	-āi < -H ₂ -ei
akuz.	<i>ǵife</i>	<i>geba</i>	<i>geba</i>	<i>ǵjǵf</i>		<i>giba</i>	<i>gebō</i> ⁿ	-ām < -eH ₂ -m
nom. pl.	<i>ǵifa, -e</i>	<i>geba</i>	<i>gebā</i>	<i>ǵjǵfar</i>		<i>gibos</i>	<i>gebōz</i>	-ās < -eH ₂ -es
gen.	<i>ǵifa, -ena</i>	<i>gebo, -ono</i>	<i>gebōno</i>	<i>ǵjǵfa</i>	<i>runo</i>	<i>gibo</i>	<i>gebō</i> ⁿ	-(ā)-ōm < -(e)H ₂ -ōm
dat.	<i>ǵifum</i>	<i>gebum</i>	<i>gebōm</i>	<i>ǵjǵfom</i>		<i>gibom</i>	<i>gebōmi/uz</i>	-āmi/us < -eH ₂ -mi/us
akuz.	<i>ǵifa, -e</i>	<i>geba</i>	<i>gebā</i>	<i>ǵjǵfar</i>	<i>runoz</i>	<i>gibos</i>	<i>gebōz</i>	-āns < -eH ₂ -ns

ie. **i**-kmeny (m.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>ǵiest</i>	<i>gast</i>	<i>gast</i>	<i>ǵestr</i>	<i>-gastiz</i>	<i>gasts</i>	<i>gastiz</i>	-i-s
gen.	<i>ǵiestes</i>	<i>gastes</i>	<i>gastes</i>	<i>ǵests</i>	<i>uǵwinaz</i>	<i>gastis</i>	= o-kmen	
dat.	<i>ǵieste</i>	<i>gaste</i>	<i>gaste</i>	<i>ǵest</i>	<i>-gandiz</i>		<i>-īza</i>	-ey-eso
akuz.	<i>ǵiest</i>	<i>gast</i>	<i>gast</i>	<i>ǵest</i>	<i>fǵapai</i>	<i>gasta</i>	= o-kmen	
instr.	<i>ǵieste</i>	<i>gasti(u)</i>	<i>gastiu</i>		<i>hal(l)i</i>	<i>gast</i>	<i>-ai</i>	-ey-ei
nom. pl.	<i>ǵiestas</i>	<i>gesti</i>	<i>gesti</i>	<i>ǵester</i>		<i>gasteis</i>	<i>gastīz</i>	-ey-es
gen.	<i>ǵiesta</i>	<i>gestio</i>	<i>gestio, -eo</i>	<i>ǵesta</i>		<i>gaste</i>	<i>gastiō</i> ⁿ	-ey-ōm
dat.		<i>gestium</i>	<i>gestim</i>			<i>gastim</i>	<i>gastimiz</i>	-i-mis
akuz.	<i>ǵiestum</i>			<i>ǵestom</i>	<i>-gestumz</i>			o-kmen
	<i>ǵiestas</i>	<i>gesti</i>	<i>gesti</i>	<i>ǵesti</i>		<i>gastins</i>	<i>gastinz</i>	-i-ns

ie. *i*-kmeny (f.)

	stang.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	germ.	ie.
nom. sg.	<i>ést</i>	<i>anst</i>	<i>anst</i>	<i>brúðr</i>		<i>anst</i>	<i>anstiz</i>	<i>-i-s</i>
gen.	<i>éste</i>	<i>ensti</i>	<i>ensti</i>	<i>brúðar</i>		<i>anstais</i>	<i>anstai</i>	<i>-oi-s</i>
dat.	<i>éste</i>	<i>ensti</i>	<i>ensti</i>	<i>brúð</i>	<i>winai</i>	<i>anstai</i>	<i>anstēi</i>	<i>-ey-ei</i>
akuz.	<i>ést</i>	<i>anst</i>	<i>anst</i>	<i>brúð</i>	<i>fahi</i>	<i>anst</i>	<i>instiⁿ</i>	<i>-i-m</i>
nom. pl.	<i>ésta</i>	<i>ensti</i>	<i>ensti</i>	<i>brúðir</i>		<i>ansteis</i>	<i>anstīz</i>	<i>-ey-es</i>
gen.	<i>ésta</i>	<i>enstio</i>	<i>enstio, -eo</i>	<i>brúða</i>		<i>anste</i>	<i>anstiōⁿ</i>	<i>-ey-ōm</i>
dat.	<i>éstum</i>	<i>enstium</i>	<i>enstim</i>	<i>brúðom</i>		<i>anstim</i>	<i>anstimīz</i>	<i>-i-mis</i>
akuz.	<i>ésta</i>	<i>ensti</i>	<i>ensti</i>	<i>brúðir</i>		<i>anstins</i>	<i>anstinz</i>	<i>-i-ns</i>

ie. *u*-kmeny

	stang.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>sunu</i>	<i>sunu</i>	<i>sun</i>	<i>sonr</i>	<i>maguz</i>	<i>sunus</i>	<i>sunuz</i>	<i>-u-s</i>
gen.	<i>suna</i>	<i>sunies</i>	<i>sunes</i>	<i>sonar</i>	<i>magoz</i>	<i>sunaus</i>	<i>sunauz</i>	<i>-ou-s</i>
dat.	<i>suna</i>	<i>sunō</i>	<i>sun</i>	<i>syne</i>	<i>magiu</i>	<i>sunau</i>	<i>sunēu</i>	<i>-ēu (lok.)</i>
akuz.	<i>sunu</i>	<i>sunu</i>	<i>sun</i>	<i>son</i>	<i>magu</i>	<i>sunu</i>	<i>sunuⁿ</i>	<i>-u-m</i>
nom. pl.	<i>suna</i>	<i>sunī</i>	<i>sunī</i>	<i>syner</i>		<i>sunjus</i>	<i>suniwīz</i>	<i>-eu-es</i>
gen.	<i>suna</i>	<i>sunio</i>	<i>suneo</i>	<i>sona</i>		<i>sunīwe</i>	<i>suniwōⁿ</i>	<i>-eu-ōm</i>
dat.	<i>sunum</i>	<i>sunum</i>	<i>sunim</i>	<i>sonom</i>		<i>sunum</i>	<i>sunumīz</i>	<i>-u-mis</i>
akuz.	<i>suna</i>	<i>sunī</i>	<i>sunī</i>	<i>sono</i>		<i>sununs</i>	<i>sununz</i>	<i>-u-ns</i>

ie. *r*-kmeny (m.)

	stang.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>bróðor</i>	<i>brôðer</i>	<i>bruoder</i>	<i>bróðer</i>	<i>swestar</i>	<i>broþar</i>	<i>brōþēr</i>	<i>-ér</i>
gen.	<i>bróðor</i>	<i>brôðer</i>	<i>bruoder</i>	<i>bróðor</i>		<i>broþrs</i>	<i>brōþriz/-az</i>	<i>-r-ós/-r-s</i>
dat.	<i>breðr</i>	<i>brôðer</i>	<i>bruoder</i>	<i>brøðr</i>		<i>broþr</i>	<i>brōþri</i>	<i>-r-i (lok.)</i>
akuz.	<i>brôðer</i>	<i>brôðer</i>	<i>bruoder</i>	<i>bróðor</i>		<i>broþar</i>	<i>brōþ(e)ruⁿ</i>	<i>-ér-ṃ</i>
nom. pl.	<i>bróðor, -ru</i>	<i>brôðer</i>	<i>bruoder</i>	<i>bræðr</i>	<i>dohtriz</i>	<i>broþrjus</i>	<i>brōþriz</i>	<i>-ér-es</i>
gen.	<i>bróðra</i>		<i>bruodero</i>	<i>bræðra</i>		<i>broþre</i>	<i>brōþrōⁿ</i>	<i>-r-ōm</i>
dat.	<i>bróðrum</i>	<i>brôðarum</i>	<i>bruoderum</i>	<i>bræðrom</i>		<i>broþrum</i>	<i>brōþrumiz</i>	<i>-r-mis</i>
akuz.	<i>bróðor, -ru</i>	<i>brôðer</i>	<i>bruodera</i>	<i>bræðr</i>		<i>broþruns</i>	<i>brōþrunz</i>	<i>-ér-ṃs</i>

ie. *n*-kmeny (m.)

	stang.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>hāna</i>	<i>hano</i>	<i>hano</i>	<i>hane</i>	<i>gudija</i>	<i>hana</i>	<i>hanō⁽ⁿ⁾, -ēⁿ</i>	<i>-ōn</i>
gen.	<i>hānan</i>	<i>henon, -e/an</i>	<i>hanen, -(e)in</i>	<i>hana</i>	<i>Wiwilann</i>	<i>hanins</i>	<i>haniniz/-az</i>	<i>-en-es/-os</i>
dat.	<i>hānan</i>	<i>hanon, -e/an</i>	<i>hanen, -(e)in</i>	<i>hana</i>	<i>-halaiban</i>	<i>hanin</i>	<i>hanini</i>	<i>-en-i (lok.)</i>
akuz.	<i>hānan</i>	<i>hanon, -an</i>	<i>hanon, -un</i>	<i>hana</i>		<i>hanan</i>	<i>hananuⁿ</i>	<i>-on-ṃ</i>
nom. pl.	<i>hānan</i>	<i>hanon</i>	<i>hanon, -un</i>	<i>hanar</i>		<i>hanans</i>	<i>hananiz</i>	<i>-on-es</i>
gen.	<i>hānena</i>	<i>hanono</i>	<i>hanōno</i>	<i>hana</i>	<i>arbijano</i>	<i>hanane</i>	<i>hananō⁽ⁿ⁾</i>	<i>-on-om</i>
dat.	<i>hānum</i>	<i>hanon, -un</i>	<i>hanōm</i>	<i>hōnom</i>		<i>hanam</i>	<i>hanunmiz</i>	<i>-ṃ-mis</i>
akuz.	<i>hānan</i>	<i>hanon</i>	<i>hanon, -un</i>	<i>hana</i>		<i>hanans</i>	<i>hananunz</i>	<i>-on-ṃs</i>

ie. *n*-kmeny (f.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>tunġe</i>	<i>tunga</i>	<i>zunga</i>	<i>tunga</i>	<i>Aluko</i>	<i>tuggo</i>	<i>tungōⁿ</i>	-ōn
gen.	<i>tunġan</i>	<i>tungun</i>	<i>zungûn</i>	<i>tungo</i>	<i>Igijon</i>	<i>tuggons</i>	<i>tungōniz/-az</i>	-ōn-es/-os
dat.	<i>tunġan</i>	<i>tungun</i>	<i>zungûn</i>	<i>tungo</i>		<i>tuggon</i>	<i>tungōni</i>	-ōn-i
akuz.	<i>tunġan</i>	<i>tungun</i>	<i>zungûn</i>	<i>tungo</i>		<i>tuggon</i>	<i>tungōnuⁿ</i>	-ōn-ŋ
nom. pl.	<i>tunġan</i>	<i>tungun</i>	<i>zungûn</i>	<i>tungor</i>		<i>tuggons</i>	<i>tungōniz</i>	-ōn-es
gen.	<i>tunġena</i>	<i>tungono</i>	<i>zungōno</i>	<i>tungna</i>		<i>tuggono</i>	<i>tungōnōⁿ</i>	-ōn-ōm
dat.	<i>tunġum</i>	<i>tungon</i>	<i>zungōm</i>	<i>tungom</i>		<i>tuggom</i>	<i>tungōnmiz</i>	-ōn-mis
akuz.	<i>tunġan</i>	<i>tungun</i>	<i>zungûn</i>	<i>tungor</i>		<i>tuggons</i>	<i>tungōnunz</i>	-ōn-ŋs

ie. *nt*-kmeny

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>fréond</i>	<i>friund</i>	<i>friunt</i>	<i>fræ'nde</i>		<i>frijonds</i>	<i>frijōnd-s/-z</i>	= kons. kmen
gen.	<i>fréondes</i>	<i>friundes</i>	<i>friuntēs</i>	<i>fræ'nda</i>		<i>frijondis</i>	<i>frijōndiza/aza</i>	= o-kmen
dat.	<i>friend</i>	<i>friunde</i>	<i>friunte</i>	<i>fræ'nda</i>		<i>frijond</i>	<i>frijōndi</i>	= kons. kmen
akuz.	<i>fréond</i>	<i>friund</i>	<i>friunt</i>	<i>fræ'nda</i>		<i>frijond</i>	<i>frijōnduⁿ</i>	= kons. kmen
nom. pl.	<i>friend</i>	<i>friund</i>	<i>friunt</i>	<i>gefendr</i>		<i>frijonds</i>	<i>frijōndiz</i>	= kons. kmen
gen.	<i>fréonda</i>	<i>friundo</i>	<i>friunto</i>	<i>gefanda</i>		<i>frijonde</i>	<i>frijōndōⁿ</i>	= kons. kmen
dat.	<i>fréondum</i>	<i>friundum</i>	<i>friuntum</i>	<i>gefōndom</i>		<i>frijondam</i>	<i>frijōndumiz</i>	= o-kmen
akuz.	<i>friend</i>	<i>friund</i>	<i>friunt</i>	<i>gefendr</i>		<i>frijonds</i>	<i>frijōndiz</i>	= kons. kmen

ie. kořenová jména (konsonantické kmeny)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>burg</i>	<i>burg</i>	<i>burg</i>	<i>mork</i>		<i>baurgs</i>	<i>burg-s/-z</i>	-s
gen.	<i>byrg</i>	<i>burgēs</i>	<i>burg(i)</i>	<i>merkr</i>		<i>baurgs</i>	<i>burg-iz/-is</i>	-es
dat.	<i>byrg</i>	<i>burg(i)</i>	<i>burg(i)</i>	<i>mork</i>		<i>baurg</i>	<i>burgi</i>	-i (loc.)
akuz.	<i>burg</i>	<i>burg</i>	<i>burg</i>	<i>mork</i>		<i>baurg</i>	<i>burguⁿ</i>	-ŋ
nom. pl.	<i>byrg</i>	<i>burgi</i>	<i>burgi</i>	<i>merkr</i>		<i>baurgs</i>	<i>burgiz</i>	-es
gen.	<i>burga</i>	<i>burgo</i>	<i>burgo</i>	<i>marka</i>		<i>baurge</i>	<i>burgōⁿ</i>	-ōm
dat.	<i>burgum</i>	<i>burgum</i>	<i>burgum</i>	<i>morkom</i>		<i>fotum</i>	<i>burgumiz</i>	-mis
akuz.	<i>byrg</i>	<i>burgi</i>	<i>burgi</i>	<i>merkr</i>		<i>baurgim</i>	i-kmen	= nom. pl.

IV.2. ZÁJMENNÁ DEKLINACE

osobní zájmeno 1. osoby singuláru

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom.	<i>īc</i>	<i>ik, ek</i>	<i>ih</i>	<i>ek</i>	<i>ek, ik</i>	<i>ik</i>	<i>ek / ik</i>	<i>eġH</i>
gen.	<i>mín</i>	<i>mín</i>	<i>mín</i>	<i>mín</i>		<i>meina</i>	<i>mīnō</i>	<i>mein-ā < -eH₂</i>
dat.	<i>mě</i>	<i>mí</i>	<i>mir</i>	<i>mér</i>	<i>mez</i>	<i>mis</i>	<i>mes / miz</i>	<i>meso</i>
akuz.	<i>mě, mec</i>	<i>mí, mī, mik</i>	<i>mih</i>	<i>mik</i>	<i>mik</i>	<i>mik</i>	<i>mek / mik</i>	<i>meġe</i>

osobní zájmeno 1. osoby duálu

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom.	<i>wit</i>	<i>wit</i>		<i>vit</i>		<i>wit</i>	<i>wit</i>	<i>we-dwo</i>
gen.	<i>uncer</i>	<i>uncero</i>	<i>unkér</i>	<i>okkar</i>		<i>*ugkara</i>	<i>uŋkara</i>	<i>ŋġerā?</i>
dat.	<i>unc</i>	<i>unc</i>		<i>ok(k)r</i>		<i>ugkis</i>	<i>uŋkiz</i>	<i>ŋġeso?</i>
akuz.	<i>unc, uncit</i>	<i>unc</i>		<i>ok(k)r</i>		<i>ugkis</i>	<i>uŋk(ik)</i>	<i>ŋġe-?</i>

osobní zájmeno 1. osoby plurálu

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom.	wē	wī, wē	wir	vēr	wiz	weis	wis / wiz	weis
gen.	úser, úre	úser	unsēr	vár < *wēro		unsara	unserō	ŋserā
dat.	ús	ús	uns	óss, øss		uns, unsis	unsiz	ŋseso?
akuz.	ús(ic)	ús	unsih	óss, øss		uns, unsis	uns(ik)	ŋsege?

osobní zájmeno 2. osoby singuláru

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom.	þū	thū	dú, du	þú		þu	þū	tū
gen.	þín	thín	dín	þín	þina	þeina	þīnō	tein-ā < -eH ₂
dat.	þē	thē	dir	þér		þus	þes / þiz	teso
akuz.	þec, þē	thic, thī	dih	þik		þuk	þek / þik	tege

osobní zájmeno 2. osoby duálu

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom.	git	git		it, þit		jut	jūt	yūdwo
gen.	incer			ykkar		igqara	īŋkwarō	ŋgwerā
dat.	inc	inc		yk(k)r		igqis	īŋkiz	ŋgweso?
akuz.	inc, incit	inc		yk(k)r		igqis	īŋkw	ŋgwe?

osobní zájmeno 2. osoby plurálu

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom.	gē	gī, ge	ir	ér, þér		jus	jūz	yūs
gen.	íower, éower	euwar, iuwar, iuwer(o)	iuwēr	yþvar		izwara	izwerō	uswerā?
dat.	íow, éow	eu, iu(u)	iu	yþr		izwis	izwiz	usweso?
akuz.	íow, éow(ic)	eu, iu(u)	iuwih	yþr		izwis	izwik	uswege?

osobní zájmeno 3. osoby maskulina

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	hē	hé, hi(e)	er	hann		is	iz	e-/i-s?
gen.	his	is, ez	[sín]	hans		is	esa	eso
dat.	him	im(u/o), him	imu, imo	honum		imma	ezmē/ō	e-sm-ōi
akuz.	hi(e)ne	ina(n)	inan, in	hann		ina	inō(n)	im-ōm
nom. pl.	hí(e), hý, héo	sia, sea, sie	sie	þeir		eis	ejiz	ey-es
gen.	hi(e)ra	iro, ira, era	iro	þeira		ize	izō	e-s-ōm
dat.	him	im	im	þeim		im	imiz	ei-mis
akuz.	hí(e), hý, héo	sia, sea, sie	sie	þá		ins	inz	i-ns

osobní zájmeno 3. osoby neutra

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	hit	it, et	iz	þat	it	ita	it	id
gen.	his	is, es	es, is	þess		is	esa	= m.
dat.	him	im(u/o), him	imu, imo	því		imma	ezmē/ō	= m.
akuz.	hit	it, et	iz	þat	it	ita	it	id
nom. pl.	= m. pl.	= m. pl.	= m. pl.	þau		ija	ijō	= m.
gen.				þeira		ize	izō	= m.
dat.				þeim		im	imiz	= m.
akuz.				þau		ija	ijō	

osobní zájmeno 3. osoby feminina

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>hío, héo</i>	<i>siu/e/a, sea</i>	<i>siu, sí, si</i>	<i>hon</i>		<i>si</i>	<i>sī</i>	<i>sī < siH₂</i>
gen.	<i>hi(e)re, hýre</i>	<i>ira/u/o/e</i>	<i>ira, iru, iro</i>	<i>hana</i>		<i>izos</i>	<i>ezōz</i>	<i>esās < es-eH₂-s</i>
dat.	<i>hi(e)re, hýre</i>	<i>iru, iro</i>	<i>iru, iro</i>	<i>hennar</i>		<i>izai</i>	<i>ezāi</i>	<i>esyāi < esyeH₂ei</i>
akuz.	<i>hí(e), hý</i>	<i>sia/u, sea</i>	<i>sia, sie</i>	<i>henne</i>		<i>ija</i>	<i>ijōn</i>	<i>eyām < ey-eH₂-m</i>
nom. pl.	= m. pl.	= m. pl.	<i>sio</i>	<i>þér</i>		<i>ijos</i>	<i>ijō</i>	<i>iyās < iH₂-es</i>
gen.			<i>iro</i>	<i>þeira</i>		<i>izo</i>	<i>izō</i>	<i>esām < e-s-eH₂m</i>
dat.			<i>im</i>	<i>þeim</i>		<i>im</i>	<i>imiz</i>	<i>ei-mis</i>
akuz.			<i>sio</i>	<i>þér</i>		<i>ijos</i>	<i>ij-ōz</i>	<i>?iH₂-ŋs</i>

přivlastňovací zájmena 1. a 2. osoby sg., du. a pl. (vše nom., mask.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	<i>mín</i>	<i>mîn</i>	<i>mîn</i>	<i>minn</i>	<i>minas (gen.)</i>	<i>meins</i>	<i>mīnaz</i>	<i>meinos</i>
2. sg.	<i>þín</i>	<i>thín</i>	<i>dín</i>	<i>þinn</i>		<i>þeins</i>	<i>þīnaz</i>	<i>teinos</i>
1. du.	<i>uncer</i>	<i>unka</i>	-	<i>okkarr</i>		<i>*ugkar</i>	<i>unkera</i>	
2. du.	<i>incer</i>	<i>inka</i>	-	<i>ykkarr</i>		<i>igqar</i>	<i>ink^weraz</i>	
1. pl.	<i>úre</i>	<i>úsa</i>	<i>unsêr</i>	<i>vár</i>		<i>unsar</i>	<i>unzeraz</i>	<i>ŋseros</i>
2. pl.	<i>íower, eower</i>	<i>iúwar, eowar</i>	<i>iúwêr</i>	<i>yþvarr</i>		<i>izwar</i>	<i>izweraz</i>	<i>usweros</i>

přivlastňovací-zvratné zájmeno (nom. pro všechny rody a čísla)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
	<i>sín</i>	<i>sîn</i>	<i>sîn</i>	<i>sinn</i>	<i>sin(n)</i>	<i>seins</i>	<i>sīnaz</i>	<i>seinos</i>

ukazovací zájmena (masc.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>þē</i>	<i>thē, thie</i>	<i>der</i>	<i>sá</i>	<i>sa</i>	<i>sa</i>	<i>so</i>	<i>so</i>
gen.	<i>þæs</i>	<i>thes</i>	<i>des</i>	<i>þess</i>		<i>þis</i>	<i>þesa</i>	<i>te-so</i>
dat.		<i>them(o/u)</i>	<i>demu, demo</i>			<i>þamma</i>	<i>þazmē/ō</i>	<i>to-sm-ōi</i>
akuz.	<i>þám, þám</i>			<i>þeim</i>	<i>þaim</i>			<i>toi-mi</i>
instr.	<i>þone</i>	<i>thana, thana</i>	<i>den</i>	<i>þann</i>	<i>þin</i>	<i>þana</i>	<i>þan, þanon</i>	<i>to-m</i>
	<i>þý, þon</i>	<i>thiu</i>	<i>(diu jen v ntr.)</i>				<i>þiō</i>	<i>tyō < tyo-H₁</i>
nom. pl.	<i>þá</i>	<i>thē, thea, thie</i>	<i>dē, dea, dia, die</i>	<i>þeir</i>		<i>þai</i>	<i>þai</i>	<i>toi</i>
gen.	<i>þara, þára</i>	<i>thero</i>	<i>dero</i>	<i>þeira</i>		<i>þize</i>	<i>þaizōn</i>	<i>toi-s-ōm</i>
dat.	<i>þám, þám</i>	<i>them, then</i>	<i>dēm, dēn</i>	<i>þeim</i>		<i>þaim</i>	<i>þaimiz</i>	<i>toi-mis (instr.)</i>
akuz.	<i>þá</i>	<i>thē, thea, thie</i>	<i>dē, dea, dia, die</i>	<i>þá</i>		<i>þans</i>	<i>þanz</i>	<i>tons</i>

ukazovací zájmena (ntr.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>þæt</i>	<i>that</i>	<i>daz</i>	<i>þat</i>	<i>þat</i>	<i>þata</i>	<i>þat</i>	<i>tod</i>
gen.	<i>þæs</i>	<i>thes</i>	<i>des</i>	<i>þess</i>		<i>þis</i>	<i>þesa</i>	= m.
dat.		<i>them(o/u)</i>	<i>demu, demo</i>			<i>þamma</i>	<i>þazmō/ē</i>	= m.
	<i>þám, þám</i>			<i>þ(v)i (-v- podle hví)</i>		<i>(þei že)</i>	<i>þei</i>	<i>toi-mi</i>
akuz.	<i>þæt</i>	<i>that</i>	<i>daz</i>	<i>þat</i>	<i>þat</i>	<i>þata</i>	<i>þat</i>	<i>tod</i>
instr.	<i>þý < *þī</i>	<i>thiu = m.</i>	<i>diu = m.</i>	<i>þué</i>		<i>þe</i>	<i>þē</i>	<i>tē</i>
	<i>þon = m.</i>							
nom. pl.	= m. pl.	<i>thiu/a, thea</i>	<i>diu</i>	<i>þau</i>		<i>þo</i>	<i>þō</i>	<i>tā < teH₂</i>
gen.		<i>thero</i>	<i>dero</i>	<i>þeira</i>		<i>þize</i>	= m.	= m.
dat.		<i>thēm, thēn</i>	<i>dēm, dēn</i>	<i>þeim</i>		<i>þaim</i>	= m.	= m.
akuz.		<i>thiu/a, thea</i>	<i>diu</i>	<i>þau</i>		<i>þo</i>	<i>þō</i>	<i>tā < teH₂</i>

ukazovací zájmena (fem.)

	stang.	stsas.	sth.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
nom. sg.	<i>sío, séo</i>	<i>thiu</i>	<i>diu</i>	<i>sú</i>		<i>so</i>	<i>sō</i>	<i>sā < *seH₂</i>
gen.	<i>þéere</i>	<i>thera/o</i>	<i>dera/w/o</i>	<i>þeirar</i>		<i>þizos</i>	<i>þaiz(j)ōz, þezjōz</i>	<i>te-sy-eH₂-s</i>
dat.	<i>þéere</i>	<i>theru/o/a</i>	<i>deru/o</i>	<i>þeire</i>		<i>þizai</i>	<i>þezōi, þaizōi</i>	<i>te-sy-eH₂-ei</i>
akuz.	<i>þá</i>	<i>thiu</i>	<i>dea, dia</i>	<i>þá</i>		<i>þo</i>	<i>þōn</i>	<i>teH₂-m</i>
nom. pl.	= m. pl.	<i>thê, tha</i>	<i>deo, dio</i>	<i>þér</i>		<i>þos</i>	<i>þōz</i>	<i>tās < teH₂-s</i>
gen.		<i>thero</i>	<i>dero</i>	<i>þeira</i>		<i>þizo</i>	<i>þezōn</i>	= m.
dat.		<i>thê, thân</i>	<i>dê, dê</i>	<i>þeim</i>		<i>þaim</i>	<i>þaimiz</i>	= m.
akuz.		<i>thê, tha</i>	<i>deo, dio</i>	<i>þér</i>	<i>þaiaz, þaz</i>	<i>þos</i>	<i>þōz</i>	<i>tās < teH₂-s</i>

IV.3. ADJEKTIVA

Germánská adjektiva se dělí na tzv. *silná* a *slabá*, jak je poprvé nazval už Jacob Grimm.

IV.3.1. Deklinace silných adjektiv

V silném skloňování pokračuje jmenná deklinace ie. *o*-kmenů pro maskulina a neutra a *ā*-kmenů pro feminina, zatímco *i*- a *u*-kmeny rod nerozlišují. Některé pádové koncovky silné deklinace adjektiv byly převzaty z deklinace demonstrativ, proto se silnému skloňování adjektiv také říká *zájmenné*. V následující tabulce jsou tvary s koncovkami zájmenného původu odlišeny kurzívou:

pád / číslo / rod	stang.	stsas.	sth.	stisl.	gót.	*germ.
nom. sg. m.	blind	blind	blint, <i>blintêr</i>	blindr	blinds	-az
gen.	<i>blinds</i>	blindes, -as	blindes	<i>blinds</i>	blindis	-esa
dat.	<i>blindum</i>	<i>blindum, -omu</i>	<i>blintemu</i>	<i>blindum</i>	<i>blindamma</i>	<i>-azmō</i>
akuz.	<i>blindne</i>	<i>blindan</i>	<i>blintan</i> (blint)	<i>blindan</i>	<i>blindana</i>	<i>-an-aⁿ</i>
instr.	blinde	blindu, -o	blintu			
nom. sg. ntr.	blind	blind	blint	<i>blint (*blind-t)</i>	blind	-a ⁿ
gen.	<i>blinds</i>	blindes, -as	<i>blintaʒ</i>	(<i>spakt</i>)	<i>blindata</i>	-at
dat.	<i>blindum</i>	<i>blindum, -omu</i>	<i>blintemu</i>	<i>blinds</i>	<i>blindis</i>	-esa
akuz.	blind	blind	blint	blindo, -u	<i>blindamma</i>	<i>-azmō</i>
			<i>blintaʒ</i>	<i>blint (*blind-t)</i>	blind	-a ⁿ
				(<i>spakt</i>)	<i>blindata</i>	-at
nom. sg. f.	blind	blind	blint	blind	blinda	-ō
	(hwatu)		<i>blintiu</i>	(spok)		
gen.	<i>blindre</i>	<i>blindara, -era</i>	<i>blintera</i>	<i>blindrar</i>	<i>blindaizos</i>	<i>-aiʒōz</i>
dat.	<i>blindre</i>	<i>blindaru, -eru</i>	<i>blinteru</i>	<i>blindri</i>	blindai	<i>-aiʒōi / -ōi</i>
akuz.	blinde	blinda	blinta	blinda	blinda	-ō ⁿ
nom. pl. m.	<i>blinde</i>	<i>blinde</i>	<i>blinte</i> (blint)	<i>blindar</i>	<i>blindai</i>	-ai
gen.	<i>blindra</i>	<i>blindara</i>	<i>blintero</i>	<i>blindra</i>	<i>blindaize</i>	<i>-aiʒōn</i>
dat.	blindum	blindum	<i>blintê</i> m	blindum	<i>blindaim</i>	-amz / -aimiz
akuz.	<i>blinde</i>	<i>blinde</i>	<i>blinte</i> (blint)	blinda	blindans	-anz
nom. pl. ntr.	blind	blind	<i>blintiu</i> (blint)	blind	blinda	-ō
akuz.	blind	blind	<i>blintiu</i>	blind	blinda	-ō
nom. pl. f.	blinda	blinda	<i>blinto</i> (blint)	blindar	blindos	-ōz
gen.	<i>blindra</i>	<i>blindaro</i>	<i>blintero</i>	<i>blindra</i>	<i>blindaizo</i>	<i>-aiʒōⁿ</i>
dat.	blindum	blindum	<i>blintê</i> m	blindum	<i>blindaim</i>	-amz / -aimiz
akuz.	blinda	blinda	<i>blinto</i> (blint)	blindar	blindos	-ōz

Svůj specifický charakter si zachovalo skloňování adjektiv *i*- & *u*-kmenů jen v góštině, ač i sem pronikly zájmenné tvary:

	m.	f.	ntr.	m.	f.	ntr.
nom. sg.	hrains	hrains	hrain, <i>hrainjata</i>	hardus	hardus	hardu, <i>hardjata</i>
gen.	hrainis	<i>hrainjaizos</i>	= m.	hardaus	<i>hardjaizos</i>	= m.
dat.	<i>hrainjamma</i>	hrainjai	= m.	<i>hardjamma</i>	hardjai	= m.
akuz.	<i>hrainjana</i>	hrainja	hrain, <i>hrainjata</i>	<i>hardjana</i>	hardja	hardu, <i>hardjata</i>

IV.3.2. Deklinace slabých adjektiv

Deklinace slabých adjektiv se liší od silných vzorů nazálním rozšířením: sufixy **-en-/*-on-* tvoří maskulina a neutra, **-ōn-* & **-īn-* feminina. Původ sufixu **-en-/*-on-* a jeho derivátů bývá hledán v ie. zájmeném základu **en-/*on-*, který se přidává do postpozice za adjektivní základ tak, jako relativum **yo-* ke slovanským a baltským 'krátkým' adjektivům. Skloňování probíhá podle odpovídajících jmenných vzorů (viz výše):

pád / číslo / rod	stang.	stsas.	sthn.	stisl.	gót.	*germ.
nom. sg. m.	ġōda	blindo, -a	blinto	spaki	blinda	-an-ē / -an-ō
gen.	ġōdan	blinden, -an, -on	blinten, -in	spaka	blindins	-in-iz / -in-az
dat.	ġōdan	blindon, -en, -an	blinten, -in	spaka	blindin	-in-i
akuz.	ġōdan	blindon, -an	blinton, -un	spaka	blindan	-an-u ⁿ
nom. sg. ntr.	ġōde	blinda, -e	blinta	spaka	blindo	-ō ⁿ
gen.	ġōdan	blinde, -an, -on	blinten, -in	spaka	blindins	-en-iz / -en-az
dat.	ġōdan	blindon, -en, -an	blinten, -in	spaka	blindin	-en-i
akuz.	ġōde	blinda, -e	blinta	spaka	blindo	-ō ⁿ
nom. sg. f.	ġōde	blinda, -e	blinta	spaka	blindo	-ō ⁿ
gen.	ġōdan	blindun	blintūn	spøku	blindons	-ōn-iz
dat.	ġōdan	blindun, -on, -an	blintūn	spøku	blindon	-ōn-i
akuz.	ġōdan	blindun, -on, -an	blintūn	spøku	blindon	-ōn-u ⁿ
nom. pl. m.	ġōdan	blindun, -on, -an	blinton, -un	spøku	blindans	-an-iz
gen.	ġōdra, -ena	blindono	blintōno	spøku	blindane	-an-ō ⁿ
dat.	ġōdum	blindum, -un	blintōm, -ōn	spøkum	blindam	-an-m(u)z
akuz.	ġōdan	blindun, -on, -an	blinton, -un	spøku	blindans	-an-unz
nom. pl. ntr.	ġōdan	blindun, -on, -an	blintun	spøku	blindona	-ōn-ā
gen.	ġōdra, -ena	blindono	blintōno	spøku	blindane	-an-ō ⁿ
dat.	ġōdum	blindum, -un	blintōm, -ōn	spøkum	blindam	-an-m(u)z
akuz.	ġōdan	blindun, -on, -an	blinton, -un	spøku	blindona	-ōn-ā
nom. pl. f.	ġōde	blindun, -on, -an	blintūn	spøku	blindons	-ōn-iz
gen.	ġōdra, -ena	blindono	blintōno	spøku	blindono	-ōn-ō ⁿ
dat.	ġōdum	blindum, -un	blintōm, -ōn	spøkum	blindom	-ōn-m(u)z
akuz.	ġōdan	blindun, -on, -an	blintūn	spøku	blindons	-ōn-unz

Ke **stupňování adjektiv** používají germánské jazyky koncovky **-iz-/*-ōz-* pro komparativ a **-ist-/*-ōst-* pro superlativ: gót. *hauhs* "vysoký" : *hauhiza* "vyšší" : *hauhista* "nejvyšší" = sthn. *hōh* : *hōhīro/hōhōro* : *hōhīsto/hōhōsto* = stang. *héah* : *hiehe* : *hiehsta* = stisl. *hár* : *hø're* : *hø'str*; dále **(t)um-* a **(t)um-ist-*: gót. *auhuma* "vyšší" : *auh(u)mists* "nejvyšší", *aftuma* "poslední" : *aftumists* "nejzazší", aj.

IV.4. ČÍSLOVKY ZÁKLADNÍ A ŘADOVÉ

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	gót.	*germ.	*ie.
1	án	en	ên	ein	einn	ains	aina-	(H ₁)oino-
	forma	forma	formo	furisto	fyrstr	fruma	furma-	pr ₂ H ₂ -mo-
	fyr(m)esta	ferost	furisto	furisto			furista-	pr ₂ H ₂ -isto-
	æresta	er(i/o)st	êrista	êristo			airista-	
2 m.	twégen	twen(e)	twéne	zwéne	tveir	twai	twai	dwoi(H ₁)
2 f.	twá	twa	twá, twó	zwá, zwó	tvér	twos	twō	dwō
2 n.	twá, tú	twa	twē	zwei	tvau	twa	twau	dwou
	óder	other	óthar	ander	annar	anþar	anþeraz	antero-
	æfterra							aftero-
3 m.	þrí(e), þrý	thre, treje	thria	drí	þrír	þreis	þrijiz	treyes
3 f.	þrío, þréo	thria	threa	drío	þrjár	þreis	þrijōz	triyās
3 n.	þrío, þréo	thriu, thria	thriu	dríu	þrjú	þrija	þrijō	tri(y)ā
	þridda	thredda	thriiddio	drirr(i)o	þriþi	þridja	þridja-	trityo-
4						fidwor	fedwōr	k ^w etwōr(H ₂)
4 m.	féower	fiower	fiuwar, fior	fior, feor	fjórir		fedu(o)ris	k ^w etures
4 f.					fjórar		fedurōz	k ^w eturās
4 n.					fjogur		fedurō	k ^w eturā
	féo(we)rða	fiarda	fiordo	fiordo	fiorði		fedurða-	k ^w etwrto-
5	fif	fif	fif	fimf, funf	fim(m)	fimf	fimf	penk ^w e
	fifto	fifta	fifto	fimfto, funfto	fimm)ti	fimfta	fimfta-	penk ^w to-
6	sex, siex	sex	sehs, ses	sehs	sex	saihs	sexs	sek ^s

	<i>si(e)xta</i>	<i>sexta</i>	<i>sehsto, sesta</i>	<i>sehsto</i>	<i>sétti</i>	<i>saihsta</i>	<i>seχsta-</i>	<i>sek̄sto-</i>
7	<i>siofon, -un</i>	<i>sigun, sogen</i>	<i>sibun</i>	<i>sibun</i>	<i>sjau</i>	<i>sibun</i>	<i>sebun</i>	<i>septiñt</i>
	<i>seofoda</i>	<i>si(u)gunda</i>	<i>sibunda</i>	<i>sibunto</i>	<i>si(a)undi</i>		<i>sebunda-</i>	<i>septiñt</i>
8	<i>éahta</i>	<i>acht(a/e)</i>	<i>ahto</i>	<i>ahto, -u</i>	<i>átta</i>	<i>ahtau</i>	<i>aχtau</i>	<i>ok̄tōu</i>
	<i>eahtoða</i>	<i>achtunda</i>	<i>ahtodo</i>	<i>ahtodo</i>	<i>átta, attandi</i>	<i>ahtuda</i>	<i>aχtōðan-</i>	<i>ok̄tōtó-</i>
9	<i>nigon</i>	<i>niugun</i>	<i>nigun</i>	<i>niun</i>	<i>níu</i>	<i>niun</i>	<i>newun</i>	<i>(H₁)newm̄</i>
	<i>nigoda</i>	<i>niugunda</i>	<i>nigundo</i>	<i>niunto</i>	<i>níundi</i>	<i>niunda</i>	<i>newunda-</i>	<i>(H₁)newm̄tó-</i>
10	<i>tíen, tén</i>	<i>tian</i>	<i>tehan</i>	<i>zehan</i>	<i>tíu</i>	<i>taihun</i>	<i>teχun</i> <i>teχan</i>	<i>dék̄ñt</i> <i>dék̄ont</i>
	<i>téoda</i>	<i>tegotha</i> <i>tianda</i>	<i>tegôtho</i> <i>tehando</i>	<i>zehanto</i>	<i>tíundi</i>	<i>taihunda</i>	<i>teχunda-</i> <i>tegunþa-</i> <i>teχanda-</i>	<i>dék̄ñtó-</i> <i>dek̄ñtó-</i> <i>dék̄onto-</i>
11	<i>en(d)le(o)fan</i>	<i>andlova, elleva</i>	<i>elleþan</i>	<i>einlif</i>	<i>ellifu</i>	<i>ainlif</i>	<i>ain-liþ/fa</i>	
12	<i>twelf</i>	<i>twel(e)þf</i>	<i>twelif</i>	<i>zwelif</i>	<i>toþf</i>	<i>twaliþf</i>	<i>twa-liþ/fa</i>	
13	<i>þrioténe, -týne</i>	<i>þhretine</i>	<i>þhriutein</i>	<i>drīzehan</i>	<i>þrettán</i>			
14	<i>féoworténe,</i>	<i>fiowertine</i>	<i>fiertein</i>	<i>fiorzehan</i>	<i>fiogortán</i>	<i>fidwortaihun</i>		
15	<i>fifléne, -týne</i>	<i>fifþine</i>	<i>fifþein</i>	<i>finfzehan</i>	<i>fim(m)tán</i>	<i>fimftaihun</i>		
16	<i>sixténe, -týne</i>	<i>sextine</i>	<i>se(h)stein</i>	<i>sehzehan</i>	<i>sextán</i>			
17	<i>siofonténe</i>	<i>siguntine</i>	<i>sivontein</i>	<i>sibunzehan</i>	<i>siaut(i)án</i>			
18	<i>eahtaténe</i>	<i>achtatine</i>	<i>ahtotein</i>	<i>ahtozehan</i>	<i>at(t)tán</i>			
19	<i>nigonténe</i>	<i>niuguntine</i>	<i>nigentein</i>	<i>niunzehan</i>	<i>nitián</i>			
20	<i>twéntig</i>	<i>twintich</i>	<i>twēntig</i>	<i>zweinzug</i>	<i>tottogo, tuttugu</i>	<i>twai tigjus</i>	<i>twai tegu-</i>	<i>dwoi dek̄ñi</i>
30	<i>þri(t)tiġ</i>	<i>þhritich</i>	<i>þhritig</i>	<i>drīz(z)ug</i>	<i>þrír tigr</i>	<i>þreis tigjus</i>	<i>þrijis tegu-</i>	<i>etc.</i>
40	<i>féowertiġ</i>	<i>fiuwertich</i>	<i>fiwartig</i>	<i>fiorzug</i>	<i>fjórir tigr</i>	<i>fidwor tigjus</i>	<i>fedwōr tegu-</i>	
50	<i>fiftiġ</i>	<i>fifþich</i>	<i>fifþig</i>	<i>finfzug</i>	<i>fimm tigr</i>	<i>fimf tigjus</i>	<i>fimf tegu-</i>	
60	<i>si(e)xtiġ</i>	<i>sextich</i>	<i>se(h)stig</i>	<i>sēhzug</i>	<i>sex tigr</i>	<i>saihs tigjus</i>	<i>seχs tegu-</i>	
70	<i>hundseofontiġ</i>	<i>si(u)gentich</i>	<i>ahtsibunta</i>	<i>sibunzo, -zug</i>	<i>sjau tigr</i>	<i>sibuntehund</i>	<i>sebun tegu-</i> <i>sebunteχund-</i>	
80	<i>hundeahtatiġ</i>	<i>achta(n)tich, tachtig</i>	<i>(ant)ahtoda</i>	<i>ahtozo, -zug</i>	<i>átta tigr</i>	<i>ahtautehund</i>	<i>aχta tegu-</i> <i>aχtauteχund-</i>	
90	<i>hundniġontiġ</i>	<i>niuguntich, tniogentich</i>	<i>nigonda</i>	<i>niunzo, -zug</i>	<i>níu tigr</i>	<i>niuntehund</i>	<i>newun tegu-</i> <i>newunteχund-</i>	
100	<i>hund, hundred</i> <i>hundiéontiġ</i>	<i>hundred, -erd</i>	<i>hund(erod)</i>	<i>hunt, hundred</i> <i>zēhanzo, -zug</i>	<i>tíu tigr</i>	<i>taihuntehund</i>	<i>χundaⁿ</i>	<i>κ̄ñtóm</i>
120	<i>hundtwelftiġ</i>				<i>hundrað</i>			
1000	<i>þúsend</i>	<i>thusend</i>	<i>thūsundiġ</i>	<i>dūsunt</i>	<i>þús(h)und</i> 1200	<i>þūsundi</i>	<i>þūs(a)χundi-</i>	<i>tūsō-κ̄ñti-</i>

IV.5. KONJUGACE GERMÁNSKÉHO SLOVESA

IV.5.1. SILNÁ SLOVESA

klasifikace silných sloves podle ablautových řad kořenových vokálů s příklady z gótsčiny

třída / tvary	infinitiv	1. sg. pret. ind. akt.	1. pl. pret. ind. akt.	participim II pret. m.
I.	<i>ei + O</i> <i>beidan</i>	<i>ai + O</i> <i>baid</i>	<i>i + O</i> <i>bidum</i>	<i>i + O</i> <i>bidans</i>
II.	<i>eu + O</i> <i>-biudan / tiuhan</i>	<i>eu + O</i> <i>-bauþ / tauh</i>	<i>u + O</i> <i>-budum / tauhum</i>	<i>u + O</i> <i>-budans / tauhans</i>
III.	<i>e + S + C</i> <i>bindan / wairpan</i>	<i>a + S + C</i> <i>band / warp</i>	<i>u + S + C</i> <i>bundum / waurpum</i>	<i>u + S + C</i> <i>bundans / waurpans</i>
IV.	<i>e + S + C</i> <i>niman / bairan</i>	<i>a + S + C</i> <i>nam / bar</i>	<i>ē + S + C</i> <i>nemum / berum</i>	<i>u + S + C</i> <i>numans / baurans</i>

V.	e + O giban / saihvan	a + O gaf / sahv	ē + O gebum / sehvum	e + O gibans / saihvans
VI.	a + C faran	ō + C for	ō + C forum	a + C farans
VII.1. bez ablautu	ai + C haitan	haihait	haihaitum	haitans
VII.2. bez ablautu	au + C aukan	ai auk		
VII.3. bez ablautu	a + S + O haldan	haihald		
VII.4. bez ablautu s ablautem	ē/ō + O slepan / hōpan letan	saislep / hōaihōp lailot	-saislepun lailotum	letans
VII.5.	Ū + j / w saian	saiso	saisoum	saians

C = konsonant, O = okluzíva, S = sonanta

prézens indikativu aktiva

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	<i>bindu, -e</i>	<i>binde</i>	<i>bindu, -o</i>	<i>bintu</i>	<i>bind</i>	<i>gibu</i>	<i>binda</i>	<i>bendō</i>	<i>-ō</i>
2.	<i>binde/is(t)</i>	<i>bind(e)st</i>	<i>bindis</i>	<i>bintis</i>	<i>bindr</i>		<i>bindis</i>	<i>bendis(i), -z(i)</i>	<i>-é-si/-sí</i>
3.	<i>bindeð/p</i>	<i>bindith</i>	<i>bindið/d/t</i>	<i>bintit</i>	<i>bindr</i>	<i>bAriutiþ</i>	<i>bindiþ</i>	<i>bendiŀ(i), -ð(i)</i>	<i>-é-ti/-tí</i>
1. du.							<i>bindos</i>	<i>bendōw(i)z</i>	<i>-ō-wes</i>
2.							<i>bindats</i>	<i>bendaþs</i>	<i>-o-tes</i>
1. pl.	<i>bindaþ</i>	<i>bindat(h)</i>	<i>bindath/d</i>	<i>bintamēs</i>	<i>bindum</i>		<i>bindam</i>	<i>bendam(i)z,</i> <i>-me(s)</i>	<i>-o-mes</i>
2.	<i>bindaþ</i>	<i>bindat(h)</i>	<i>bindath/d</i>	<i>binte/i/at</i>	<i>bindið</i>		<i>bindiþ</i>	<i>bendiþ(i), -ð(i)</i>	<i>-é-te/-té</i>
3.	<i>bindaþ</i>	<i>bindat(h)</i>	<i>bindath/d</i>	<i>binta/ent</i>	<i>binda</i>		<i>bindand</i>	<i>bendanþ(i), -ð(i)</i>	<i>-o-nti</i>

prézens optativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	= 3. sg.	= 3. sg.	<i>binde</i>	<i>binte</i>	<i>binda</i>	<i>bindau</i>	<i>bendaiun</i>	<i>-oiH₁-m̄</i>
2.	= 3. sg.	= 3. sg.	<i>bindes</i>	<i>bintēs</i>	<i>bindir</i>	<i>bundais</i>	<i>bendaiiz, -s</i>	<i>-oiH₁-s</i>
3.	<i>binde</i>	<i>binde</i>	<i>binde</i>	<i>binte</i>	<i>bindi</i>	<i>bindai</i>	<i>bendai(þ, -ð)</i>	<i>-oiH₁-t</i>
1. du.						<i>bindaiwa</i>	<i>bendaiw(e)</i>	<i>-oiH₁-we</i>
2.						<i>bindaits</i>	<i>bendaiþs</i>	<i>-oiH₁-tes</i>
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>bintēm</i>	<i>bindim</i>	<i>bindaima</i>	<i>bendaimē</i>	<i>-oiH₁-me</i>
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>bintēt</i>	<i>bindið</i>	<i>bindaiþ</i>	<i>bendaiþ(i), -ð(i)</i>	<i>-oiH₁-te</i>
3.	<i>binden</i>	<i>binde(n)</i>	<i>binden</i>	<i>bintēn</i>	<i>bindi</i>	<i>bindaina</i>	<i>bendain(þ, -ð)</i>	<i>-oiH₁-ent</i>

mediopasivum indikativu

	stang.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	<i>hátte</i>	<i>heite</i>	<i>haite</i>	<i>bindada</i>	<i>bendai</i>	<i>-H₂ei</i>
2.				<i>bindaza</i>	<i>bendaza(i)</i>	<i>-o-sói</i>
3.	<i>hátte</i>			<i>bindada</i>	<i>bendada(i)</i>	<i>-o-tói</i>
1. pl.	= 3. pl.			= 3. pl.	= 3. pl.	
2.	= 3. pl.			= 3. pl.	= 3. pl.	
3.	<i>hátton</i>			<i>bindanda</i>	<i>bendanda(i)</i>	<i>-o-ntói</i>

préteritum indikativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	<i>band</i>	<i>band</i>	<i>band</i>	<i>bant</i>	<i>batt</i>	<i>un-nam</i>	<i>band</i>	<i>band(a)</i>	<i>-ǵ₂</i>
2.	<i>bunde</i>	<i>band(e)st</i>	<i>bundi</i>	<i>bunti</i>	<i>bazt</i>		<i>banst</i>	<i>bandt(e)</i>	<i>-t(e)?</i>
3.	<i>band</i>	<i>band</i>	<i>band</i>	<i>bant</i>	<i>batt</i>	<i>gAf</i>	<i>band</i>	<i>band(e)</i>	<i>-e</i>

1. du.							<i>bundu</i>	<i>bundw(e)</i>	<i>-we</i>
2.							<i>bunduts</i>	<i>bundþs</i>	<i>-tes</i>
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>buntum</i>	<i>bundum</i>		<i>bundum</i>	<i>bundum(i)</i>	<i>-ŋ(e)</i>
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>buntut</i>	<i>bunduð</i>		<i>bundup</i>	<i>bundþ(i)</i>	<i>-te</i>
3.	<i>bundon</i>	<i>bundun</i>	<i>bundun</i>	<i>buntun</i>	<i>bundu</i>		<i>bundu</i>	<i>bundun(þ)</i>	<i>-ŋt</i>

préteritum optativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	= 3. sg.		<i>bundi</i>	<i>bunti</i>	<i>bynda</i>		<i>bundjau</i>	<i>bundjaun</i>	<i>-yeH₁-ŋ</i>
2.	= 3. sg.		<i>bundis</i>	<i>buntis</i>	<i>byndir</i>		<i>bundeis</i>	<i>bundis</i>	<i>-yeH₁-s</i>
3.	<i>bunde</i>	<i>bunde, -i</i>	<i>bundi</i>	<i>bunti</i>	<i>byndi</i>	<i>wate</i>	<i>bundi</i>	<i>bundi(þ)</i>	<i>-yeH₁-t</i>
1. pl.	= 3. pl.			<i>buntim(es)</i>	<i>byndim</i>		<i>bundeima</i>	<i>bundimē</i>	<i>-iH₁-mé</i>
2.	= 3. pl.			<i>buntit</i>	<i>byndið</i>		<i>bundeip</i>	<i>bundiþ(i?)</i>	<i>-iH₁-té</i>
3.	<i>bunde/o/an</i>	<i>bunde, -i</i>	<i>bundin</i>	<i>buntin</i>	<i>byndi</i>		<i>bundeina</i>	<i>bundin(þ)</i>	<i>-iH₁-ent</i>

IV.5.2. SLABÁ SLOVESA

prézens indikativu slabých sloves I. třídy

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	<i>fremme</i>	<i>fremme</i>	<i>fremmiu</i>	<i>frummiu</i>	<i>tel</i> <i>fø'ri</i>	<i>talijo</i> <i>fahi</i>	<i>lagja</i> <i>sokja</i>	<i>lagijō</i> <i>sōkijō</i>	<i>-ey-ō</i>
2.	<i>fremes(t)</i>	<i>frem(e)st</i>	<i>fremis(t)</i>	<i>frumis(t)</i>	<i>telr</i> <i>fø'rir</i>		<i>lagjis</i> <i>sokeis</i>	<i>lagi(ji)s(i)/-z(i)</i> <i>sōkī(s)i/-z(i)</i>	<i>-éye-si</i> <i>/ eye-sí</i>
3.	<i>fremeð</i>	<i>frem(e)th</i>	<i>fremið</i>	<i>frumit</i>	<i>telr</i> <i>fø'rir</i>		<i>lagjiþ</i> <i>sokeiþ</i>	<i>lagi(ji)þ(i)/-d(i)</i> <i>sōkīþ(i)/-d(i)</i>	<i>-éye-ti</i> <i>/-eye-tí</i>
1. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	<i>frummemés</i>	<i>teljum</i>		<i>lagjam</i> <i>sokjam</i>	<i>lagijam</i> <i>sōkijam</i>	<i>-eyo-</i> <i>-me</i>
2.	<i>fremmað</i>	<i>fremmath</i>	<i>fremmiað</i>	<i>frummet</i>	<i>телиð</i>		<i>lagjiþ</i> <i>sokeiþ</i>	<i>lagi(ji)þ(i)</i> <i>sōkīþ(i)</i>	<i>-éye-te</i> <i>/-eye-té</i>
3.	= 2. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	<i>frumment</i>	<i>telja</i>		<i>lagjand</i> <i>sokjand</i>	<i>lagijanþ(i)-d(i)</i> <i>sōkijanþ(i)-d(i)</i>	<i>-éyo-nti</i> <i>-eyo-ntí</i>

prézens indikativu slabých sloves II. třídy

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.			<i>makon</i>	<i>salbóm</i>			<i>salbóm(i)</i>	<i>-ā-mi</i> <i>< -eH₂-</i>
2.	<i>sealfige</i>	<i>klagie</i>			<i>kalla</i>	<i>salbo</i>	<i>salbōjō</i>	<i>-ā-yō</i>
3.	<i>sealfas(t)</i>	<i>klagast</i>	<i>makos(t)</i>	<i>albós(t)</i>	<i>kallar</i>	<i>salbos</i>	<i>salbō(ji)s(i)</i>	<i>-ā-(ye)-si</i>
3.	<i>sealfað</i>	<i>klagath, -eth</i>	<i>makod/t/ð</i>	<i>salbót</i>	<i>kallar</i>	<i>salboþ</i>	<i>salbō(ji)þ(i)</i>	<i>-ā-(ye)-ti</i>
1. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	<i>salbómés</i>	<i>køllum</i>	<i>salbom</i>	<i>salbō(ja)m(i)z</i>	<i>-ā-(ye)-mes</i>
2.	<i>sealfiað</i>	<i>klagiath, -ieth</i>	<i>mako(ia)d/ð/t</i>	<i>salbót</i>	<i>kallið</i>	<i>salboþ</i>	<i>salbō(ji)þ(i)</i>	<i>-ā-(ye)-te</i>
3.	= 2. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	<i>salbónt</i>	<i>kalla</i>	<i>salbond</i>	<i>salbō(ja)nþ(i)</i>	<i>-ā-(yo)-nti</i>

prézens indikativu slabých sloves III. třídy

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	<i>hæbbe</i>	<i>hebbe, hab</i>	<i>hebbiu</i>	<i>habém</i>	<i>hef(i)</i>	<i>haba</i>	<i>habjō</i>	<i>-H₁-yō</i>
2.	<i>hafas, hæfst</i>	<i>he(f)st, hast</i>	<i>habes</i>	<i>habés(t)</i>	<i>hef(i)r</i>	<i>habais</i>	<i>habējs(i), -z(i)</i>	<i>-eH₁ye-si</i>
3.	<i>hafað, hæfð</i>	<i>hefth, hevet, hat, havit</i>	<i>habed</i>	<i>habét</i>	<i>hef(i)r</i>	<i>habaiþ</i>	<i>habējþ(i), -d(i)</i>	<i>-eH₁ye-ti</i>
1. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	<i>habémés</i>	<i>høfum</i>	<i>habam</i>	<i>habjam(i)z</i>	<i>-H₁yo-mes</i>
2.	<i>habbað</i>	<i>habbeth</i>	<i>he/abbiad</i>	<i>habét</i>	<i>hafid</i>	<i>habaiþ</i>	<i>habējþi, -di</i>	<i>-eH₁ye-te</i>
3.	= 2. pl.	= 2. pl.	= 2. pl.	<i>habént</i>	<i>hafa</i>	<i>haband</i>	<i>habjanþi, di</i>	<i>-H₁yo-nti</i>

ukazatelé préterita indikativu slabých sloves

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.
1. sg.	-de, -te	-de, -t(e)	-da, -ta	-ta	-ð/þ/ta	-do, -to	-da, -ta
2.	-des(t), -tes(t)	-dest, -test	-des(t), -tes(t)	-tôs(t)	-ð/þ/tir		-des, -tes
3.	-de, te	-de, -t(e)	-da, -ta	-ta	-ð/þ/ti	-te, -ti	-da, -ta
2. du.							-d/teduts
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	-tum, -tôm/n	-ð/þ/tum		-d/tedum
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	-tut, -tôt	-ð/þ/tuð		-d/tedum
3.	-don, -ton	-don(en), -te	-dun, -tun	-tun, -tôn	-ð/þ/tu		-d/teduþ

C. PRÉTERITO-PRÉZENTNÍ SLOVESA

Kořenové vokály v přítomnosti odpovídají préteritu.

I. "vědět"

	přezens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	wát	witon	wisse, wiste	wisson
stfrís.	wēt	witon	wiste	wisten
stsas.	wēt	witun	wissa	wissun
sthn.	weiz	wizzun	wissa, wista	wissun
stisl.	veit	vitu	wissa	wissu
gót.	wait	witun	wissa	wissedun
*germ.	wait(e)	witun(þ)		
*ie.	woid-e	wid-nt		

II. "být vhodný"

	přezens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	déag	duġon	dohte	dohton
stfrís.	dāch	daged	dege	
stsas.	dôg	dugun		
sthn.	toug	tugun	tohta	tuhtun
gót.	daug			
germ.	daug(e)	daugun(þ)		
ie.	d ^h ug ^h -e	d ^h ug ^h -nt		

III. "znát, umět"

	přezens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	can(n)	cunnon	cúðe	cúðon
stfrís.	kan	kunnon	kūthe, kūde	
stsas.	kan	kunnun	konsta	konstun
sthn.	kan	kunnun	konda	kondun
stisl.	kann	kunnu	kunna	kunnu
gót.	kann	kunnun	kunþa	kunþedun
*germ.	kann(e)	kunnun(þ)		
*ie.	(analogická inovace)	*ġ ^h nnH ₃ -nt		

"milovat"

	prézens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	<i>on(n), an(n)</i>	<i>unnon</i>	<i>úðe < *unðe</i>	<i>úðon < *unðun</i>
stfas.			<i>gi-onsto</i>	
sthn.	<i>an</i>	<i>unnun</i>	<i>onda, onsta</i>	<i>ondun</i>
stisl.	<i>ann</i>	<i>unnu</i>	<i>unna < *unþa</i>	<i>unnu</i>
*germ.	<i>ann(e)</i>	<i>unnun</i>		
*ie.	(analogická inovace)	<i>H₃ŋnH₂-ŋt</i>		

"trpět nouzi"

	prézens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	<i>þearf</i>	<i>þurfon</i>	<i>þorfte</i>	<i>þorftun</i>
stfrís.	<i>thōr</i>	<i>thur(v)on, thoren</i>	<i>thorste</i>	<i>thorsten</i>
stfas.	<i>tharf</i>	<i>thurbun</i>	<i>thorfta</i>	<i>thorftun</i>
sthn.	<i>darf</i>	<i>durfun</i>	<i>dorfta</i>	<i>dorftun</i>
stisl.	<i>þarf</i>	<i>þurfu</i>	<i>þurfta</i>	<i>þurftu</i>
gót.	<i>þarf</i>	<i>þaurbun</i>	<i>þaurfta</i>	
*germ.	<i>þarf(e)</i>	<i>þurbun(þ)</i>		
*ie.	<i>torp-e</i>	<i>tr̥p-ŋt</i>		

IV. "mít povinnost"

	prézens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	<i>sceal(l)</i>	<i>sculon, sceolon</i>	<i>sceolde</i>	<i>sceoldon, sculdun</i>
stfrís.	<i>skel, skil</i>	<i>skilun</i>	<i>skolde</i>	<i>skolden</i>
stfas.	<i>scal</i>	<i>sculun</i>	<i>scolda</i>	<i>scoldun</i>
sthn.	<i>scal</i>	<i>sculun</i>	<i>scolta</i>	<i>scoltun</i>
stisl.	<i>skal</i>	<i>skulun</i>	<i>skylda</i>	<i>skyldu</i>
gót.	<i>skal</i>	<i>skulun</i>	<i>skulda</i>	<i>skuldedun</i>
*germ.	<i>skal(e)</i>	<i>skulun(þ)</i>		
*ie.	<i>skol-e</i>	<i>skll-ŋt</i>		

"pamatovat si"

	prézens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	<i>man, mon</i>	<i>munon</i>	<i>munde</i>	<i>mundon</i>
stfas.	<i>far-man</i>	<i>munin</i>	<i>far-monsta</i>	<i>far-muonstun</i>
stisl.	<i>man</i>	<i>munu</i>	<i>munða, -ða</i>	<i>munðu, -ðu</i>
gót.	<i>man</i>	<i>munun</i>	<i>munda</i>	<i>mundedun</i>
*germ.	<i>man(e)</i>	<i>munun(þ)</i>		
*ie.	<i>mon-e</i>	<i>mŋ-ŋt</i>		

VI. "moci, nacházet místo"

	prézens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	<i>mót</i>	<i>móton</i>	<i>móste</i>	<i>móstun</i>
stfrís.	<i>mōt</i>	<i>mōton</i>	<i>mōste</i>	<i>mōsten</i>
stfas.	<i>mōt, muot</i>	<i>mōtun</i>	<i>mōsta</i>	<i>mōstun</i>
sthn.	<i>muoz</i>	<i>muozun</i>	<i>muosa, muosta</i>	<i>muosun, muostun</i>
gót.	<i>gamot</i>			<i>gamostedun</i>
*germ.	<i>mōt(e)</i>	<i>mōtun(þ)</i>		
*ie.	<i>mōd-e</i>	<i>mōd-ŋt</i>		

"moci"

	prézens		préteritum	
	3. sg.	3. pl.	3. sg.	3. pl.
stang.	<i>mæg</i>	<i>maġon, mægōn</i>	<i>mæhte, meahthe</i>	<i>mæhton, meahton</i>
stfrís.	<i>mei</i>	<i>mugun, mogen</i>	<i>machte, mochte</i>	<i>machten, mochten</i>
sthn.	<i>mag</i>	<i>magun, mugun</i>	<i>mahta, mohta</i>	<i>mahtun, mohtun</i>
stisl.	<i>má < mag</i>	<i>megu</i>	<i>matta</i>	<i>máttu</i>
gót.	<i>mag</i>	<i>magun</i>	<i>mahta</i>	
*germ.	<i>mag(e)</i>	<i>magun(b)</i>		
*ie.	<i>mag^h-e</i>	<i>mag^h-ŋt</i>		

D. DALŠÍ NEPRAVIDELNÁ SLOVESA

"být": prézens indikativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	<i>eom, eam</i>				<i>em</i>	<i>em</i>	<i>im</i>	<i>izm</i>	<i>H₁es-mi</i>
	<i>béo(m)</i>	<i>bim, bem</i>	<i>bium, biun</i>	<i>bim, bin</i>				<i>b(u)- + izm</i>	
2.	<i>eart</i>				<i>est</i>		<i>is</i>	<i>is / iz</i>	<i>H₁es-si</i>
	<i>bis(t)</i>		<i>bist, bis</i>	<i>bis(t)</i>				<i>b(u)- + is</i>	
3.	<i>is</i>	<i>is(t)</i>	<i>ist, is</i>	<i>ist</i>	<i>es</i>	Az (podle 2 sg.)	<i>ist</i>	<i>ist</i>	<i>H₁es-ti</i>
	<i>bið</i>								
1. du.							<i>siju</i>	(podle opt.)	
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.		<i>erum</i>		<i>sijum</i>	=	<i>H₁s-mos</i>
				<i>birum</i>					
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.		<i>eruð</i>		<i>sijup</i>	=	<i>H₁s-tHe</i>
				<i>birut</i>					
3.	<i>sind(on)</i>	<i>send, sind</i>	<i>sind(un)</i>	<i>sint</i>	<i>eru</i>		<i>sind</i>	=	<i>H₁s-enti</i>
	<i>beoð</i>								

"být": prézens optativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	strun.	gót.	*germ.	*ie.
1. sg.	= 3. sg.	= 3. pl.	<i>sī</i>	<i>sī</i>	<i>siá</i>		<i>sijau</i>	<i>sjē + -un</i>	<i>syēm</i>
2.	= 3. sg.	= 3. pl.	<i>sīs</i>	<i>sīs(t)</i>	<i>sér</i>	<i>siz</i>	<i>sijais</i>	<i>sjēs(i)</i>	<i>syēs</i>
3.	<i>sí(e), sē</i>	<i>sē (sie)</i>	<i>sī</i>	<i>sī</i>	<i>sé</i>		<i>sijai</i>	<i>sjē(b)</i>	<i>syēt</i>
	<i>bío</i>								
1. pl.		= 3. pl.	= 3. pl.	<i>sīm</i>	<i>sém</i>		<i>(sijaima)</i>	<i>sīme</i>	<i>sīme</i>
2.		= 3. pl.	= 3. pl.	<i>sīt</i>	<i>séð</i>		<i>(sijaiþ)</i>	<i>sīþ(e)</i>	<i>sīte</i>
3.	<i>sí(e)n, sē</i>	<i>sē (sie)</i>	<i>sīn</i>	<i>sīn</i>	<i>sé</i>		<i>sijaina</i>	<i>sijen(b)</i>	<i>siyent</i>
	<i>bíon</i>								

"chtít": prézens indikativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	gót.	*germ.	*ie
1. sg.	<i>wille</i>	<i>wille</i>	<i>williu</i>	<i>willu</i>	<i>vilja</i>	<i>wiljau</i>	<i>wiljō + u</i>	<i>welH₁-</i>
2.	<i>wilt</i>	<i>wilt</i>	<i>wili, wilt</i>	<i>wili</i>	<i>wilt, vill</i>	<i>wileis</i>	<i>wilīs</i>	
3.	<i>wile</i>	<i>wili</i>	<i>wili</i>	<i>wili</i>	<i>vil(l)</i>	<i>wili</i>	<i>wilīþ(b)</i>	
2. du.						<i>wileits</i>	<i>wilītes</i>	
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>wellemēs</i>	<i>viljum</i>	<i>wileima</i>	<i>wilīmē(s)</i>	
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>wellet</i>	<i>vilið</i>	<i>wileiþ</i>	<i>wilīþ(e)</i>	
3.	<i>willað</i>	<i>willat(h)</i>	<i>williad</i>	<i>wellent</i>	<i>vilja</i>	<i>wileina</i>	<i>wilīm(b)</i>	

"dělat": prézens indikativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	*germ.	*ie.
1. sg.	<i>dó, dóm</i>	<i>dwā, dwē</i>	<i>dôm</i>	<i>tôm, tuom</i>	<i>dōmi</i>	<i>d^hoH₁-mi</i>
2.	<i>dést, dāst</i>	<i>dēst</i>	<i>dôas</i>	<i>tôs, tuost</i>	<i>dōsi</i>	<i>-si</i>
3.	<i>déd, dād</i>	<i>dēth</i>	<i>dôt</i>	<i>tôt, tuost</i>	<i>dōþi</i>	<i>-ti</i>
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>tômôs, tuomês</i>	<i>dōmes(i)</i>	<i>-mesi</i>
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>tôt, tuot</i>	<i>dōþ(e)</i>	<i>-te</i>
3.	<i>dód</i>	<i>dwāth</i>	<i>dôd</i>	<i>tônt, tuont</i>	<i>dōnb(i), -d(i)</i>	<i>-nti</i>

"dělat": prézens optativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	*germ.	*ie.
1. sg.	= 3. sg.	= 3. sg.	<i>dôe</i>	<i>tô, tuo</i>		
2.	= 3. sg.	= 3. sg.	<i>dôas</i>	<i>tôs, tues</i>		
3.	<i>dó, dõe</i>	<i>dwē</i>	<i>dõe</i>	<i>tô, tuo</i>		
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>tôm</i>		
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>tôt, tuot</i>		
3.	<i>dón, dõe</i>	<i>dwē</i>	<i>dôen</i>	<i>tô, tuon</i>		

"dělat": préteritum indikativu

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	strun.	*germ.
1. sg.	<i>dyde</i>	= 3. sg.	<i>deda</i>	<i>teta</i>		<i>deda</i>
2.	<i>dydes(t)</i>	= 3. sg.	<i>dedos, dâdi</i>	<i>tâti</i>		<i>dedēs(i)</i>
3.	<i>dyde, dede</i>	<i>dēde</i>	<i>deda, dede</i>	<i>teta</i>	<i>dede</i>	<i>dedēþ</i>
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>tâtum, -un</i>		<i>dedôm(e)</i>
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>tâtut</i>		<i>dedō[?]þ(e)</i>
3.	<i>dydon, dédun</i>	<i>dēdun</i>	<i>dedun, dâdun</i>	<i>tâtun</i>	<i>dedun</i>	<i>dedun(þ)</i>

"dělat": préteritum optativu (ve stisl. a gót. gramatikalizováno do funkce ukazatele préteritu optativu slabých sloves)

	stang.	stfrís.	stsas.	sthn.	stisl.	gót.
1. sg.	= 3. sg.	= 3. sg.	<i>dedi, dâdi</i>	<i>tâti, teta</i>	<i>-ð/þ/ta</i>	<i>-d/teðjau</i>
2.	= 3. sg.	= 3. sg.	<i>dedis, dâdis</i>	<i>tâtis, tetis</i>	<i>-ð/þ/tir</i>	<i>-d/teðeis</i>
3.	<i>dyde</i>	<i>dēde(n)</i>	<i>dedi, dadi</i>	<i>tâti</i>	<i>-ð/þ/ti</i>	<i>-d/teði</i>
1. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>tâtîm</i>	<i>-ð/þ/tim</i>	<i>-d/teðeima</i>
2.	= 3. pl.	= 3. pl.	= 3. pl.	<i>tâtît</i>	<i>-ð/þ/tið</i>	<i>-d/teðeiþ</i>
3.	<i>dyden</i>	<i>dēde(n)</i>	<i>dâdin</i>	<i>tâtîn</i>	<i>-ð/þ/ti</i>	<i>-d/teðeina</i>

ZKRATKY

Germ. germánský, gót. gótský, ie. indoevropský, prēt. préteritum, stang. staroanglický, stfrís. starofříský, sthn. starohornoněmecký, stisl. staroislandský, strun. starorunový, stsas. starosaský, stšvéd. starošvédský.

DOPORUČENÁ LIERATURA

Antonsen, E. H. 1975. *A Concise Grammar of the Older Runic Inscriptions*. Tübingen: Niemeyer.

Berkov, V. P. 2002. *Současné germánské jazyky* (překlad z ruského originálu *Sovremennye germánskie jazyki*, R. Blatná). Praha: Karolinum.

Blažek, V. & Pirochta, D. 2004. Severozápadní germánština a její místo v klasifikaci germánských jazyků. Lexikostatistická analýza apelativní slovní zásoby nejstarších runových nápisů. *Linguistica Brunensia. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* A52, 13-35.

Braune, W. & Eggers, H. 1987. *Althochdeutsche Grammatik*₁₄. Tübingen: Niemeyer.

Gamkrelidze, Tamas V. & Ivanov, Vjačeslav V. 1984. *Indoeuropejskij jazyk i indoeuropejcy*, I-II. Tbilisi: Izdatel'stvo Tbilisskogo universiteta.

Graham-Campbell, J. et al. 1998. *Svět Vikingů*. Praha: Knižní klub Balios.

Heusler, A. 1932. *Altisländisches Elementarbuch*₃. Heidelberg: Winter.

Hirt, H. 1932. *Handbuch des Urgermanischen*, I-II. Heidelberg: Winter.

Hladký, J. 1996. *An Old English, Middle English, and Early-New English Reader*. Brno: MU.

- Hladký, J. 2003. *A Guide to Pre-Modern English*. Brno: Masarykova univerzita.
- Krahe, Hans. 1948. *Historische Laut- und Formenlehre des Gotischen*. Heidelberg: Winter.
- Krahe, Hans. 1948. *Germanische Sprachwissenschaft*, I-II. Berlin: Walter de Gruyter.
- Krause, W. 1971. *Die Sprache der urnordischen Runeninschriften*. Heidelberg: Winter.
- Loewe, R. 1933. *Germanische Sprachwissenschaft*, I: *Einleitung und Lautlehre*. II: *Formenlehre*. Berlin-Leipzig: Walter de Gruyter.
- Makaev, E. A. 1965. *Jazyk drevnejšix runičeskix nadpisej*. Moskva: Nauka.
- Markey, Th. L. 1981. *Frisian*. The Hague-Paris-New York: Mouton.
- Masařík, Z. 1994. *Historische Entwicklung des Deutschen*. Brno: MU.
- Nedoma, R. 1995a. *Die Inschrift auf dem Helm B von Negau*. Wien: Fassbaender.
- Nedoma, R. 1995b. Neues zu älteren Runeninschriften. *Sprache* 37: 105-115.
- Nielsen, H. F. 1989. *The Germanic Languages: Origins and Early Dialectal Interrelations*. Tuscaloosa-London: University of Alabama Press.
- Ramat, Paolo. 1981. *Einführung in das Germanische*. Tübingen: Niemeyer.
- Rauch, I. 1992. *The Old Saxon Language: Grammar, Epic Narrative, Linguistic Interference*. New York-San Francisco-Bern-Baltimore-Frankfurt am Main-Berlin-Wien-Paris: Lang.
- Schlette, F. 1977. *Germáni*. Praha: Orbis.
- Sievers, E. & Brunner, K. 1942. *Altenglische Grammatik*. Halle: Niemeyer.
- Sravnitel'naja grammatika germanskix jazykov*, I-IV, ed. M.M. Guxman, V.M. Žirmunskij, E.A. Makaev & V. Ja. Jarceva. Moskva: Izdatel'stvo Akademii nauk / Nauka, 1962-66.
- Streitberg, Wilhelm. 1920. *Gotisches Elementarbuch*₆. Heidelberg: Winter.
- Streitberg, Wilhelm. 1963. *Urgermanische Grammatik*₃. Heidelberg: Winter.
- Szemerényi, Oswald. 1996. *Introduction to Indo-European Linguistics*. Oxford: Clarendon Press.
- Todd, M. 1999. *Germáni*. Praha: Lidové noviny.
- Toporova, Tat'jana V. 2000. Germanské jazyky. In: *Jazyky mira: Germanské jazyky; Kel'tské jazyky*. Moskva: Academia.
- Vachek, Josef. 1972. *Historický vývoj angličtiny*. Praha: SPN.
- Zatočil, L. 1960. *Sága o Volsunzích*. Praha: SPN.

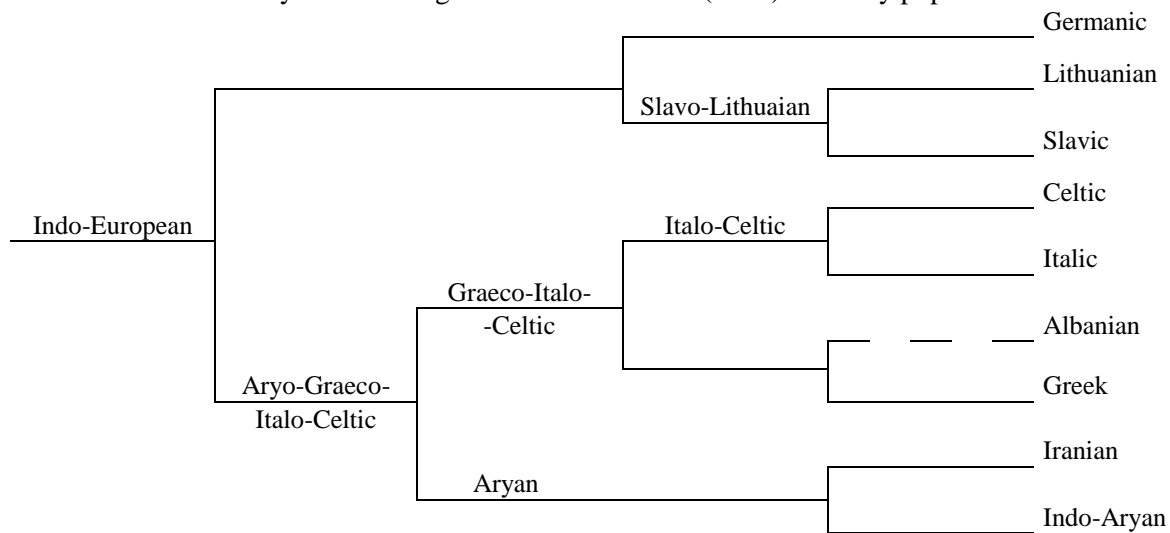
Václav Blažek (Masaryk University of Brno, Czech Republic)

On the internal classification of Indo-European languages: Survey

The purpose of the present study is to confront most representative models of the internal classification of Indo-European languages and their daughter branches.

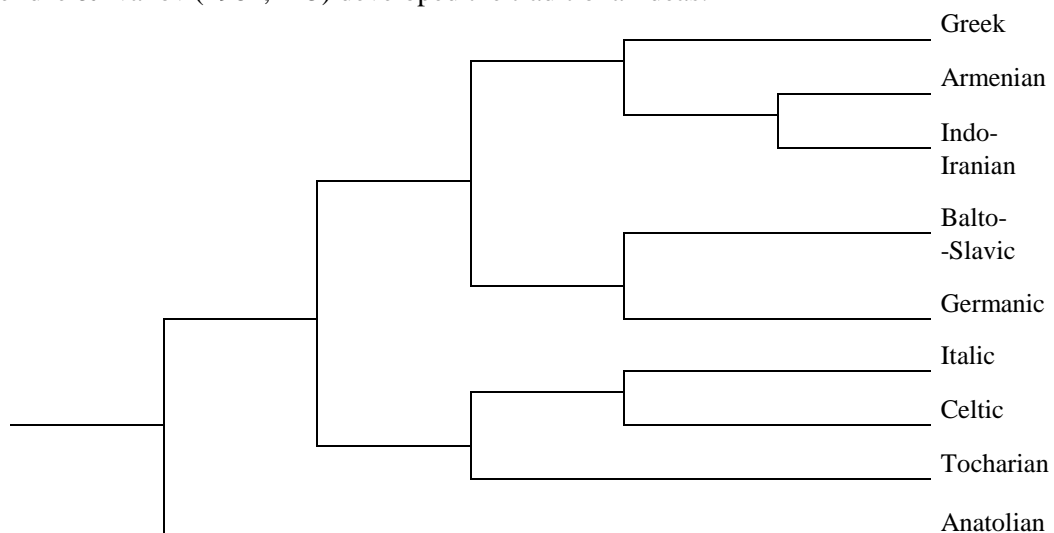
0. Indo-European

0.1. In the 19th century the tree-diagram of A. Schleicher (1860) was very popular:

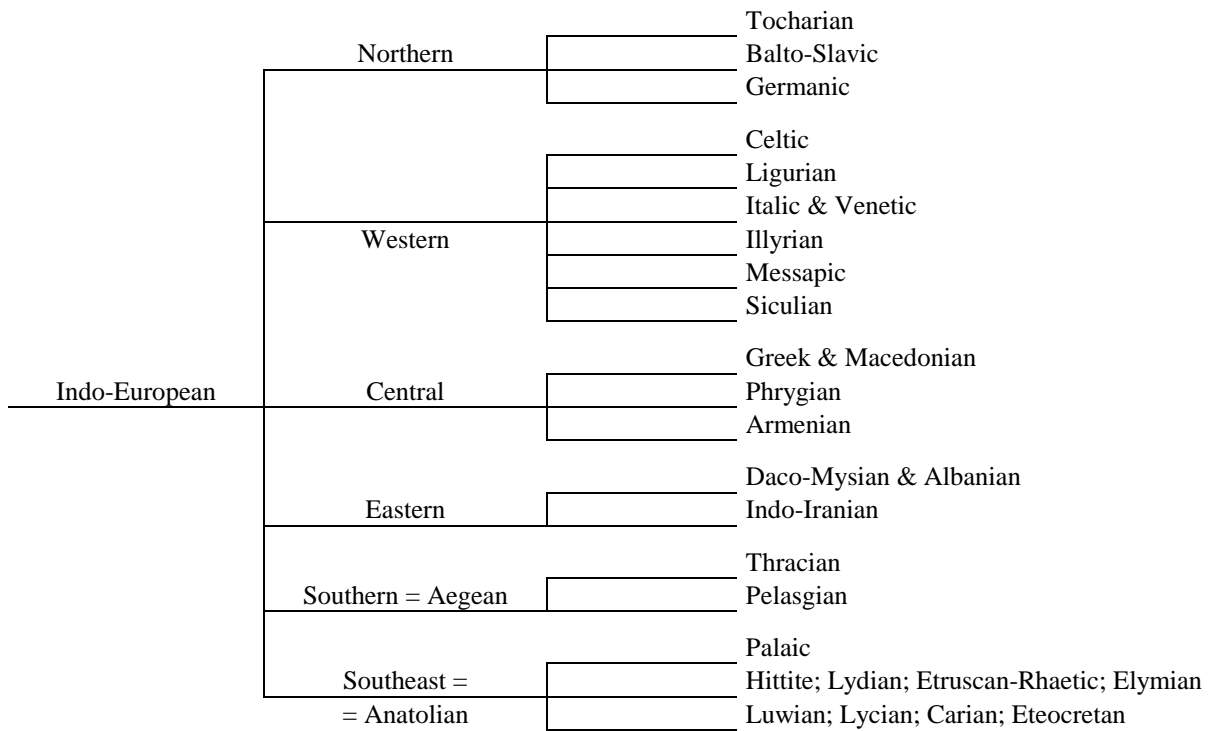

After the discovery of the Indo-European affiliation of the Tocharian A & B languages and the languages of ancient Asia Minor, it is necessary to take them in account. The models of the recent time accept the Anatolian vs. non-Anatolian ('Indo-European' in the narrower sense) dichotomy, which was first formulated by E. Sturtevant (1942). Naturally, it is difficult to include the relic languages into the model of any classification, if they are known only from several inscriptions, glosses or even only from proper names. That is why there are so big differences in classification between these scantily recorded languages. For this reason some scholars omit them at all.

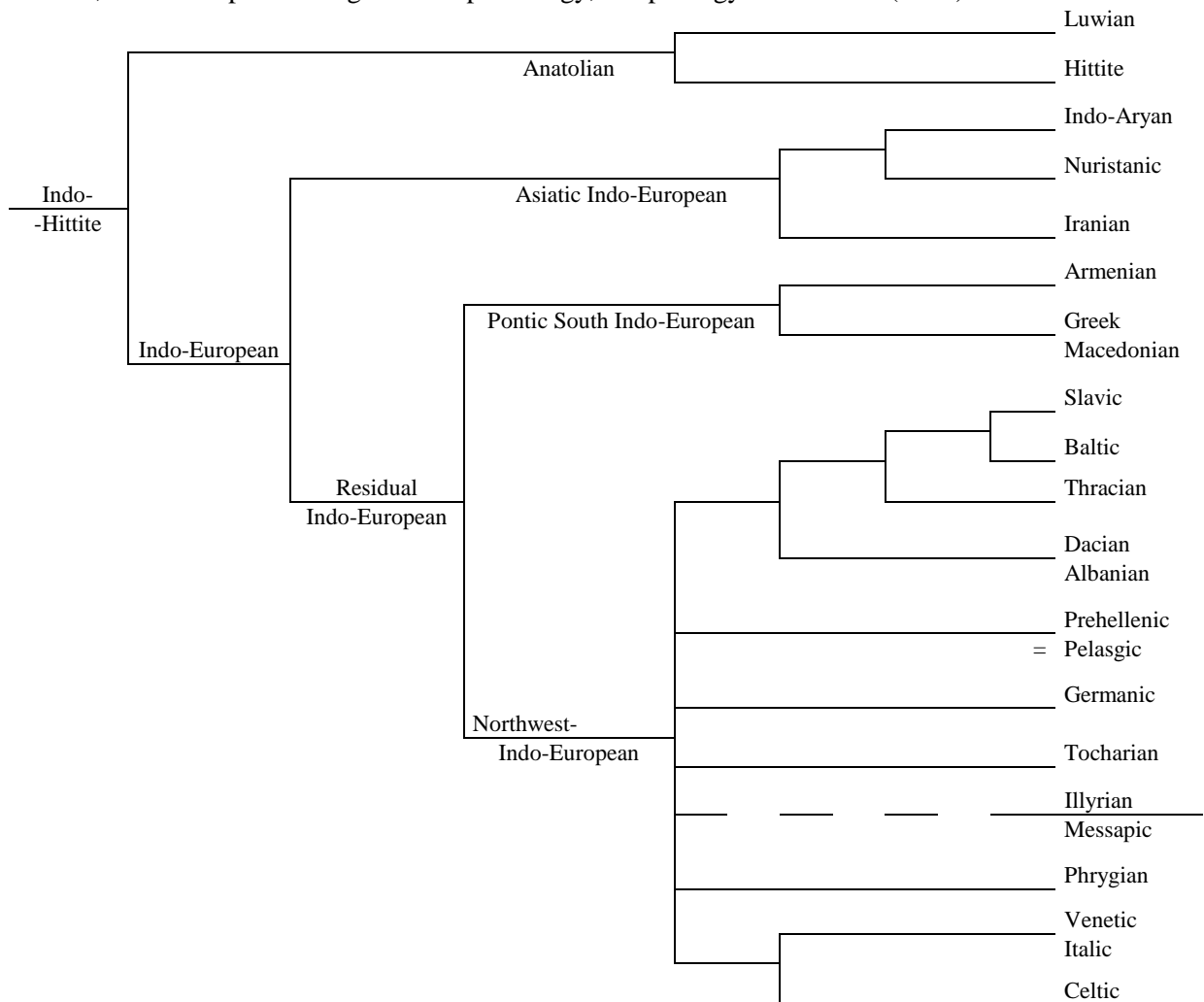
0.2. Gamkrelidze & Ivanov (1984, 415) developed the traditional ideas:

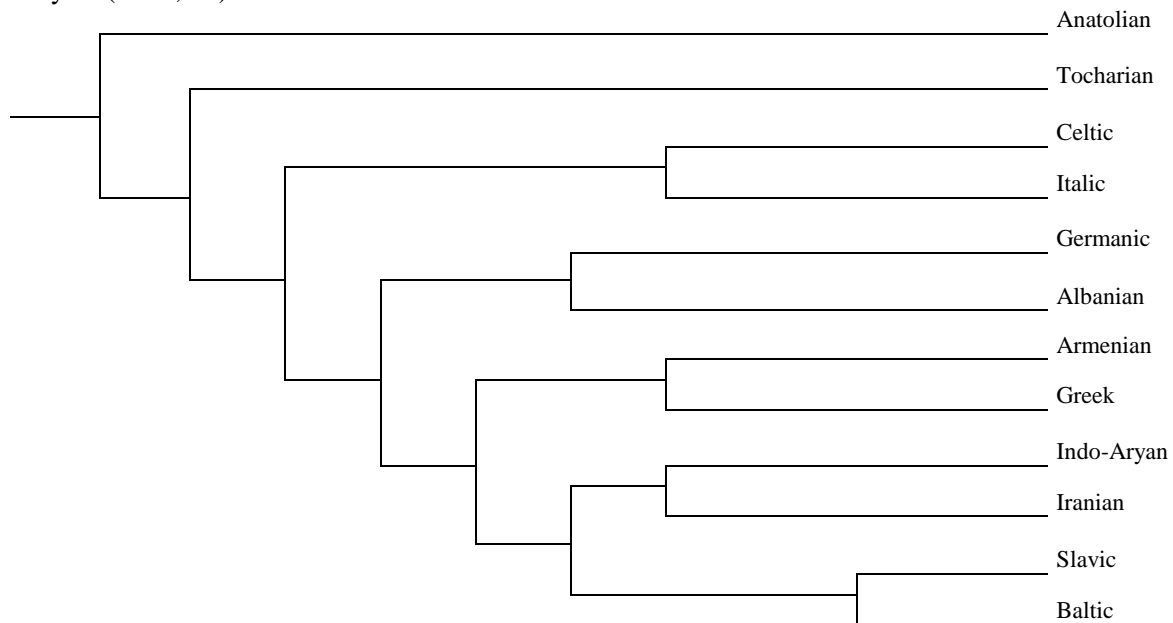
0.3. Vladimir Georgiev (1981, 363) included in his Indo-European classification some of the relic languages, plus the languages with a doubtful IE affiliation at all:

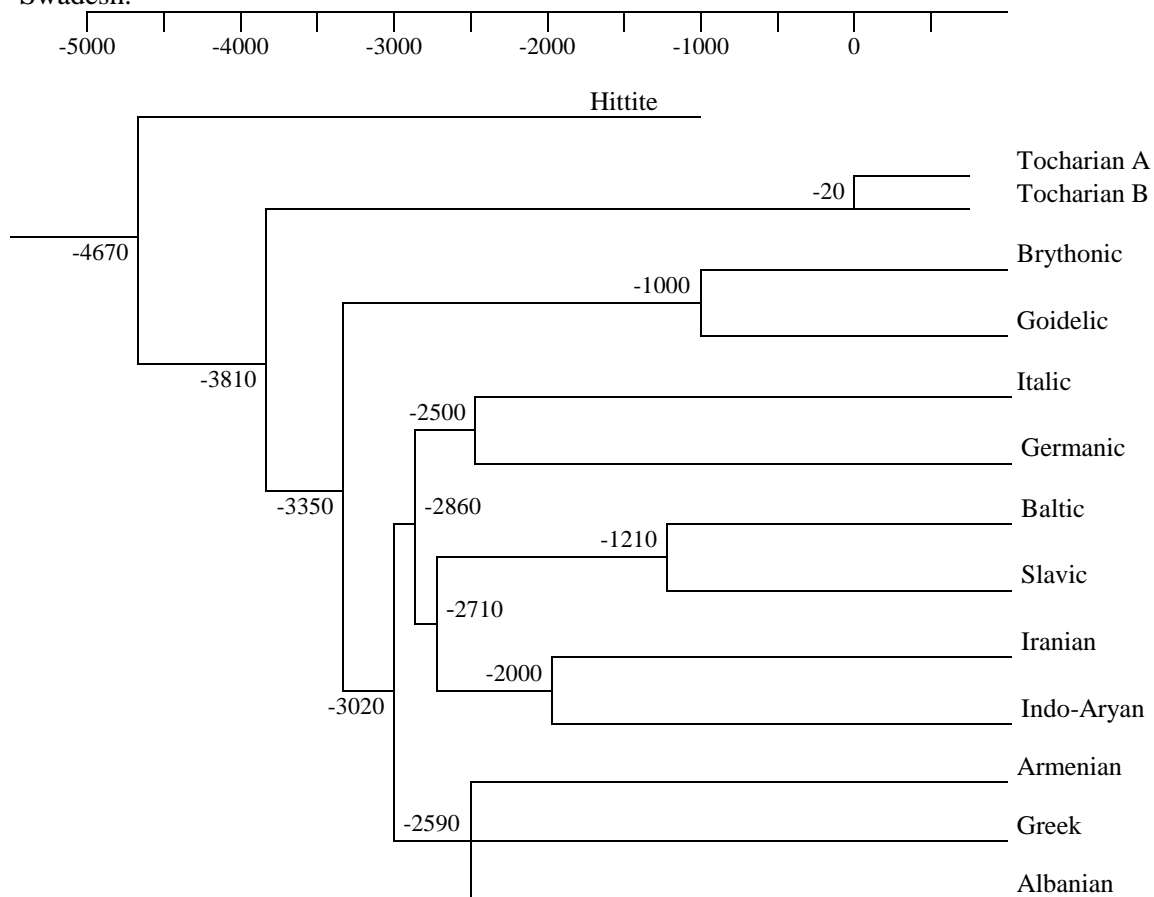
0.4. Eric Hamp proposed his original model of the Indo-European disintegration, including the relic idioms, based on specific isoglosses in phonology, morphology and lexicon (1990):

0.5. As the illustration of a realistic application of cladistics can serve D. Ringe, T. Warnow & A. Taylor (2002, 87):

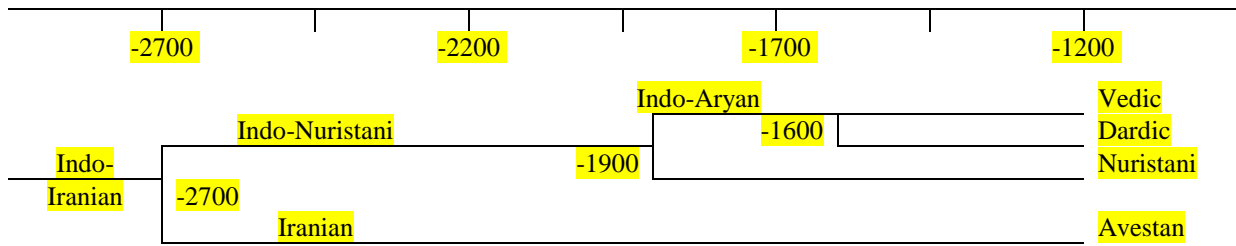

0.6. The absolute chronology is available only thanks to glottochronology. The most recent result of Sergei Starostin (*Workshop on the chronology in linguistics*, Santa Fe 2004) applies his own model of the 'recalibrated' glottochronology, where all borrowings are excluded before any calculation and the coefficient of changes is empirically recounted to 5% per millennium instead of 14% postulated by Swadesh.

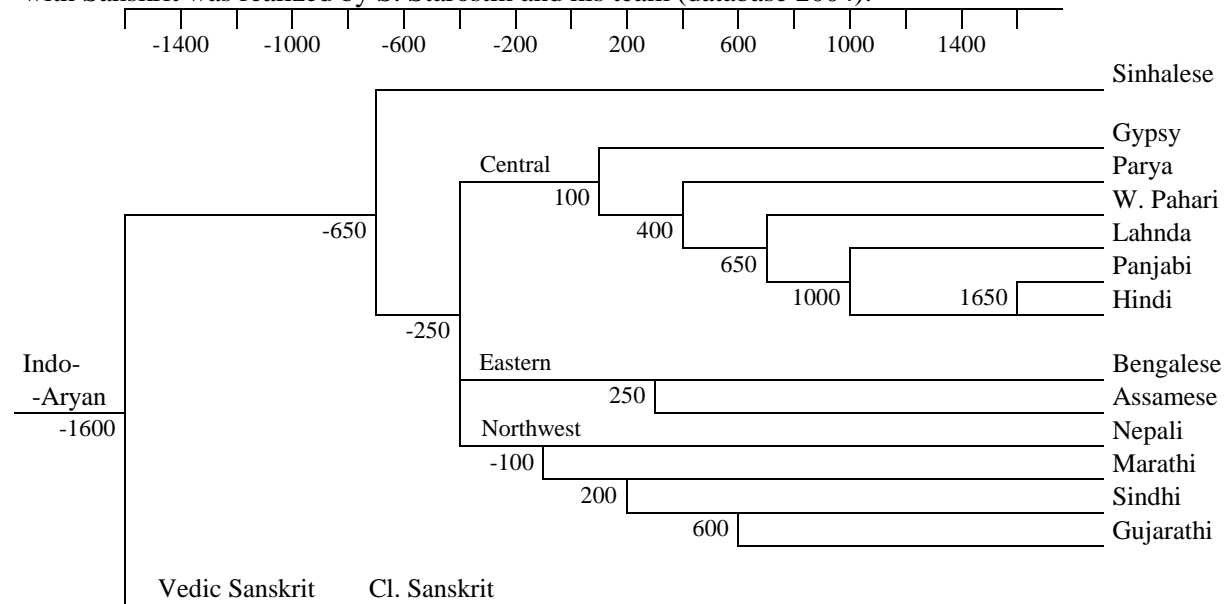
1. Indo-Iranian

The preliminary result of comparison of Avestan, Vedic, Dardic & Nuristani was proposed by Hegedús & Blažek (2010):

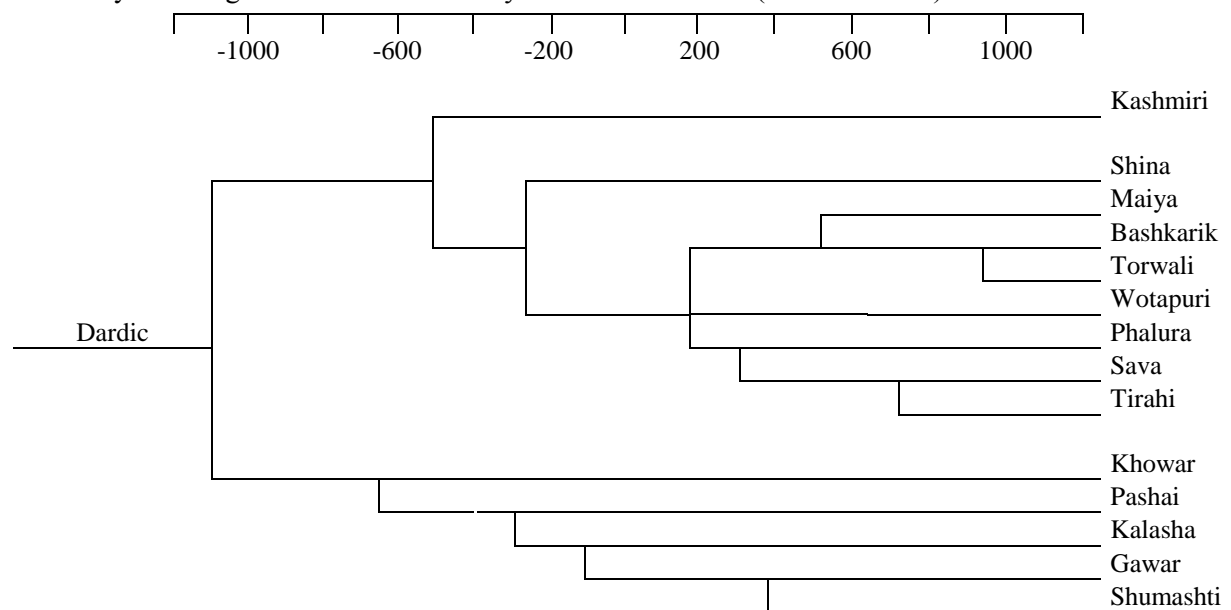
1a. Indo-Aryan

The only attempt to apply glottochronology for several modern Indo-Aryan languages in confrontation with Sanskrit was realized by S. Starostin and his team (database 2004):

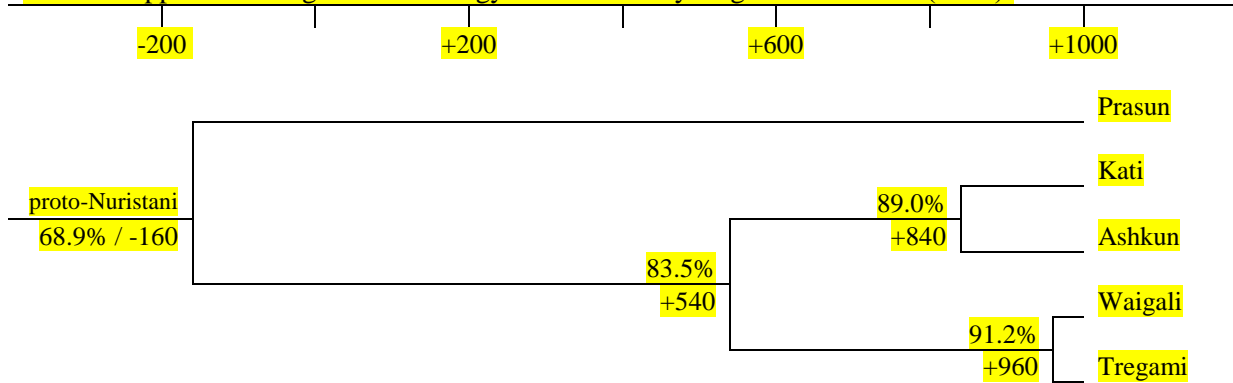
1b. Dardic

The only tree-diagram was constructed by S. Starostin's team (database 2004):

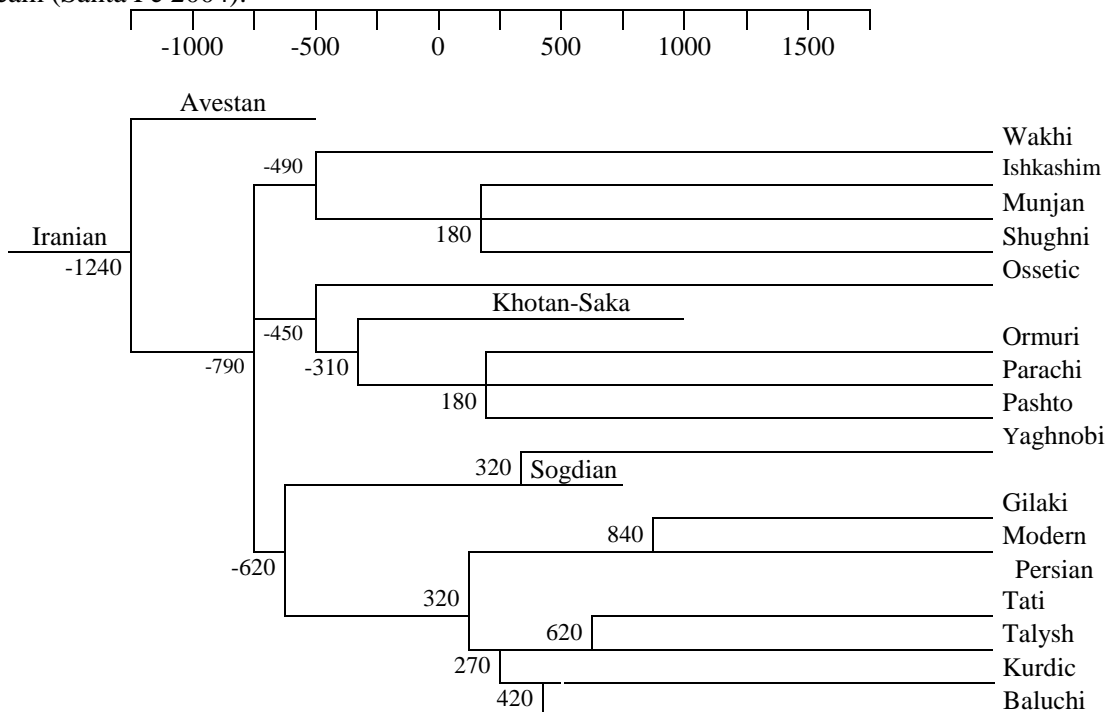
2. Nuristani

The first application of glottochronology to Nuristani by Hegedűs & Blažek (2010):

3. Iranian

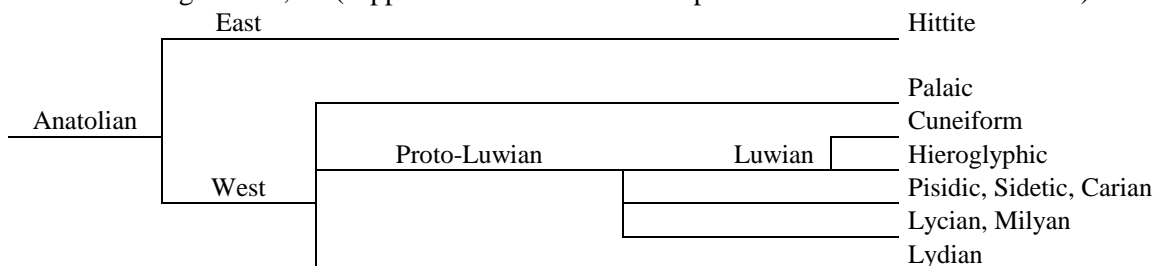
The only attempt to construct the tree-diagram for the Iranian languages was realized by S. Starostin and his team (Santa Fe 2004).

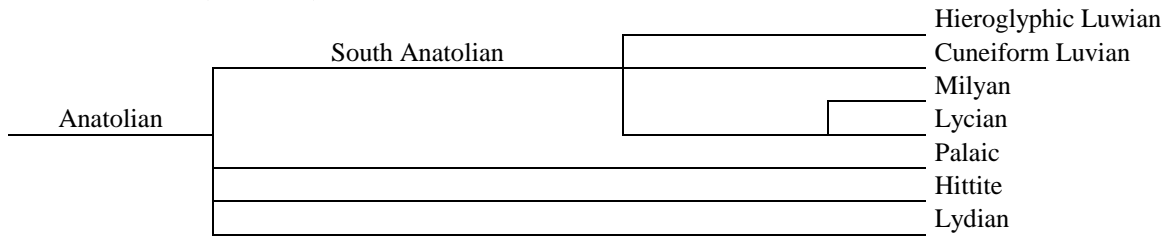
4. Anatolian

With exception of Hittite no Anatolian language allows to apply glottochronology for our limited knowledge of their lexical corpora. That is why the existing classifications are based on combinations of phonological, morphological and lexical isoglosses. In the recent time these three alternative models of the internal classification of the Anatolian languages were proposed.

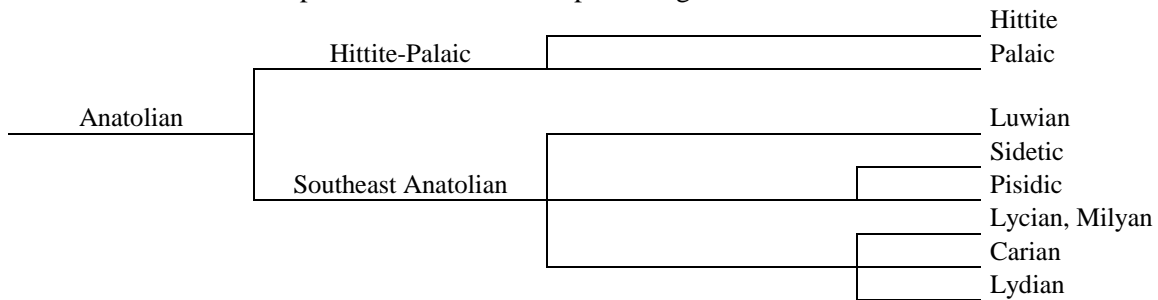
4.1. N. Oettinger 1978, 92 (supplemented on the basis of personal communication in 2001):

4.2. R. Werner (1991, 17)

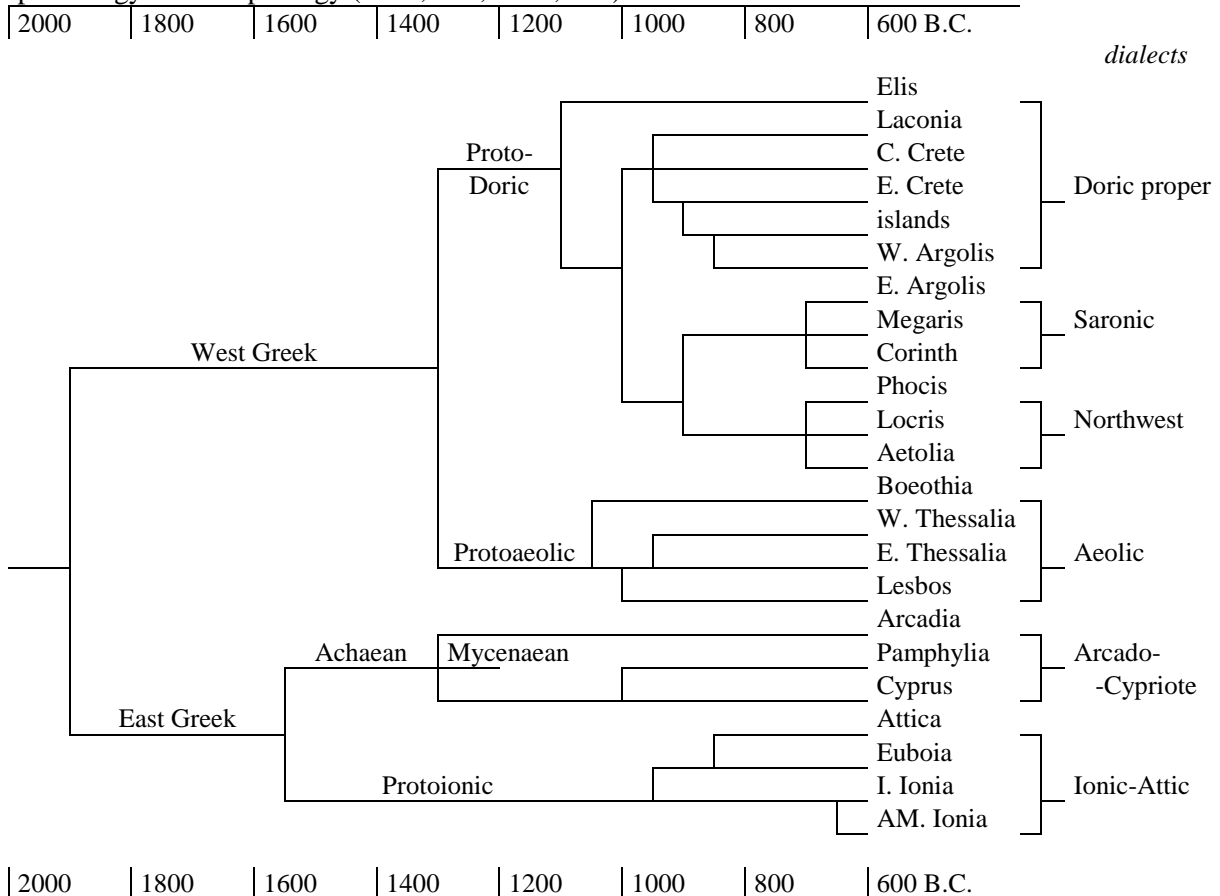

4.3. C. aan de Wiel <<http://iiasnt.leidenuniv.nl/pie/ielangs/anatolian.html>>

5. Greek

The most detailed scheme classifying the Greek dialects was proposed by A. Bartoněk on the basis of phonology and morphology (1987, 104; 2003, 494):

Abbreviations: AM Asia Minor, C. Central, E. East, I. Insular, W. West.

The application of the 'recalibrated' glottochronology gives almost the same result, dating the disintegration of West and East Greek to the 38th cent. BP (Blažek 2010).

Note: Greek can be classified as one of the **Hellenic** languages, together with Phrygian / Brygian, ancient Macedonian, and perhaps also Messapic, if the hypothesis of M. Huld (1995, 147-55; cf. also Blažek 2009b) is accepted. Unfortunately, the lexical corpora do not allow any quantification.

6. Paleo-Balkanian

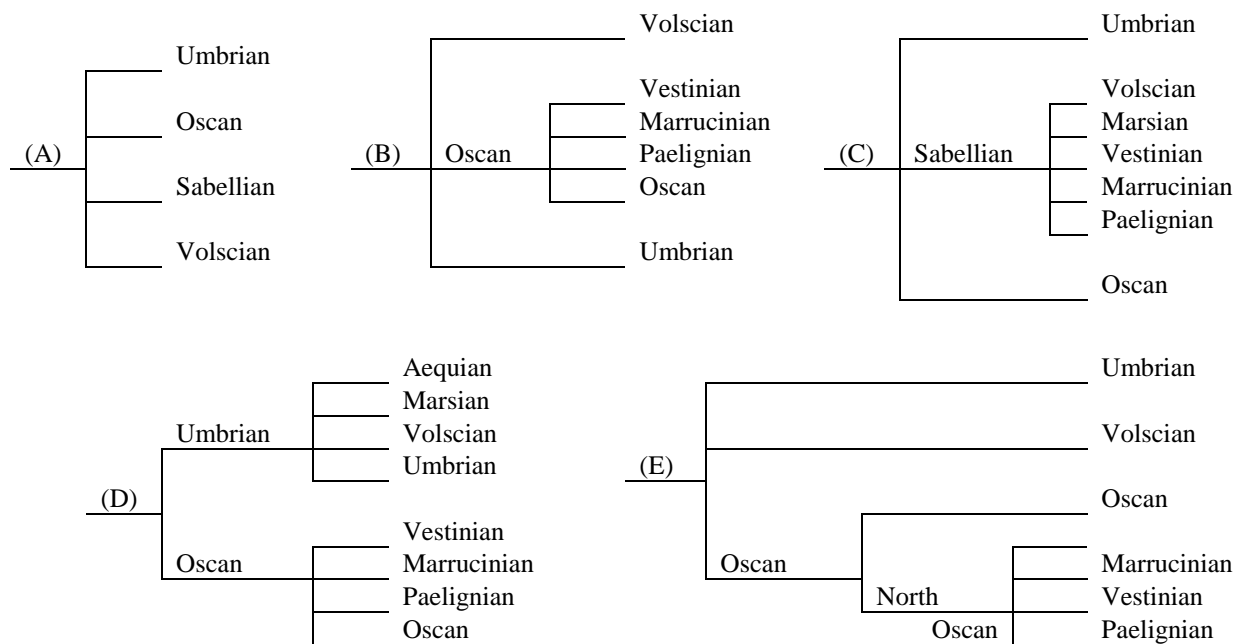
Extremely poor data and their ambiguous interpretations lead to various hypotheses. The present author finds as probable following: In Prehellenic = Pelasgian the *Lautverschiebung* operated; the language was of the *centum*-type (Hamp) rather than of *satem*-type (Georgiev). If Thracian & Bithynian were *satem*-languages with *Lautverschiebung*, their closer relation with Armenian is expectable (so Kortlandt 1988). Albanian is a descendant of Illyrian, both the *satem*-languages. The change $*g^w > b$ (Pisani 1957) in Dacian indicates more probably the *centum*-type, regarding the complementarity of the $*k : *k^w$ and $*k : *k'$ distinction (similarly Witczak, p.c.).

7. Italic

7.0. The ancient Italic languages are only fragmentarily recorded, naturally with exception of Latin. For this reason, their classification cannot use the lexicostatistic methods and so only the qualitative analysis of phonology bring some results. The present model does not reflect any grade of a mutual relationship.

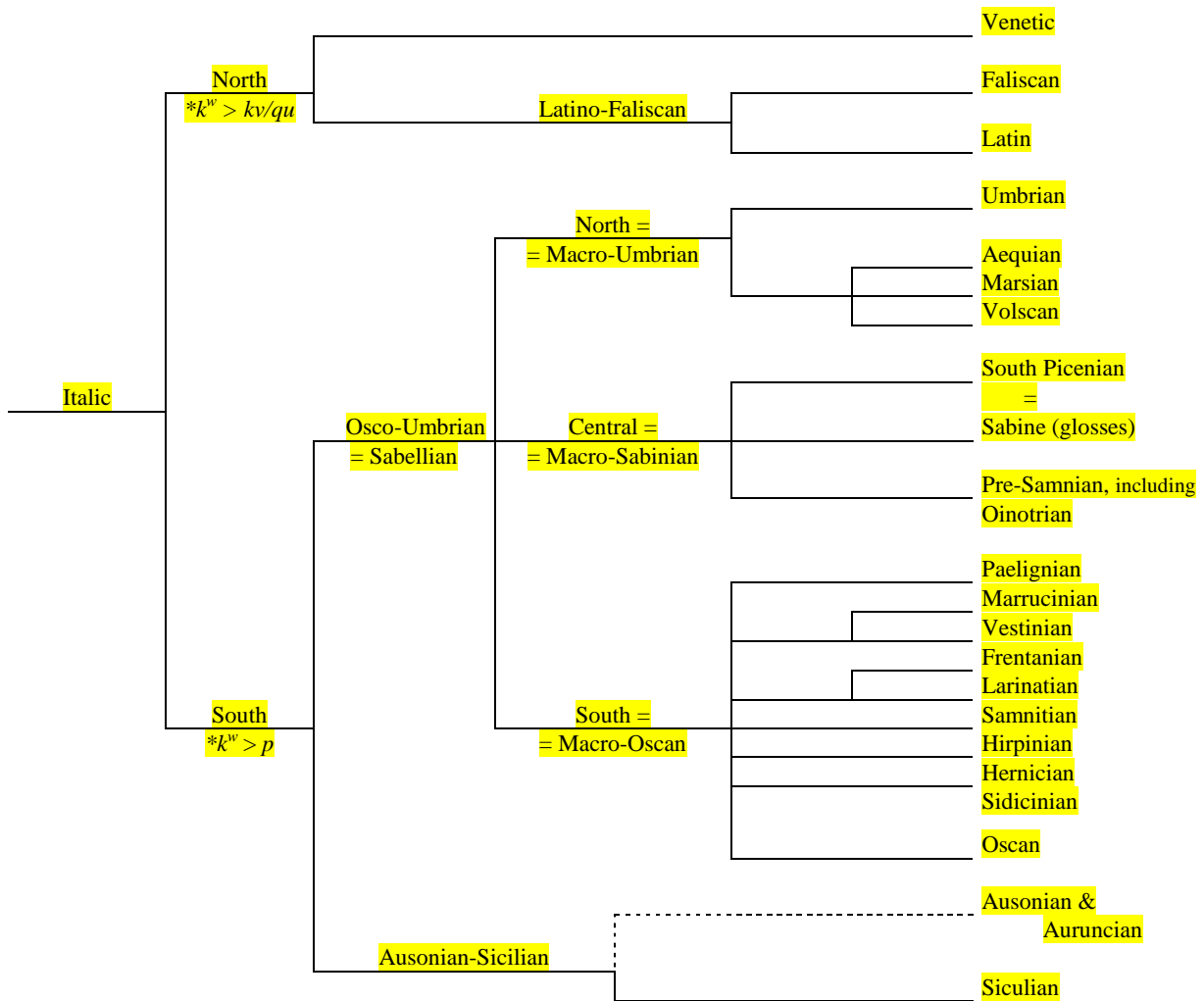
Wallace (1984, 123-51) discusses five scenarios of classification of the **Osco-Umbrian** languages:

- (A) Planta 1892; Sommer 1948; Krahe 1966.
- (B) Palmer 1954.
- (C) Buck 1928; Kent 1945.
- (D) Poultney 1951; Durante 1978.
- (E) Conway 1897.

Synthesis of contemporary views on the classification of the Italic languages:

The following model (Urbanová & Blažek 2008, 34) represents an attempt to find a synthesis based on conclusions of various scholars, who are in agreement in a close position of Venetic to the Latino-Faliscan branch, with the idea of H. Rix (2002, 3-9) about an internal structure of the Osco-Umbrian branch. The constitution of a special Ausonian-Sicilian branch is based on a witness of the antique authors, documenting that in past the Siculians-Ausonians were pushed away from Italy for Sicily (Thukydides; Dionysius Halicarnassensis referring to Hellanicus; see Schmoll 1958, 96). The change $*k^w > p$ assumed for Siculic connects the hypothetical Ausonian-Sicilian branch with the Osco-Umbrian languages.

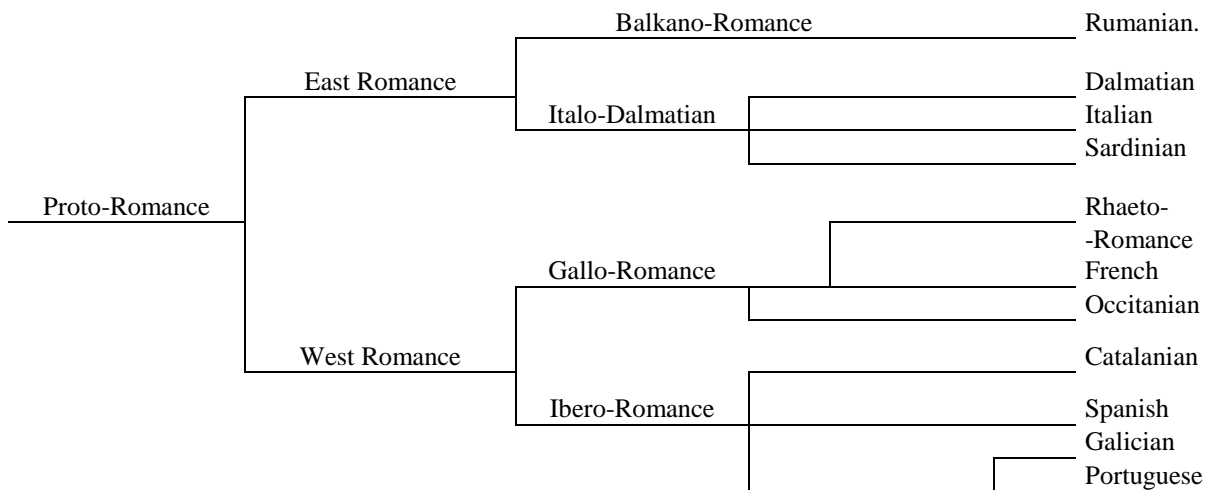

Note: Rix (2002) differentiated the following local varieties of Oscan: from Capua, Pompeie, Cetera Campania, Central Oscan, Lucania & Bruttium, Messina.

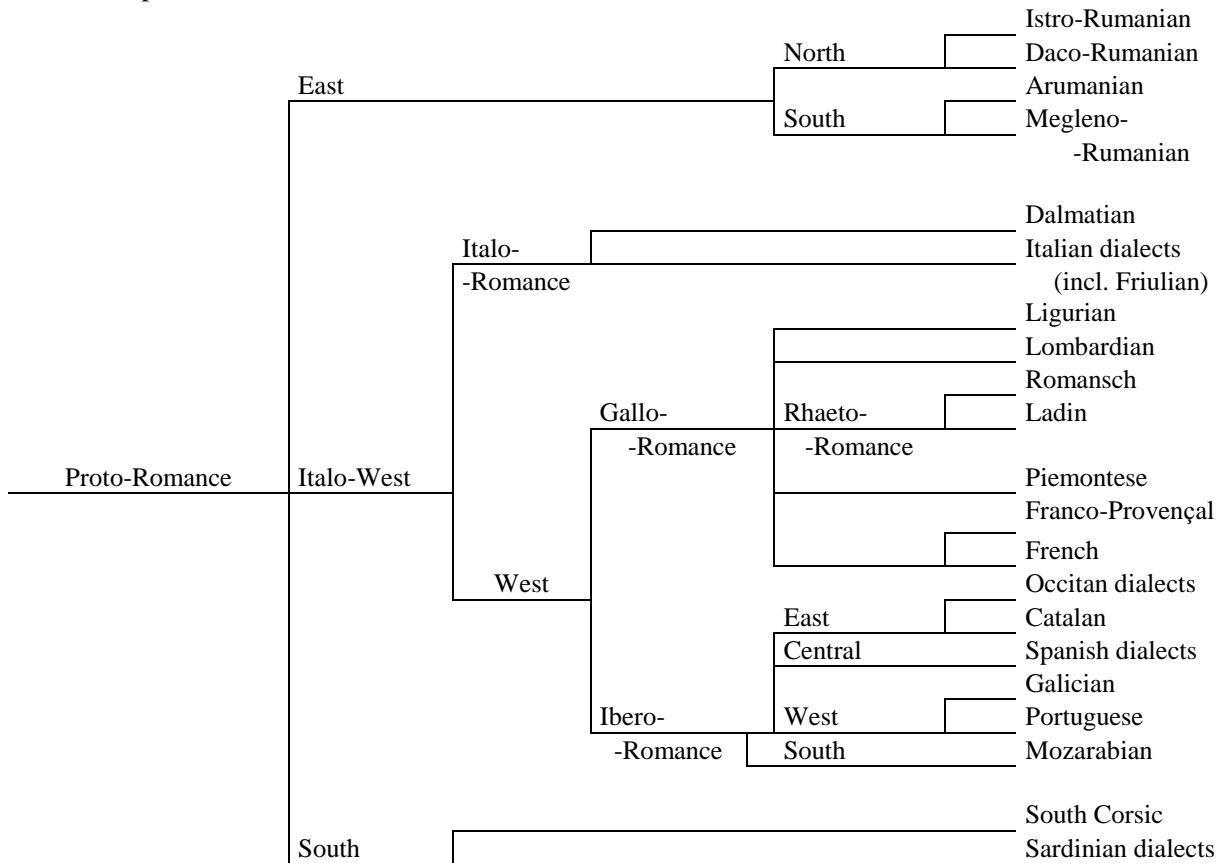
7A. Romance

On the other hand, the lexical material of the Romance languages served for determination of the basic constants in glottochronology. Let us confront several models of their disintegration:

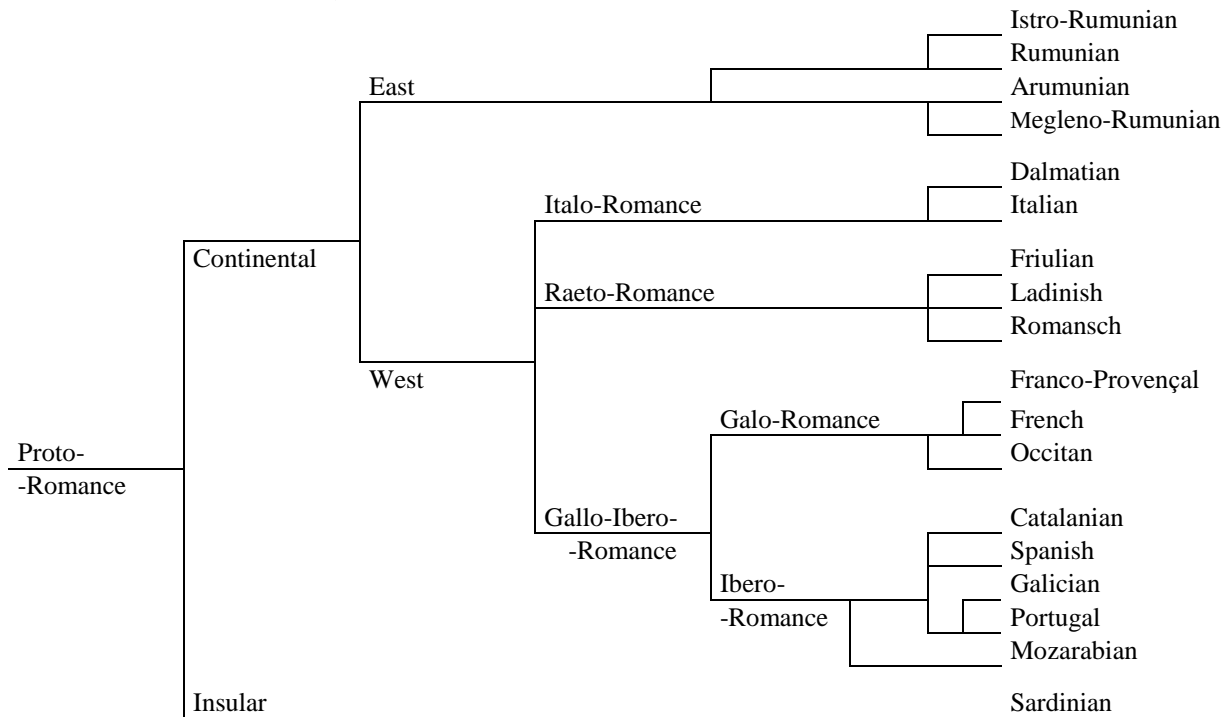
7A.1. Suzanne Fleischman. The Romance Languages, in: William Bright (ed.), *International Encyclopedia of Linguistics*, vol. 3. Oxford: University Press 1992, 339:

7A.2. Joseph E. & Barbara F. Grimes 1996, 57-58.

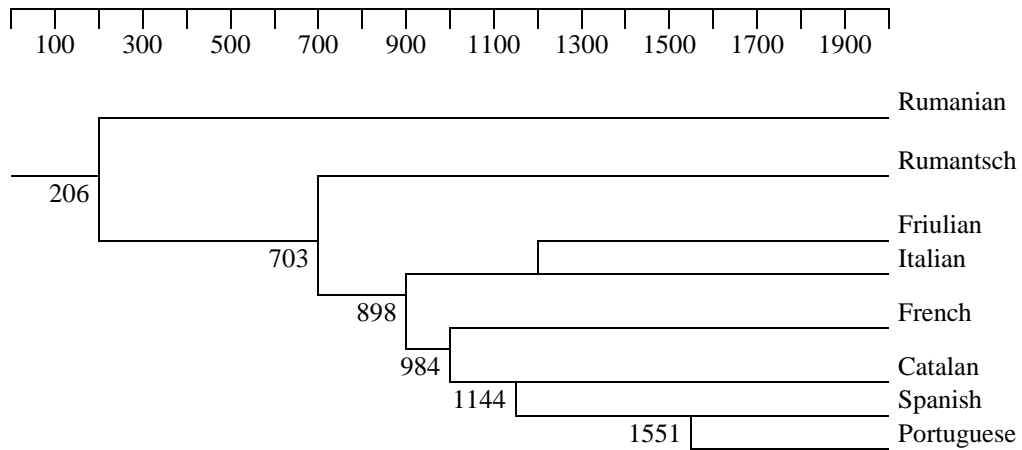

7A.3. Merritt Ruhlen 1987, 326:

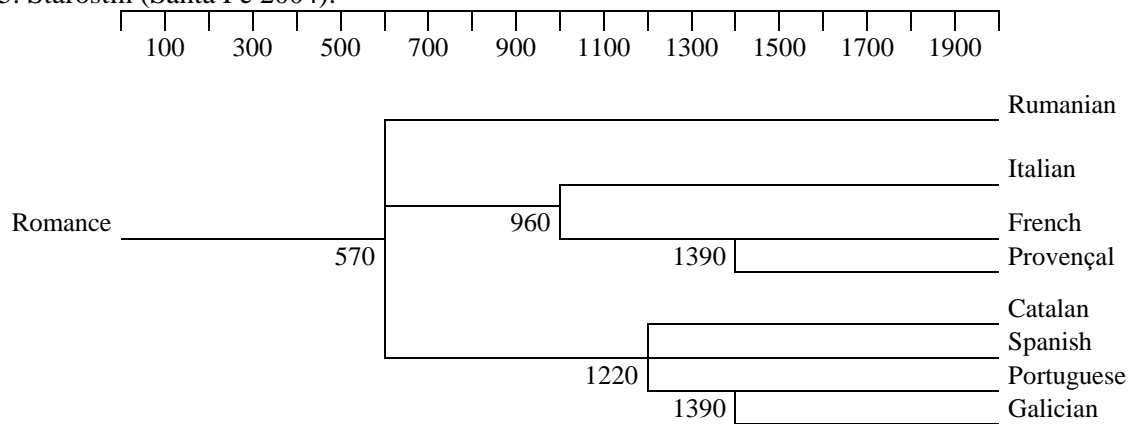

7A.4. It is natural that glottochronology was also applied for Romance languages. Let us confront two attempts from the recent time:

Embleton (1986, 142):

7A.5. Starostin (Santa Fe 2004):

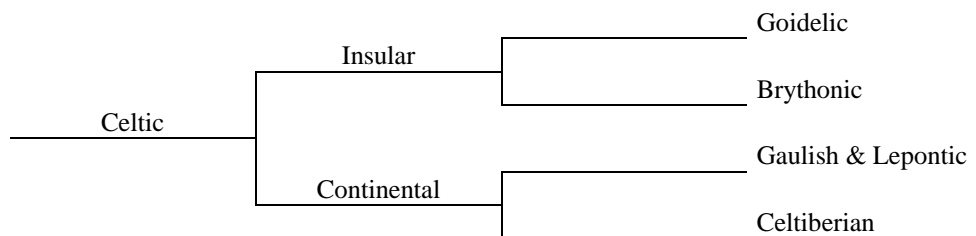

8. In the area between Italic and Celtic there were at least two relic languages which could form a closer unit in the genealogical sense: **Ligurian** and **Lusitanian**, former reconstructed on the basis of proper names attested by classical authors in northern Italy, latter known from several inscriptions written in the Latin alphabet, discovered in south Portugal and Spain (cf. Urbanová & Blažek 2008, 178-81; Witczak 2005; Blažek 2006).

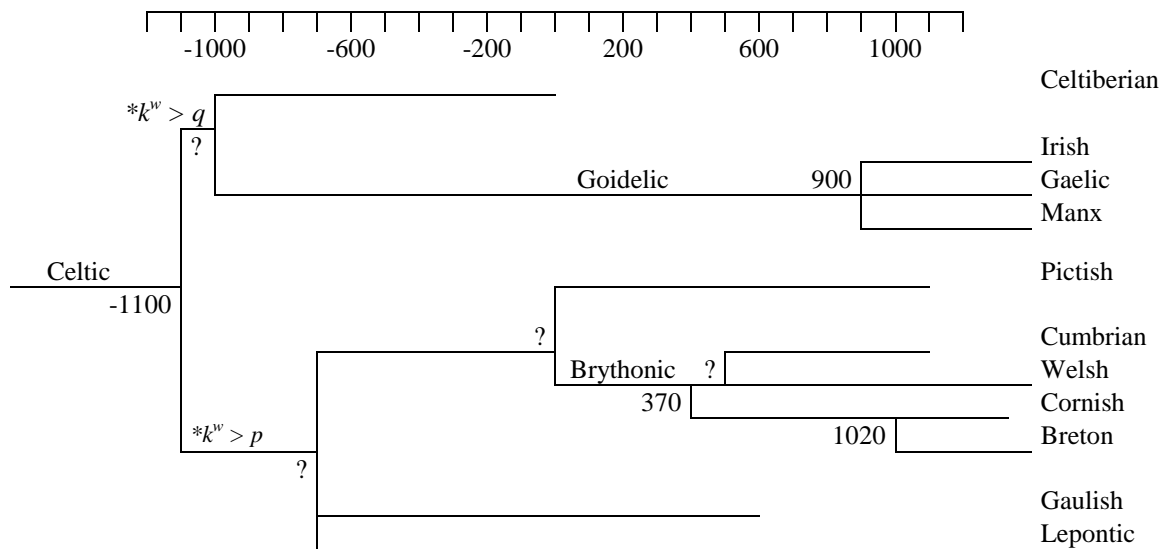
9. Celtic

There are two alternative models of disintegration of the Celtic languages.

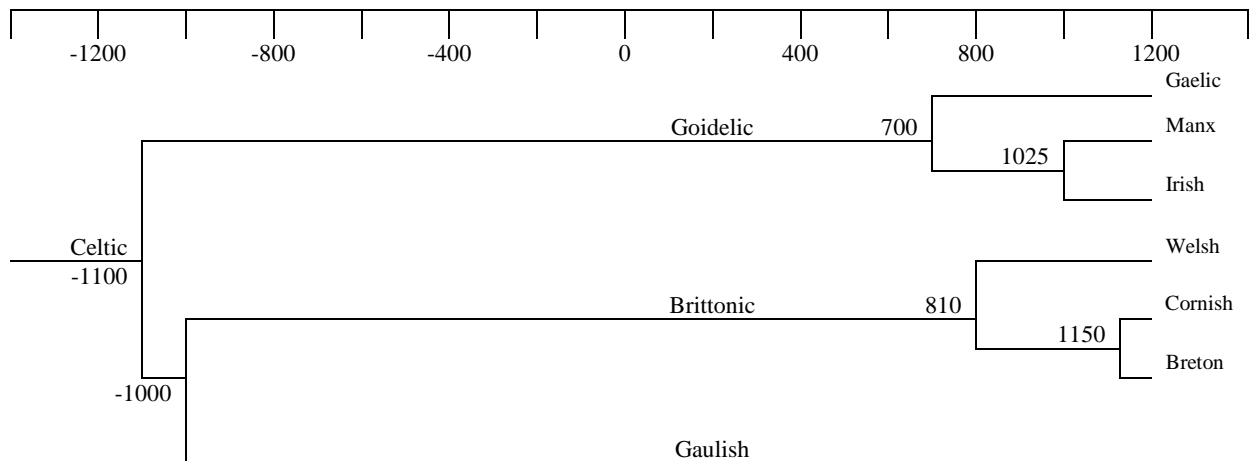
9.1. The first model has to reflect the opposition between the insular and continental languages. It is defended e.g. by W. Cowgill (1975) or P. Schrijver (1995, 463).

9.2. The alternative and more traditional model is based on the *q/p*-isogloss in the reflexes of the Indo-European labiovelar **kʷ*. The figures for living languages (plus Cornish) and the age of the divergence of Goidelic vs. Brythonic were calculated by S. Starostin and his team (Santa Fe 2004). The positions of other nodes indicated by question marks represent only rough assessments:

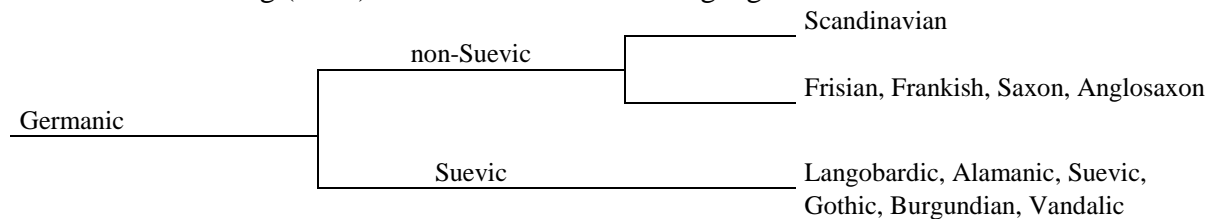
9.3. Applying the Starostin's approach with one modification, namely the systematic inclusion of synonyms for all sufficiently described languages, i.e. all Goidelic, Brythonic, plus Gaulish, the internal structure of the Celtic tree diagram is in principle the same, the differences occur only in details. Let us mention that the time depth of the divergence of Gaulish vs. Brythonic (1000 BC) is practically the same as Goidelic vs. Gaulish-Brythonic (Novotná & Blažek 2006, 91; Blažek 2009a):

10. Germanic

The best summarization of various ideas concerning the classification of the Germanic languages is the study of W. Mańczak (1992; cf. also Blažek & Pirochta 2004).

10.1. J.Ch. Adelung (1806) divided the Germanic languages into two branches:

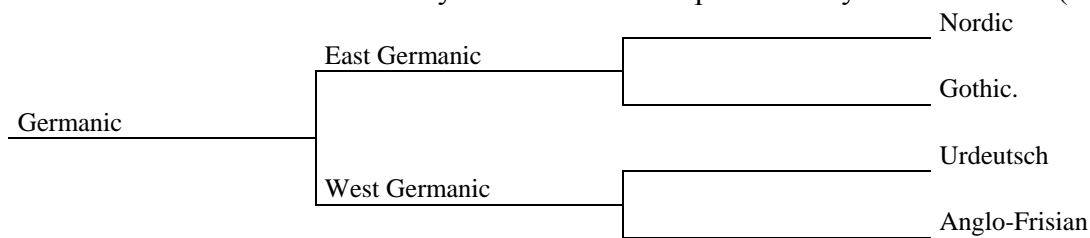

10.2. Similarly J. Grimm (1819) operated with the binary classification. For some of the tribal dialects he supposed the transit character, viz. Frisian & Anglian (1-2), Frankish (2-3), Quadic & Marcomanic (3-4). Alternatively he assumed the opposition of East Germanic vs. others.

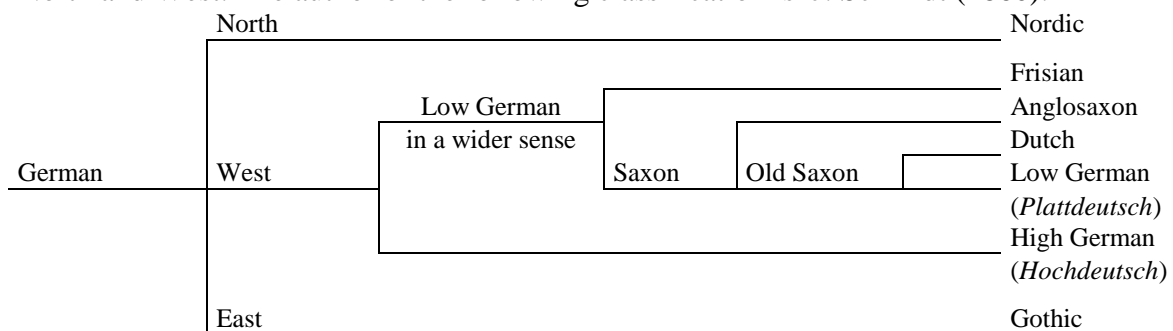

10.3. Applying his original method based on the lexicostatistic analysis of parallel texts, Mańczak (1992) formulated a similar conclusion. He ordered the languages decliningly according their relationship with Gothic: the closest has to be Old High German, further Old Saxon, finally Scandinavian languages.

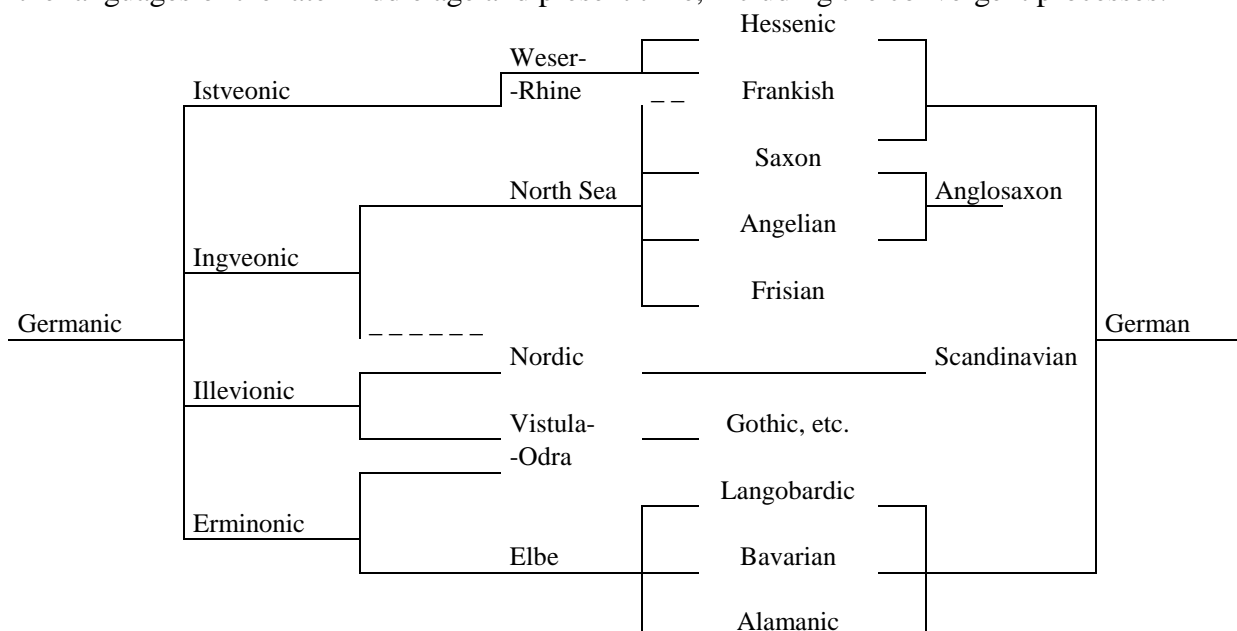
10.4. Another model of the binary classification was presented by K. Müllenhoff (1898):

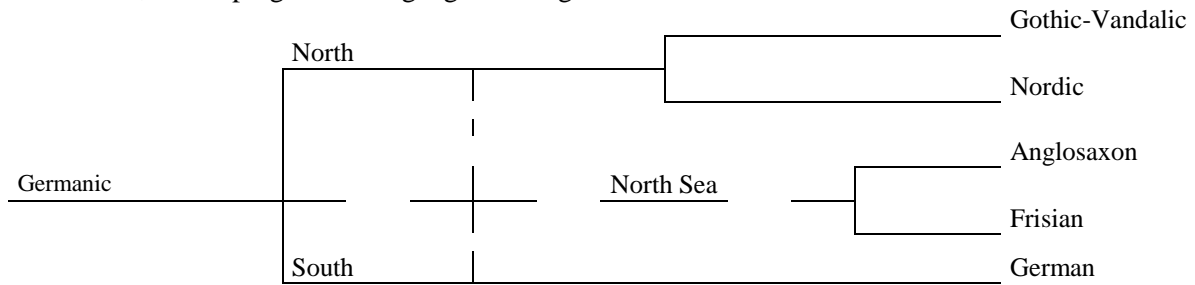
10.5. The most frequent model divides the Germanic languages into three branches: East, North and West. The author of the following classification is J. Schmidt (1860):

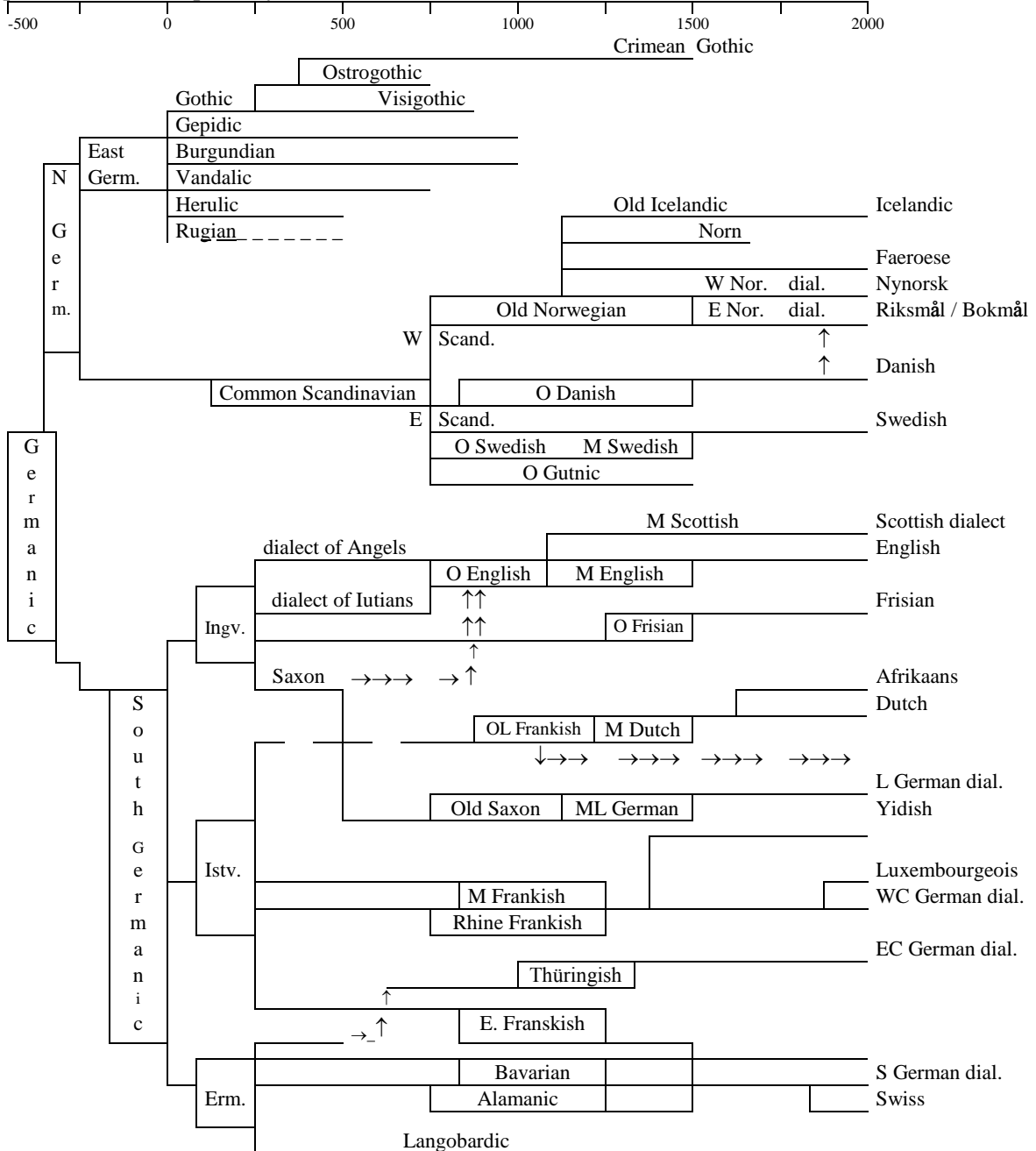
10.6. F. Maurer (1943) tried to depict the development from the tribal Germanic dialects to the languages of the late middle age and present time, including the convergent processes:

10.7. E. Schwarz (1951) assumed that c. 200 B.C. the Germanic language continuum was already divided into the North zone, generating the later Scandinavian languages and Gothic, and the South zone, where the later German dialects were formed. About 4 cent. later the third, transit zone, cristalized, developing in the languages of Angels and Frisians.

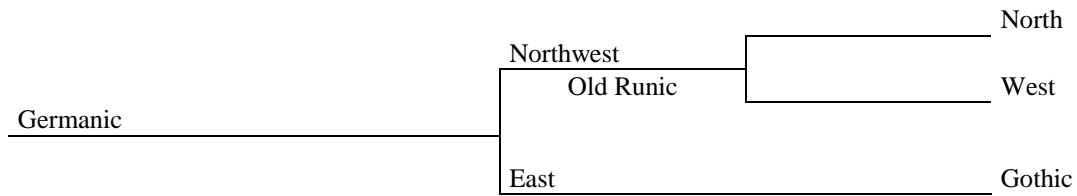

10.8. The most detailed scheme of the development of the Germanic languages was proposed by T.V. Toporova (2000), inspired by Maurer and Schwartz:

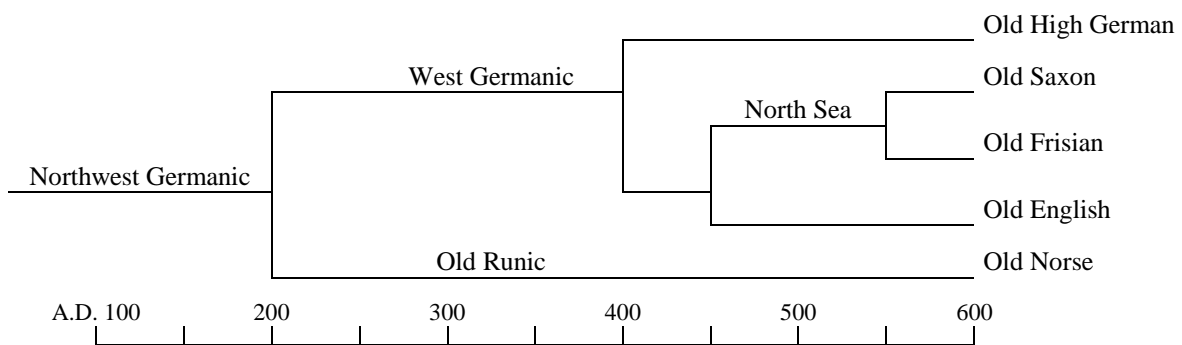

Abbreviations: C Central, dial. dialect, E East, Erm. Erminonic, Germ. Germanic, Ingv. Ingeveonic, Istv. Istveonic, L Low, M Middle, Nor. Norwegian, O Old, S South, Scand. Scandinavian, W West.

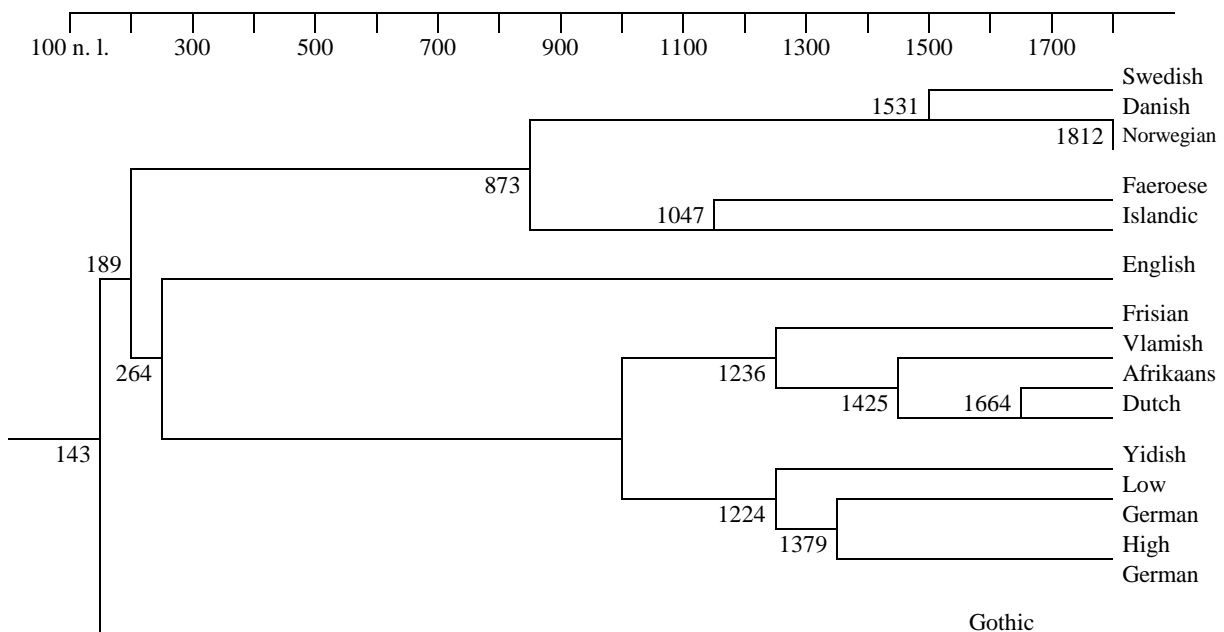
10.9. E. Antonsen (1975) assumed the opposition of the east and northwest branches:

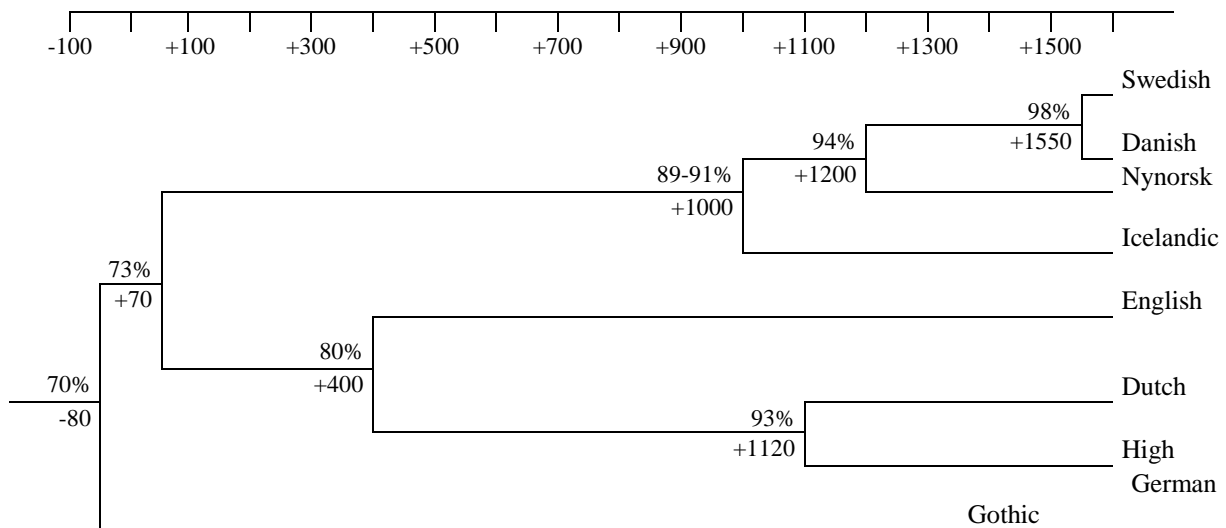
10.10. H. F. Nielsen (2000) returned to the traditional idea, identifying in Old Runic a direct ancestor only of the Scandinavian languages:

10.11. For her classification of the Germanic languages Sheila Embleton (1986, 117) used her modification of glottochronology:

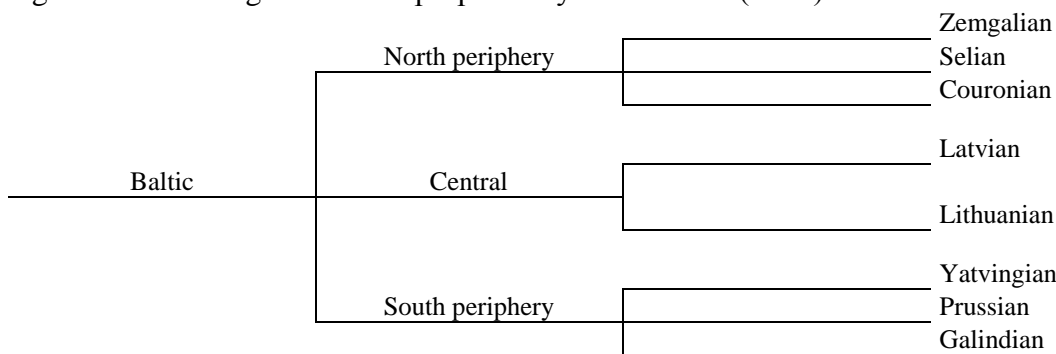

10.12. The most recent attempt to classify the Germanic languages was published by Starostin & Burlak (2001, 82-105). They applied Starostin's recalibrated glottochronology for 7 literary living languages and Gothic.

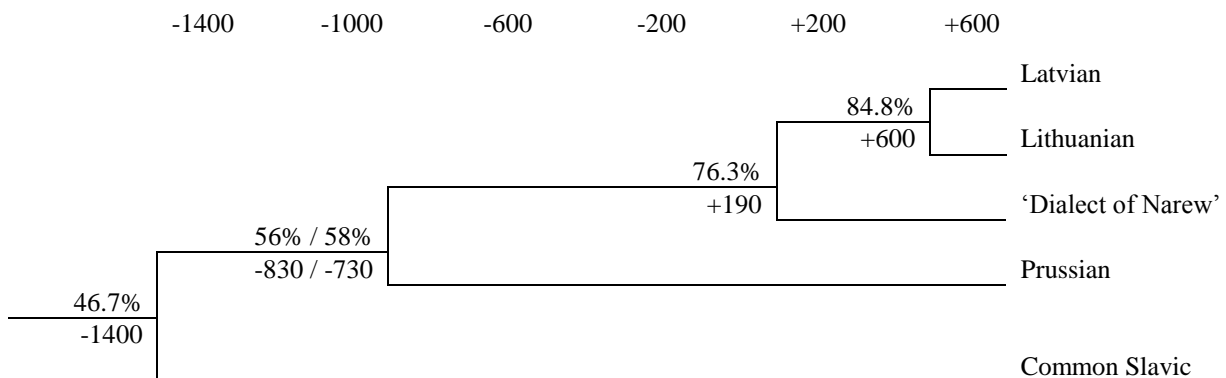

11. Baltic

According to tradition, the Baltic languages are divided into the west part represented by Old Prussian, from c. 1700 extinct, and eastern part, represented by the living languages, Lithuanian and Latvian. But the Baltic dialectology was much more complex a millennium ago. The following model was proposed by V. Mažiulis (1981):

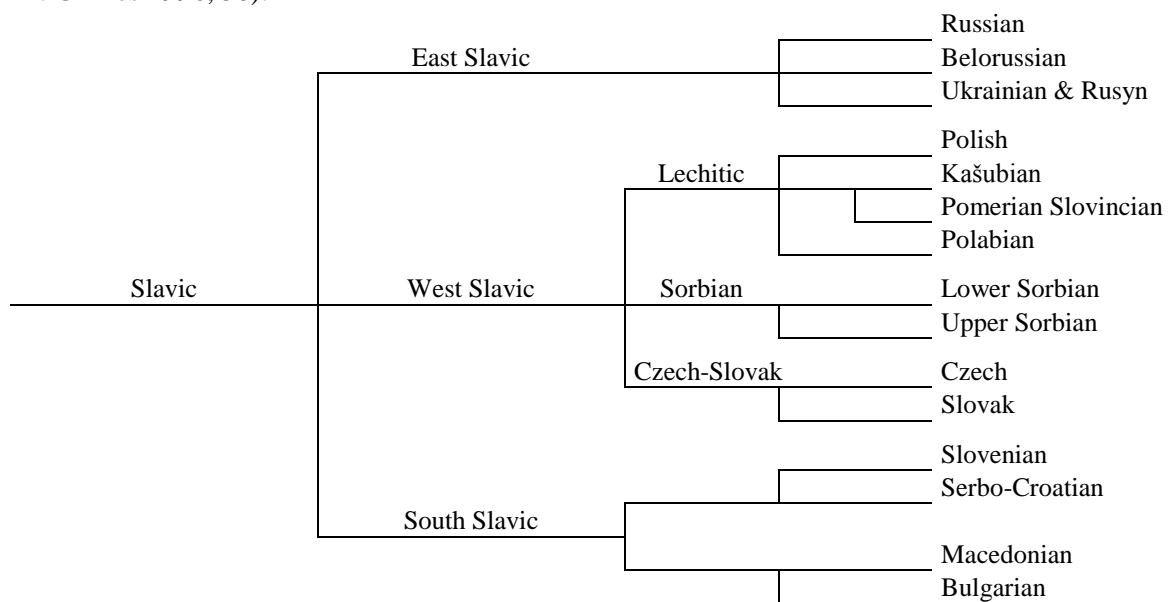
The first serious application of the classical glottochronology was used by Lanszweert (1984, xxxii-xxxvii), who has found 58,6% for Prussian vs. Lithuanian and 55,2% for Prussian vs. Latvian. The results of Girdenis & Mažiulis (1994, 9) are lower: 68% Lithuanian vs. Latvian, 49% Lithuanian vs. Prussian, 44% Latvian vs. Prussian. Starostin (Santa Fe 2004 and p.c., June 2005) dated the separation of Lithuanian and Latvian to 80 B.C., Lithuanian and the 'Dialect of Narew' to 30 B.C., Latvian and the 'Dialect of Narew' to 230 B.C. The position of Prussian in his calculations is rather strange, it has to be closer to Slavic than to Baltic. Novotná & Blažek (2007, 205), calculating the synonyms too, have reached the following results:

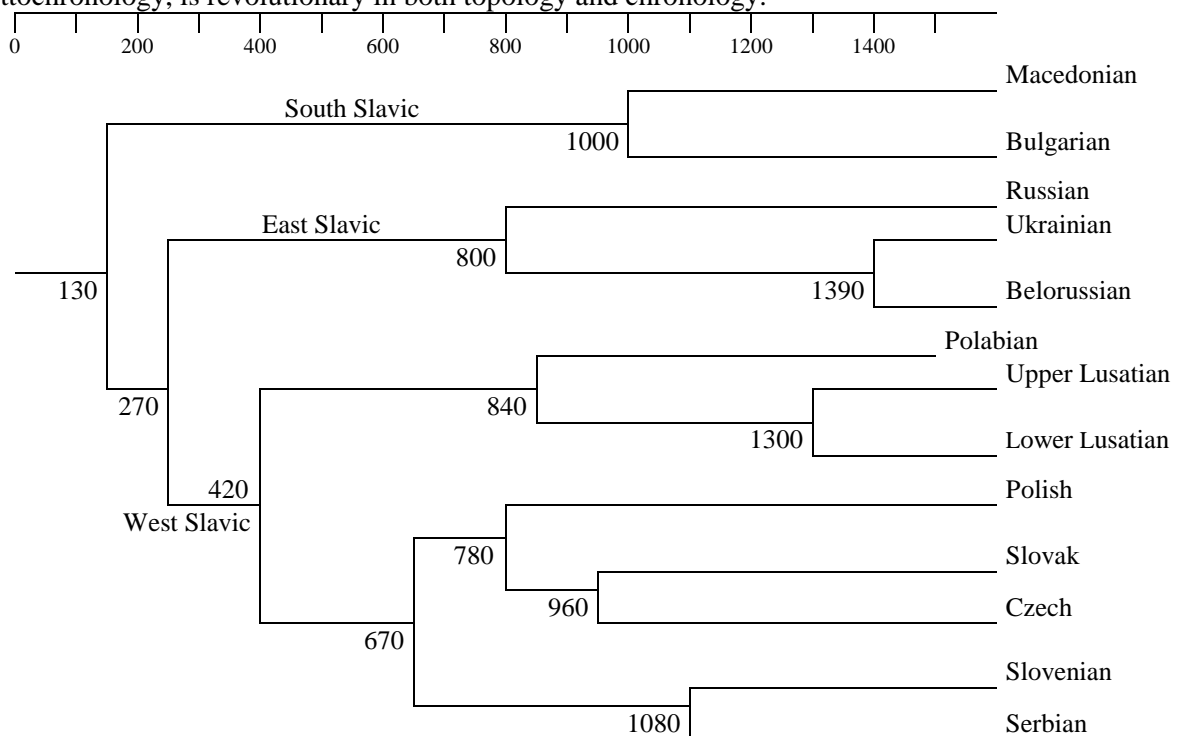
The double-result 58/56% for Prussian vs. other Baltic languages reflects the calculation without / with the ‘Dialect of Narew’. The score 43% between Prussian and the ‘Dialect of Narew’ (*Pogańska gwara z Narewu*; see Zinkevičius 1984) in confrontation with 62% and 55.2% for Prussian vs. Lithuanian and Prussian vs. Latvian respectively, excludes the identification of the ‘Dialect of Narew’ with the historical Yatwingians, known from the Middle Ages, if their language had to be connected with the other Baltic idioms of the southern periphery, including Prussian. Regarding this big difference, it seems better to accept the explanation of Schmid (1986) who identified in the ‘Dialect of Narew’ a strong influence of Northeast Yiddish, spoken in the big cities of Lithuania and Latvia, hence the hybrid East Baltic - German idiom.

12. Slavic

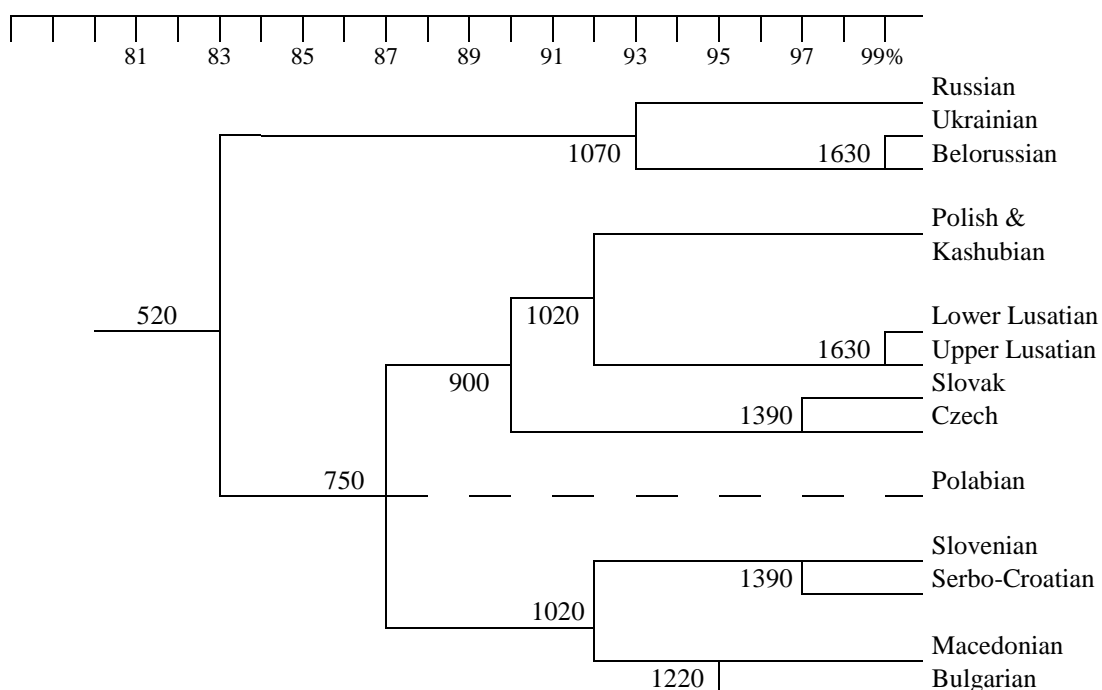
12.1. According to the traditional model the Slavic languages are divided into three parts (cf. e.g. J. & B. Grimes 1996, 58):

12.2. The classification of the Slavic languages by Starostin (Santa Fe 2004), using his recalibrated glottochronology, is revolutionary in both topology and chronology:

12.3. Using the principles of Starostin's recalibration of glottochronology, Novotná & Blažek (2007, 201) proposed another model of the internal grouping of the Slavic languages which seems to be in better agreement with historical data and archaeological research:

13. Tocharian

The beginning of the disintegration between Tocharian A and B can be dated to c. 400 BC according to the glottochronological test (Blažek & Schwarz 2008: §8, Appendix 1).

References:

- Adelung, J.Ch. 1806. *Älteste Geschichte der Deutschen, ihrer Sprache und Litteratur, bis zur Völkerwanderung*. Leipzig: Göschen.
- Antonsen, Elmer H. 1965. On Defining Stages in Prehistoric Germanic. *Language* 41, 19-36.
- Antonsen, Elmer H. 1975. *A Concise Grammar of the Older Runic Inscriptions*. Tübingen: Niemeyer.
- Antonsen, Elmer H. 1994. The earliest attested Germanic language, revisited. *NOWELE* 23, 41-68.
- Bartoněk, Antonín. 1987. *Prehistorie a protohistorie řeckých dialektů*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně.
- Bartoněk, Antonín. 2003. *Handbuch des mykenischen Griechisch*. Heidelberg: Winter.
- Blažek, Václav. 1993. Po stopách indoevropské pravlasti. *Slovo a slovesnost* 54, 31-40.
- Blažek, Václav. 2006. Lusitanian language. *Studia minora facultatis philosophicae universitatis Brunensis / Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity*, N 11, 2006, 5-18.
- Blažek, Václav. 2009a. On the position of Gaulish within Celtic from the point of view of glottochronology. *Indogermanische Forschungen* 114, 257-299.
- Blažek, Václav. 2009b. On Messapic Declension. *Linguistique Balkanique / Balkansko ezikoznanie* 47/1, 2009, 87-92.
- Blažek, Václav. 2010. Glottochronological analysis of the Greek lexicon: Modern, Tsakonian, Old and Mycenaean Greek. *Graeco-Latina Brunensia* 15, 2010, 11-29.
- Blažek, Václav & Pirochta, David. 2004. Severozápadní germánština a její místo v klasifikaci germánských jazyků. lexikostatistická analýza apelativní slovní zásoby nejstarších runových napsí. *Linguistica Brunensia (Sborník prací Filozofické univerzity brněnské univerzity)* A 52, 13-35.
- Blažek, Václav & Schwarz, Michal. 2008. Tocharians. Who they were, where they came from and where they lived. *Lingua Posnaniensis* 50, 47-74.
- Buck, Carl D. 1928. *A Grammar of Oscan and Umbrian*. Boston: Ginn.
- Burlak, Svetlana A. & Starostin, Sergei A. 2001. *Vvedenie v lingvističeskiju komparativistiku*. Moskva: MGU-RGGU.

- Coleman, Robert. 1986. The Central Italic Languages in the Period of Roman Expansion. *Transactions of Philological Society* 1986, 100-131.
- Conway, Robert S. 1897. *The Italic dialects*, 1-2. Cambridge: University Press.
- Cowgill, Warren. 1975. The Origins of the Insular Celtic Conjunct and Absolute Verbal Endings. In: *Flexion und Wortbildung*, ed. H. Rix et al. Wiesbaden: Harrassowitz, 40-70.
- Durante, Marcello. 1978. I dialetti medio-italici, in: *Popoli e civiltà dell' Italia*, ed. M.Cristofani et al. Roma, 793-820.
- Embleton, Sheila. 1986. *Statistics in historical linguistics*. Bochum: Brockmeyer.
- Fleischman, Suzanne. 1992. The Romance Languages, in: William Bright (ed.), *International Encyclopedia of Linguistics*, vol. 3. Oxford: University Press.
- Gamkrelidze, Tamas & Ivanov, Vjačeslav. 1984. *Indoevropskij jazyk i indoevropejcy*. Tbilisi: Izdatel'stvo Tbilisskogo univerziteta.
- Georgiev, Vladimir I. 1981: *Introduction to the History of the Indo-European Languages*. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences.
- Girdenis, Aleksas & Mažiulis, Vytautas. 1994. Baltų kalbų divergencinė chronologija. *Baltistica* 27/2, 4-12.
- Gray, Russell D. & Atkinson, Quentin, D. 2003. Language-tree divergence times support the Anatolian theory of Indo-European origin. *Nature* 426, 435-439.
- Grimm, Jacob. 1819. *Deutsche Grammatik*, I. Göttingen: Dietrich.
- Grimes Joseph E. & Barbara F. 1996. *Ethnologue. Language Family Index to the 13th Edition of the Ethnologue*. Dallas: Summer Institute of Linguistics.
- Hamp, Eric P. 1990. The Pre-Indo-European Language of Northern (Central) Europe. In: *When Worlds Collide: The Indo-Europeans and the Pre-Indo-Europeans*, eds. T.L. Markey & J.A.C. Greppin. Ann Arbor: Karoma, 291-309.
- Hegedűs, Irén & Blažek, Václav. 2010. On the position of Nuristani within Indo-Iranian. Paper presented at the conference *Sound of Indo-European 2* (Opava, Oct 2010).
- Huld, Martin. 1995. Grassmann's Law in Messapic. *Journal of Indo-European Studies* 23, 147-155.
- Hutterer, Claus J. 1975. *Die germanische Sprachen. Ihre Geschichte in Grundzügen*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Kent, Roland G. 1945. *The sounds of Latin*. Baltimore: Waverly Press.
- Kortlandt, Frederik. 1988. The Thraco-Armenian consonant shift. *Linguistique Balkanique* 31, 71-74.
- Krahe, Hans. 1966. *Indogermanische Sprachwissenschaft*, I. Berlin: de Gruyter.
- Krause, Wolfgang. 1971. *Die Sprache der urnordischen Runeninschriften*. Heidelberg: Winter.
- Kuhn, Hans. 1955. Zur Gliederung der germanischen Sprachen. *Zeitschrift für deutsches Altertum und deutsche Literatur* 86/1, 1-47.
- Lanzwert, Rene. 1984. *Die Rekonstruktion des Baltischen Grundwortschatzes*. Frankfurt am Main-Bern-New York: Lang.
- Makaev, Enver A.. 1962a. Ponjatije obščegermanskogo jazyka i jego periodizacija. In: *SGGJa* I, 114-124.
- Makaev, Enver A. 1965. *Jazyk drevnejšich runičeskich nadpisej*. Moskva: Nauka.
- Mańczak, Witold. 1992. *De la préhistoire des peuples indo-européens*. Kraków: Seszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego 1048, Prace Językoznawcze, Zeszyt 110.
- Markey, Tom. 1976. *Germanic Dialect Grouping and the Position of Ingvaeonic*. Innsbruck: IBS.
- Maurer, Fridrich. 1943/1952. *Nordgermanen und Alemannen. Studien zur germanischen und frühdeutschen Sprachgeschichte, Stammes- und Volkskunde*. Bern: Francke.
- Mažiulis, Vytautas. 1981. Apie senovės vakarų baltus bei jų santykis su slavais, ilirais ir germanais. In: *Iš lietuvių etnogenezės*. Vilnius: Mokslas, 5-11.
- Müllenhoff, K. 1900. *Deutsche Altertumskunde*, IV. Berlin: Weidmann.
- Nielsen, Hans F. 1989. *The Germanic Languages. Origins and early Dialectal Interrelations*. London - Tuscaloosa: University of Alabama Press.
- Nielsen, Hans F. 2000. *The Early Runic Language of Scandinavia. Studies in Germanic Dialect Geography*. Heidelberg: Winter.
- Novotná, Petra & Blažek, Václav. 2005. Glottochronologie a její aplikace pro slovanské jazyky. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity A* 53, 51-81.
- Novotná, Petra & Blažek, Václav. 2006. On application of glottochronology for Celtic languages. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity A* 54, 71-100.
- Novotná, Petra & Blažek, Václav. 2007. Glottochronology and its application to the Balto-Slavic languages (I). *Baltistica* 42/2, 185-210.
- Oettinger, Norbert. 1978. Die Gliederung des anatolischen Sprachgebietes. *KZ* 92, 74-92.
- Palmer, Leonard R. 1954. *The Latin Language*. London: Faber & Faber.
- Pisani, Vittorio. 1957. Thrakisches. *KZ* 75, 76-79.

- von Planta, Robert. 1892. *Grammatik der oskisch-umbrischen Dialekte*, I. Strassburg: Teubner.
- Poultney, James W. 1951. Volscians and Umbrians. *American journal of Philology* 72, 113-127.
- Poultney, James W. 1959. *The bronze tables of Iguvium*. Philadelphia: American Philological Association (Philological monographs 18).
- Rexová, K., Frynta, D. & Zrzavý, J. 2003. Cladistic analysis of languages: Indo-European classification based on lexicostatistical data. *Cladistics* 19/2, 120-127.
- Ringe, Don, Warnow, Tandy & Taylor, Ann. 2002. Indo-European and computational cladistics. *Transactions of the Philological Society* 100/1, 59-129.
- Rix, Helmut 2002. *Sabellische Texte. Die Texte des Oskischen, Umbrischen und Südpikenischen*. Heidelberg: Winter.
- Ruhlen, Merritt. 1987. *A Guide to the World's Languages*, 1: *Classification*. Stanford: University Press.
- Schleicher, August. 1860. *Die Deutsche Sprache*. Stuttgart: Cotta.
- Schmid, Wolfgang P. 1986. Die „Germanismen“ im sog. Polnisch-Jatvinischen Glossar. *Indogermanische Forschungen* 91, 273-286.
- Schmidt, Johann. 1890. *Die Urheimat der Indogermanen und das europäische Zahlssystem*. Berlin: Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften in Berlin 1890/2.
- Schmoll, Ulrich 1958. *Die vorgriechische Sprachen Siziliens*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Schrijver, Peter. 1995. *Studies in British Celtic Historical Phonology*. Rodopi: Amsterdam-Atlanta.
- Schwarz, Ernst. 1951. *Goten, Nordgermanen, Angelsachsen*. Bern: Francke.
- SGGJa *Sravnitel'naja grammatika germanskich jazykov*, I-IV, ed. M.M. Guchman. Moskva: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR 1962.
- Sommer, Ferdinand. 1948. *Handbuch der lateinischen Laut- und Formenlehre*. Heidelberg: Winter.
- Starostin, Sergei. 2000. Comparative-historical linguistics and lexicostatistics. In: *Time Depth in Historical Linguistics*, Vol. 1, eds. C. Renfrew, A. McMahon & L. Trask. Cambridge: McDonald Institute for Archaeological Research, 223-266.
- Toporova, Tat'jana V. 2000. Germanskije jazyki. In: *Jazyki mira: Germanskije jazyki. Kel'tskie jazyki*. Moskva: Academia, 13-43.
- Van der Staatj, Robert Johannes 1995. *A Reconstruction of Proto-Italic*. Leiden: PhD. Diss.
- Wallace, Rex E. 1984. *The Sabellian Languages*. Ohio State University: PhD. Diss.
- Werner, Rudolf. 1991. *Kleine Einführung ins Hieroglyphen-Luwische*. Freiburg (Schweiz): Univ.-Verlag / Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht.
- Witczak, Krzysztof T. 2005. *Język i religia Luzytanów*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Zinkevičius, Z. 1984. Poľsko-jatvjajžskij slovarik? *Balto-slavjanskije issledovanija* 1983, 3-29.

Václav Blažek
 Ryneček 148
 26101 Příbram III
 Czech Republic
 blazek@phil.muni.cz

INDO-PACIFIC

Termin **Indo-Pacific** vytvořil Joseph H. Greenberg (1971) pro neaustronéské jazyky Indonésie, Nové Guineje, a Melanésie. K nim přidal původní jazyky Andamanských ostrovů a Tasmánie. Jeho klasifikaci modifikovanou pro 'papuánské' jazyky podle Wurma (1982) lze znázornit následovně (viz Ruhlen 1987, 297-98, 354-61):

Andaman	A.1.N: Cari, Kora, Bo, Jeru; 2.C: Kede, Kol, Juwoi, Pucikwar. B. S: Onge, Jarawa, Sentinel			
Indo-Pacific	Main Section	Finisterre-Huon	Kate; Abaga, Wantoat ..	
		ENG Highlands	Gadsup, Medlpa, Huli ..	
		CSNG-Kutubuan	Foe, Asmat, Telefol, Pa ..	
		Angan	Angaatha; Baruya, Ivori..	
		Gogodala-Suki	Suki; Gogodala, Waruna	
		Marind	Marind, Boazi, Yaqay ..	
		Central & Western	Kayagar	Kaygir, Tamagario, Kaugat
			Sentani	Sentani; Demta, Nafri ..
			Dani-Kwerba	Dani, Wano, Ngalik ..
			Wissel L.-Kemandoga	Uhunduni, Ekagi, Moni ..
			Mairasi-Tanah Merah	Mairasi, Tanah Merah ..
			West Bomberai	Karas; Iha, Baham
		Eastern	Binanderean	Binandere, Guhu-Semane
			Goilalan	Biangai, Kunimaipa, Weri ..
			Koarian	Koiari, Barai, Ömie
			Kwalean	Kwale, Humene, Mulaha
			Manubaran	Maria, Doromu
			Yareban	Yareba, Bariji, Sirio, Abia ..
			Mailuan	Magi, Domu, Morawa ..
		Dagan	Daga, Maiwa, Onjob ..	
Trans New Guinea	Madang	Sinsauru, Asas; Arawum, Siroi; Yabong; Usino; Usu.. Kare; Girawa; Gumalu, Amele, Bau; Gal, Kamba, Utu Mugil; Wasembo; Pay; Ulingan; Mawak; Yaben .. Osum, Wadaginam; Sileibi; Pondoma; Angaua; Faita		
West Papuan	Madang-			
	-Adalbert Range	Adalbert Range		
	Teberan-Pawaian	1. Dadibi, Podoba; 2. Pawaian		
	Turama-Kikorian	1. Kairi; 2. Omati, Ikobi, Mena		
	Inland Gulf	1. Ipiko; 2. Minanibai, Tao, Karami, Mahigi		
	Eleman	1. Purari, Tate; 2. Toaripi, Uaripi; 3. Opao, Keuro, Orokolo		
	Trans Fly-Bulaka R.	1. Yelmek, Maklew; 2. Kiwai, Wabuda; Tirio, Bine; Agöp, Waia; Yey, Moraori; Nambu, Dorro; Tonda, Kanum		
	Mek	1. (W) Kosarek, Nipsan, Goliath; 2. (E) Ketengban, Sirkai, Kinome		
	Senagi	Anggor, Dera		
	Pauwasi	1. (E) Yafi, Emumu; 2. (W) Dubu, Towei		
	Northern	1a. Waris, Manem, Senggi, Waina, Daonda, Simong, Amanab; 1b. Awyi, Taikat; 1c. Pagi, Kilmeri, Ninngera; 2. Baburiwa; Dabra..		
	Nimboran	Mekwei, Kemtuk, Nimboran		
	Kaure	1. Sause, Kapori; 2. Kaure, Narau, Kosare		
	South Bird's Head	1. Barau, Arandai, Tarof; 2. Inanwatan, Duriankere; 3. Konda, Yahadian		
Kolopom	Kimaghana, Riantana, Ndom			
Timor-	1. Oirata, Lovaea, Fataluku, Kairui, Bunak, Kolana, Tanglapui			
-Alor-Pantar	2. Kui, Woisika, Abui, Kelon, Kafoa, Kabola; Blagar, Tewa, Lamma, Nedebarang			
West Papuan	A. Amberbaken; B. Bird'S Head: (NC) Madik, Brat; (W) Kuwani, Tehit. Kalabra, Seget C. Borai, Hattam; D. NHalmahera: (S) Ternate, Tidore; (N) Galela, Tobelo, Loda, Sahu, Ibu			
East Bird's Head	A. Meax, Meningo; B. Mantion			
Geelvink Bay	A. East: Turungare, Baropasi, Bauzi, Bapu; B. Yava			
Sko	A. Vanimo, Sko, Sangke, Wutung; B. Krisa, Rawo, Puari, Warapu			
Kwomtari-Baibai	A. Pyu; B. Kwomtari, Fas; C. Baibai, Biaka			
Arai	Rocky Peak, Iteri, Bo, Ama, Nimo, Owiniga			
Amto-Musian	Amto; Musian			
Torricelli	A. West Wapei: One, Seti; B. Wapei-Palei: Urat; Yis; Agi.. C. Maimai: Laeko, Beli; Siliput; D. Kombio-Arapeš: Eitiep, Lou; Arapeš; E. Marienberg: Bungain; F. Monumbo, Lilau ..			
Sepik-Ramu	A. Sepik: Gapun; Biksi; Abau; Sanio; B. Leonard Schultze: Walio, Pai, Yabio, Tuwari; Papi; C. Nor-Pondo: 1. Murik, Kopar; 2. Chambri, Yimas, ...; D. Ramu: Langam; Maramba; Rao ..			
East Papuan	A. Yele-Solomons & New Britain: 1. Yele; Kazukuru, Guliguli, Dororo; Bilua; 2. Baining .. B. Bougainville: 1. Nasioi; Buin, Siwai; 2. Eivo; C. Reef Islands-Santa Cruz: Aiwo; Nanguu			
Tasmanian				

Abbreviations: C Central, E East, L Lake, NG New Guinea, R River, S South

Greenberg, Joseph H. 1971. The Indo-Pacific Hypothesis. In: *Current Trends in Linguistics* 8, ed.T.A. Sebeok. The Hague: Mouton, 807-71.
 Ruhlen, Merritt. 1987. *A Guide to the World's Languages*. Stanford: University Press.
 Wurm, Stephen A. 1982. *Papuan Languages of Oceania*. Tübingen: Narr.

Tento model vydržel až do r. 2006, kdy Timothy Usher navrhl radikální restrukturuaci, do níž zahrnul i jazyky Austrálie. Podle Ushera lze neaustronéské jazyky indo-pacifického regionu rozdělit do dvou taxonomických jednotek, jejichž vzájemný vztah by měl být předmětem pozdější diskuse: I. paleosundské; II. paleoocéánské. Při jejich vnitřním členění se Usher omezil pouze na výčet, který patrně není úplný:

Paleosundské

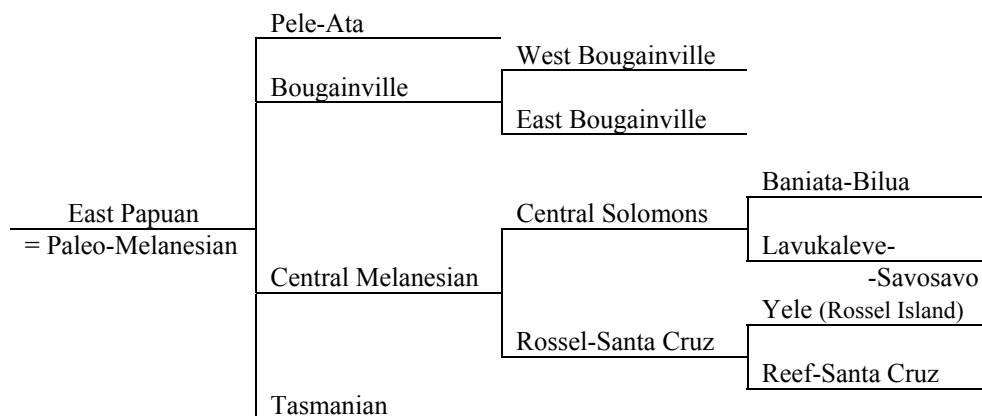
- A. Kusunda
- B. Great Andamanese
- C. Önge
- D. North Halmahera
- E. West Bird's head
- F. Bernesu
- G. Abun
- H. Brat
- I. ?Yawa

Paleoocéánské

- A. Timor-Alor-Pantar & Trans New Guinea
- B. East Papuan ('Paleo-Melanesian': New Britain, Solomons, Santa Cruz, Bougainville) & Tasmanian
- C. Australian

Usher, Timothy. 2006. Great Andamanese reconstruction underway: A condensed handout with tentative remarks on Papuan and Australian vis-a-vis external language families. *Mother Tongue* 11, 295-298.

Přesnější informaci, jakou pozici zaujímaly v jeho klasifikaci tasmanské jazyky, podává Usher v článku „The Origin of the Tasmanian Languages, *Mother Tongue* 7, 2002, p. 66:

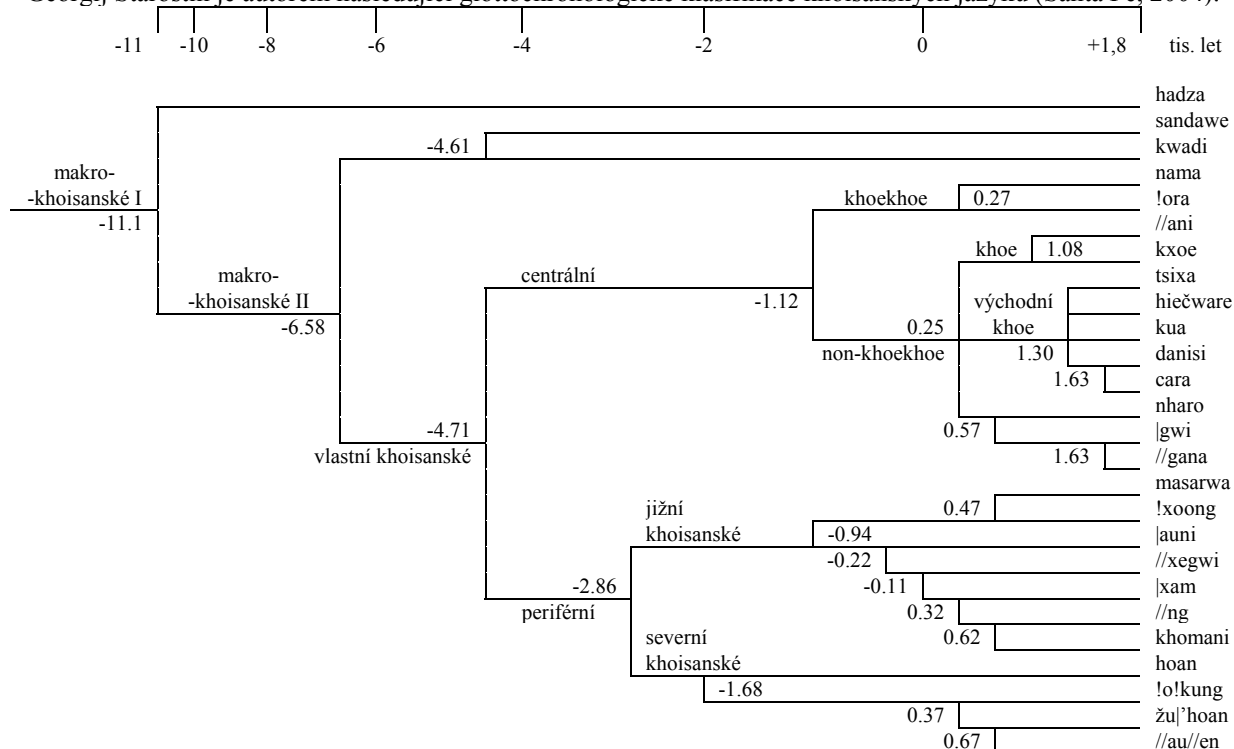
JAZYKY AFRIKY V PŘEHLEDU GENETICKÉ KLASIFIKACE Václav Blažek

V době před kontaktem s Evropany, jenž započal už v antice, z pohledu globální genetické klasifikace užívalo původní obyvatelstvo Afriky jazyky, které mohou být zařazeny do jedné ze čtyř maximálních taxonomických jednotek, jazykových velekménů. Nazývají se (pořadí je zvoleno od jihu k severu):

- I. KHOISANSKÝ
- II. malgašský < AUSTRONÉSKÝ < AUSTRUIJSKÝ
- III. KONGO-SAHARSKÝ
- IV. AFROASIJSKÝ < NOSTRATICKÝ

I. Khoisanské jazyky

Georgij Starostin je autorem následující glottochronologické klasifikace khoisanských jazyků (Santa Fe, 2004):

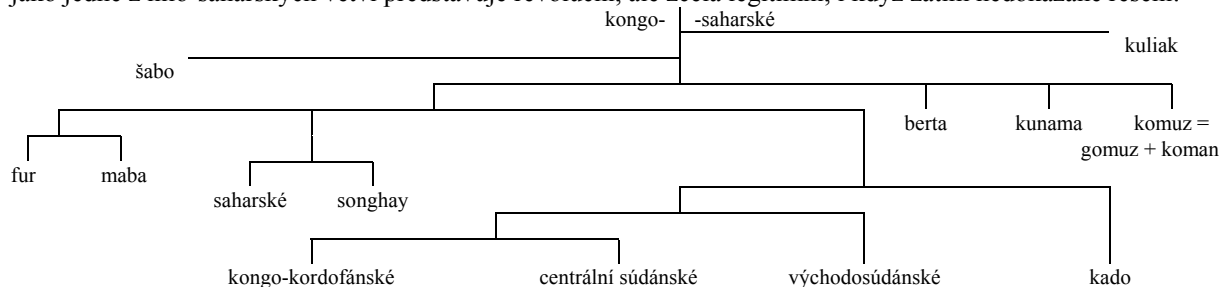
Pozn.: Pro přepis khoisanských mlaskavek (angl. *clicks*) se používají následující symboly (v závorce realizace výslovnosti):
 © labiální, /, | (dentální), ! (alveolární), //, || (laterální), ≠, ‡ (palatální).

II. Austruijské > austronéské jazyky

Malgašský jazyk, omezující se na největší africký ostrov, Madagaskar, je jediným představitelem austruijské makrofyly v Africe. Předkové Malgašů se připravili v prvních stoletích n.l. nejspíše z Bornea, soudě podle toho, že *barito*, jazyk nejbližší malgašskému, se užívá právě zde.

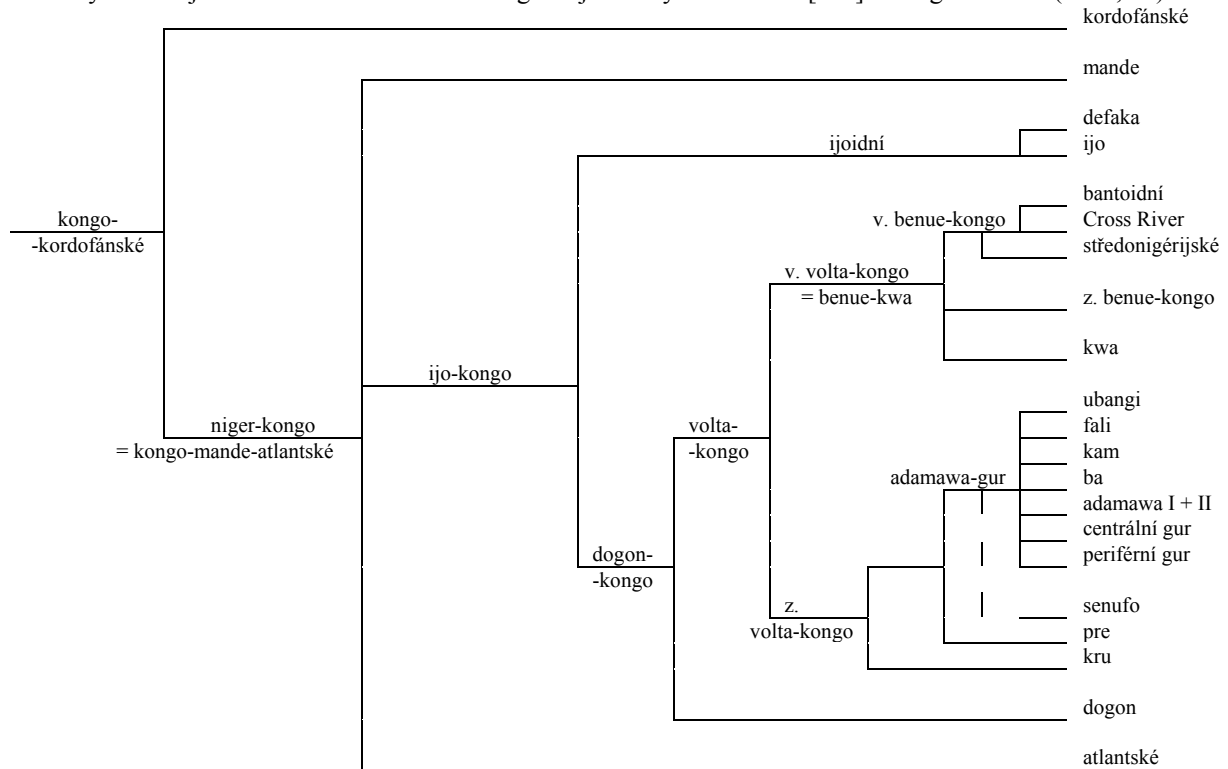
III. Kongo-saharské jazyky

Hypotézu o vzdálené genetické příbuznosti dvou makrorodin, kongo-kordofánské a nilo-saharské, které postuloval r. 1963 J.H. Greenberg, vyslovil r. 1972 E. Gregerson. R. Blench (2003) se pokusil vytvořit stromový model pro kongo-saharské jazyky ("Niger-Saharan" v jeho terminologii). Pozice kongo-kordofánských jazyků jako jedné z nilo-saharských větví představuje revoluční, ale zcela legitimní, i když zatím nedokázané řešení:

III.A. Kongo-kordofánské jazyky

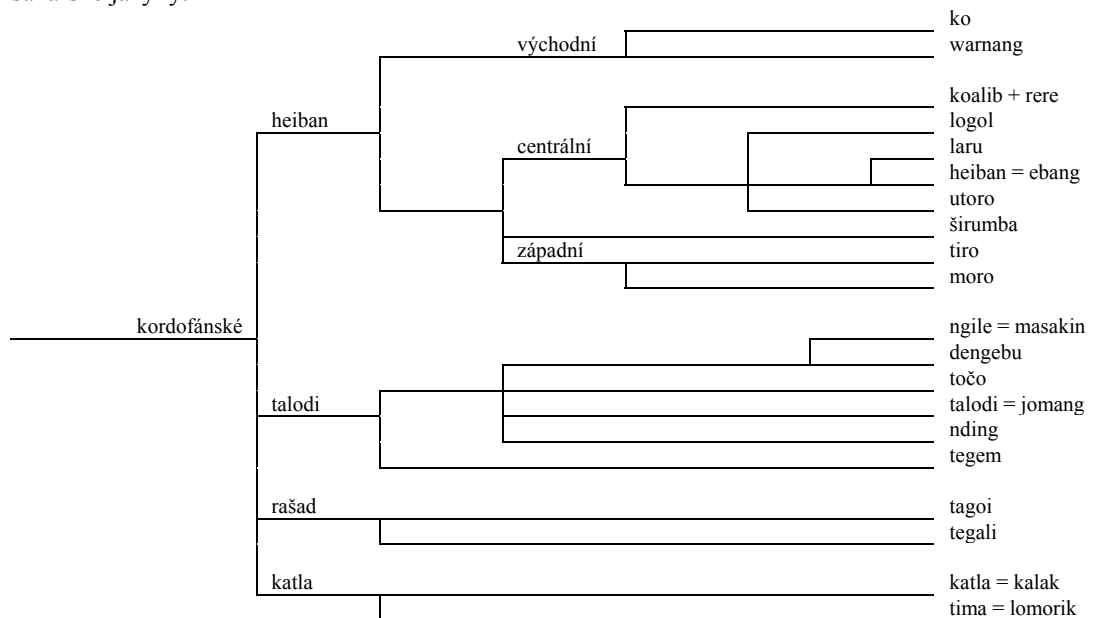
Autory následujícího klasifikačního modelu i grafu jsou Kay Williamson[ová] & Roger Blench (2000, 18):

Zkratky: v. východní, z. západní.

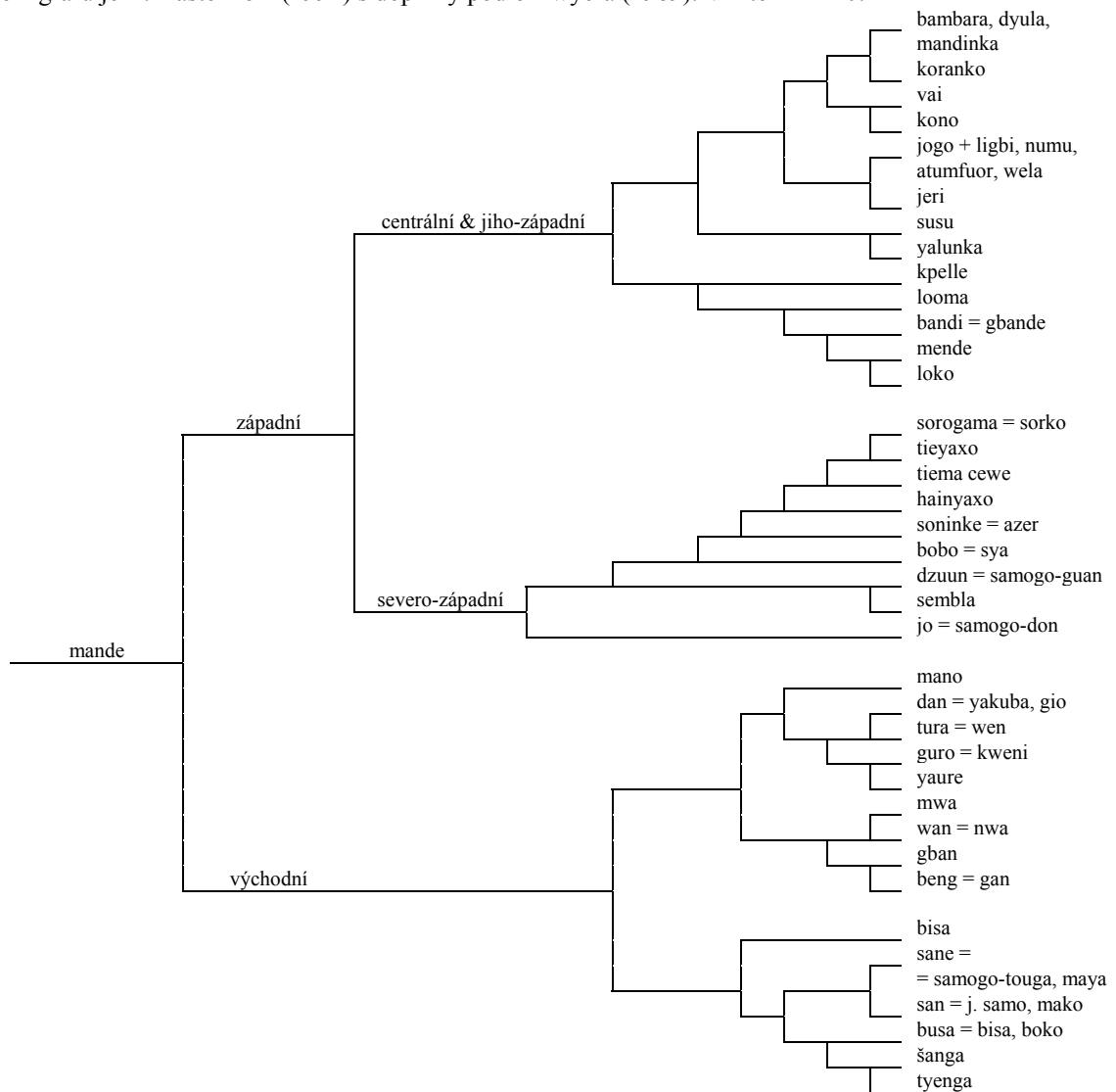
Kordofánské jazyky

Viz ALI 19 podle Th. Schadeberga (1981a). V klasifikaci J.H. Greenberga (1963) figurovala ještě pátá větev, kterou on nazýval **tumtum** (dnes *krongo-kadugli* neno zkráceně *kado*). Th. Schadeberg (1981b) ukázal, že patří mezi nilo-saharské jazyky.

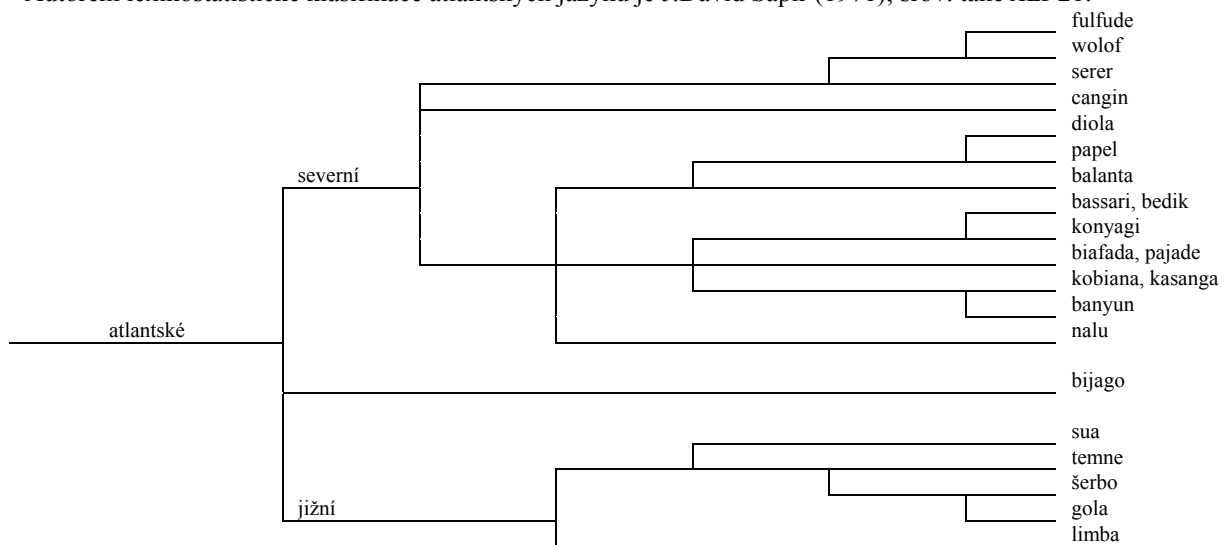
Jazyky mande

Autorem grafu je R. Kastenholz (1991) s doplňky podle Dwyaera (1989). Viz též ALI 20.

Atlantské jazyky

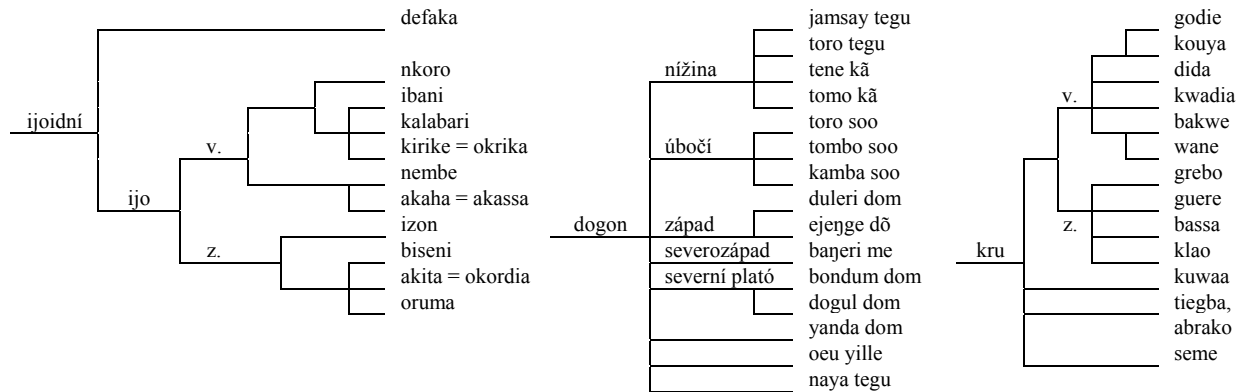
Autorem lexikostatistické klasifikace atlantských jazyků je J.David Sapir (1971); srov. také ALI 21:

Ijoidní jazyky jsou užívány na nevelkém území v deltě Nigeru. Autory klasifikace jsou Jenewary (1989) a K. Williamson[ová], ALI 22.

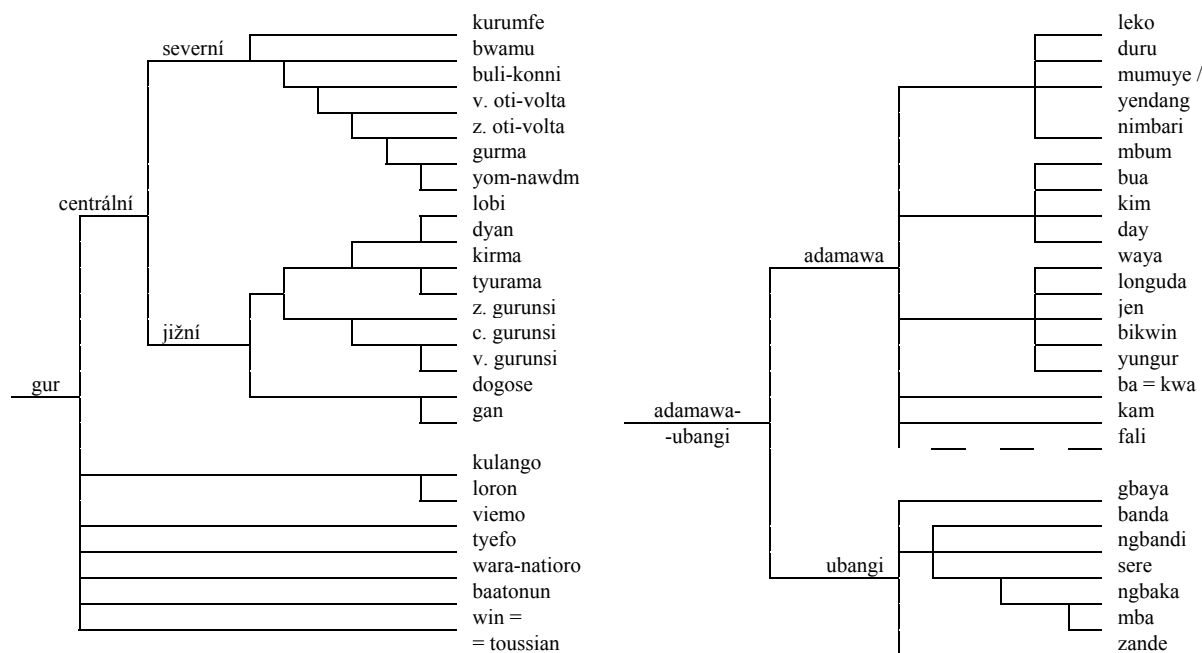
Jazyky skupiny **dogon** se hovoří ve státech Mali a Burkina Fasso. Zde uvedená klasifikace se opírá o model, který předložila Geneviève Calame-Griaule (1978), viz též ALI 23:

Autorem klasifikace jazyků **kru**, které jsou užívány v Libérii a Pobřeží Slonoviny, je Marchese (1989); viz též ALI 25:

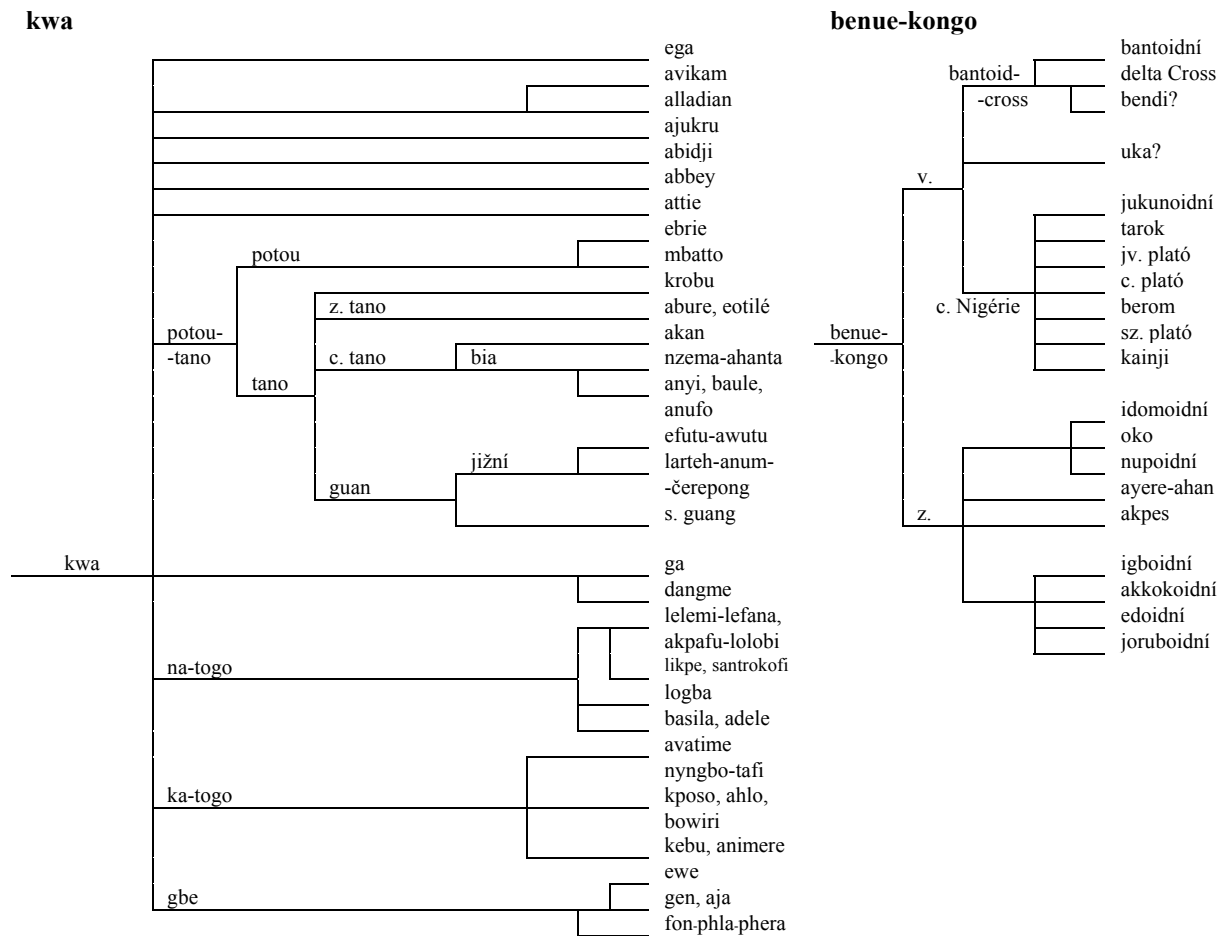
Jazyky **gur** (tak už 1895 Krause podle etnonym *Gurma & Gurunsi*; ve francouzštině *voltaïque*) se hovoří na jihu Mali, na severu Pobřeží Slonoviny, v Ghaně, Togu, Beninu, Burkina Faso a Nigérii. Autorem klasifikace je Manessy (1975, 1978), viz též ALI 26.

Jazyky skupiny **adamawa-ubangi** se táhnou od sz. Nigérie, přes severní Kamerun a Gabun, obě Konga, jižní Čad, až po Středoafričskou republiku a Súdán. Autory klasifikace jsou Boyd (1989) a Kleinwillinghöfer (1996). Viz též ALI 27.

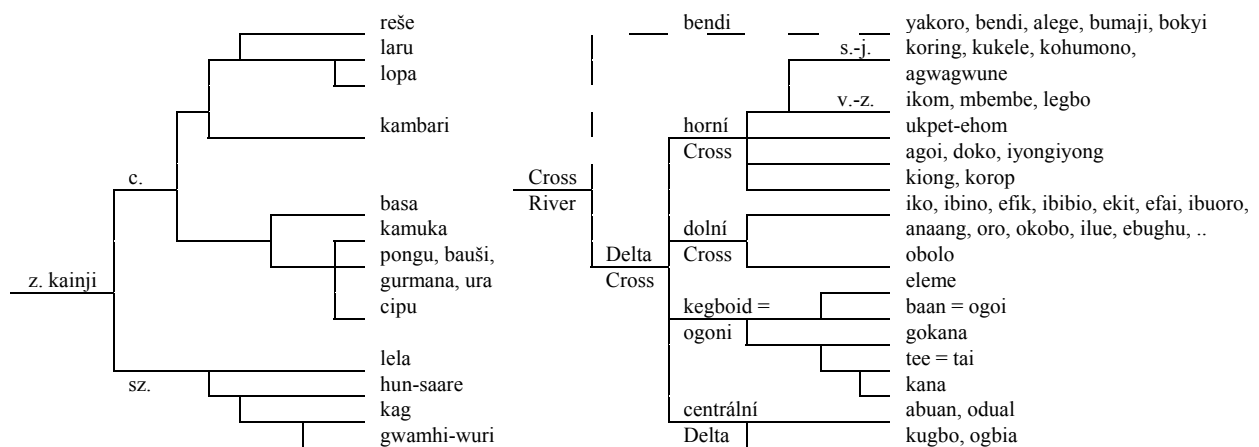

Jazyky **kwa** se hovoří od Pobřeží slonoviny až po jihozápad Nigérie. Termín zavedl už r. 1895 Krause, opět jej použil J.H. Greenberg (1963). Jeho model modifikovali Bennet & Sterk (1977), zde je uvedena klasifikace podle Sterwarta (1989; viz též ALI 29).

Termín **benue-kongo** užil poprvé J.H. Greenberg. Jeho klasifikaci přepracovali Bennet & Sterk (1977), do současné podoby ji uvedl Blench (1989; viz též ALI 31).

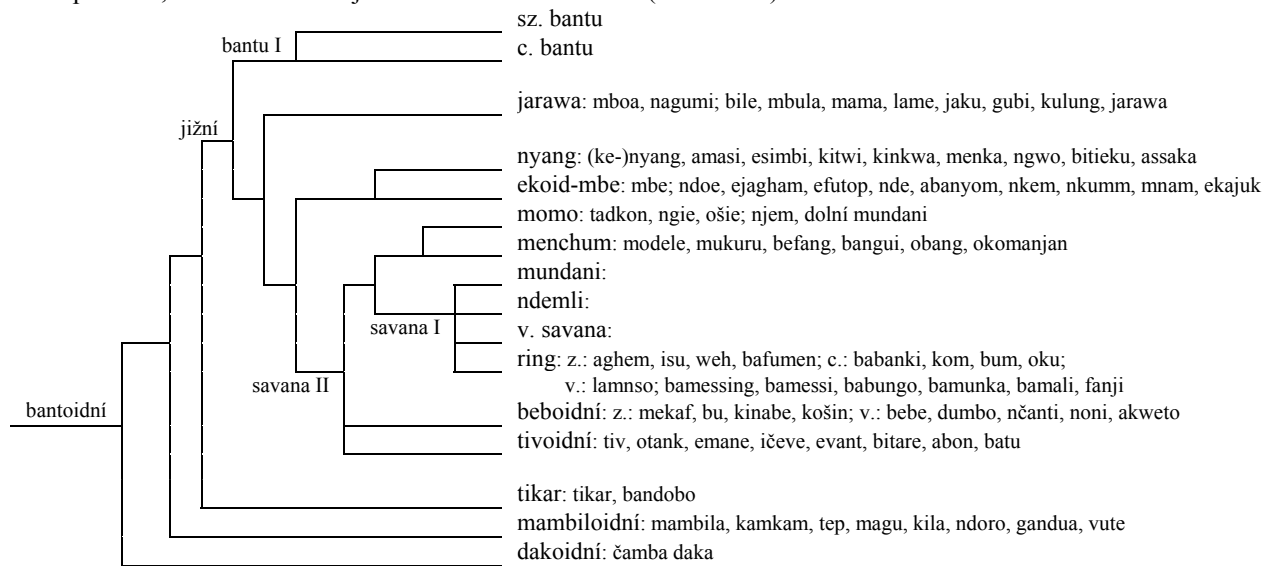

Jazyky skupin **západní kainji** a "**Cross River**" se hovoří v Nigérii. Klasifikace západní kainji vychází z nepublikované studie Blenche a Williamsonové (*Bantoid revisited*, 1988), klasifikace skupiny "Cross River" se opírá o Connella (1994).

Bantoidní jazyky

Také termín **bantoidní** uvedl do afrikanistiky poprvé Krause (1895). Model zde předkládaný je výsledkem kompromisu, o kterém diskutují Williamsonová a Blench (ALI 34-35):

Pozn.: I = v užším smyslu, II = v širším smyslu.

Bantuské jazyky

Klasifikace zde uvedená vychází z modelu, který předložil Guthrie (1948, 1967-71).

I. severozápadní

<p>zóna A</p> <ul style="list-style-type: none"> a) lundu, lue, balong, bonkeng, bafo b) mboko, kwiri, su, duala, wori, pongo, limba c) bubi, noho, yasa, bengá d) lombi, bankon, basaa, tunen, nyo'o, mande e) fa', mbong, kpa, djanti f) ki, yambasa g) eton, ewondo, bebele, bulu, fang h) ngumba, so, makaa, njem, konabem, mpiemo, bomwali i) kwakum, pol, yaka <p>zóna B</p> <ul style="list-style-type: none"> a) myene b) sekyani, kele, mbangwe, wumvu, kota, ndasa, sighu c) tsogo, kande, pinji d) sira, sanga, punu, lumbu, mbwisi, barama e) njebi, duma, tsaangi f) mnede, mbama, ndumu, ngwii, ngul, kaniangi g) ngu ngwoni, s. teke, sv. teke, z. teke, c. teke, bali, v. teke, j. teke, wuumu h) tiene, mfinu, mpuono, yanzi, di, mbuun 	<p>zóna C</p> <ul style="list-style-type: none"> a) ngando, kota b) ngundi, pande, mbati, mbomotaba, bongili, lobala c) mboko, akwa, ngare, koyo, mboši, kwala, kuba d) ngiri, bobangi, sengele, sakata, ntomba, losengo, buja e) ngombe, bwele, bati, bua, beo f) mbesa, so, gesogo, lombo, lokele, foma g) mongo, lalia, ngando, konda, mbole, ombo h) tetela, kusu, nkutu, yela, kela i) ndengese, songomeno, bušong
---	---

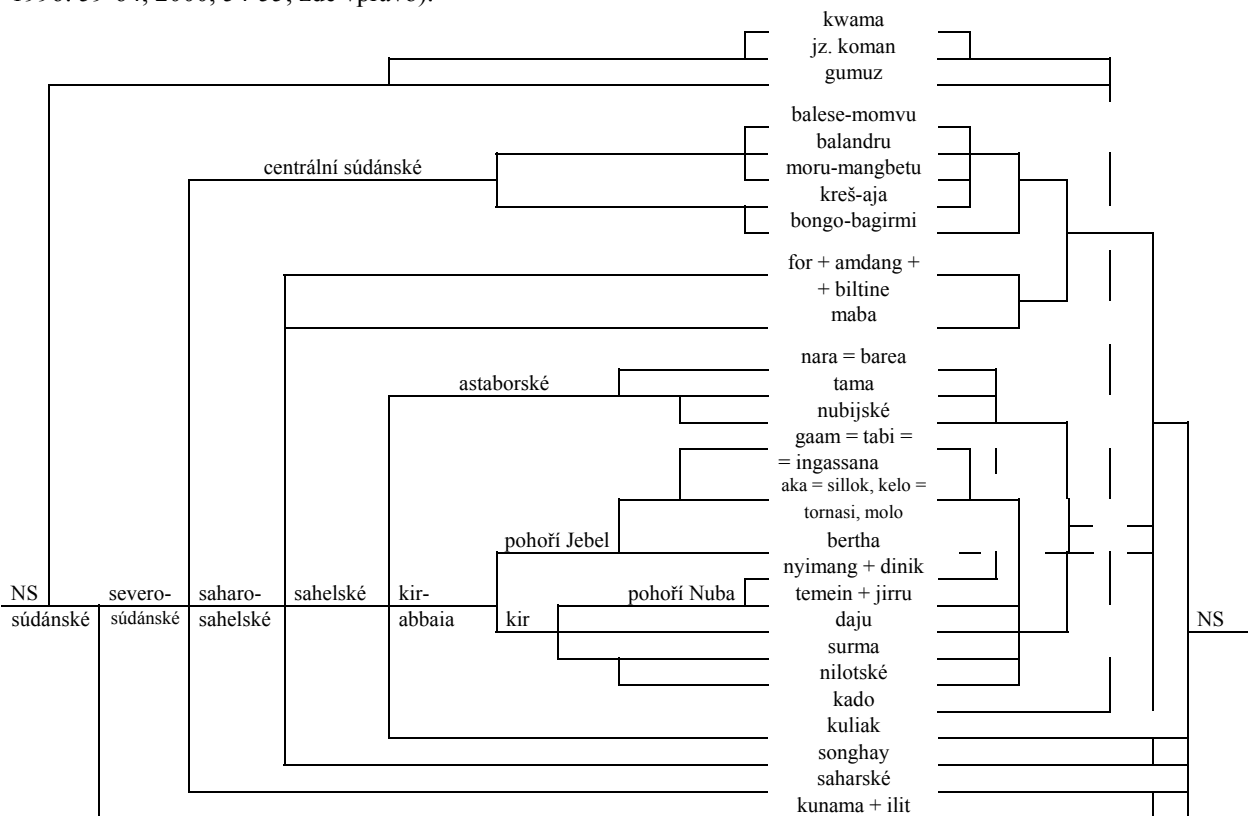
II. centrální (= ostatní) bantu

<p>zóna D</p> <ul style="list-style-type: none"> a) lengola, mituku, enya b) bali, s. binja, lega, j. binja, holoholo c) piri, bira, nyali, bodo, komo, kare d) nyanga e) bembe, buyu <p>zóna E</p> <ul style="list-style-type: none"> a) logoli, gusii, kuria, zanaki, nata, sonjo, ngurimi b) kikuyu, embu, meru, tharaka, kamba, daiso c) rwo, chaga, rusa, kahe, gweno d) pokomo, nyika, digo, taita <p>zóna F</p> <ul style="list-style-type: none"> a) tongwe, bende, fipa b) sukuma, nyamwezi, sumbwa, kimbu, bungu c) nyilamba, rimi, langi, mbunwe, mbugu 	<p>zóna L</p> <ul style="list-style-type: none"> a) bwile b) kete, mbagani, songye, luna, budya, bangubangu c) luba-kasai, luba-kašok, kanyok, hembra, sanga d) kaonde e) mbwera, nkoya <p>zóna M</p> <ul style="list-style-type: none"> a) rungu, rungwa, pimbwe, mambwe b) nyiha, ndali, mwanga, malila, safwa, iwa, tembo c) nyakyusa d) bamba, taabwa, auši e) bisa, lala, swaka, lamba, seba f) lenje, soli, ila, tonga <p>zóna N</p> <ul style="list-style-type: none"> a) manda, matengo, mpoto, tonga
---	--

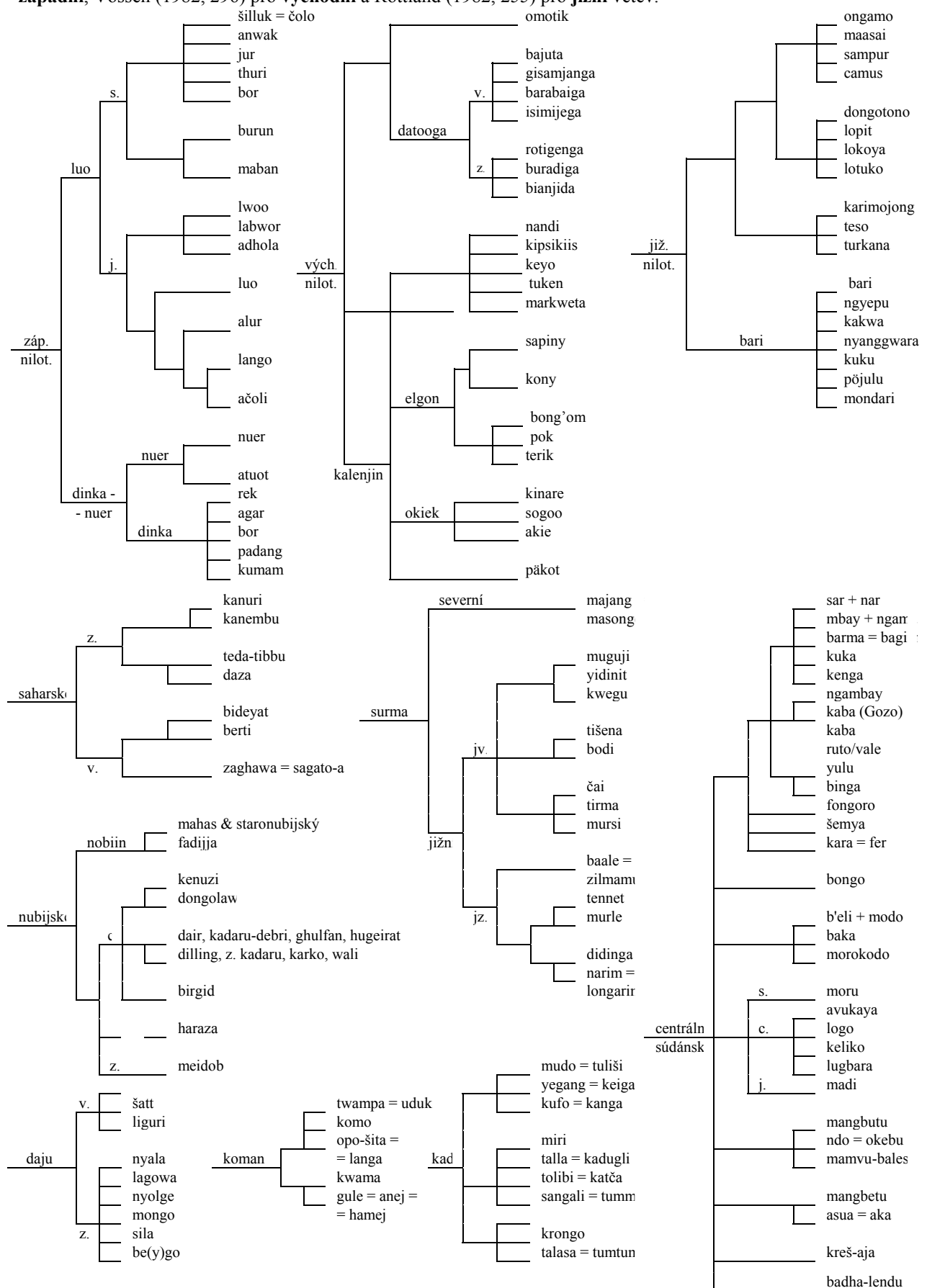
<p>zóna G a) gogo, kaguru b) tubeta, casu, šambala, bondei c) zigula, ngwele, zaramo, ngulu, ruguru, kami, kutu, vidunda, sagala d) swahili, tikuu, pemba, komoro e) pogoro, ndamba f) sango, hehe, bena, pangwa, kinga, wanji, kisi</p> <p>zóna H a) kongo, bembe, yombe, kunyi, ndingi, mboka, dondo b) s. mbundu, sama, bolo, songo c) yaka, suku, hungu, mbangala, sinji d) hungana</p> <p>zóna J a) nyoro, luganda, soga, gwere, nyala b) haya, kwaya, karagwe, dzindza, kerebe c) masaba, luyia, nyole, suamia, nyuli, syan d) konzo, nande e) ši, havu, hunde, fuliru, vira, kabwari, tembo f) rwanda, rundi, šubi, hangaza, vinza</p> <p>zóna K a) holu, yeci b) čokwe, lučazi, luimbi, lwena, mbuunda, nyengo, mbwela, nkangala, ngangela c) salampasu, ndembo, ruund d) kwangwa, luyi, mbowe, kwangali, masi, simaa, sanjo, gova e) totela, subia f) mbala g) diriku</p>	<p>b) tumbuka c) nyanja d) senga, kunda, nyungwe, sena, rue, podzo</p> <p>zóna P a) matumbi, ndengereko, ruihi, ngindo, mbunga b) yao, mwera, makonde, ndonde, mabiha c) makua, lomwe, ngulu, čuabo</p> <p>zóna R a) j. mbundu, ndombe, nyaneka, nkumbi b) ndonga, kwanyama, kwambi, ngandyera c) herero</p> <p>zóna S a) šona, zezuru, manyika, karanga, ndau, kalanga b) venda c) tswana, s. tswana, j. tswana d) xhosa, zulu, swati, ndebele, ngoni e) tswa, tonga, tsonga, ronga f) čopi, tonga-inhambane</p>
---	--

III.B. Nilo-saharské jazyky

Taxonomickou jednotku *nilo-saharské jazyky* vytvořil včetně označení J.H. Greenberg. Jeho pionýrský model z r. 1963 doznal pochopitelných korekcí. Ani v současnosti nelze rozhodnout, který z autorů dvou nejčerstvějších klasifikací lépe vystihuje realitu, zda Chris Ehret (1993: 104-106; 2001; vlevo) či M. Lionel Bender (1992b: 16-19; 1996: 59-64; 2000, 54-55; zde vpravo):

Nilotské jazyky se dělí do tří výrazných a značně odlišných větví. Dílčí klasifikace předložili Reh (1985, 4) pro **západní**, Vossen (1982, 296) pro **východní** a Rottland (1982, 255) pro **jižní** větev.

Nejzápadnější nilosaharská větev **songhay** představuje dialektové kontinuum roztažené kolem středního toku řeky Niger. Rozlišují se dialekty západní, centrální, východní, kaado, zerma, dendi.

Jazyky rodiny **maba** se hovoří ve východním Čadu. Rozlišují se idiomy **maba = bora-mabang, masalit, aiki = runga-kibet**, a dva idiomy zvané shodně "**mimi**", které popsali Gaudefroy-Demombynes a Nachtigal.

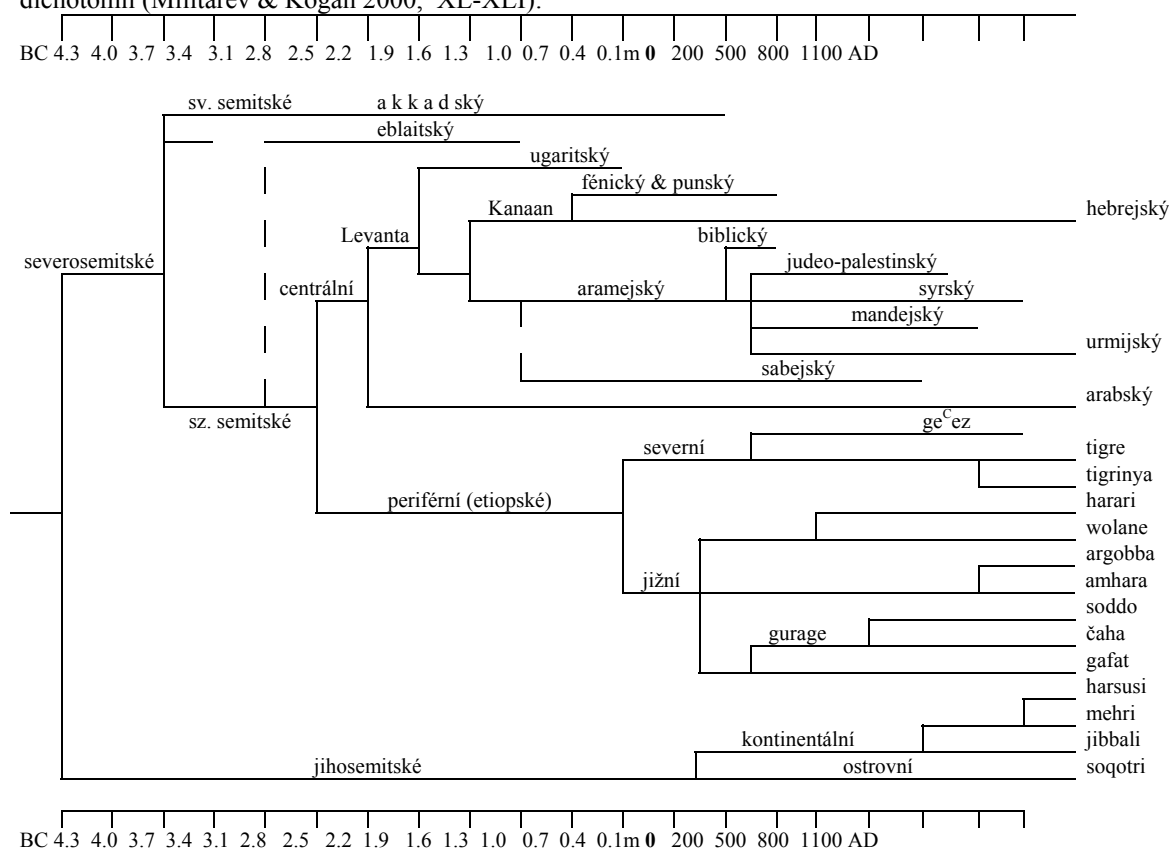
Rodina **gumuz** se nachází v jz. Etiopii. Rozeznáváme tyto jazyky: **sai & disoša, sese, gojjam, kokit, hamej** (Bender 1979-80, 57).

IV. Afroasijské

Termín *afroasijský* (Greenberg) nahradil tradiční, ale zavádějící výraz *hamitosemitský* (M. Müller). Makrorodinu tvoří 6 rodin: semitská, libyjsko-berberská, kušitská, omotská, čadská a egyptský jazyk s koptštinou.

Semitské jazyky

Nejrozšířenějším jazykem současné Afriky je **arabština**, která dominuje ve všech severoafrických zemích. Dělí se na dialekty egyptský, který je v Africe nejpočetněji zastoupen, následuje súdánský, alžírský (též v Tunisku), marocký, sulaimitský (Libye & Egypt), Hassaniya (Mauretanie, Mali, Niger, Senegal), Šua (Niger, Nigérie, Čad). Významnou roli v kultuře a politice východní Afriky dosud sehrávají i tzv. **etiosemitské** národy a jejich jazyky, jejichž nositelé se na území dnešní Eritrey a Etiopie přestěhovali z Arabského poloostrova nejpozději ve 2. st. př. Kr. V 1. tis. př. Kr. osídlili severoafrické břehy Punové, potomci Feničanů. Jejich jazyk přežil i pád Kartága. V Egyptě se od perské anexe běžně užívala **aramejšťina**. Žily zde též četné židovské komunity. Vzhledem k těmto skutečnostem stojí zato uvést klasifikační schéma semitských jazyků v jeho úplnosti. Militarevův model se opírá o rekalibrovanou glottochronologii. Od tradičních modelů se liší severo-jihní dichotomií (Militarev & Kogan 2000, XL-XLI):

Libyjsko-berberské jazyky

Nejpodrobnější moderní klasifikace (libyjsko-)berberských jazyků vypracovali na základě více méně komplementárních principů Aleksandra Ajxenal'd (1987), která použila strukturální kritéria, a Aleksander Militarev, jenž pracoval s lexikostatistikou (viz Ajxenal'd & Militarev 1991: 157-59):

A. Jazyky Kanárských ostrovů (**guančské**): Gran Canaria, Ferro, Tenerife, Gomera, Palma, Fuerteventura, Lanzarote.

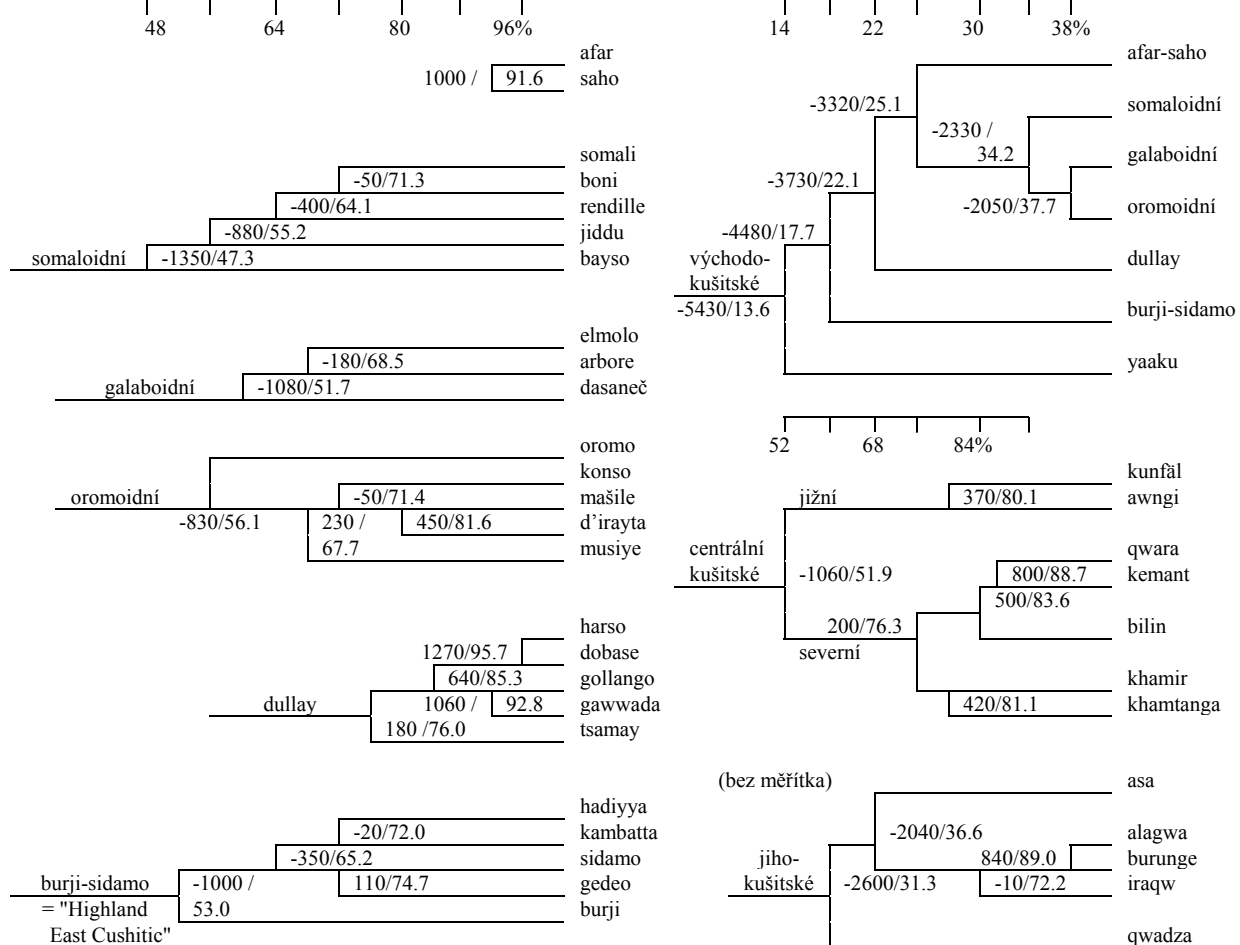
B. Jazyky východolibyjských a západolibyjských (numidských) nápisů.

C. Moderní **berberské** jazyky: 1. **Východní**: siwa (oáza Siwa v západním Egyptě), zurg (oáza Kufra ve vých. Libyi), fezzan (oázy Tmessa a El Fodjaha v jižní Libyi), augila (oáza Djalo v sev.vých. Libyi), sokna (sev. Libye), ghadames (oáza Ghadames v záp. Libyi). 2. **Jižní** (= **tuarežské**): sev. skupina: tuarežský oázy Kufra, tuarežský oázy Ghadames, imanghassaten, uraghen, ghat, ahnet (Plateau Muydir); "tamahaq": emmidir, taitoq, ažžer (Plateau Tassili), ahaggar; ayr (Plateau Ayr, Kel Ui, Kel Feruan, Kel Tafidet, Ibabidayan etc.), tuarežský z

Borku (Čad), tuarežský ze Zinderu (Niger), vých. tawllemmet (= iulimidden či awlemidden; pohraničí Niger-Mali-Burkina); již. skupna: kel Arokas; "tamašeq": heyawa, záp. tawllemmet, takarangat, tagdhaq (= ifoghas; Plateau Adrar), taneslem; "tamažeq": ida u Sak (= dausak), ighaillen, imažoghzen (= iguhadaren). 3. Západní: zenaga (= taddungiyah; Mauretanie - Senegal). 4. Severní: 4.1 skupina Atlasu: a) tašelhait (= šilha): tinduft, ait Umbrided (povodí řek Dra a Djebel Bani); izemdaln, imežžad, ida u Zikri, ait Isaffen, amanus, ait Mzal, igliwa, ait Wazgit etc. (Antiatlas); tazerwalt, ait Baamrani, hawwara, ida u Semlal, aštuken, masst, tiguga, seksawa, ait Wadjes, ida u Izimmer, demsira, ida u Geriun, demsira (povodí ř. Sus); tuggana, igedmiun, ait Immur, ihahan, imeghran, ida u tanan, ida u Zikki, ida u Zal, ntifa (Vysoký Atlas); b) tamazight (= beraber): ait Messad (region Demnat); ait Izdeg, ait Yahya, ait Sliman, ait Khebbaš, aj. (horní ř. Dades, Vysoký Atlas); ait Sadden, ait Yusi, izayan, ait Sgugu, ait Mgild, aj. (Střední Atlas); ait Ndir, ait Naaman (region Meknes); 4.2. skupina Zenatiya: a) 'kompaktní' plemena: ait Seghrušen; Ghmara, Žbala (region Tanger-Tetuan); rif: ait Uriaghel, ibokkoyen, ait Tuzin, temsaman, ikrayen, ait Said, ait Ittift aj.; bettiwa; senhaža; ait Warain; beni Iznasen; beni Snus, beni bu Said (region Tlemsen); matmata, harawa, ašaša, halima, beni Rašed, beni Ferah, gheraba aj. (region Frennda-Warsenis); beni Menaser; šenua; beni Salah, beni Messaud, beni Misra (region kolem hory Blida); šawiya (= tašawit); vých. Zenatiya: sened, tmagurt (region Gafsa v Tunisku), djerba (ostrov Djerba); zrawa, taužžut, tamezret, šnini, dwiret (již.-vých. Tunisko), zwara; b) plemena 'oáz': nefusa (Djebel Nefusa, sev.záp. Libye); righ (tuggurt), wargla, mzab (vše ve vých. Alžírsku); figig (již.vých. Maroko); tamentit, tittaf (Twat); tit (Tidikelt); ksurs (Gurara - vše oázy v Centrálním Alžírsku); 4.3. kabylská skupina (= taqbaylit): at-Halfun, at-Yiratena, "zuawa", iržen, at-Hišema, at-Mangellat aj. (sev. Alžírsko).

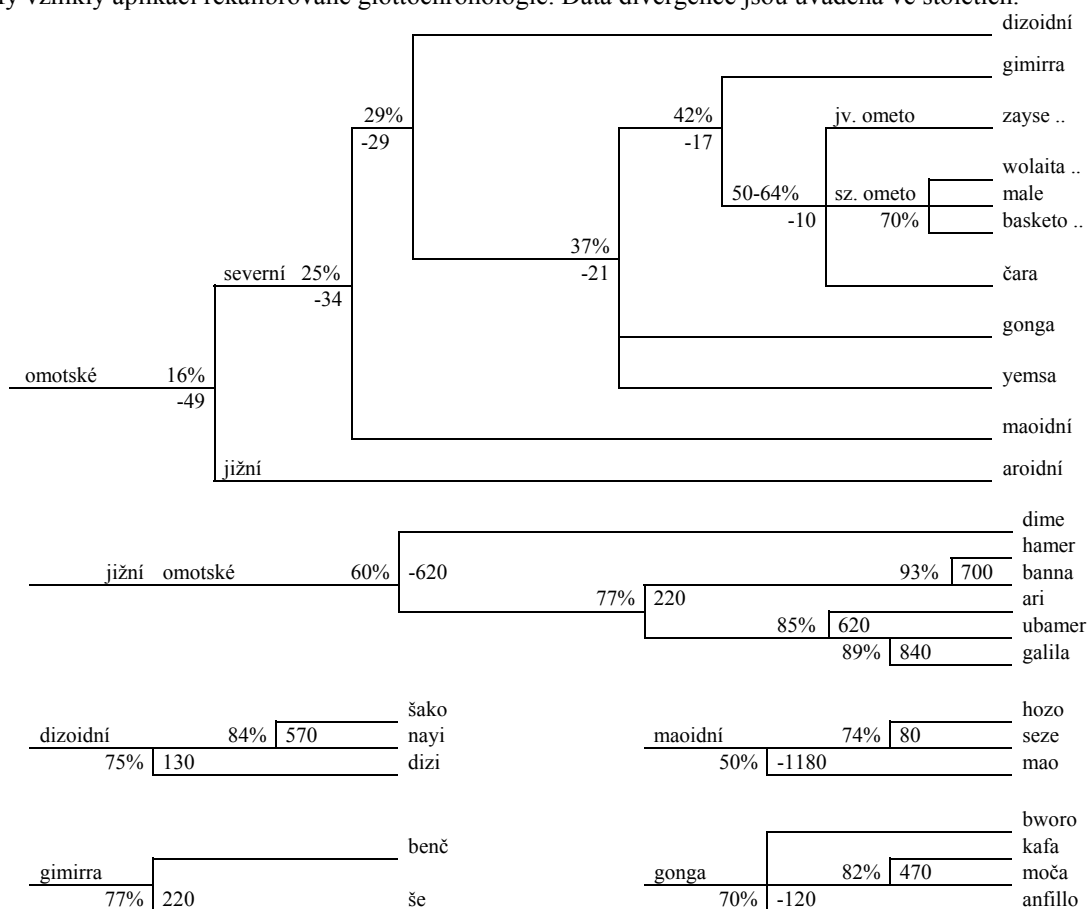
Kušitské jazyky

Mezi kušitskými jazyky lze vydělit 5 větví, které jsou geograficky seřazeny od severu k jihu následovně: 1) severní, reprezentovaná jediným jazykem **bedža**, (jižní Egypt, severní Súdán, Eritrea); 2) centrální neboli **agaw** (Etiopie); 3) východní (Eritrea, Džibutsko, Etiopie, Somálsko, severní Kenja); 4) **dahalo** (severní Kenja); 5) jižní (Tanzánie). Faktickým centrem tohoto dialektového kontinua je východokušitská větev, ostatní větve představují periferní satelity. Izolovaný jazyk *dahalo* bývá zpravidla spojován s jihokušitskou větví. Lexikostatistická analýza ale ukazuje, že dahalo stojí právě uprostřed mezi jazyky jihokušitskými a východokušitskými. Někteří autoři hovoří ještě o tzv. západokušitské větvi, která je zde pojednána jako samostatná větev afoasijských jazyků. Zde předložená schémata vycházejí z autorovy studie (Blažek 1997). Čísla uvádějí přibližný rok rozpadu / %.

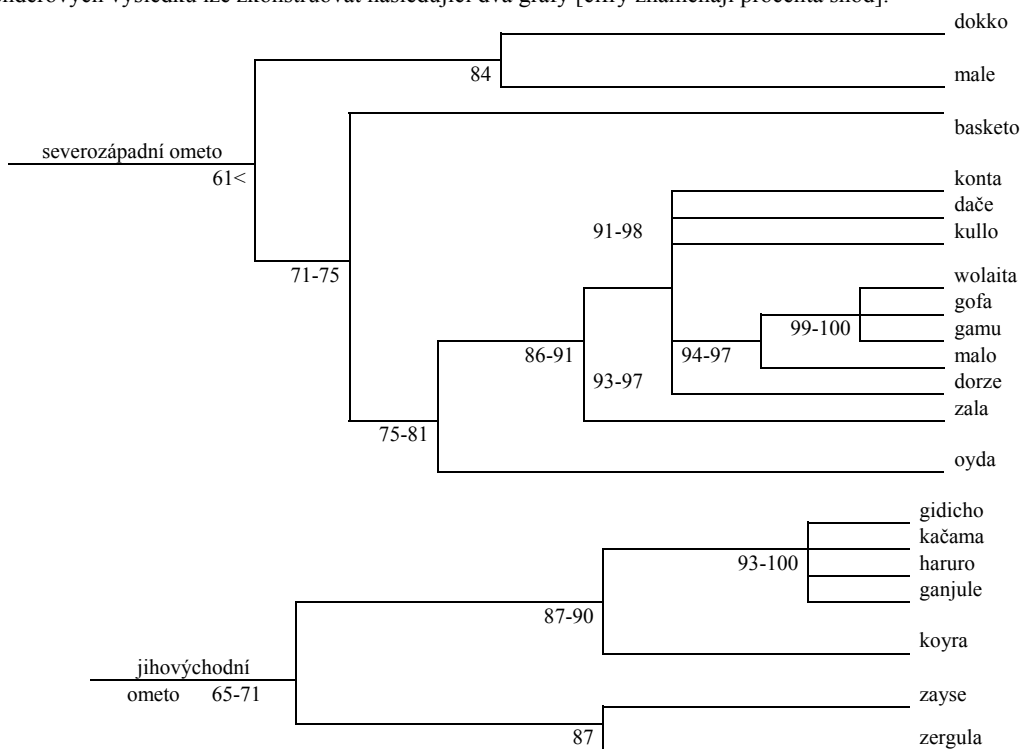

Omotské jazyky

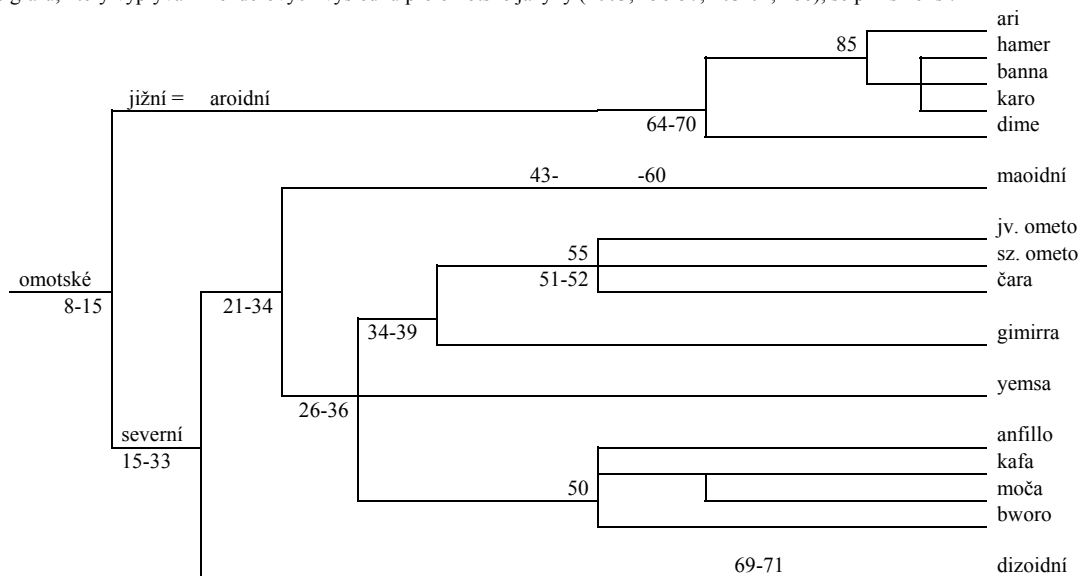
Oddělení a přejmenování západokušitských jazyků na omotské navrhl H. Fleming a M.L. Bender. Následující dva grafy vznikly aplikací rekalibrované glottochronologie. Data divergence jsou uváděna ve stoletích.

Ve své monografii Bender (2003, 51, 79-81) klasifikuje jazyky **omoto** do tří skupin: severozápadní, jihovýchodní a čara. Na základě Benderových výsledků lze zkonstruovat následující dva grafy [cifry znamenají procenta shod]:

Topologie grafu, který vyplývá z Benderových výsledků pro omotské jazyky (2003, 156-57, 203-04, 286), se příliš neliší:

Egyptský jazyk

Jazyk starého Egypta zapisovaný hieroglyfickým, hieratickým a démotickým písmem rozluštil J.F. Champollion r. 1820 s pomocí koptštiny - poslední vývojové fáze egyptštiny. Ve vývoji egyptského literárního jazyka lze vydělit následující etapy: stará (3100-2000 př. Kr.: Stará říše a 1. přechodné období; nejarchaičtější forma jazyka se konzervovala v tzv. Textech pyramid); střední či klasická (2000-1300 př. Kr.: Střední říše); nová či pozdní (1300 př. Kr. - 4. st. př. Kr.), z níž se zvláště vyděluje fáze démotická (od 7. st. př. Kr.). Koptský jazyk zapisovaný od 4. st. n.l. abecedním písmem, které vzniklo na základě řecké abecedy, se rozpadá do řady lokálních dialektů. Uvádíme je od severu k jihu i s ustálenými zkratkami: [B] **bohairský** (východní Delta), [F] **fayyumský** (Fayyumská otlina), [M] "centrální" (mezi Fayyumem a městem Oxyrhynchos), [H] **ašmuneinský** (kolem Hermupolis = Ašmunein), [L] **lykopolitanský** (kolem Lykopolis = Asyut), [A₂] **subahmínský** (přechod mezi L a A), [A] **ahmínský** (Ahmin), [S] **sahidský** (Véset, Horní Egypt). Koptština přestává být běžným živým jazykem v 10. st., přesto se v Horním Egyptě v některých izolovaných vesnicích udržuje až do 16. st., výjimečně až do 19. st.

Čadské jazyky

Dělí se na větve

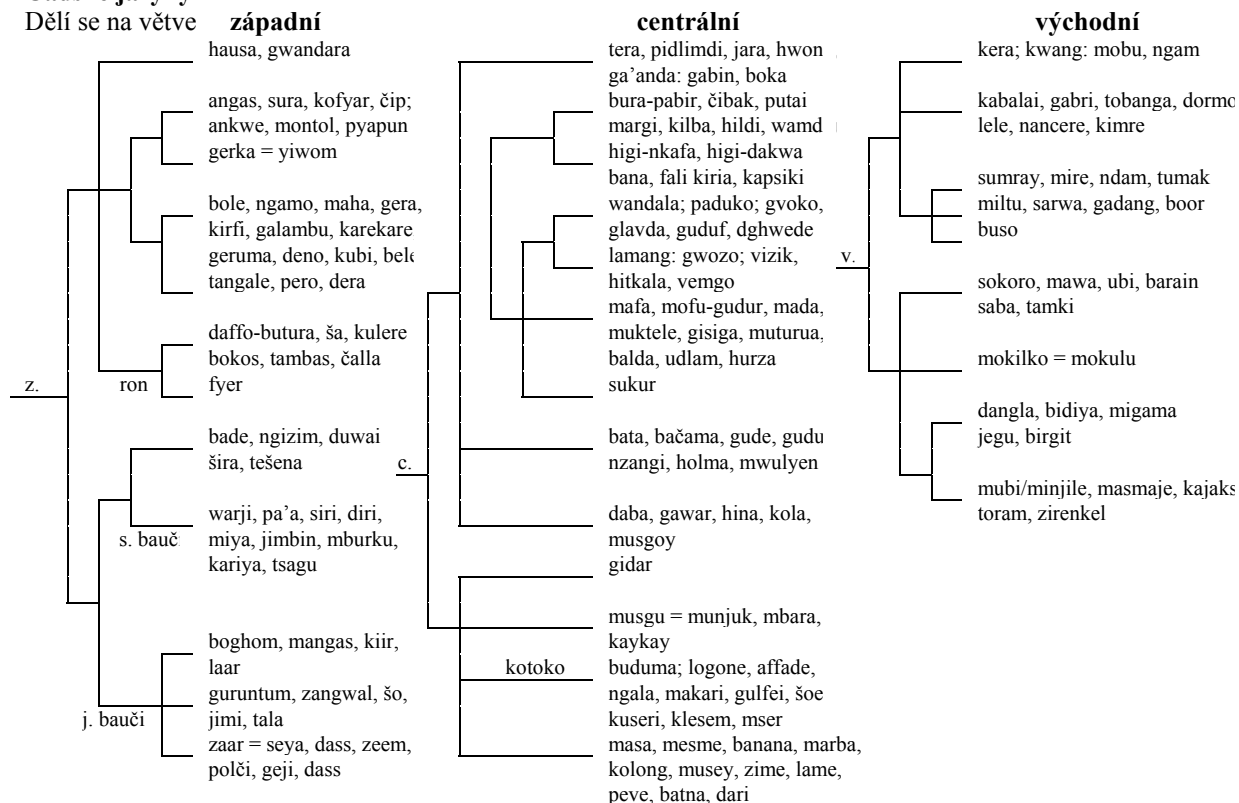
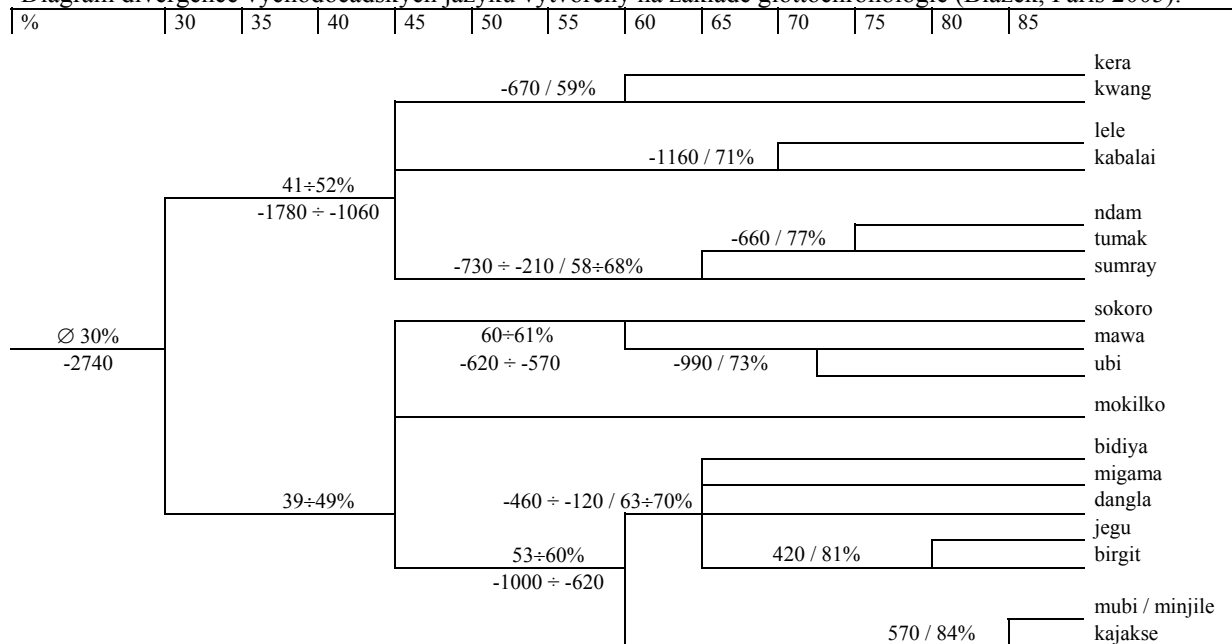

Diagram divergence východočadských jazyků vytvořený na základě glottochronologie (Blažek, Paris 2005):

Izolované jazyky

Na africkém kontinentě bylo popsáno i několik jazyků, pro něž dosud chybí dostatečné argumenty pro jejich genetickou klasifikaci. Seznamme se alespoň s nezákladnějšími fakty:

Bere = *pre* - Pobřeží Slonoviny. Jazyk popsal poprvé D. Creissels. Rozeznal v něm řadu výpůjček z jazyků mande, přesto jej řadí spíše k jazykům volta-kongo. Viz Williamson & Blench 2000, 36.

Mpre (\neq *pre*) - Ghana. Jazyk je znám jen díky jednomu článku Cardinalla z r. 1931. Číslovky připomínají skupinu guang, slovník zůstává neidentifikovatelný. Viz Williamson & Blench 2000, 36.

Laal - jc. Čad. Jazyk popsal Boyeldieu. Slovník obsahuje nemálo společného s čadskými jazyky a jazyky adamawa (viz Williamson & Blench 2000, 36).

Šabo = *mikeyir* - jihozápadní Etiopie. Příslušnost k nilo-saharským jazykům se uznává jako pravděpodobná (Bender 2000, 56).

Ongota = *birale* - jihozápadní Etiopie. Ve slovní zásobě dominují nedávné výpůjčky z východokušitského jazyka tsamay. Další část slovní zásoby připomíná omotické jazyky, především jejich jižní (= aroidní) větev. Zájmena mají nejvíce společného s jazyky nilo-saharskými. Blíže viz Blažek 2005.

Meroitský - Súdán v oblasti Chartúmu. Mrtvý epigrafický jazyk, který používal vlastní modifikaci egyptských hieroglyfů a démotického písma. Kryptografický charakter těchto písemných systémů činí klasifikaci jazyka nanejvýš obtížnou. Případné paralely sdílené s nilo-saharskými jazyky zůstávají tak nejisté (Bender 2000, 56).

Bibliografie:

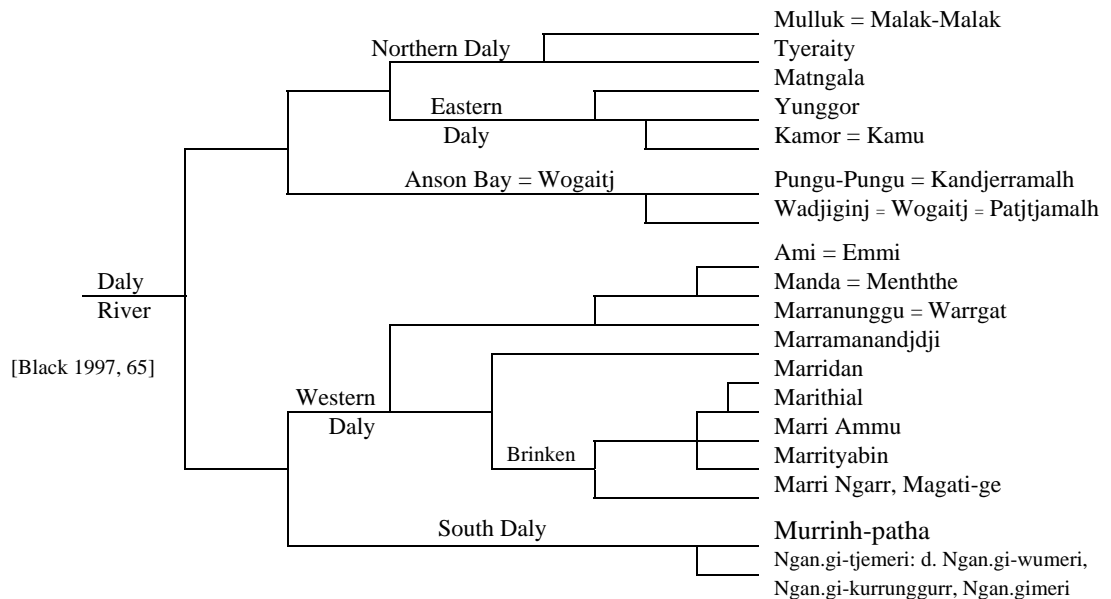
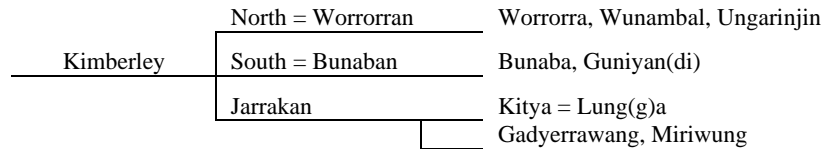
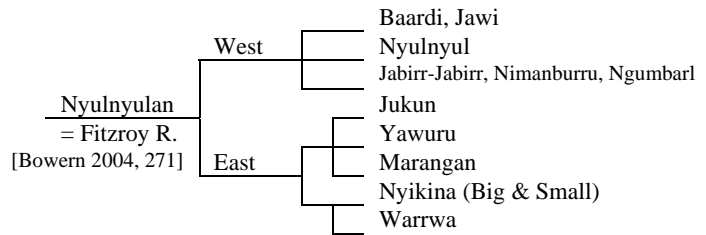
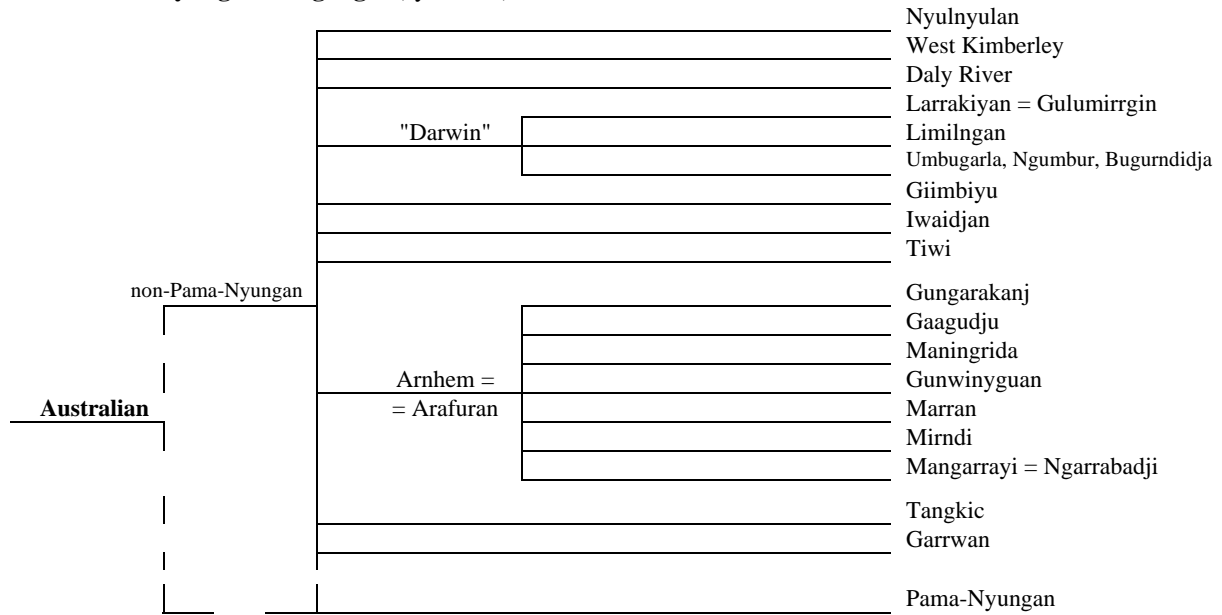
- Ajxenval'd, Aleksandra Ja., 1987: *Strukturno-tipologičeskaja klassifikacija berberskix jazykov. Sintaksis. Kratkaja istorija klassifikacij berberskix jazykov. Rezul'taty strukturno-tipologičeskoj klassifikacii berberskix jazykov*. Moskva: Nauka.
- Ajxenval'd, Aleksandra Ja. & Militarev, Aleksandr, Ju., 1991: Livijsko-guančskie jazyki. In: *Jazyki Azii i Afriki IV.2*. Moskva: Glavnaja redakcija vostočnoj literatury izdatel'stva "Nauka", 148-267.
- ALI *African Languages: An Introduction*, ed. Bernd Heine & Derek Nurse. Cambridge: University Press.
- Bender, M.Lionel. 1980. Gumuz: A Sketch of Grammar and Lexicon. *Afrika und Übersee* 62, 38-69.
- Bender, M. Lionel. 1996. *The Nilo-Saharan Languages: A Comparative Essay*. Munich: Lincom.
- Bender, M.Lionel. 2000. Nilo-Saharan. In: *ALI*, 43-73.
- Bennet, Patrick R. & Sterk, Jan P. 1977. South Central Niger-Congo: a reclassification. *Studies in African Linguistics* 8, 241-273.
- Blažek, Václav. 1997. Cushitic lexicostatistics: the second attempt. In: *Afroasiatica Neapolitana. Papers from the 8th Italian Meeting of Afroasiatic (Hamito-Semitic) Linguistics* (Naples, Jan 25-26, 1996), 171-188.
- Blažek, Václav. 2005. Cushitic and Omotic strata in Ongota, a moribund language of uncertain affiliation from Southeast Ethiopia. *Archiv orientální* 73, 43-68.
- Blench, Roger. 1989. New Benue-Congo: a definition and proposed internal classification. *Afrikanistische Arbeitspapiere* 17, 115-147.
- Blench, Roger. 2003. *Archaeology, language and the African Past*. Ms.
- Boyd, Raymond. 1989. Adamawa-Ubangi. In: *NCL*, 178-215.
- Calame-Griaule, Geneviève. 1978. Le dogon. In: *Inventaire des études linguistiques sur les pays d'Afrique noire d'expression française et sur Madagascar*, ed. Daniel Barreteau. Paris: Conseil International de la Langue Française, 63-69.

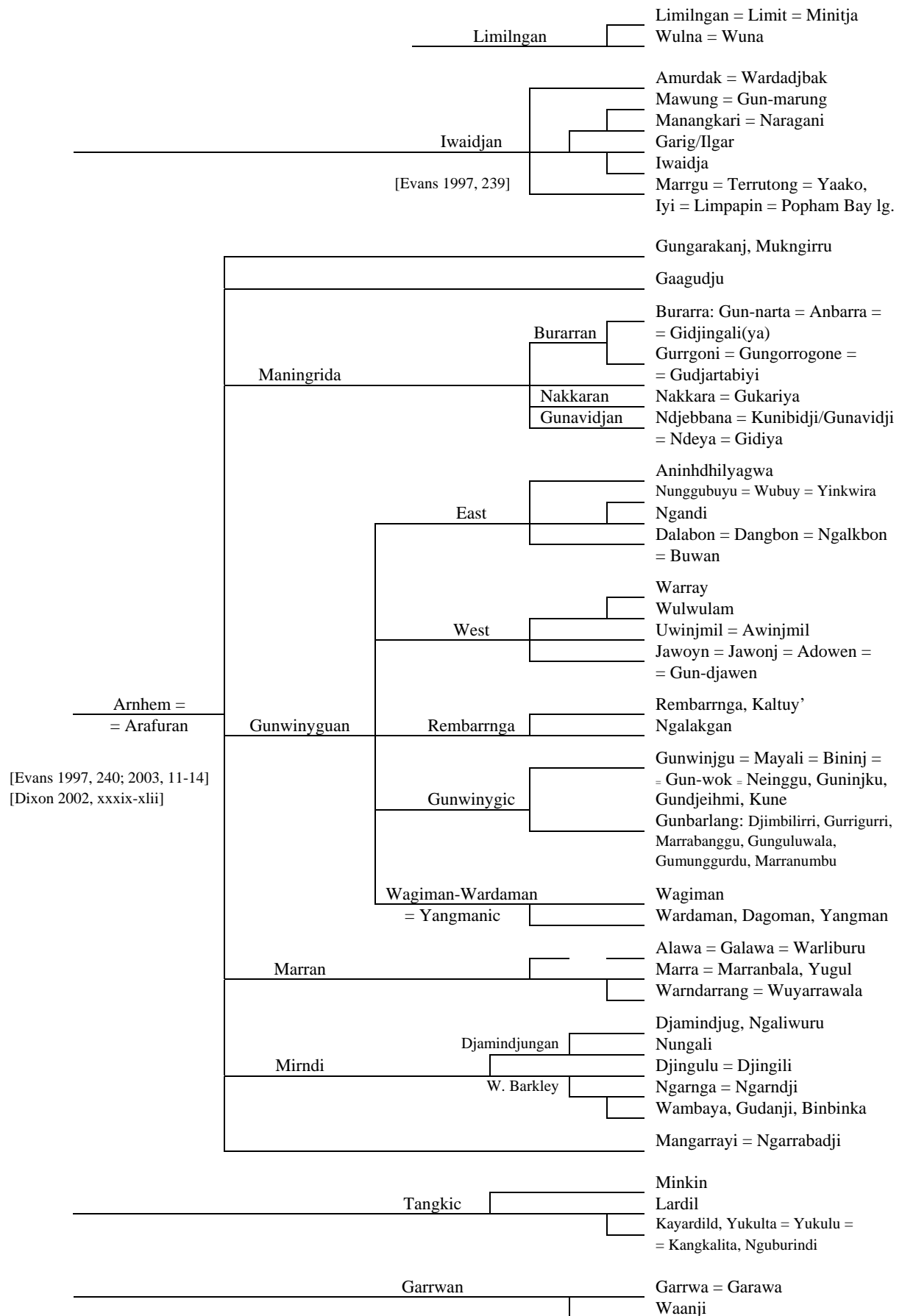
- Connell, Bruce. 1994. The lower cross languages: a prolegomena to the classification of the Cross River languages. *Journal of West African Languages* 24, 3-46.
- Dwyer, David J. 1989. Mande. In: *NCL*, 47-65.
- Greenberg, Joseph H. 1963. *The Languages of Africa*. Bloomington / The Hague: Mouton.
- Gregersen, Edgar A. 1972. Kongo-Saharan. *Journal of African Languages* 11, 69-89.
- Jenewari, Charles E.W. 1989. Ijoid. In: *NCL*, 105-118.
- Kastenholz, Raimund. 1991. Comparative Mande studies: state of the art. *Sprache und Geschichte in Afrika* 12-13, 107-158.
- Kleinewillinghöfer, Ulrich. 1996. Die nordwestlichen Adamawa-Sprachen. *Frankfurter Afrikanistischer Blätter* 8, 81-104.
- Manessy, Gabriel. 1975. *Les Langues Oti-Volta*. Paris: CNRS.
- Manessy, Gabriel. 1978. Les langues voltaïques. In: *Inventaire des études linguistiques sur les pays d'Afrique noire d'expression française et sur Madagascar*, ed. Daniel Barreteau. Paris: Conseil International de la Langue Française, 71-83.
- Marchese, Lynell. 1989. Kru. In: *NCL*, 119-140.
- NCL The Niger-Congo Languages*, ed. John Bendor-Samuel. Lanham-New York-London: University Press of America.
- Sapir, J. David. 1971. West Atlantic. In: *Current Trends in Linguistics 7: Linguistics in Sub-Saharan Africa*, ed. Sebeok, Thomas A. The Hague - Paris: Mouton, 45-112.
- Schadeberg, Thilo. 1981a. *A Survey of Kordofanian*, I: *Heiban*, II: *Talodi*. Hamburg: Buske.
- Schadeberg, Thilo. 1981b. The classification of the Kadugli language group. In: *Nilo-Saharan: Proceedings of the 1st Nilo-Saharan Linguistics Colloquium* (Leiden 1980), eds. Th. Schadeberg & M.L. Bender. Dordrecht: Foris, 292-306.
- Stewart, John M. 1989. Kwa. In: *NCL*, 217-245.
- Williamson, Kay & Blench, Roger. 2000. Niger-Congo. In: *ALI*, 11-42.

blazek@phil.muni.cz

AUSTRALIAN LANGUAGES
Václav Blažek

Non-Pama-Nyungan Languages (synthesis)

Pama-Nyungan (synthesis)

	North Paman	a) Gudang & Djagaraga; Uradhi; Wuthati; Luthigh; Yinwum; Anguthirmi; Ngkoth; Aritingithigh & Latamngit; Mbiywom; Andjingith
	North Cap York	b) Umpila & Kuuku Yani, Uutaalnganu, Kuuku Ya'u, Kuuku Iyu, Kaantju
	Wik	c) Wik-Ngathan = Iintjenj; Wik-Me'nh & Wik-Ep; Wik-Mungkh & Wik-Iyanj; Kugu/Wik-Muminh; Bakanha = Ayabakan(u); Ayabadhu
	Umbidhamu	Umbidhamu = Umpithamu
		a) Morroba-Lama = Umbuygamu, Lama-Lama = Mba Rumbathama = Wanbara = Bakanambia
		b) Rimang-Gudinha, Kuku-Wara;
	South-East Cape York	c) Oko Wurrima = Flinders I. Marrett R.;
		d) Guugu Yimidhir, Barrow Point;
		e) Kuku-Thaypan; Kuku-Mini, Koko-Possu/Alngula; Takalak
		f) Walangama
		g) Mbara, Yanga
	West Cape York	a) Kuuk Thaayorre, Yak, Kirka, Thayem, Thayunth; Oykangand, Ogh-Undjan, Olgol
		b) Yir-Yoront, Yirrk-Thangalkl; Koko Bera = Kok Kaber
		c) Kok Narr = Kok Nhang = Kundar
		d) Kurtjar, Rip = Ngarap = Areba; Kuthant
		e) Kukatj
	Kuku-Yalanji	Kuku-Yalanji, Kuku-Njungkul, Kuku-Bididji, Kuku-Dungay, Kuku-Jakandji, Koko Walandja, Kuku-Djangun, Kuku-Muluridji, Kuku-Kulunggur, Wakura
	Cairns	a) Djabugay, Yirrgay, Bulway, Guluy, Njagali
		b) Yidinj, Gunggay, Madjay
	Herbert R.	Dyirbal, Ngadhan, Waribarra Mamu, Dulgubarra Mamu, Jirrbal, Guingay, Djirru, Girramay, Walmalbarra; Warrgamay, Biyay; Nyawaygi; Manbara, Mulgu, ..
	Lower Burdekin R.	"Cunningham", "Gorton", "O'Connor" (= Mouth of the Burdekin R. by Curr)
	Greater Maric	see below
	Mayic	1) Ngawun, Wunumara, Mayi-Yapi, Mayi-Kulan; 2) Mayi-Kutuna
Pama-Nyungan	Rockhampton/Gladstone	1) Darambal, Kuinmabara, Karunbara, Rakiwara, Wapabara; 2) Bayali
	Central East Coast	see below
	Central New South Wales	see below
	Sydney	1) Dharuk, Gamaraygal, Iora; 2) Darkinjug
	Southern New South Wales	a) 1) Gundungurra = Ngunawal = Burragorang; 2) Ngarigo = Ngarrugu
		b) 1) Dharawal = Thurrawal, Wodi-Wodi; 2) Dhurga, Dharamba, Walbanga; 3) Djirringanj; 4) Thawa
	Muk-thang = Kurnai	Muk-thang = Kurnai = Gaanay, Nulit, Thangquai, Bidhawal
	Upper Murray	1) Pallanganmiddang; 2) Dhudhroa = Djining-middang tribe = Yaithmathang
	Yota-Yabala	1) Yota-Yota = Yorta-Yorta (Bangerang or Pine-gorine tribe); 2) Yabala-Yabala
	West Victorian	see below
	Lower Murray	1) Yaralde = Ngarrinyeri = Ngarrindjeri, Tangane, Ramindjeri; 2) Ngayawang; 3) Yuyu = Ngarrket; 4) Keramin = Kureinji; 5) Yitha-Yitha, Dardi-Dardi
	Baagandji	Baagandji, Gurnu = Guula, Naualko, Baarrundji, Wiljaali, Dhanggaali, Bulaali, Wanjubarlgu, Bandjigali, Barrindji, Marrawarra = Maraura
	Kalkatungu/Yalarnga	1) Kalkatungu; 2) Yalarnga
	Yolngu	see below
	Aranda	1) Aranda = Arrernte: Anmatjirra, Aljawarra, Ayerrerege, Antekerrepenhe, Ikngerripenhe = Eastern Aranda, Mparntwe Arrente = Central Aranda, Pertame = Southern Aranda, Tyuretye Arrente = Arrente Alturlerenj = Western Aranda, Alenjerntarrpe = Lower Aranda
		2) Kayetetj = Kayteye
	Yanyuwa-Ngarna	a) Yanyuwa = Yanyula = Wadirri, Walu
		b) South Ngarna: 1) Wagaya, Yindjilandji; 2) Bularnu, Dhidhanu; 3) Warluwara, Kapula, Parnkarra
	Lake Eyre Basin	see below
	South-West	see below

Pama-Nyungan (continuation)

Greater Maric	a) Maric	1) Bidjara, Gungabula, Marrganj, Gunja, Wadjigu, Gayiri, Dharawala, Wadjalang, Wadjabangayi, Yiningayi, Yanjdjibara, Mandandanjdji, Guwamu, Gunggari, Ganulu, Babulbara, Wadja, Nguri 2) Biri = Birigaba, Gangulu, Wirri = Widi, Yilba, Baradha, Yambina, Yetimarala, Garanjbai, Yangga 3) Warungu, Gugu-Badhun, Gudjala 4) Ngayagungu 5) Yirandhali
	b)	1) Mbabaram; 2) Agwamin
	c)	1) Ngaro; 2) Giya
	d)	1) Guwa; 2) Yanda
	e)	1) Gungkari, Gungadidji; 2) Pirriya = Bidia
Central East Coast	a) Waka-Gabi	1) Dappil; 2) Gureng-Gureng, Guweng-Guweng; 3) Gabi-Gabi = Dippil, Badjala; Waga-Waga; 4) Wuli-Wuli, Dala, Djakunda, Barungam
	b)	Yagara, Turubul = Turrbal, Janday, Moonjan
	c)	Guwar
	d)	Bigambal
	e)	Yugambal
	f)	Bandjalang, Yugumbir, Nganduwal, Minjangbal, Njangbal, Biriin, Baryulgil, Waalubal, Dinggalbal, Wiyabal, Gidabal, Galibal, Wudjeebal
	g)	1) Gumbaynggir, Baanbay, Gambalamam; ?Ngambaa; 2) Yaygirr
Central New South Wales	a)	1) Awabagal, Cameeragal, Wonarua; 2) Gadjang = Kattang, Warimi, Birbay
	b)	1) Djan-gadi = Thangatti, Ngaagu; 2) Nganjaywana = Aniwani, Himberrong
	c)	1) Gamilaraay = Kamilaroi, Yuwaalaraay, Yuwaaliyaay = Euahlayi, Gunjbaraay, Gawambaraay, Wirayaraay = Wiriwiri, Walaraay 2) Wiradhurri = Wirratherie = Waradgery, Wiraiari 3) Ngiyambaa: Wangaaybuwa, Wayilwan
	d)	Muruwarri = Murawarri
	e)	Barranbinja
West Victoria	a) Kulin	1) Wemba-Wemba, Baraba-Baraba, Madhi-Madhi, Wadi-Wadi, Ladji-Ladji, Djadjala, Nari-Nari, Wergaya, Wutjabulak, Martijali, Buibatyalii, Nundatyalli Jab-wurrung, Pirt-Koopan-Noot, Jaja-wurrung 2) Wadha-wurrung = Wuddyawurru = Witouro 3) Wuy-wurrung, Bun-wurrung, Dhagung-wurrung
	b)	1) Bungandik = Bundanditj, Pinejunga, Mootatunga, Wichitunga, Polinjunga 2) Kuurn-Kopan-Noot = Gournditch-Mara, Peek-Whurrung, Koort-Kirrup, Dhautgart, Tjarcote
	c)	Kolakngat = Kolitjon
Yolngu	a) South	1) Dhuwala (= Yirritja moiety): Gupapuyngu, Gumatj; Dhuwal (= Dhuwa moiety): Djambarrpuyngu, Djapu, Liyagalawumirr, Guyamirllili 2) Dhay'yi: Dhalwangu, Djarrawak 3) Ritharngu & Dhiyakuy; Wagilak, Manggura
	b) North	1) Nhangu: Gorlpa, Yannhangu 2) Dhangu: Wan.gurri, Lamamirri; Rirratjingu, Gaalpu, Ngayamil 3) Djangu: Warramiri, Mandatja
	c) West	1) Djinang: Wurlaki, Djardiwitjibi, Mildjingi, Balmbi; Marrangu, Manyarring 2) Djinba: Ganhalpuyngu; Mandjalpuyngu
Lake Eyre Basin	a) N.-W. L. Eyre	1) Pitta-Pitta, Ringu-Ringu, Rakaya, Ngulupulu, Karanja, Mayawarli, Kunkalanj 2) Wangka-yutjuru, Rangwa, Yurla-Yurlanja = Ulaolinya, Lhanima = Wangga 3) Arabana/Wangkangurru, Pilta-Palta, Wangkupa, Midlaliri, Mikiri-nganha
	b) C. L. Eyre	1) Yandruwandha, Yawarrawarrka, Nhirrpi, Parlpa-Mardramardra, Matja 2) Diyari, Dhirari, Pilardapa 3) Ngamini, Yaluyandi, Karangura
	c) S.-W. Queensland	4) Midhaga, Karruwali, Marrulha 1) Wangkumara, Punthamara; 2) Galali; 3) Badjiri
	d)	Maljangapa, Yardliyawara, Wardikali
Warumungu		Warumungu

South-West Pama-Nyungan

			Kadli, Kurna, Nantuwara, Ngadjuri, Narangka, Nukunu
	Spencer	☐	1) Parnkalla;
	Gulf Basin	☐	2) Adnjamathanha/Guyani, Wailpi
	Wirangu		Wirangu, Nhawu
	Western Desert		Warnman, Yulparitja, Manjtjiltjara = Martu Wangka, Kartutjarra, Kukatja, Pintubi, Luritja, Ngaatjatjarr, Ngaanjatjarra, Wangkatha, Wangatja, Ngaliya, Pitjantjarra, Yankuntjatjarra, Kukarta
	Western Bight	☐	1) Mirning
		☐	2) Kalaaku = Ngadjunmaya
		☐	3) Karlamay
	Nyungar		Nyungar (tribes: Njunga, Wutjari, Koreng, Minang, Pipalman, Wartanti, Pindjarup, Whadjuk, Kaneang, Wilman, Njaki-Njaki)
	Moore R. -	a) ☐	1) Watjarri, Birdungu, Nhugarn; Ngarluwangka; 2) Parti-maya;
	- Gascoyne R.	b) ☐	3) Cheangwa = Thaagurda; 4) Nana-karti; 5) Witjaari
		c) ☐	Nhanta, Watchandi, Amangu
		d) ☐	Malkana
			Yingkarta, maya
South-West		a) ☐	Mantharta: Tharrkari, Warriangka, Tjiwarli, Thiin
		b) ☐	1) Payunga / Purduna
	Gascoyne R. -	☐	2) Thalantji / Pinikura
	- Pilbara	☐	1) Nhuwula
		☐	2) Martuthunira
		☐	3) Panyjima = Panjtjima: Pantikura, Mitjaranjpa; Yinhawangka
		☐	4) Yinjtjiparnrti/Kurrama
		c) ☐	5) Ngarluma = Kymurra
	Pilbara-	☐	6) Kariyarra = Kariera = Ninjiburu = Kudjunguru
	- Ngayarta	☐	7) Tjurru
		☐	8) Palyku = Mangguldulkara = Paljarri / Njiyapali
		☐	9) Nyamal, Ibarga, Widugari
		☐	10) Ngarla = Kudjunguru
	Mangunj	a) Marngu ☐	1) Njangumarta
		☐	2) Karatjarri = Garadyari
		b) ☐	Mangala = Mangarla
		a) Edgar Range ☐	1) Walmatjarri, Tjuwalinj, Pililuna
	Northern	= Ngumbin ☐	2) Djaru, Wawarl, Njininj
		☐	3) Gurindj = Kuurinjtji, Wanjdjirra, Malngin, Wurlayi, Ngarinman, Pilinara; Kartangururu
		☐	4) Mudbura, Karranga, Pinkangarna
	Desert	☐	1) Warlpiri, Ngaliya, Walmala, Ngardilpa, Eastern Warlpiri
		b) Yapa ☐	2) Ngardi = Ngardilj
		= Ngarga ☐	3) Warlmanpa

References

- Black, Paul. 1997. Lexicostatistics and Australian languages: problems and prospects. In: *Boundary Rider: Essays in Honour of Geoffrey O'Grady*, ed. by Darrell Tryon & Michael Walsh. Canberra: The Australian National University (Pacific Linguistics, Series C: 136), 51-69.
- Bowern, Claire. 2004. Diagnostic similarities and differences between Nyulnyulan and neighbouring languages. In: *Australian Languages: Classification and the Comparative Method*, ed. by Claire Bowern & Harold Koch. Amsterdam - Philadelphia: Benjamins, 269-290.
- Dixon, Robert M.W. 2002. *Australian Languages. Their Nature and Development*. Cambridge: University Press.
- Evans, Nicholas. 1997. Macassan loans and linguistic stratification in western Arnhem Land. In: *Archaeology and Linguistics: Aboriginal Australia in Global Perspective*, ed. by Patrick McConvell & Nicholas Evans. Melbourne-Oxford-Auckland-New York: Oxford University Press, 237-260.
- Evans, Nicholas. 2003. Introduction: Comparative non-Pama-Nyungan and Australian historical linguistics. In: *The non-Pama-Nyungan languages of northern Australia: comparative studies of the continent's most linguistically complex region*, ed. Nicholas Evans. Canberra: The Australian National University (Pacific Linguistics 552), 3-25.

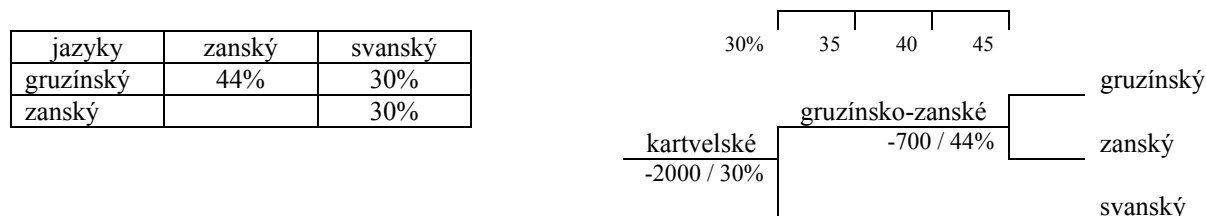
blazek@phil.muni.cz

JAZYKY KAVKAZU

Současný Kavkaz obývá několik desítek národů, jejichž jazyky se řadí k různým jazykovým rodinám. K těm, kteří na Kavkaz dorazili mezi posledními, tj. až v posledním tisíciletí, se řadí nositelé jazyků turkických (balkarský & karačejevský, nogajský, kumycký, azerbajdžánský) a indoevropských (slovanské: ruský; íránské: kurdský, talyšský a tatský). Během 1. tis. se na Kavkaze usazují Alani, jeden ze sarmatských kmenů. Stali se předky dalšího íránského etnika - Osetinců. O tom, kdy přišli na Kavkaz předkové Arménů, se vede spor: před r. 1000 př. Kr. nebo až v první polovině 1. tis. př. Kr. Každopádně ještě před r. 500 př. Kr. se objevují ve staroperských análech. Zbývající jazyky bývají pokládány za autochtonní. Mezi nimi lze vydělit dvě jazykové rodiny, kartvelskou a severokavkazskou, přičemž každá se řadí k jiné vyšší taxonomické jednotce: kartvelská k nostratické a severokavkazská k dené-sino-kavkazské.

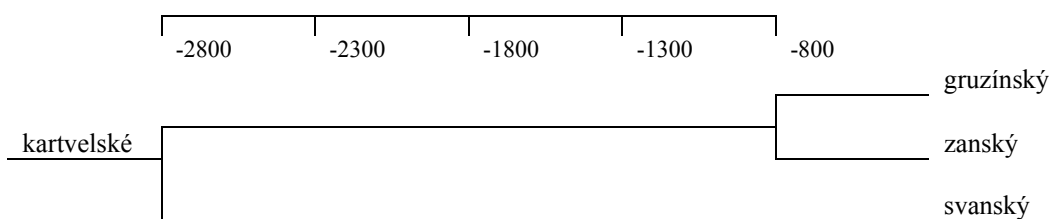
KARTVELSKÉ JAZYKY

1. První pokus aplikovat glottochronologii pro klasifikaci kartvelských jazyků publikoval G.A. Klimov (1961, 243, 245). Na základě 'klasické' metody podle Swadeshe dospěl k modelu:

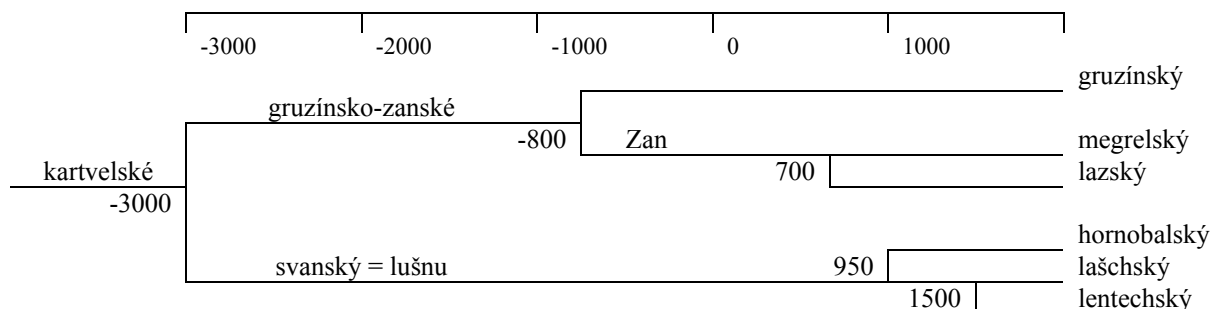

Pozn.: Později Klimov (1998, ix) posunul svůj odhad dezintegrace větví svanské a gruzínsko-zanské k r. 2200 př. Kr.

2. Při užití 'rekalibrované' metody Sergeje Starostina, Testelec (1995, 14) získal výrazně starší data divergence kartvelských jazyků:

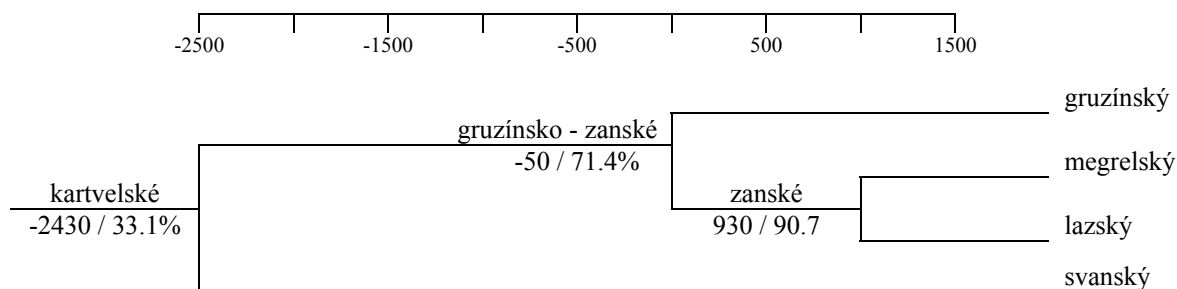

3. Ještě poněkud hlouběji do minulosti posouvá divergenci kartvelských jazyků sám Sergej Starostin se svým týmem, kteří analyzovali i svanské dialekty. Následující diagram, patrně dosud nepublikovaný, S. Starostin poskytl V. Blažkovi v červnu 2005, 3 měsíce před svou náhlou smrtí.

4. Žádný z uváděných autorů nepředstavil v plném rozsahu lexikální materiál, o nějž by opíral své výpočty. Proto Blažek & Krpcová shromáždili relevantní lexikální data a podrobili je etymologické analýze na základě současného stavu kartvelské etymologie. Poté aplikovali Starostinovu rekalibrovanou glottochronologii včetně synonym. Jejich výsledky vrátily divergenci kartvelských jazyků opět k mladším hodnotám.

	megrelský	lazský	svanský
gruzínský	62/85 = 72.9%	61.5/88 = 69.9%	30/90 = 33.3%
megrelský		78/86 = 90.7%	29/85 = 34.1%
lazský			27/84 = 31.8%

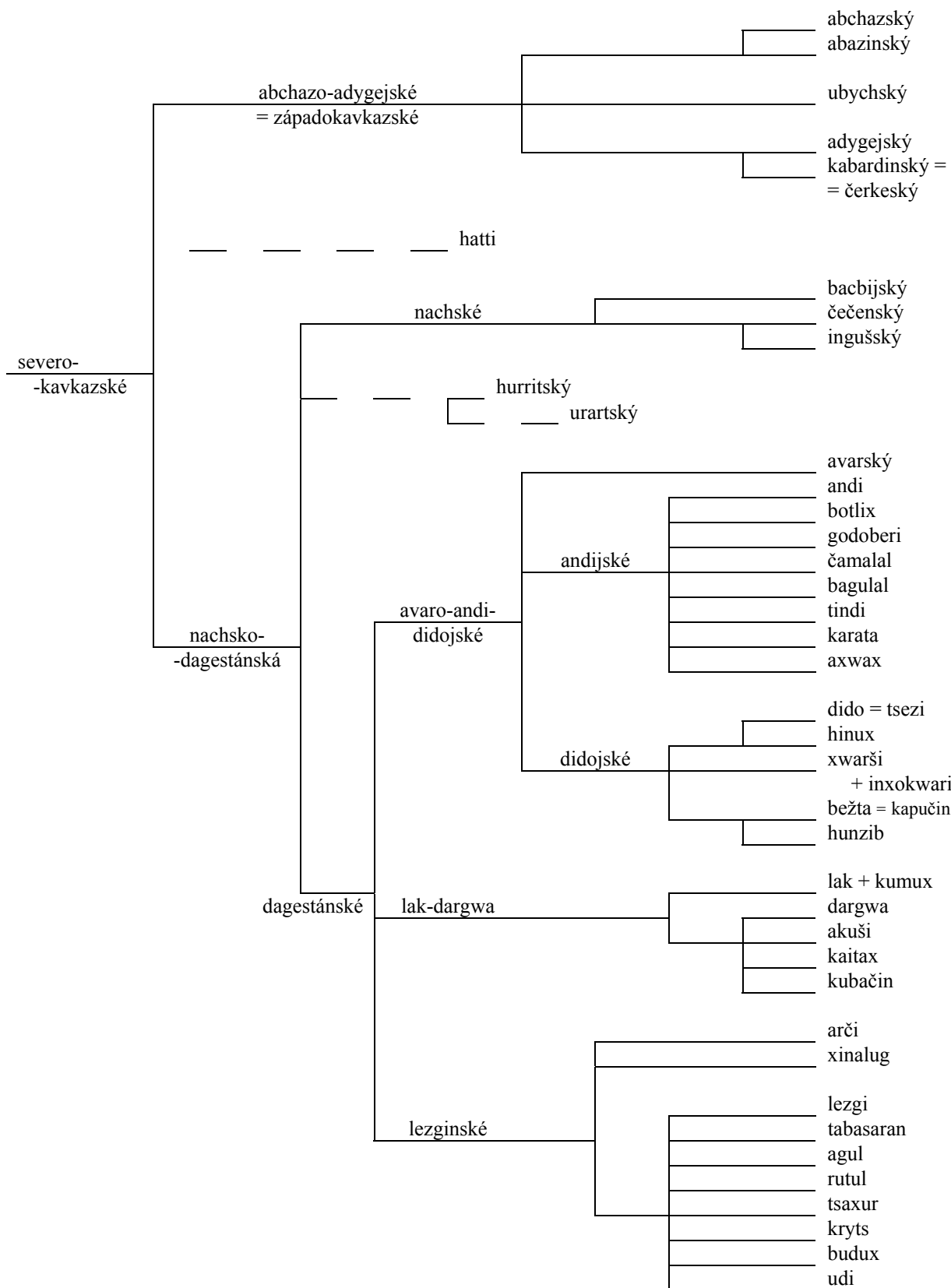

Bibliografie

- Bergsland, Knut & Vogt, Hans. 1962. On the validity of glottochronology. *Current Anthropology* 3, 115-153.
- Fähnrich, Heinz. 1994. *Grammatik der altgeorgischen Sprache*. Hamburg: Buske.
- Fähnrich, Heinz & Sardshweladse, Surab. 1995. *Etymologisches Wörterbuch der Kartwel-Sprachen*. Leiden - New York - Köln: Brill.
- Gudjedjiani, Chato & Palmaitis, Letas. 1985. *Svan-English Dictionary*. Delmar (NY): Caravan Books.
- Klimov, Georgij A. 1998. *Etymological Dictionary of the Kartvelian Languages*. Berlin - New York: Mouton de Gruyter.
- Klimov, Georgij A. 1961. O leksiko-statističeskoj teorii M. Svodeša. In: *Voprosy teorii jazyka v sovremennoj zarubežnoj lingvistike*. Moskva: Nauka, 239-253.
- Klimov, G.A. & Xalilov, M.Š. 2003. *Slovar' kavkazskix jazykov*. Moskva: Vostočnaja literatura.
- Testelec, Ja.G. 1995. Sibiljanty ili kompleksy v prakartvel'skom? *Voprosy jazykoznanija* 1995/5, 10-28.

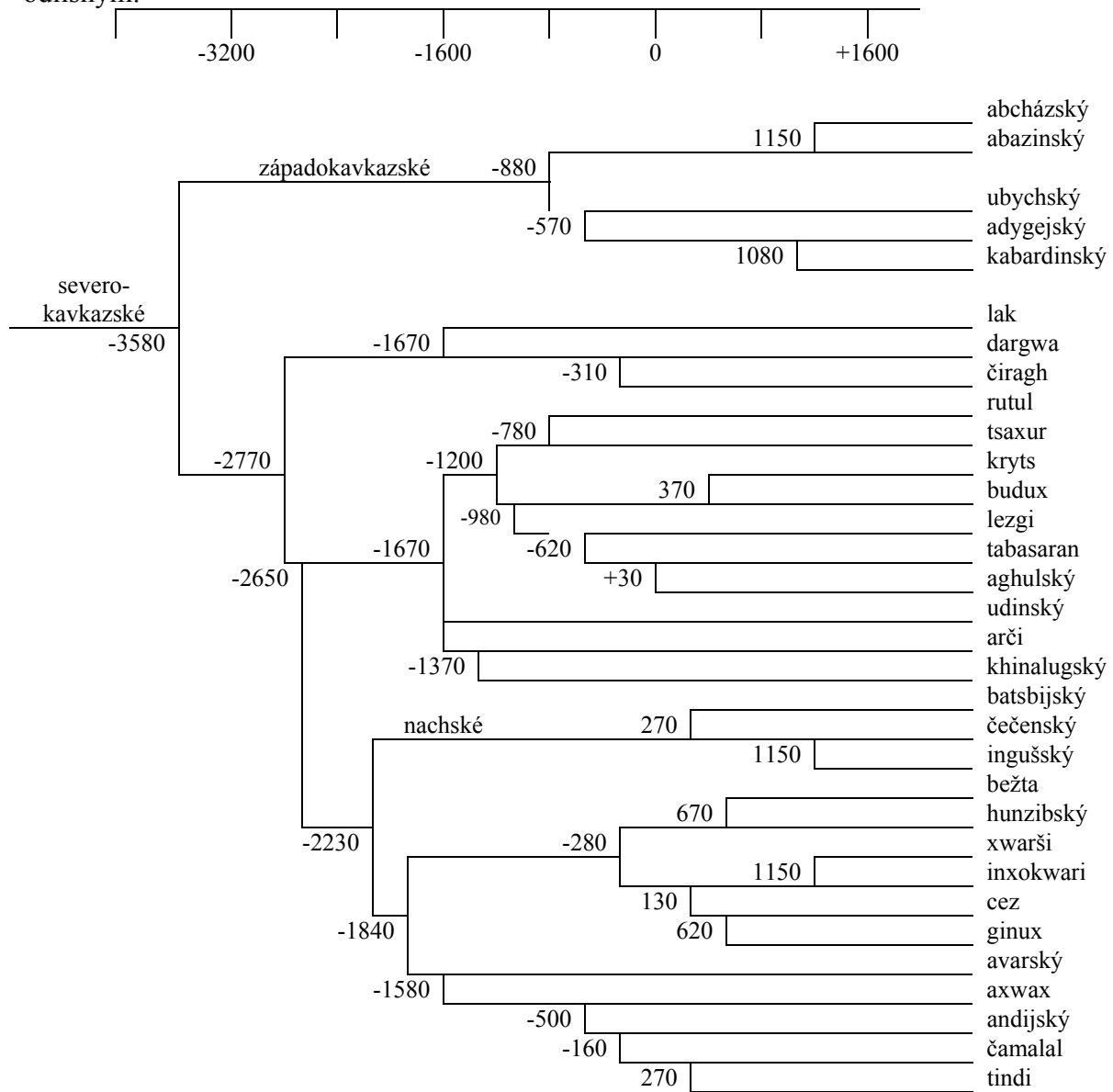
SEVEROKAVKAZSKÉ JAZYKY

Následující diagram divergence severokavkazských jazyků vychází z tradiční klasifikace severokavkazských jazyků, jak ji prezentovali autoři „Etymologického slovníku severokavkazských jazyků“, Sergej Nikolaev a Sergej Starostin (1994). Hypoteticky jsou do grafu umístěny i klínopisné jazyky ze 2. tis. př. Kr., hattský a hurritský, a urartština z 1. tis. př. Kr.

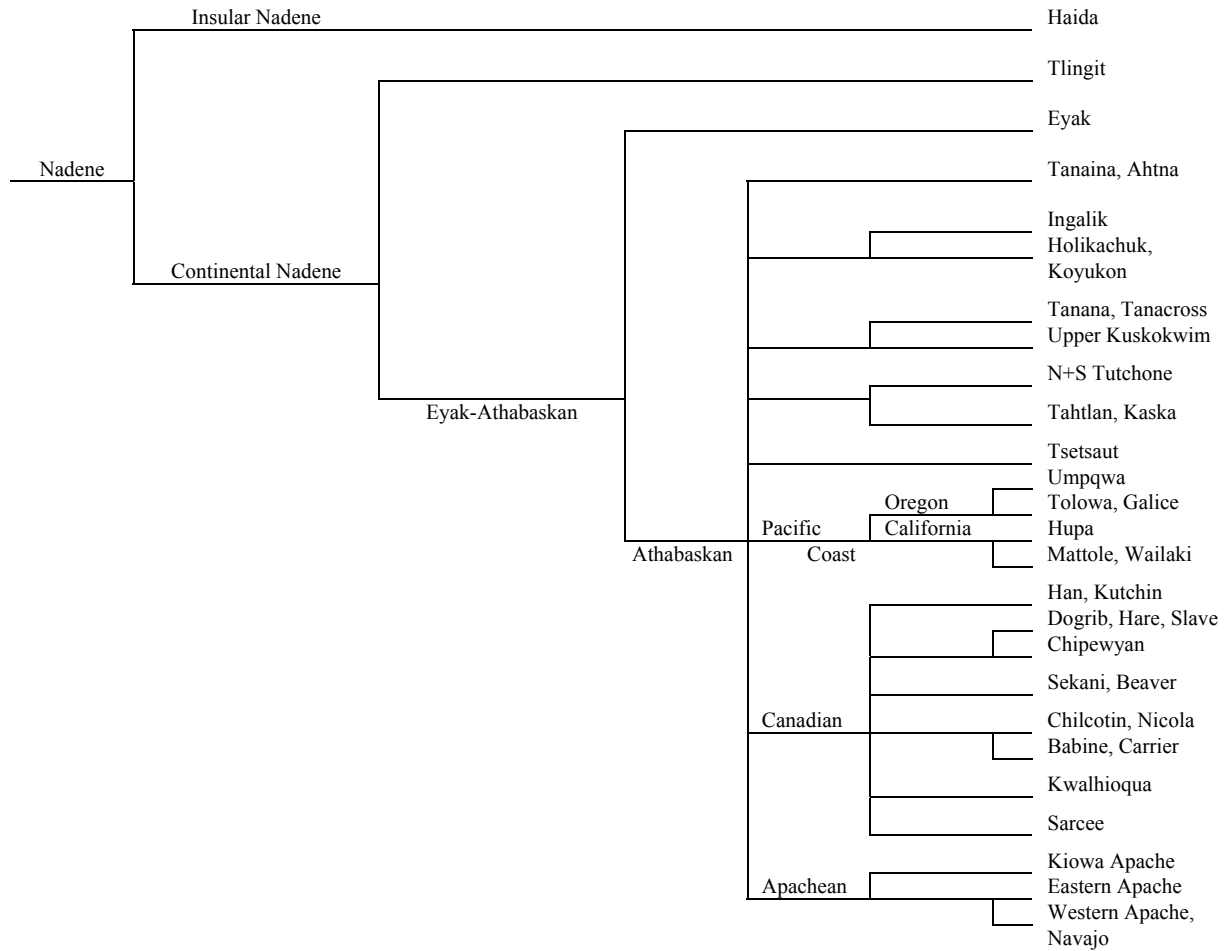
Nikolayev, Sergei & Starostin, Sergei. 1994. *A North Caucasian Etymological Dictionary*. Moscow: Asterisk.

Při aplikaci 'rekalibrované' glottochronologie dospěl Starostin k výsledkům překvapivě odlišným:

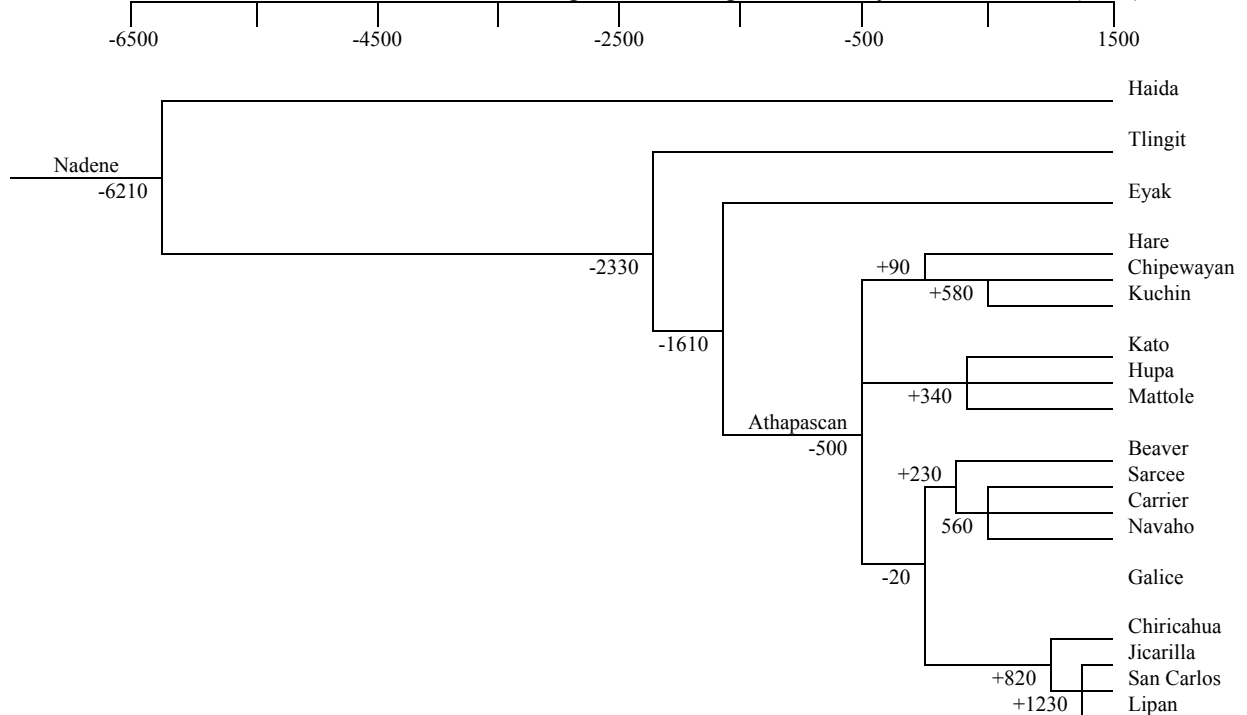
NADENE CLASSIFICATION

Tradiční klasifikaci shrnuje M. Ruhlen (1987, 365)

Pramen: Ruhlen, Merritt. 1987. *A Guide to the World's Languages, I: Classification*. Stanford: University Press.

Kvantitativní klasifikace na základě rekalibrované glottochronologie vznikla v týmu S. Starostina (2005):

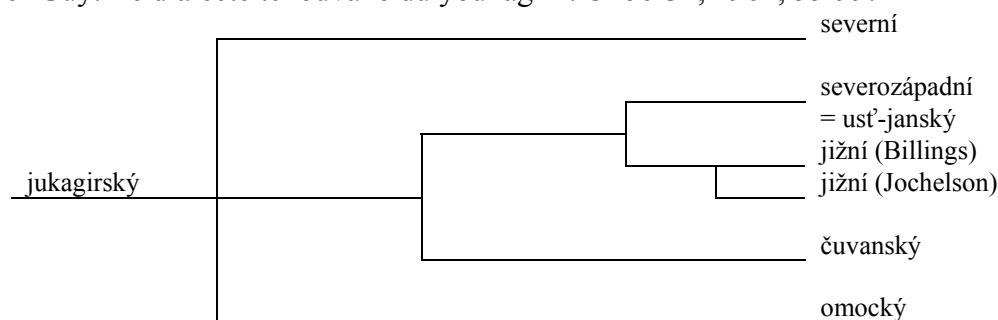

"PALEOASIJSKÉ JAZYKY: PŘEHLED KLASIFIKACE"

Paleoasijskými jazyky rozumíme předuralskou a předaltajskou vrstvu jazyků Sibiře (či jazyků ze Sibiře pocházejících). Jde o geografické shrnutí malých jazykových rodin, reprezentovaných nevelkým počtem idiomů. Většina z nich vykazuje více či méně zřetelné nostratické rysy ("mikrorodina" jukagirská, nivchská, čukčo-kamčatská, eskaleutská), jen v jednom případě lze hovořit o afilii dené-sino-kavkazské (rodina jenisejská).

JUKAGIRSKÉ

Tailleur, Olivier Guy: Le dialecte tchouvane du youkaghir. *UJb* 34, 1962, 55-99.

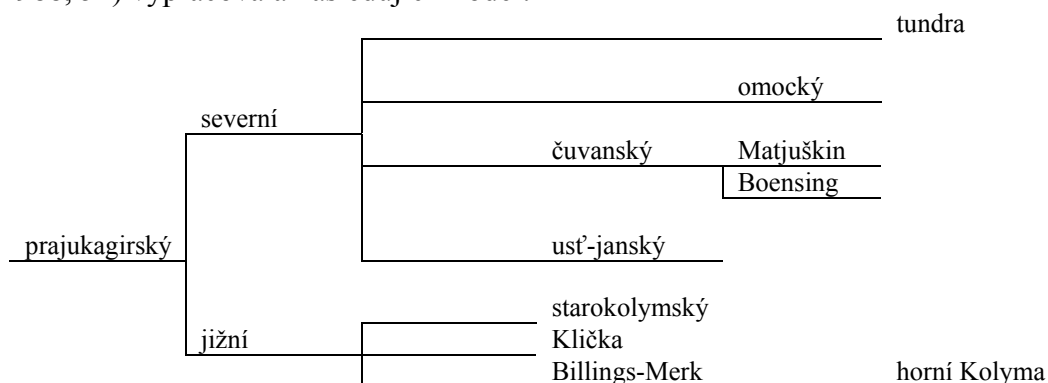
Nikolaeva, Irina: *Problema uralo-jukagirskix genetičeskix svjazej*. Moskva: PhD. Diss. 1988, 49-51:

Přehled korespondencí mezi 'starojukagirskými' prameny a moderním 'tundrovým' dialektem:

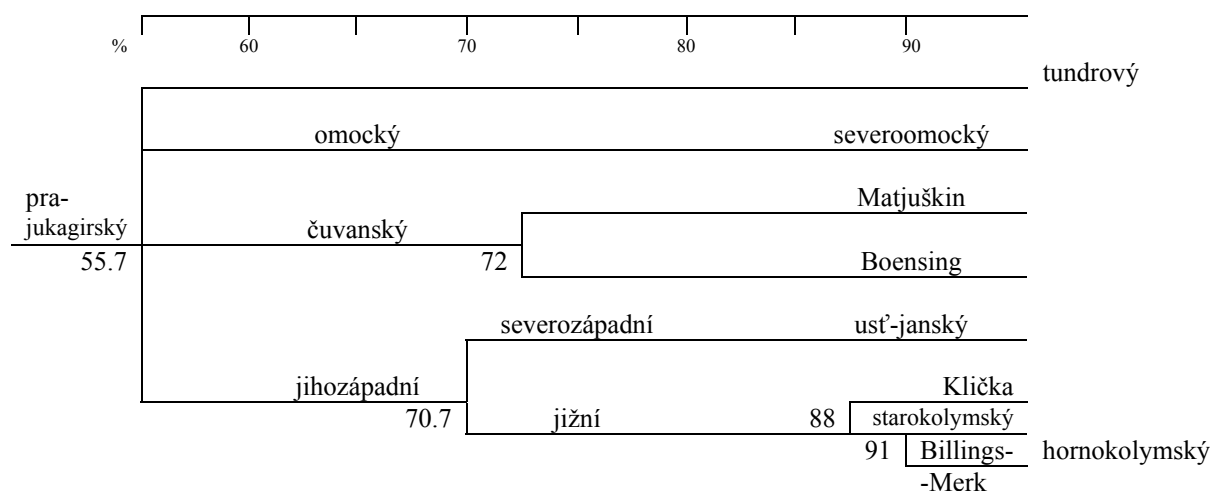
	st.kolymský	Klička	ust'-janský	Boensing	čuvanský	omocký	tundra
Billings & Merk	91	88	69	60	64	53	58
starokolymský ^{ML}		88	74	55	49	44	65
Klička			69	56	55	36	53
ust'-janský ^{ML}				66	51	61	65
Boensing					72	32	39
čuvanský ^M						49	43
omocký ^M							44

Vysvětlivky: M = Matjuškin, ML = Miller & Lindenau

Nikolaeva (1988, 51) vypracovala následující model:

Kvantitativní výsledky, k nimž dospěla I. Nikolaeva, dovolují vymodelovat následující graf. Rozdíl v topologii oproti jejímu kvalitativnímu grafu spočívají v přidružení ust'-janského (severozápadního) dialektu k jižní větvi a v samostatných pozicích zbývajících tří reprezentantů její severní větve. Průměrná hodnota 55.7% mezi jižní (jihozápadní) větvi a reprezentanty severních větví znamená rozpad jukagirského prajazyka zhruba v polovině 9. st. př. Kr. Přibližně ve stejné době (8. st. př. Kr. - tj. v rozmezí jednoho století) se rozpadají i jazyky samojedské podle výpočtů Starostinova týmu. Oba rozpady je možno vnímat jako související události.

ČUKČO-KAMČATSKÉ

Fortescue, Michael. 2005. *Comparative Chukotko-Kamchatkan Dictionary*. Berlin - New York: Mouton de Gruyter, ix-x.

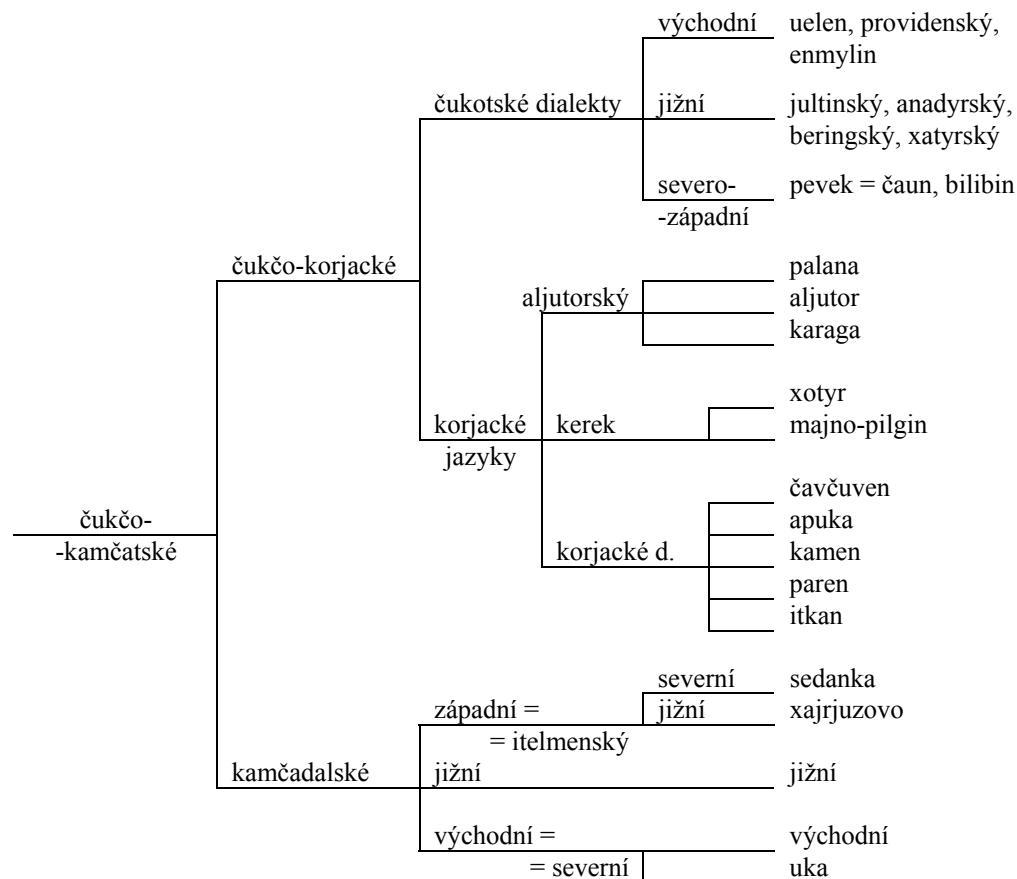
Skorik, P.Ja. 1968. Čukotskij jazyk. In: *Jazyki narodov SSSR, Tom 5: mongol'skie, tunguso-maňčžurskie i paleoaziatskie jazyki*. Leningrad: Nauka, 248-270.

Skorik, P.Ja. 1968. Kerekskij jazyk. In: *Jazyki narodov SSSR, Tom 5: mongol'skie, tunguso-maňčžurskie i paleoaziatskie jazyki*. Leningrad: Nauka, 310-333.

Volodin, A.P. & Žukova, A.N. 1968. Itel'menskij jazyk. In: *Jazyki narodov SSSR, Tom 5: mongol'skie, tunguso-maňčžurskie i paleoaziatskie jazyki*. Leningrad: Nauka, 334-351.

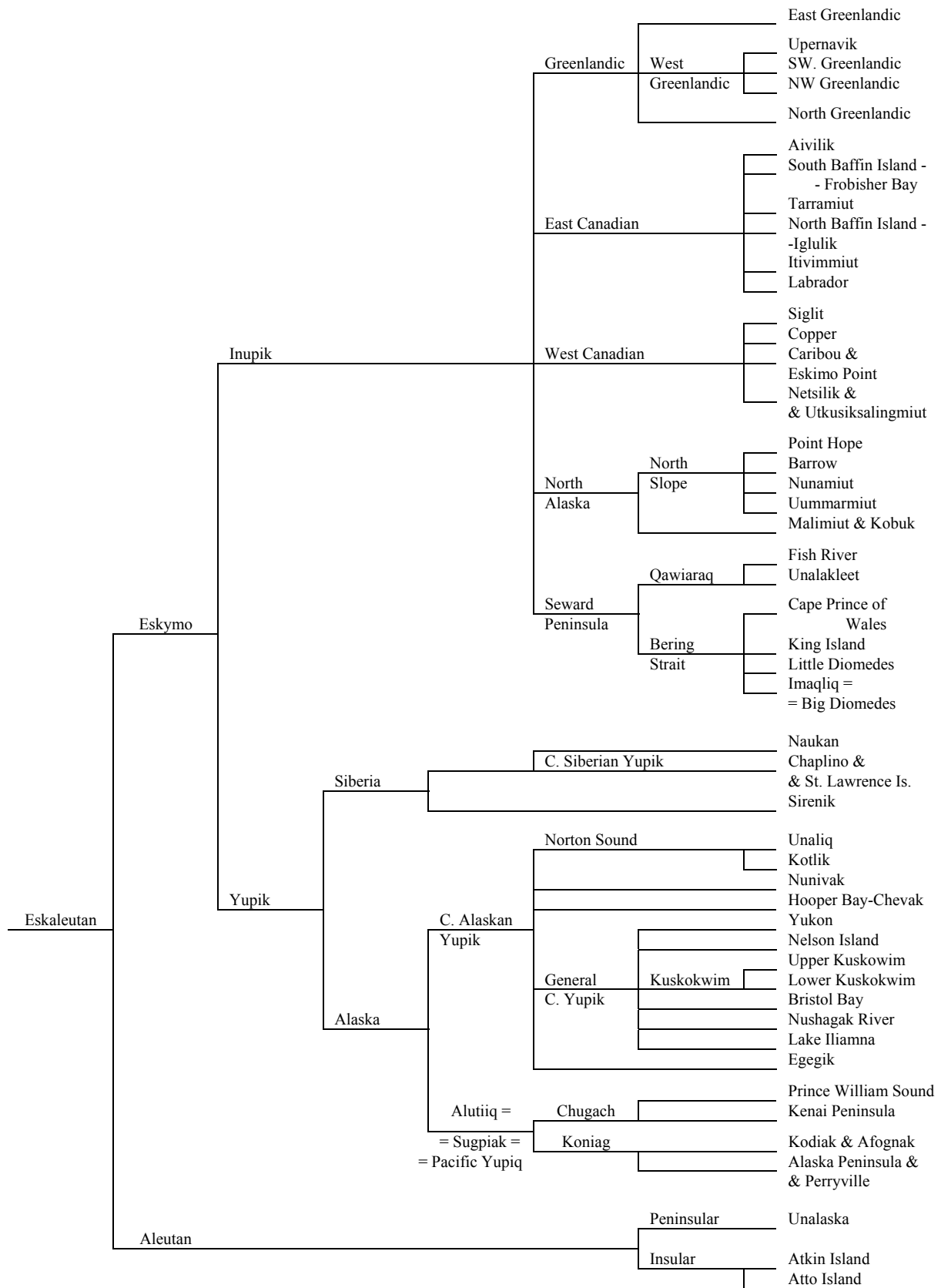
Žukova, A.N. 1968. Korjackij jazyk. In: *Jazyki narodov SSSR, Tom 5: mongol'skie, tunguso-maňčžurskie i paleoaziatskie jazyki*. Leningrad: Nauka, 271-293.

Žukova, A.N. 1968. Aljutorskij jazyk. In: *Jazyki narodov SSSR, Tom 5: mongol'skie, tunguso-maňčžurskie i paleoaziatskie jazyki*. Leningrad: Nauka, 294-309.

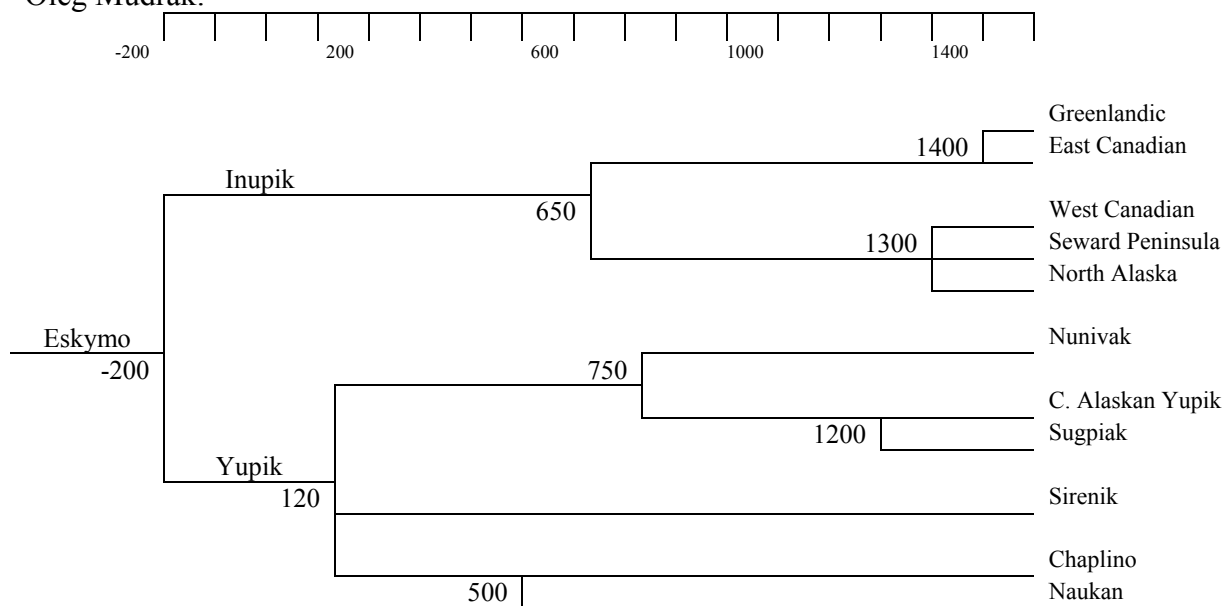

ESKALEUTSKÉ

Fortescue, Michael, Jacobson, Steven, Kaplan, Lawrence. 1994. *Comparative Eskimo Dictionary*. Fairbanks: Alaska Native Language Center, xii-xiii, podávají detailní přehled jazyků a dialektů, aniž by se pokoušeli stanovit vyšší hierarchii:

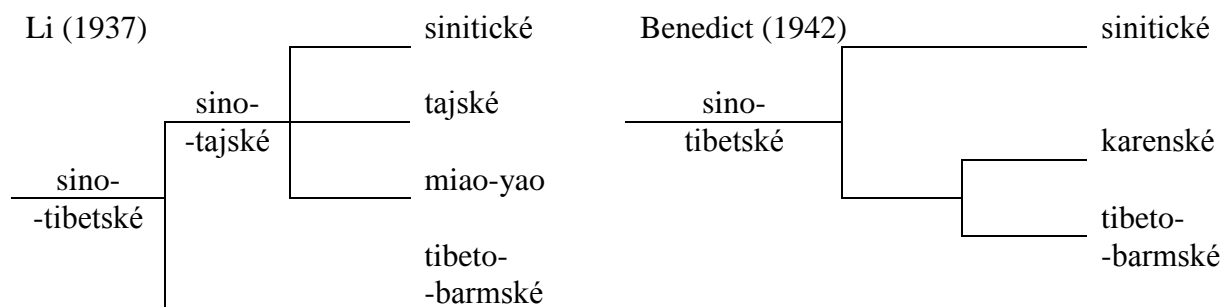
Při aplikaci kvantitativního přístupu ke klasifikaci, konkrétně Starostinovy modifikace glottochronologie, vychází topologie stromového grafu pro eskymácké dialekty poněkud jinak. Autorem dosud nepublikovaného schématu je ruský specialista na jazyky Beringie, Oleg Mudrak:

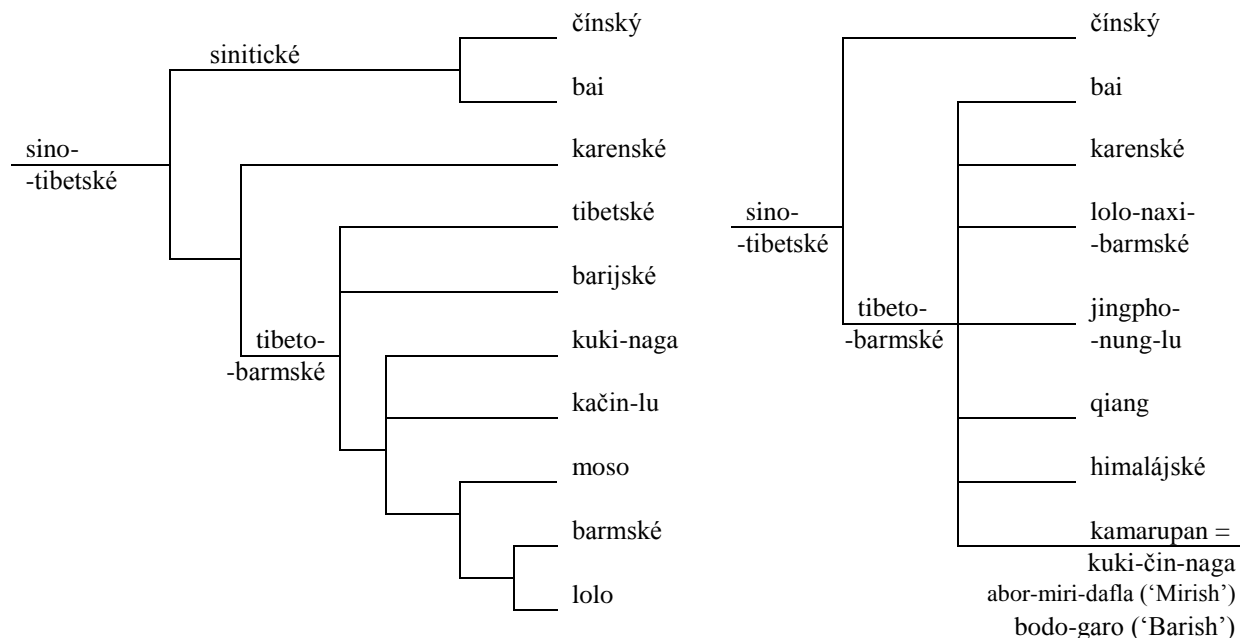
PŘEHLED KLASIFIKACÍ SINO-TIBETSKÝCH JAZYKŮ

Václav Blažek

Na přelomu 30. a 40. let 20. st. byly předloženy dvě výrazně rozdílné klasifikace sino-tibetských jazyků. Li (1937) reprezentoval tradiční pohled, který spojoval čínštinu s jazyky tajskými a miao-yao, zatímco Benedictova klasifikace (1942), která je zcela vyloučila a zařadila mezi jazyky austrijské, se v tomto ohledu dočkala uznání až v 70. letech. Naproti tomu se nepotvrdila exkluzivní pozice karenských jazyků.

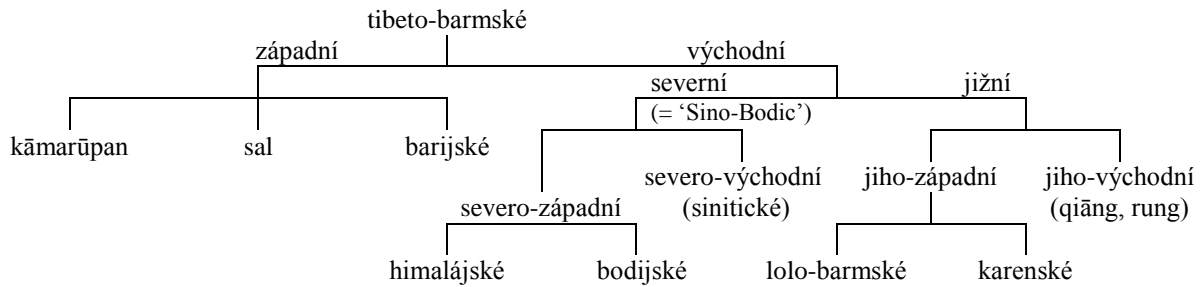

Dalším sporným bodem se stala pozice jazyka **bai** (= **min-chia**) z čínské provincie Yunnan. R. 1887 si Terrien de Lacouperie uvědomoval smíšený charakter jazyka a pokoušel se dokázat jeho mon-khmerské kořeny. Většinou však byl jazyk bai řazen mezi tibeto-barmské jazyky a početné paralely v čínštině byly interpretovány jako výpůjčky. Sinitickou příslušnost jazyka **bai** navrhl r. 1953 J.H. Greenberg a ke stejnému závěru dospěl později i P. Benedict. V polovině 90. let předložil S. Starostin (1995) argumenty opírající se jak o historickou fonetiku, tak o glottochronologii, na jejichž základě potvrdil sinitickou příslušnost jazyka. Přesto ještě r. 2003 trvá Matisoff na tibeto-barmské příslušnosti jazyka bai. Porovnejme vlevo syntézu z klasifikací Benedicta, Shafera a Egeroda, jak ji vypracoval Ruhlen (1987, 146), vpravo model Matisoffův (2003, 5):

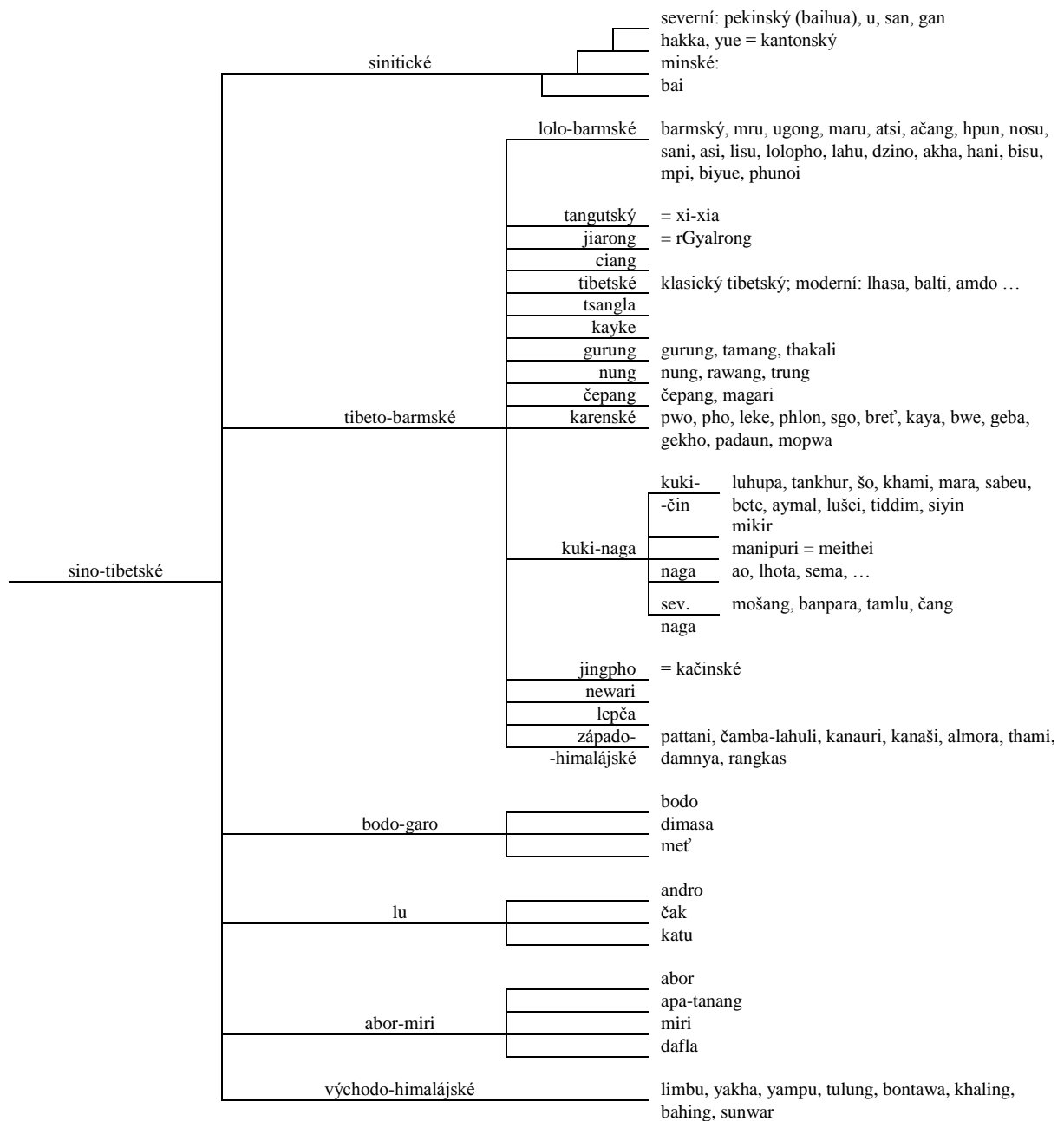

Jiní badatelé (Li 1916, Luo 1943, Wiersma 1990) viděli v jazyce bai sinitizovaný kreol. Dai (1995) upřesnil, že by primárně mohlo jít o jazyk blízký skupině yi-barmské.

Diskuse o pozici jazyka bai nabývá poněkud jiný rozměr v modelu, který předložil G. van Driem (1997). Autor předpokládá jako primární dichotomii západu/východní, nikoliv mezi větvemi sinitickou a tibeto-barmskou jako většina jiných autorů. Termín sino-tibetský proto zcela opouští a nahrazuje jej termínem tibeto-barmský. Východní větev rozděluje na části jižní a severní neboli 'Sino-Bodic'. Její součástí je také jazyk bai. Je zřejmé, že otázka příslušnosti jazyka bai už není tak ostře vyhraněná jako při tradiční siniticko/tibeto-barmské dichotomii. Zjednodušený van Driemův model vypadá následovně:

Základní dichotomii založenou na exkluzivní pozici sinitické větve nezachovává ani Starostinův model (viz Starostin & Burlak 2001) vycházející z glottochronologie. Předpokládá pět primárních, více méně paralelních větví, přičemž sinitická a tibeto-barmská představují dvě z nich (graf vyjadřuje vzájemné vztahy pouze topologicky, ne kvantitativně):

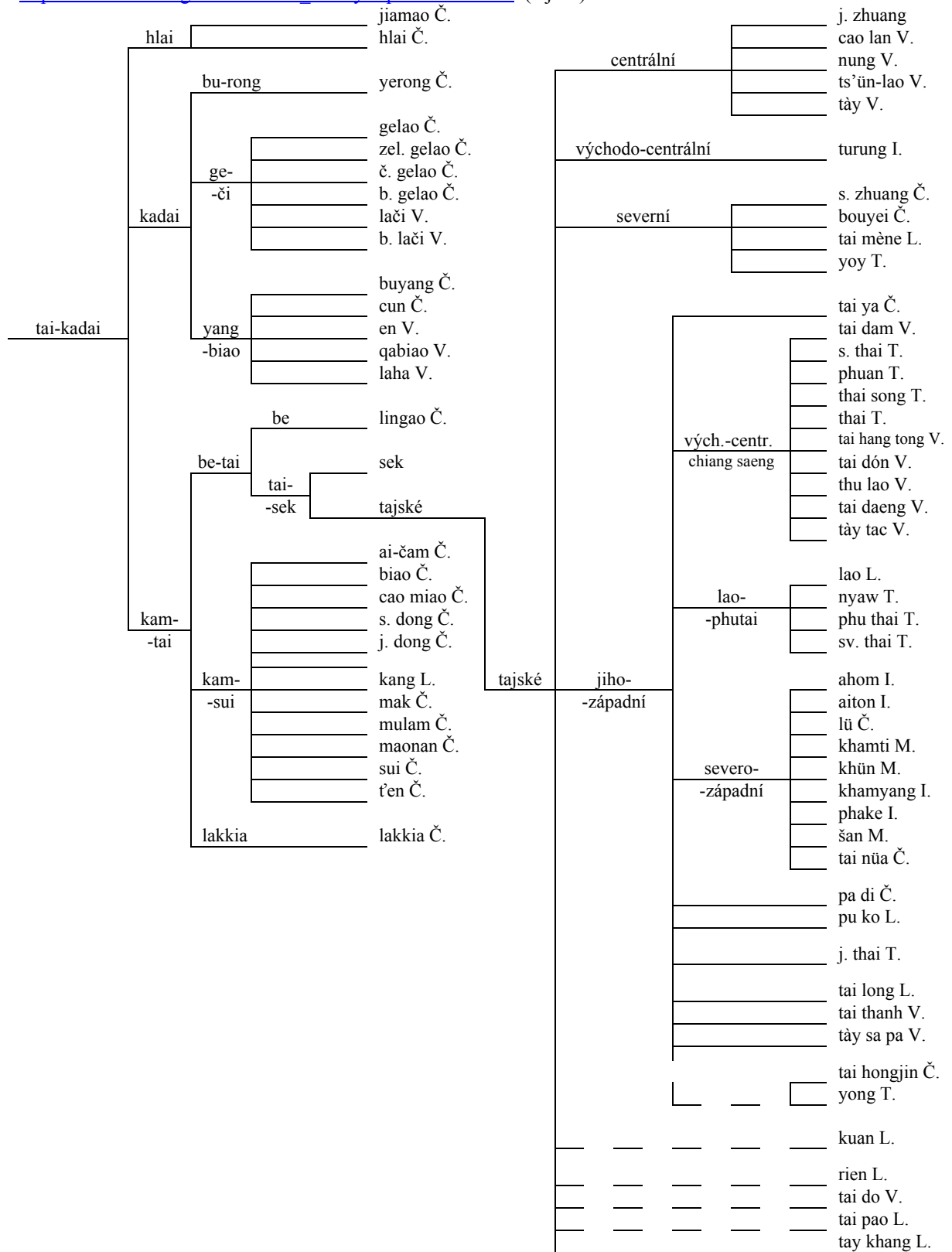

Prameny:

- Matisoff, James A. 2003. *Handbook of Proto-Tibeto-Burman. System and Philosophy of Sino-Tibetan Reconstruction*. Berkeley - Los Angeles - London: University of California Press.
- Ruhlen, Merritt. 1987. *A Guide to the World's Languages*, Vol. 1: *Classification*. Stanford: University Press.
- Starostin, Sergei. 1995. The Historical Position of Bai. *Moskovskij lingvističeskij žurnal* 1, 174-190.
<http://starling.rinet.ru/Texts/bai.pdf>
- Wang, Feng. 2005. On the Genetic Position of the Bai Language. *Cahiers de Linguistique – Asie Orientale*, Vol. 34(1), 101-127 <http://chinese.pku.edu.cn/shisheng/teacher/wangfeng/position-of-bai.pdf>

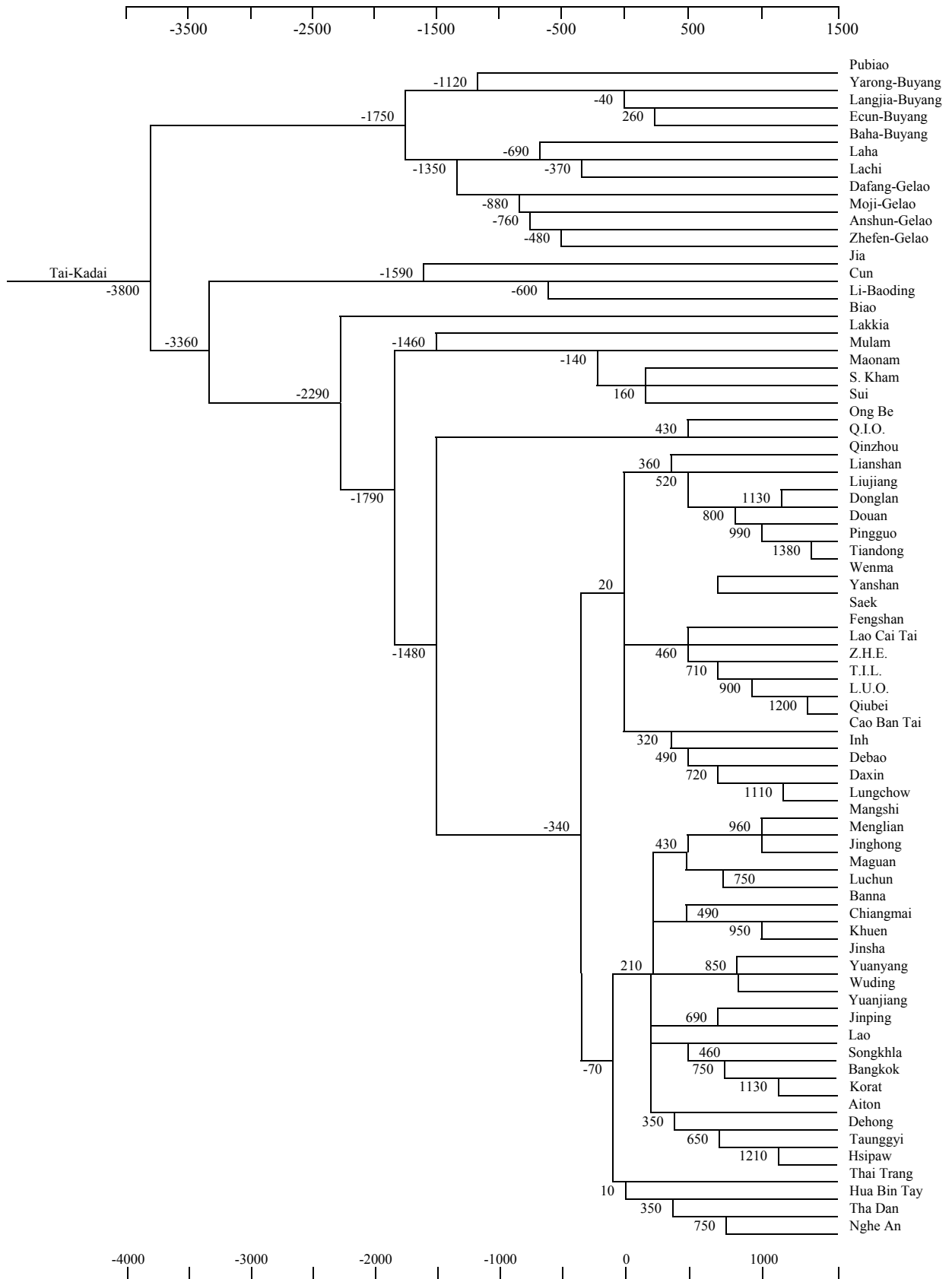
TAI-KADAI: klasifikace

Vlevo je klasifikace jazyků **tai-kadai**, vpravo klasifikace pouze jazyků **tajských**, vše podle *Ethnologue*, 2005:
http://www.ethnologue.com/show_family.asp?subid=90180 (tai-kadai)
http://www.ethnologue.com/show_family.asp?subid=90192 (tajské)

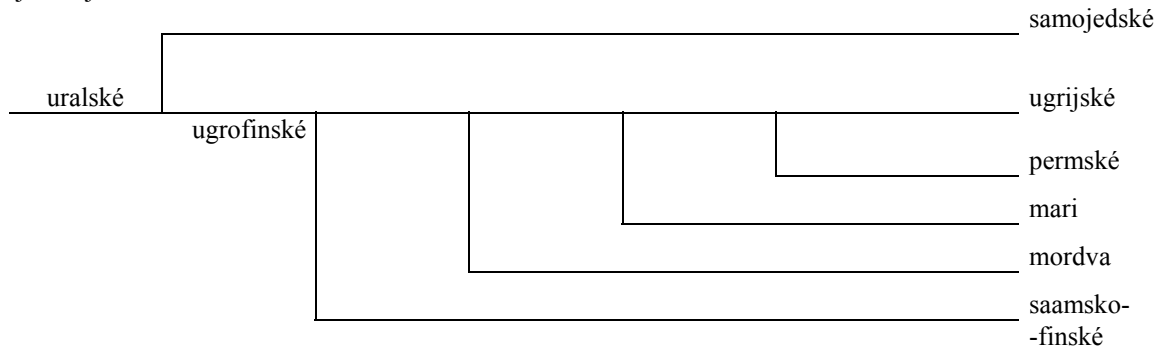
Zkratky: b. bílý, centr. centrální, č. černý, Č. Čína, I. Indie, j. jižní, L. Laos, M. Myanmar, s(ev). severní, T. Thajsko, V. Vietnam, v(ých). východní, zel. zelený

Klasifikace jazyků **TAI-KADAI** na základě rekalibrované glottochronologie (Ilya Peiros)

KLASIFIKACE URALSKÝCH JAZYKŮ

Tradiční pohled na klasifikaci uralských jazyků představuje Abondolo 1997, 3. Ugrijská větev vychází jako jakési jádro.

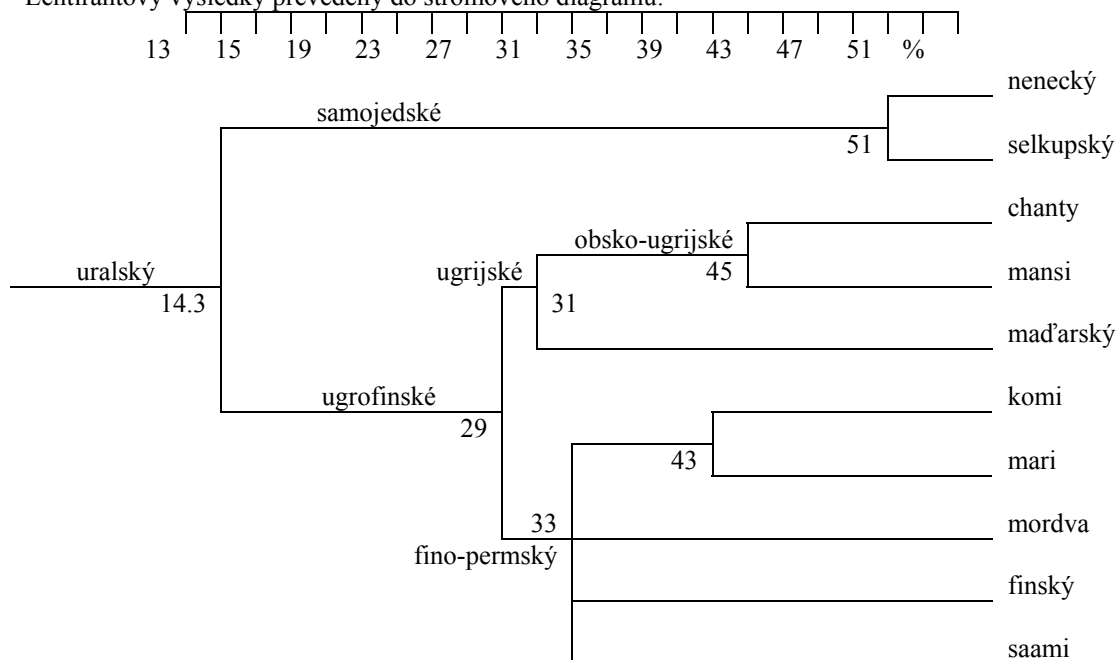

Srovnáme tento model s výsledky lexikostatistických testů založených na standardním 100-slovním spisku bázové slovní zásoby, k jakým dospěli Alo Raun (1956) a Juhani Lehtiranta (1982). Čísla reprezentují procenta společně zachované bázové slovní zásoby:

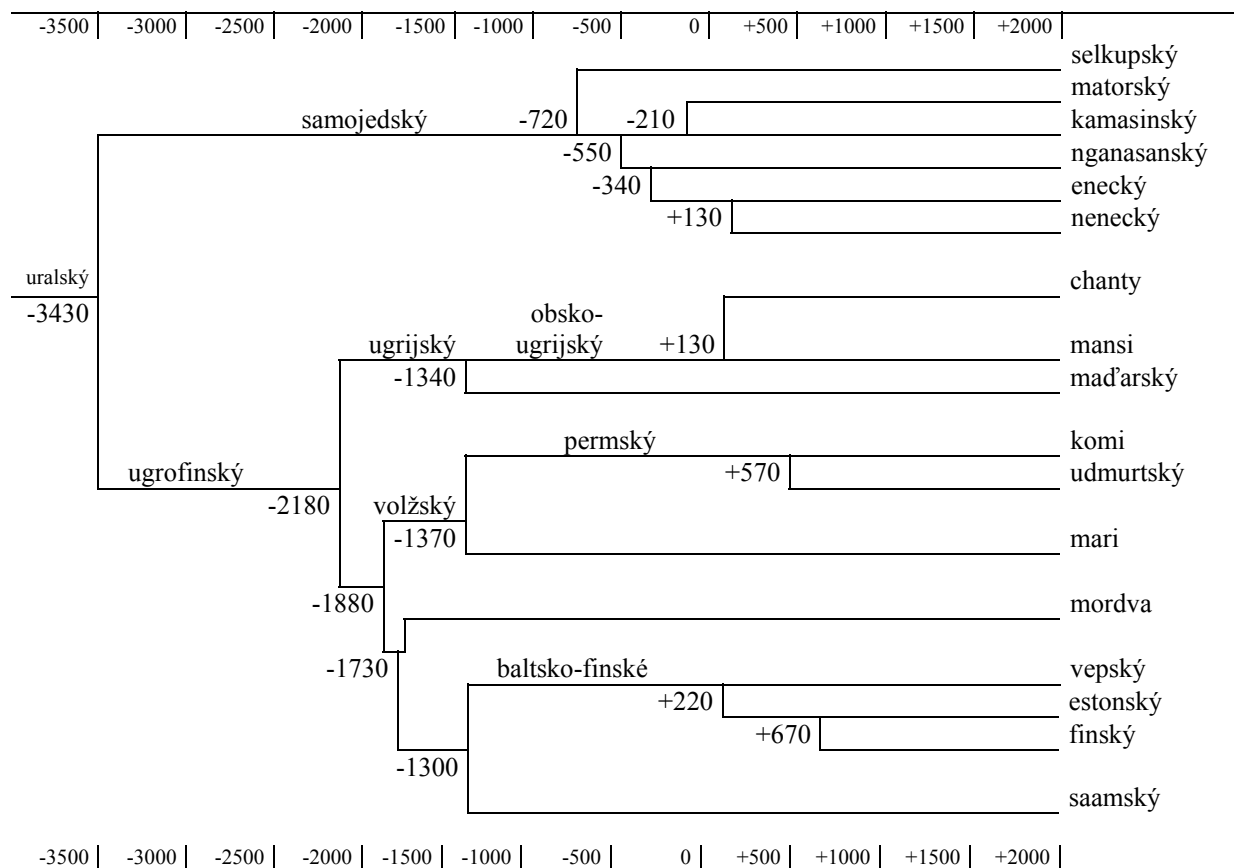
Raun 1956					
jazyk	mordva	mari	komi	maďarský	nenecký
finský	34	36	31	27	15
mordva		36	27	25	15
mari			40	30	19
komi				26	11
maďarský					13

Lehtiranta 1982									
jazyk	saami	mordva	mari	komi	maďar.	chanty	mansi	neneck.	selkup.
finský	33	34	37	33	31	29	32	14	17
saami		32	32	24	23	24	19	11	10
mordva			37	30	26	26	22	14	16
mari				43	32	27	29	19	17
komi					31	26	27	12	19
maďar.						28	34	10	12
chanty							45	14	15
mansi								13	15
neneck.									51

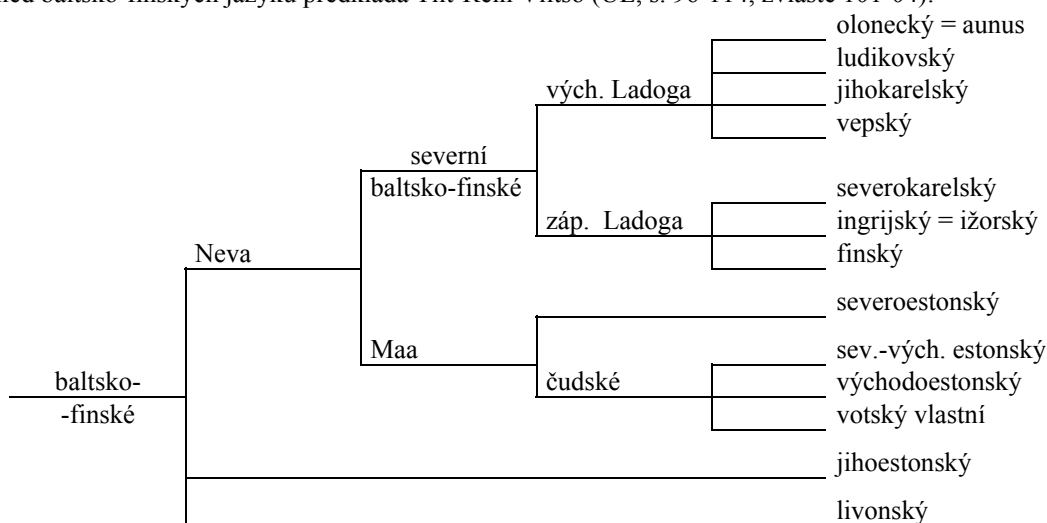
Lehtirantovy výsledky převedeny do stromového diagramu:

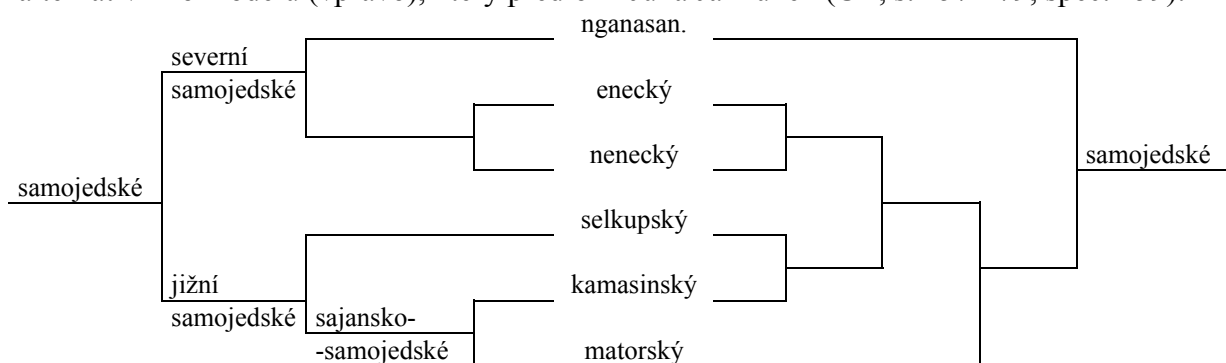
Ačkoliv výsledky A. Rauna a J. Lehtiranty nejsou identické, je z nich zřejmá nápadná blízkost jazyků permských a mari. Z dat však nelze jednoznačně rozhodnout, zda jazyk mordva má plíže k této skupině či k jazykům saamsko-finským. hodným kompromisem se zdá být tetrachotomie, tj. 4 více méně paralelní větve permsko-marijská, mordvinská, baltsko-finská a saamská v tomto pořadí. Sousední větve mají k sobě blíže než vzdálenější.

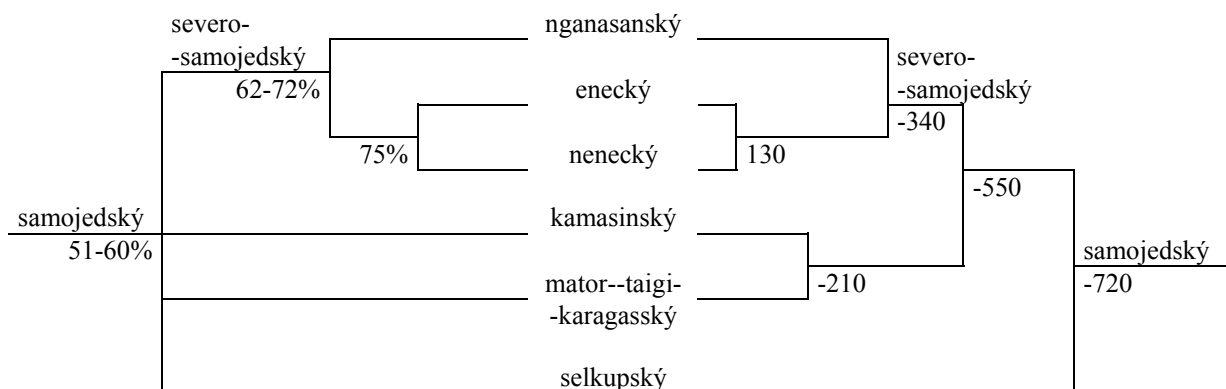
Podrobný přehled baltsko-finských jazyků předkládá Tiit-Rein Viitso (UL, s. 96-114, zvláště 101-04):

Klasifikaci samojedských jazyků můžeme porovnat podle tradičního modelu (vlevo) a alternativního modelu (vpravo), který předložil Juha Janhunen (UL, s. 457-479, spec. 459):

Kvantitativní přístup uplatňuje model Chelimského (1982, 39; podle jeho výsledků je zde sestaven graf) a týmu Starostina, který pracoval s rekalibrovanou glottochronologií, modifikovanou právě Sergejem Starostinem (poprvé předloženo v Santa Fé Institutu, 2004):

Chelimskij předpokládal 4 více méně paralelní větve, ačkoliv jeho výsledky 51% pro jazyky selkupský vs. matorský podporují vzdálenější pozici selkupštiny alespoň ve vztahu k matorštině, v konfrontaci se 60% pro selkupštinu a enečtinu, 59% pro selkupštinu a kamasinštinu, obdobně nenečtinu a kamasinštinu, 58% pro nenečtinu a matorštinu, enečtinu a matorštinu, kamasinštinu a matorštinu, a 56% pro selkupštinu a nenečtinu, nenečtinu a kamasinštinu apod.

Literatura

- Abondolo, Daniel (ed.). 1997. *The Uralic Languages*. London / New York: Routledge.
- Blažek, Václav. 1999. *Numerals. Comparative-etymological analyses and their implications*. Brno: Masarykova Univerzita.
- Chelimskij, Evgenij. 1982. *Drevnejšie vengersko-samodijskie jazykovye kontakty*. Moskva: Nauka.
- Lehtiranta, Juhani. 1982. Eine Beobachtung über die Gründe der raschen Veränderung des Grundwortschatzes im Lappischen. *Finnisch-Ugrische Forschungen* 44, 114-118.
- Raun, Alo. 1956. Über die sogenannte lexikostatistische Methode oder Glottochronologie und ihre Anwendung auf das Finnisch-Ugrische und Türkische. *Ural-Altisches Jahrbücher* 28, 152-153.
- Sinor, Denis (ed.). 1988. *The Uralic Languages. Description, History and Foreign Influences*. Leiden - New York - København - Köln: Brill.
- Ural'skie jazyki*. Moskva: Nauka (Serija *Jazyki mira*) 1993.
- UL = Abondolo 1997.